

วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี

Journal of Mani Chettha Ram

Wat Chommani

ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (มีนาคม – เมษายน 2566)

Vol 6 No.2 (March - April 2023)

P-ISSN : 2774-0455 (Print)

E-ISSN : 2774-0978 (Online)

วัตถุประสงค์

วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี เป็นวารสารในกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัย และบทความหนังสือแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษาในมิติทางด้านศาสนาและปรัชญา วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การศึกษา สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 3 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

กำหนดออกวารสารปีละ 6 ฉบับ เป็นราย 2 เดือน

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม – กุมภาพันธ์

ฉบับที่ 2 เดือน มีนาคม – เมษายน

ฉบับที่ 3 เดือน พฤษภาคม – มิถุนายน

ฉบับที่ 4 เดือนกรกฎาคม – สิงหาคม

ฉบับที่ 5 เดือนกันยายน – ตุลาคม

ฉบับที่ 6 เดือน พฤศจิกายน – ธันวาคม

เจ้าของ

111/1 วัดจอมมณี ตำบลมีชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย 43000 โทร 06-10186156

e-mail: manichettharam@gmail.com

ที่ปรึกษา

พระเทพกิตติมุนี, ดร.

ที่ปรึกษาเจ้าคณะจังหวัดหนองคาย

พระราชรัตนาลงกรณ์, รศ.ดร.

เจ้าคณะจังหวัดหนองคาย

พระศรีวิจิตรโมลี

รองเจ้าคณะจังหวัดหนองคาย

พระครูปลัดสุวัฒนพรหมจริยคุณ

รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บรรณาธิการบริหาร

พระครูสุตรัตนภรณ์

เจ้าอาวาสวัดจอมมณี

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

ดร.เกษภา ผาทอง

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

กองบรรณาธิการ

พระศรีญาณวงศ์, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

พระครูภาวนาธรรมโมจิต, ดร.

เจ้าคณะอำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

พระครูปริยัติสุวรรณวัฒน์, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

พระนัสชนะ ส่างช้าง, ดร.

วัดจอมมณี ตำบลมีชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

พระมหาจันทงค์ สิริวิณฺโณ, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

พระมหาฐิติวัตร หนั่นกิจ, ดร.

วัดจอมมณี ตำบลมีชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร. อีรภัทร์ เสรีรังสรรค์

มหาวิทยาลัยรังสิต

รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.ธโสธร ตูทองคำ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วินิจ ฝาเจริญ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พลตรี ดร.วัลลภ มณีเชษฐา

มหาวิทยาลัยเนชั่น

ดร.สมพงษ์ เกษานุช

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

ดร.ประภาส แก้วเกตุพงษ์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผศ.ดร.สมชาย ดำเนิน

สมาคมนักวิจัยแห่งประเทศไทย

ดร.ธีรตันัย กัปโก

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

ดร.ภูกาญจนาภรณ์ ปุณรัตน์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

ดร.วุฒิพงษ์ บัวซ้อย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

พระมหาสายัณ ดิกขปญโญ

วัดจอมมณี ตำบลมีชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

นายสมศักดิ์ พะปะเสน

โรงเรียนพระเทพบัณฑิตวิทยานุสรณ์ จังหวัดหนองคาย

ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พรเทพ เข้มเครือ

วัดจอมมณี ตำบลมีชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

ณรงค์ฤทธิ์ ดีทองหลาง

วัดจอมมณี ตำบลมีชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

ฝ่ายกฎหมาย

ชัยวิทย์ ฤทธิพิชัยวัฒน์

นิติกรกรชำนาญการ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ออกแบบปก

สมศักดิ์ พะปะเสน

โรงเรียนพระเทพบัณฑิตวิทยานุสรณ์ จังหวัดหนองคาย

จัดรูปเล่ม

พระวินัย นาคา

วัดจอมมณี ตำบลมีชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

พิมพ์ที่

ศูนย์เรียนรู้การผลิตและจัดการธุรกิจสิ่งพิมพ์ดิจิทัล มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ใน

พระบรมราชูปถัมภ์ เลขที่ 1 หมู่ 20 ถ.พหลโยธิน ต.คลองหนึ่ง อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี 13180

โทรศัพท์ 0 2529 0574 7, 0 2909 1633 www.vru.ac.th

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้เป็นฉบับที่ 2 ประจำปีพุทธศักราช 2566 บทความที่ได้รับการคัดเลือกให้เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้ เนื้อหาสาระของบทความยังคงเนื้อหาสาระที่หลากหลายเช่นเคย จำนวนบทความทั้งหมด จำนวน 21 เรื่อง ซึ่งประกอบด้วย บทความวิจัย จำนวน 19 เรื่อง บทความวิชาการ จำนวน 1 เรื่อง และบทวิจารณ์หนังสือ จำนวน 1 เรื่อง วารสารผ่านการประเมินคุณภาพวารสารใหม่เข้าสู่จากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) ให้วารสารจัดอยู่กลุ่มที่ 2 ระยะเวลาการรับรองคุณภาพวารสารตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2565 จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2567 และเพื่อให้คุณภาพของบทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัยและนักศึกษา ระดับบัณฑิต ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

กองบรรณาธิการวารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ท่านสมาชิก และท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมาและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์มีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่านบรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขออ้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

พระครูสุตรัตนภรณ์

บรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(จ)
สารบัญ	(ช-ฎ)

บทความวิจัย : Research Article

การสำรวจประเด็นปัญหาการคลังในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย A SURVEY ON FISCAL ISSUES IN THE THAI LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATIONS อัยยวี วีระพันธ์พงศ์	1-17
แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา หลักสูตรพยาบาล ศาสตรบัณฑิตคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน THE GUIDELINE OF EDUCATIONAL QUALITY ASSURANCE SYSTEM DEVELOPMENT IN THE FACULTY OF NURSING, PRIVATE UNIVERSITY สุวิมล จอดพิมาย, มยุรี กมลบุตร และ พิษชานันท์ กันฟู่ม	18-36
การสำรวจองค์ความรู้ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์และภาวะผู้นำใน ศตวรรษที่ 21 ผ่านรายการพอดคาสต์ EXPLORATION OF HUMAN RESOURCE MANAGEMENT AND LEADERSHIP KNOWLEDGE IN THE 21ST CENTURY THROUGH PODCASTING พิจักษณ์ ภู่อะกุล และ มาธิณี คงสถิตย์	37-55
การพัฒนากิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุชุมชนวัด บางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม THE DEVELOPMENT OF BUDDHIST ACTIVITIES TO ENHANCE MENTAL WELLBEING OF THE ELDERLY IN THE WAT BANG LUANG COMMUNITY, BANG LEN DISTRICT, NAKHON PATHOM PROVINCE พระเจริญพงษ์ วิชัย, พระครูสิริปัญญาภินันท์, พระครูพิพิจวรกิจจานุการ, พระมหาศุภวัฒน์ บุญทอง, บรรพต ต้นธีรวงศ์ และ สรวิชญ์ วงษ์สอาด	56-76

- การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในช่วงสถานการณ์การระบาดเชื้อไวรัสโคโรนา COVID-19 ของนักศึกษาสาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศาลายา** 77-96
APPLICATION OF BUDDHIST PRINCIPLES DURING THE COVID-19 OUTBREAK SITUATION OF SOCIAL WORK STUDENTS MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
ณัฐหทัย นีรัตติย์, พระมหาสุรไกร ชินพทุธิสิริ, กฤติกา ชนะกุล และ ปริญา ตริธิธัญญา
- การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลองครักษ์ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก** 97-112
PEOPLE'S PARTICIPATION IN LOCAL DEVELOPMENT OF ONGKHARAK SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, ONGKHARAK DISTRICT, NAKHON NAYOK PROVINCE
ดวงฤทธิ์ เบ็ญจาธิกุล ชัยรุ่งเรือง, สมชาย รัตนภูมิปัญญา, วิชิต บุญสนอง, อนุวัต กระสังข์ และ ณัฐวรรณ สาสิ่งห์
- การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี** 113-128
PARTICIPATION IN THE DEVELOPMENT OF THE ELDERLY'S QUALITY OF LIFE OF BANG KHANUN SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, BANG KRUI DISTRICT, NONTABURI PROVINCE
บั้งอร เบ็ญจาธิกุล, จรินทร์ สวนแก้ว, ชินวัจน์ กัลยาณมิตร, ชูชีพ เปี้ยคนอก, เอร่าวัน ทับพลี และ อัมพร ปัญญา
- นโยบายการส่งเสริมศักยภาพชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรมของเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง** 129-146
POLICY FOR PROMOTING COMMUNITY POTENTIAL IN MULTI-CULTURAL SOCIETY OF TRANG CITY MUNICIPALITY, TRANG PROVINCE
ไพรัช วัฒนกุล, พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร และ สุปรีชา ชำนาญภูมิพร

**การป้องกันการกระทำผิดวินัยตามหลักหิริ-โอตตัปปะของผู้ต้องขังทัณฑสถานวัย
หนุ่มนครศรีธรรมราช 147-159**

THE PROTECTION OF DISCIPLINE MISCONDUCT ACCORDING TO HIRI-
OTTAPPA PRINCIPLE OF NAKHON SI THAMMARAT YOUTH CORRECTION
INSTITUTION

รัชเดช มะลิทองดำรง, กันตภณ หนูทองแก้ว และ สุปรีชา ชำนาญพุดิพร

**การใช้หลักสารานิยธรรมในการให้บริการสู่ความเป็นเลิศของเทศบาลตำบลคลอง
แฉะ ตำบลพังลา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา 160-177**

AN APPLICATION OF SARANIYADHAMMA IN SERVICE PROVIDING
APPROACHES THE EXCELLENCE IN THE SERVICES OF TAMBOL KHLONG-
NGAE MUNICIPALITY, PHANGLA SUBDISTRICT, SADAO DISTRICT,
SONGKHLA PROVINCE

พระศราวิน สุรบุญโญ (ทันชม), กันตภณ หนูทองแก้ว และ สุปรีชา ชำนาญพุดิพร

**การให้บริการประชาชนตามหลักสังคหัตถุธรรมของเทศบาลเมืองปากพูนจังหวัด
นครศรีธรรมราช 178-193**

THE SERVICE PROVIDING TO PEOPLE ACCORDING TO SANGGHAVATTHU
DHAMMA OF MUANG PAKPUN MUNICIPALITY, NAKHON SI THAMMARAT
PROVINCE

พระมหาเอกชัย สิริธมโม (มานะจิตต์), พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร และ สุปรีชา ชำนาญพุดิพร

**การใช้หลักสังคหัตถุธรรมในการพัฒนาการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ของประชาชน ในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช 194-210**

AN APPLICATION OF SANGKHAHAVATTHU DHAMMA IN LOCAL LECTION
DEVELOPMENT OF PEOPLE IN THE AREA OF NOPPITAM DISTRICT,
NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

พระครูปลัดชัยวัฒน์ ชยธมโม (คุ้มเดช), พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร และ สุปรีชา ชำนาญพุดิพร

- การใช้หลักอปริหานิยธรรมในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์
อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา** 211-227
AN APPLICATION OF APARIHANIYADHAMMA PRINCIPLE FOR
ADMINISTRATION OF THAPO SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE
ORGANIZATION, SADOA DISTRICT, SONGKHLA PROVINCE
พระกฤษดา ฐิตธมโม (แก้วประยูร), กันตภณ หนูทองแก้ว และ สุปรีชา ชำนาญพุดิพร
- การใช้หลักไตรสิกขาต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์การบริหารส่วน
จังหวัดนครศรีธรรมราช** 228-242
AN APPLICATION OF TRI-SIKKHA TOWARDS COMPETENCY EVELOPMENT
OF PERSONEL IN NAKHON SI THAMMARAT PROVINCIAL ADMINISTRATION
ปิยนันท์ ฤทธิเดช, กันตภณ หนูทองแก้ว และ สุปรีชา ชำนาญพุดิพร
- การสื่อสารทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพของนายกเทศมนตรี เทศบาลเมือง
เพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี** 243-262
THE POLITICAL COMMUNICATION AS THE EFFECTIVENESS OF
PHETCHABURI MUNICIPALITY MAJOR, PHETCHABURI PROVINCE
พระครูวินัยธรรณิษฐ์ สุวฑฒ (สุพานิช), สุปรีชา ชำนาญพุดิพร และ กันตภณ หนูทองแก้ว
- การใช้หลักสัปปริสธรรมต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี** 263-280
AN APPLICATION OF SAPPURISA DHAMMA BASE ON THE SANGHA AFFAIR
ADMINISTRATION IN SURAT THANI PROVINCE
หัสยา พันธุ์มณี, พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร และ กันตภณ หนูทองแก้ว
- บทบาทของพระสงฆ์ต่อการกล่อมเกลাজริยธรรมทางการเมืองแก่ประชาชนใน
ระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในเขตอำเภอเมือง
จังหวัดสุราษฎร์ธานี** 281-294
THE ROLE OF BUDDHIST MONKS TOWARDS ETICAL POLITICALIZATION TO
PEOPLE IN DEMOCRATIC REGIME WITH THE KING AS THE HEAD IN MUANG
DISTRICT, SURAT THANI PROVINCE
จารุวัฒน์ กิตติธिरางกูร, พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร และ กันตภณ หนูทองแก้ว

**การใช้หลักภาวนาธรรมต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาล
เมืองคลองแห อำเภอลำดวน จังหวัดสงขลา** 295-312

AN APPLICATION OF PAVANADHAMMEPRINCIPLES FOR LIFE QUALITY
PROMOTION OF THE ELDERLY IN MUANG KHLONGHAE MUNICIPALITY, HAT
YAI DISTRICT, SONGKHLA PROVINCE

อาทิตยา นุ่นแก้ว, กันตภณ หนูทองแก้ว และ สุปรียา ชำนาญพุดิพร

**ภาวะผู้นำตามหลักสัปปริยธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม สำนักเขต
การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 8** 313-330

LEADERSHIP BASED ON SAPPURISA-DHAMMA 7 FOR ADMINISTRATORS OF
PHRAPARIYATTIDHAMMA SCHOOLS ON GENERAL STUDIES UNDER OFFICE
OF PHRAPARIYATTIDHAMMA EDUCATIONAL AREA 8 ON GENERAL STUDIES

พระมหาบัณฑิต ปณฺธิโต (อินสุข) และ พระครูปลัดจักรพล สิริธโร

บทความวิชาการ : Academic Article

พระพุทธศาสนาเพื่อการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพชีวิตในศตวรรษที่ 21 331-341

BUDDHISM FOR LEARNING AND IMPROVING THE QUALITY OF LIFE IN
THE 21ST CENTURY

สายป่าน จักขุจินดา, กิตติพงษ์ โคตรจันทิก, ประภัสสร ดาเวศเรษฐ์ และ พิศณี พรหมเทพ

บทวิจารณ์หนังสือ : Book Review

วัฒนธรรมไทย 342-354

THAI CULTURE

พระมหาเจนภาพ ปภาโส และ สมเดช นามเกตุ

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน 355-375

การสำรวจประเด็นปัญหาการคลังในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย*

A SURVEY ON FISCAL ISSUES IN THE THAI LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATIONS

อัยรวี วีระพันธ์พงศ์

Airawee Wiraphanphong

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Suansunandha Rajabhat University, Thailand

Corresponding author E-mail: airawee.wi@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) เพื่อสำรวจองค์ความรู้ประเด็นปัญหาด้านการคลังในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย และ 2) เพื่อสังเคราะห์ประเด็นปัญหาด้านการคลังในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย ด้านวิธีวิทยาการวิจัย และด้านผลการศึกษา โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยในช่วงปี 2552-2562 จากกระบวนฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย (Thaijo) จำนวน 10 เรื่อง

ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ความรู้ประเด็นปัญหาด้านการคลังใน อปท. ไทย มีการทำวิจัยมากที่สุดในปี 2557 ในส่วนของสถาบันที่ทำการวิจัย พบว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ฯ เป็นสถาบันที่มีการทำวิจัยมากที่สุด 2) การสังเคราะห์ประเด็นปัญหาด้านการคลังในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย พบว่า ด้านแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยได้ใช้แนวคิดด้านการคลังท้องถิ่นมากที่สุด ส่วนด้านวิธีวิทยาการวิจัย พบว่า มีการใช้การวิจัยเชิงคุณภาพมากที่สุด ด้านผลการศึกษามีการจำแนกได้ออกเป็น 7 ด้านคือ (1) ปัญหาด้านรายได้ เป็นปัญหาที่พบมากที่สุด ซึ่งสามารถจำแนกประเด็นปัญหาย่อยๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับปัญหาด้านรายได้ ได้แก่ ปัญหาประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีของอปท. ปัญหาการพึ่งพารายได้จากรัฐบาล ปัญหาความเหลื่อมล้ำของรายได้ของอปท.ในแต่ละระดับ และปัญหากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประเภท

* Received 24 February 2023; Revised 3 April 2023; Accepted 20 April 2023

ภาษี (2) ปัญหาศักยภาพของบุคลากรด้านการคลัง (3) ปัญหาด้านกฎหมาย (4) ปัญหาด้านการกู้เงิน และยังสามารถจำแนกประเด็นปัญหาย่อยๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับปัญหาด้านกู้เงิน ได้แก่ ปัญหาการจัดเก็บรวบรวมและรายงานข้อมูลการก่อหนี้และสถานะหนี้ของ อปท. ให้เป็นระบบ และมีความต่อเนื่อง ปัญหาบทบาทของหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง ปัญหาการให้ความรู้แก่อปท. เกี่ยวกับการกู้เงิน และ ปัญหาระบบติดตามการใช้จ่ายเงินกู้ (5) ปัญหาด้านการกำหนดนโยบายทางการคลังของอปท. (6) ปัญหาด้านกลไกการตรวจสอบ และ (7) ปัญหาด้านโครงสร้าง

คำสำคัญ: การสำรวจ, ปัญหาการคลัง, องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ABSTRACT

This research article aims to study 1) to explore fiscal issues in the Thai Local Government Organization and 2) to synthesize fiscal issues in the Thai Local Government Organization in 3 areas: Meta Theory, Meta Method and Meta Data Analysis. This study is qualitative research. The sample group used in this research was from Thai Journals Online (ThaiJO) database during the year 2009-2019, amounting to 10 issues.

The research results showed that 1) Most of the researches on fiscal issues in the Thai Local Administration Organization had done in 2014. Regarding research institutes, it was found that Valaya Alongkorn Rajabhat University was the institute that conducted the largest number of researches. 2) The synthesis of fiscal problems in the Thai Local Government Organization found that most of the Meta Theory used in researches was the theoretical concept of the local fiscal concept. As for the Meta Method, it was found that qualitative research was the most used method. The Meta Data Analysis can be classified into 7 aspects: (1) Income problem. It is the problem that researchers have discovered the most, which can classify minor issues such as problems in the efficiency of tax collection of local governments, dependence on

government revenue and income inequality of local government organizations at each level and legal issues related to taxation. (2) Problems in fiscal personnel (3) Legal problems (4) Loan problems which can also classify minor issues such as problems in collecting and reporting information on debt formation and debt status of the local government organizations in a systematic and continuous manner. Problems of the roles of various agencies involved in educating local authorities about loan and loan spending tracking system. (5) problems in formulating fiscal policies of local administrative organizations (6) problems in audit mechanisms and (7) structural problems.

Keywords: Survey, Fiscal Issues, Local Government Organizations

บทนำ

การบริหารงานภาครัฐหรือการบริหารราชการ คือ การบริหารงานสาธารณะที่ปฏิบัติตามหลักและวิธีการดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบายที่วางไว้โดยมุ่งแสวงหาหลักการและวิธีการที่จะใช้ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและรัดกุมมากยิ่งขึ้น การบริหารงานราชการจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการวางกลไกในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้บรรลุตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้

กลไกที่นิยมใช้โดยทั่วไปในการจัดระเบียบบริหารราชการของประเทศตนมีอยู่ 3 หลักการที่สำคัญคือ หลักการรวมอำนาจการปกครอง หลักการแบ่งอำนาจการปกครอง และหลักการกระจายอำนาจการปกครอง สำหรับประเทศไทยของเราได้มีการประยุกต์ใช้หลักทั่วไปในการจัดระเบียบบริหารราชการที่ประกอบด้วยหลักการรวมอำนาจการปกครองในการจัดระเบียบบริหารราชการส่วนกลาง หลักการแบ่งอำนาจการปกครองในการจัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาค และหลักการกระจายอำนาจการปกครองในการจัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น (สุรศักดิ์ ชะมารัมย์, ม.ป.ป.: 3) ซึ่งยังคงมีการใช้หลักการดังกล่าวในการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินสืบเนื่องมาถึงปัจจุบัน

เมื่อพิจารณาการจัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันพบว่า บทบาทและอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบต่างๆ ถูกกำหนดผ่านการกระจายอำนาจ

ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 โดยเจตนารมณ์ของบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่สำคัญคือ การให้ท้องถิ่นมีอิสระในการกำหนดนโยบายสาธารณะ การบริหารงานทั่วไป การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และมีอำนาจหน้าที่เป็นการเฉพาะของตนเอง (ไทยทัศน์ มาลา, 2554 : 34)

จากสาระสำคัญของการกระจายอำนาจดังที่ได้กล่าวมานี้ อาจกล่าวได้ว่าการกระจายอำนาจด้านการคลัง (Financial Decentralization) นับเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับการปกครองท้องถิ่นจนสามารถกล่าวได้ว่า “หากปราศจากซึ่งการกระจายอำนาจทางการเมืองจากรัฐบาลกลางแล้ว การปกครองตนเองของท้องถิ่นก็เกิดขึ้นได้ยาก แต่หากไม่มีการกระจายอำนาจทางการเงินการคลังด้วยแล้ว การปกครองตนเองของท้องถิ่นยิ่งไม่อาจเกิดขึ้นได้เลย ” (ปธาน สุวรรณมงคล, 2554 : 9) เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่หลักในการจัดบริการสาธารณะให้เพียงพอแก่ประชาชนในพื้นที่ ซึ่งเป็นการขยายบทบาทของท้องถิ่นจากก่อนการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 โดยสิ้นเชิง และด้วยอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบที่ขยายตัวเพิ่มมากขึ้นนี้เอง จึงทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งเริ่มประสบกับปัญหาด้านการคลัง

เมื่อพิจารณาถึงงานวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับปัญหาด้านการคลังท้องถิ่นก็จะพบปัญหาที่สำคัญอยู่หลายประการที่ส่งผลให้การบริหารการคลังท้องถิ่นไม่สามารถนำงบประมาณมาใช้ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว และเพียงพอต่อความต้องการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาทิ ด้านกฎระเบียบข้อบังคับทางด้านการเงินการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การบริหารภายในที่ผิดพลาดของผู้บริหารท้องถิ่น ความไม่ชำนาญงานของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง และการขาดความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่ในการเสียภาษี ดังนั้นแล้วหากปัญหาดังกล่าวยังคงดำเนินต่อไปและไม่ได้รับการแก้ไขย่อมส่งผลกระทบต่อการพัฒนาท้องถิ่นเป็นอย่างมาก (ปิยธิดา โคกโพธิ์, 2555 : 1-2)

จากที่ได้กล่าวมานี้เองจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะสำรวจประเด็นปัญหาการคลังในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย ว่ามีสถานะองค์ความรู้เป็นเช่นไร โดยอาศัยการรวบรวมเอกสารต่างๆ ที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำเอกสารทั้งหมดเข้าสู่วิธีวิทยาการสังเคราะห์ ให้ปรากฏเป็นผลการวิจัยที่สามารถแสดงให้เห็นถึงสถานะองค์ความรู้ทางวิชาการด้านการคลังท้องถิ่น ตลอดจนนำผลการวิจัยไปพัฒนาเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อสำรวจประเด็นปัญหาด้านการคลังในองค์กรปกครองท้องถิ่นไทย
- 2) เพื่อสังเคราะห์ประเด็นปัญหาด้านการคลังในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย ด้านวิธีวิทยาการวิจัย และด้านผลการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

วิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสังเคราะห์งานวิจัยแบบวิธีปริทัศน์แบบพรรณนา (Narrative Review) เป็นการศึกษางานวิจัยอย่างพิถีพิถันแล้วนำข้อสรุปจากงานวิจัยแต่ละเรื่องมาจัดหมวดหมู่ เปรียบเทียบความคล้ายคลึงและความแตกต่าง สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของ Paterson, Thorne, Canam and Jillings (2001) มาเป็นกรอบแนวทางในการสังเคราะห์งานวิจัยในเชิงคุณลักษณะหรือเชิงบรรยาย โดยมีขั้นตอนในการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยระดับปริญญาโทและเอกที่เกี่ยวข้องกับการคลังในองค์กรปกครองท้องถิ่น ช่วงปี พ.ศ. 2552-2562

2. ขั้นตอนการวิจัยมี 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) สืบค้นงานวิจัยจากฐานข้อมูล Thai Journals Online (ThaiJO) ซึ่งเป็นระบบฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย 2) ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากงานวิจัยระดับปริญญาโทและปริญญาเอก โดยใช้คำสำคัญ การคลังท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นเกณฑ์ และ 3) ดำเนินการวิเคราะห์สังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณลักษณะหรือเชิงบรรยาย (Qualitative Synthesis) ใน 3 ด้าน ได้แก่ ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย ด้านวิธีวิทยาการ และด้านผลการศึกษา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูล การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาการคลังในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อใช้ในการทำวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยบันทึกข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งทุติยภูมิ (Secondary data) แบบบันทึกข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เป็นการบันทึกข้อมูลทั่วไปของเอกสาร ได้แก่ ชื่อเอกสาร ประเภทเอกสาร แหล่งที่มาของเอกสาร วันเดือนปีของเอกสาร หน่วยงานที่ผลิตงานวิจัย ประเภทของการวิจัย สาขาที่ทำการวิจัย

ตอนที่ 2 เป็นการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดเกี่ยวกับงานวิจัย ประกอบไปด้วย ข้อคำถามเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การวิจัย สมมติฐานที่ใช้ในการวิจัย กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ตัวชี้วัดที่ใช้ในการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน อภิปรายผลการวิจัย สรุปผลการวิจัย ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ทั้งนี้ การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ประกอบไปด้วย 1) ศึกษาเอกสาร และตำราเกี่ยวกับการสังเคราะห์งานวิจัยด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสรุปลักษณะรายละเอียดของงานวิจัย 2) สร้างแบบบันทึกข้อมูลรายละเอียดของงานวิจัยประเด็นปัญหาการคลังในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จำเป็นต่อการสังเคราะห์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา 3) นำแบบบันทึกข้อมูล (Record Form) ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และ 4) ปรับปรุงแก้ไขแบบบันทึกข้อมูลตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้ 1) สืบหาข้อมูลงานวิจัยระดับปริญญาโทและปริญญาเอก จากฐานข้อมูล งานวิจัยที่ปรากฏอยู่บนฐานข้อมูลของ Thai Journals Online (ThaiJO) ซึ่งเป็นระบบฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการคลังในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ช่วงปี 2552-2562 2) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากหอสมุดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สำนักหอสมุดกลางสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยรามคำแหง หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นต้น และ 3) ดำเนินการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการคลังในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาการคลังในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยเทคนิควิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ศึกษาข้อมูลในแบบบันทึกข้อมูล จากการบันทึกข้อมูลจากงานวิจัยแต่ละเรื่อง แล้วแยกประเด็นการวิเคราะห์เป็น 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 เพื่อบรรยายสรุปข้อมูลเบื้องต้นของประเด็นปัญหาการคลังในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ชื่อเอกสาร ประเภทเอกสาร แหล่งที่มาของเอกสาร วันเดือนปีของเอกสาร

หน่วยงานที่ผลิตงานวิจัย ประเภทของการวิจัย สาขาที่ทำการวิจัย ลงในตารางเพื่อแจกแจงความถี่แล้วแปลงเป็นคำร้อยละ สรุปเชิงบรรยายเพื่อให้เห็นภาพรวมที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

ส่วนที่ 2 เพื่อบรรยายสรุปผลงานวิจัยประเด็นปัญหาการคลังในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งได้ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคลังในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นการอภิปรายผลและข้อเสนอแนะจากแบบบันทึกข้อมูล โดยจำแนกตามประเภทของการวิจัย

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การสำรวจประเด็นปัญหาด้านการคลังในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย” ได้นำเสนอผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการสำรวจองค์ความรู้ประเด็นปัญหาด้านการคลังในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยระดับปริญญาโทและเอกที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาด้านการคลังในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย ช่วงปี 2552-2562 โดยถือการสำรวจครั้งสุดท้ายเมื่อสิ้นเดือนธันวาคม 2562 เป็นเกณฑ์ มีจำนวนทั้งสิ้น 10 เรื่อง รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละ กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปี พ.ศ. ที่ทำการวิจัย

ปี	จำนวน	ร้อยละ
2562	3	30.00
2561	0	0
2560	1	10.00
2559	0	0
2558	2	20.00
2557	4	40.00
2556	0	0

จากตารางที่ 1 เมื่อจำแนกงานวิจัยที่เกี่ยวกับประเด็นปัญหาการคลังในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย ตามปี พ.ศ. ที่ทำการวิจัย พบว่ามีงานวิจัยดำเนินการในช่วงปี ช่วงปี 2552-2562 โดยพบว่า มีการทำวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาการคลังในองค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่นไทยมากที่สุดในปี 2557 จำนวน 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 40 รองลงมาได้แก่ ปี 2562 จำนวน 3 เรื่อง ปี 2558 จำนวน 2 เรื่อง และ ปี 2560 จำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 30 ร้อยละ 20 และร้อยละ 10 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 จำนวน ร้อยละ กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถาบันที่ทำการวิจัย

สถาบัน	จำนวน	ร้อยละ
สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ กระทรวงการคลัง	1	10.00
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ฯ	3	30.00
มหาวิทยาลัยมหิดล	1	10.00
วิทยาลัยเฉลิมกาญจนา ระยอง	1	10.00
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	1	10.00
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	1	10.00
มหาวิทยาลัยพายัพ	1	10.00
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา	1	10.00
รวม	10	100.00

จากตารางที่ 2 เมื่อจำแนกงานวิจัยที่เกี่ยวกับประเด็นปัญหาการคลังในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยตามสถาบันที่ทำการวิจัย พบว่ามีงานวิจัยที่ได้ดำเนินการในช่วงปี ช่วงปี 2552-2562 โดยพบว่างานวิจัยเป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ฯ เป็นสถาบันที่มีการดำเนินการมากที่สุด จำนวน 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 30 รองลงมาสำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ กระทรวงการคลัง มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาลัยเฉลิมกาญจนา ระยอง มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยพายัพ และ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา มหาวิทยาลัยละ 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 10.00

ตอนที่ 2 ผลการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาการคลังในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.1 ผลการสังเคราะห์งานวิจัยด้านทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

การสังเคราะห์งานวิจัยด้านทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยสามารถจำแนกข้อค้นพบเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี ที่ผู้ศึกษานำมาเป็นกรอบการศึกษา ผลการสังเคราะห์งานวิจัยด้านทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย พบว่าผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องที่หลากหลายและแตกต่างกันไปตาม

วัตถุประสงค์ของการทำวิจัยในแต่ละเรื่อง สำหรับแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องที่ผู้วิจัยนำมาใช้ได้แก่

- 1) แนวคิดความไม่สมมาตรของข้อมูล (Asymmetric Information) - จิตติเทพ สิทธิยศ และคณะ (2557)
- 2) แนวคิดภาระผูกพันแฝงทางการคลัง (Contingent Implicit Fiscal Liabilities) - จิตติเทพ สิทธิยศ และคณะ (2557)
- 3) กรอบความยั่งยืนทางการคลัง (Fiscal Sustainability Framework) - จิตติเทพ สิทธิยศ และคณะ (2557)
- 4) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับงบประมาณและการคลังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - พิมพ์ชนก ธรรมโยคีษฐ์ (2557) ณิชชา ขอยสกุล (2557) สงกาส บุตน์ (2557) วิชชุกร นาคธน (2562)
- 5) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับระเบียบด้านงบประมาณและการคลังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - พิมพ์ชนก ธรรมโยคีษฐ์ (2557) ณิชชา ขอยสกุล (2557) สงกาส บุตน์ (2557)
- 6) แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ - พิมพ์ชนก ธรรมโยคีษฐ์ (2557) ณิชชา ขอยสกุล (2557) สงกาส บุตน์ (2557)
- 7) การวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางของ ไดเคิลแมน และอัลเลน (Diekelman & Allen, 1989) - นิภาพรณ เจนสันติกุล (2560)
- 8) แนวคิดการกระจายอำนาจทางการคลัง - นิภาพรณ เจนสันติกุล (2560)
- 9) หลักการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระ - สัญลักษณ์ ปัญวัฒนลิขิต และ ปาริณช บริสุทธิ์ศรี (2562)
- 10) หลักที่ว่าด้วยการอยู่ภายใต้การกำกับดูแล - สัญลักษณ์ ปัญวัฒนลิขิต และ ปาริณช บริสุทธิ์ศรี (2562)
- 11) หลักการและแนวปฏิบัติในการตรวจเงินแผ่นดิน - สัญลักษณ์ ปัญวัฒนลิขิต และ ปาริณช บริสุทธิ์ศรี (2562)
- 12) ลักษณะของการตรวจเงินแผ่นดิน - สัญลักษณ์ ปัญวัฒนลิขิต และ ปาริณช บริสุทธิ์ศรี (2562)
- 13) บริบทที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - พิมพ์ชนก ธรรมโยคีษฐ์ (2557) ณิชชา ขอยสกุล (2557) สงกาส บุตน์ (2557)

2.2 ด้านการสังเคราะห์งานวิจัยด้านวิธีวิทยาการวิจัย

ในการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาด้านการคลังในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านวิธีวิทยาการวิจัย ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการสังเคราะห์งานวิจัยออกเป็นประเด็นต่างๆ ได้แก่ การออกแบบการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) การออกแบบการวิจัย

ตารางที่ 3 จำนวน ร้อยละ การออกแบบการวิจัย

ประเภทการออกแบบการวิจัย	จำนวน	ร้อยละ
การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)	4	40.00
การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)	6	60.00
การวิจัยผสมผสาน (Mix Methodology)	-	-
รวม	10	100.00

จากตารางที่ 3 พบว่ารูปการวิจัยที่ผู้วิจัยดำเนินการประกอบด้วย 2 รูปแบบ ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยพบว่าการใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มากที่สุด จำนวน 6 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 60 รองลงมา ได้แก่ รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) จำนวน 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 40

2) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรและกลุ่มตัวอย่างพบว่ามี 3 กรณี คือ กรณีเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจะประกอบด้วย การเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง ส่วนการสัมภาษณ์จะใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงสำหรับผู้ให้ข้อมูล ในขณะที่รูปแบบการวิจัยเอกสารนั้นจะมีการเลือกงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากฐานข้อมูลต่างๆ และการวิจัยปริมาณผู้วิจัยจะใช้การสุ่มตัวอย่างทั้งแบบเฉพาะเจาะจง แบบหลายขั้นตอน แล้วแต่บริบทของงานวิจัยนั้นๆ

3) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย พบว่ากรณีเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพจะใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง แบบบันทึก และการทบทวนเอกสาร และหากเป็นการวิจัยเชิงปริมาณจะใช้แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม สำหรับการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมืองานวิจัยทุกเรื่องจะใช้วิธีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำไปให้

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณแบบสอบถามจะมีการตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาร์ค

4) การวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กรณีเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพจะใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และใช้วิธีการสังเคราะห์เชิงอภิธาน จากนั้นจะสรุปความตามประเด็นที่ทำการวิเคราะห์ กรณีเป็นการวิจัยเชิงปริมาณใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย การวิเคราะห์ ร้อยละ การหาค่าเฉลี่ย การหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยค่า t-test แบบสองกลุ่มอิสระต่อกัน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว F-test วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product - Moment Coefficient)

2.3 ด้านผลการสังเคราะห์งานวิจัยด้านผลการศึกษา

ในการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาการคลังในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยด้านผลการสังเคราะห์งานวิจัยด้านผลการศึกษาดังตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 ประมวลสรุปผลการสังเคราะห์งานวิจัยด้านผลการศึกษา

ประเด็นปัญหา ผู้วิจัย	รัฐเท สิทธิศ และคณะ	พิมพ์ชนก ธรรมโยโกศึกษ์	ณิกษา ขอยสกุล	สงกาด บุตน์	กุลธิดา สิงห์สี	นรธพงศ์ ไคร์เครือ ฯ	นิภาพรรณ เจนสันติกุล	กานต์วี วิชัยปะ	สัณณิศา ปิ๋ววัฒนลิขิตา	วิฑูกร นาคธน
1 ปัญหาด้านการกู้เงิน (2)										
1.1 การจัดเก็บรวบรวมและรายงานข้อมูลการก่อหนี้และสถานะหนี้ของ อปท. ให้เป็นระบบและมีความต่อเนื่อง (1)	✓									
1.2 บทบาทของหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง (1)	✓									
1.3 การให้ความรู้แก่ อปท. เกี่ยวกับการกู้เงิน (1)	✓									
1.4 ระบบติดตามการใช้จ่ายเงินกู้ (1)					✓					
2 ปัญหาด้านรายได้ (8)										
2.1 ประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (6)		✓	✓	✓	✓			✓		✓
2.2 การพึ่งพารายได้จากรัฐบาล (1)							✓			

ประเด็นปัญหา	ผู้วิจัย	รัฐเทพ ลิทธิยศ และคณะ	พิมพ์ชนก ธรรมโยโกศิษฐ์	ณิกษา ซอยสกุล	สงกาด บุตน์	กุลธิดา สิงห์สี	นรรธพงศ์ ไคร์เครือ ๆ	นิภาพรรณ เจนสันติกุล	กานต์รวี วิชัยปะ	สัญลักษณ์ ปัญวัฒนลิขิต	วิชุกร นาคธน
2.3 ความเหลื่อมล้ำของรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละระดับ (1)									✓		
2.4 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประเพณีภาษี (1)											✓
3 ปัญหาด้านการกำหนดนโยบายทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (1)									✓		
4 ปัญหาศักยภาพของบุคลากรด้านการคลัง (6)		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓			
5 ปัญหาด้านกฎหมาย (4)								✓	✓	✓	✓
6 ปัญหาด้านกลไกการตรวจสอบ (1)								✓			
7 ปัญหาด้านโครงสร้าง (1)									✓		

จากตารางที่ 4 การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาการคลังในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยด้านผลการสังเคราะห์งานวิจัยด้านผลการศึกษาศาสนาสามารถประมวลสรุปประเด็นปัญหาได้ออกเป็น 7 ด้านที่สำคัญ โดยมีรายละเอียดตามลำดับดังนี้

ปัญหาด้านรายได้ เป็นปัญหาที่ผู้วิจัยมีการค้นพบมากที่สุด โดยมีผู้วิจัยจำนวน 8 คน กล่าวถึงปัญหาดังกล่าว ได้แก่ พิมพ์ชนก ธรรมโยโกศิษฐ์ (2557) ณิกษา ซอยสกุล (2557) สงกาด บุตน์ (2557) กุลธิดา สิงห์สี (2558) นิภาพรรณ เจนสันติกุล (2560) กานต์รวี วิชัยปะ (2562) สัญลักษณ์ ปัญวัฒนลิขิต และ ปาริณช บริสุทธิ์ศรี (2562) และวิชุกร นาคธน (2562)

นอกจากนี้ยังมีการจำแนกถึงประเด็นปัญหาย่อยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาด้านรายได้ อีก 4 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นปัญหาที่ผู้วิจัยมีการค้นพบมากที่สุด โดยมีผู้วิจัยจำนวน 6 คน กล่าวถึงปัญหาดังกล่าว ได้แก่ พิมพ์ชนก ธรรมโยโกศิษฐ์ (2557) ณิกษา ซอยสกุล (2557) สงกาด บุตน์ (2557) กุลธิดา สิงห์สี (2558) กานต์รวี วิชัยปะ (2562) และวิชุกร นาคธน (2562) รองลงมาคือมีอีก 3 ปัญหา โดยมีผู้วิจัยจำนวน 1 คน กล่าวถึงปัญหาดังกล่าว ได้แก่ ปัญหาการพึ่งพารายได้จากรัฐบาล คือ นิภาพรรณ เจนสันติกุล (2560) ปัญหาความเหลื่อมล้ำของรายได้ขององค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่นในแต่ละระดับ คือ กานต์วี วิชัยปะ (2562) และปัญหากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประเภทภาษี คือ วิชชกร นาคธน (2562)

ปัญหาศักยภาพของบุคลากรด้านการคลัง เป็นปัญหาผู้วิจัยมีการค้นพบรองลงมา โดยมีผู้วิจัยจำนวน 6 คน กล่าวถึงปัญหาดังกล่าว ได้แก่ พิมพ์ชนก ธรรมโยโกศิษฐ์ (2557) ณิชชา ขอยสกุล (2557) สงกาส บุตน์ (2557) กุลธิดา สิงห์สี (2558) นรธพงศ์ ไคร์เครือ และ นันทยา บุตรสิน (2558) นิภาพรรณ เจนสันติกุล (2560)

ลำดับถัดมา คือ ปัญหาด้านกฎหมาย โดยมีผู้วิจัยจำนวน 4 คน กล่าวถึงปัญหาดังกล่าว ได้แก่ นิภาพรรณ เจนสันติกุล (2560) กานต์วี วิชัยปะ (2562) สัญลักษณ์ ปัญวัฒนลิขิต และ ปาริณช บริสุทธิศรี (2562) และวิชชกร นาคธน (2562)

ในขณะที่ ปัญหาด้านการกู้เงิน เป็นปัญหาผู้วิจัยมีการค้นพบเป็นลำดับที่สี่ โดยมีผู้วิจัยจำนวน 2 คน กล่าวถึงปัญหาดังกล่าว ได้แก่ จิตติเทพ สิทธิยศ และคณะ (2557) และ กุลธิดา สิงห์สี (2558) นอกจากนี้ยังมีการจำแนกถึงประเด็นปัญหาที่ย่อยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาด้านการเงินอีก 4 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาการจัดเก็บรวบรวมและรายงานข้อมูลการก่อหนี้และสถานะหนี้ของ อปท. ให้เป็นระบบและมีความต่อเนื่อง ปัญหาบทบาทของหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการให้ความรู้แก่ อปท. เกี่ยวกับการกู้เงิน ซึ่งทั้งสามประเด็นนี้พบได้ในผลการศึกษาของ จิตติเทพ สิทธิยศ และคณะ (2557) และประเด็นสุดท้าย ปัญหาระบบติดตามการใช้จ่ายเงินกู้พบได้ในงานของ กุลธิดา สิงห์สี (2558)

ลำดับสุดท้าย ประกอบไปด้วย 3 ปัญหา ซึ่งมีผู้วิจัยกล่าวถึงปัญหาละ 1 คน ได้แก่ ปัญหาด้านการกำหนดนโยบายทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในงานของ กานต์วี วิชัยปะ (2562) ปัญหาด้านกลไกการตรวจสอบ ในงานของ นิภาพรรณ เจนสันติกุล (2560) และ ปัญหาด้านโครงสร้าง ในงานของ กานต์วี วิชัยปะ (2562)

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาที่ได้กล่าวไปในข้างต้นพบว่างานวิจัยเกี่ยวกับประเด็นปัญหาการคลังในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยส่วนใหญ่มักทำในรูปแบบของการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำให้ผลการศึกษาที่ได้จะสะท้อนประเด็นปัญหาการคลังในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยผ่านมุมมองของผู้บริหาร ทำให้ปัญหามักปรากฏออกมาในรูปแบบของปัญหาเชิงกระบวนการในการดำเนินงาน ปัญหาเชิงโครงสร้าง หรือ ปัญหาทางด้านกฎหมาย ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่

ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือผู้ปฏิบัติงานต้องประสบพบเจอ ในขณะที่เมื่อใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณในการศึกษา จะพบว่าประเด็นปัญหาการคลังในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยมักออกมาในรูปแบบของประเด็นปัญหาวางๆซึ่งพบได้ทั่วไป ทั้งนี้เนื่องจากการใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณเป็นการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนทั่วไป จึงทำให้ผลการศึกษาที่ได้เป็นเพียงแค่ผลที่ได้จากการสำรวจความคิดเห็น มิได้ลงลึกในแง่ของรายละเอียดมากนัก

เมื่อพิจารณาในแง่ของจำนวนปริมาณงานที่มีการดำเนินการในประเด็นประเด็นปัญหาการคลังในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย พบว่า มีจำนวนเพียง 10 ชิ้น ตลอดระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา ซึ่งถือว่าเป็นสัดส่วนที่ค่อนข้างน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับประเด็นด้านอื่นๆ ที่มีการทำในขอบข่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเกิดจากข้อจำกัดด้านขอบเขตการวิจัยที่ระบุให้ค้นข้อมูลจากระบบฐานข้อมูล Thai Journals Online (ThaiJO) ซึ่งเป็นระบบฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทยเพียงแหล่งเดียวก็ว่าได้ และเมื่อพิจารณาในแง่เนื้อหาทางด้านวิชาการพบว่า มีงานวิจัยถึง 3 เรื่อง ที่ได้มีการศึกษาในประเด็นเดียวกัน ตลอดจนรวมไปถึงวัตถุประสงค์การวิจัย ขอบเขตการวิจัย แนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย ระเบียบวิธีการวิจัย เครื่องมือการวิจัยที่เหมือนกัน เพียงแค่เปลี่ยนกรณีศึกษาเท่านั้น นอกจากนี้เมื่อพิจารณาไปที่ผลการศึกษา การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะการวิจัย กลับพบว่ามีคำแนะนำออกมาในทำนองเดียวกันอีกด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่าองค์ความรู้ด้านประเด็นปัญหาการคลังในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยยังคงเป็นประเด็นที่ยังคงมีความต้องการศึกษาเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ในด้านดังกล่าวนี้เป็นอย่างมาก

สำหรับผลการศึกษาที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัยนั้น ค้นพบประเด็นปัญหาการคลังในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยถึง 7 ประการ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับประเด็นปัญหาการคลังในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยที่เป็นการสำรวจในช่วงระยะเวลาก่อนหน้า อาทิ วุฒิสาร ตันไชย (2557 : 58) วีระศักดิ์ เครือเทพ และคณะ (2557) และแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือกฎหมายต่างๆที่เกี่ยวข้องแล้วก็ตาม กลับพบว่าประเด็นปัญหามีได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากนัก หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่ารัฐไทยมิได้มีการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงแก้ไขประเด็นปัญหาการคลังในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเลย จึงสามารถทำให้อนุมานได้ว่างานวิจัยในช่วงที่ผ่านมาถูกทำให้กลายเป็นสิ่งของขึ้นหิ้ง หรือมีเช่นนั้นก็เป็นเพราะตัวประเด็นปัญหาการคลังในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยนั้น

เป็นปัญหาที่มีความสลับซับซ้อนยากต่อการแก้ไข จึงจำเป็นต้องมีงานวิจัยในประเด็นดังกล่าว เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขต่อไปในอนาคต

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้สามารถสรุปผลการศึกษได้เป็น 7 ด้าน ประกอบด้วย 1) ปัญหาด้านรายได้ เป็นปัญหาที่พบมากที่สุด ซึ่งสามารถจำแนกประเด็นปัญหาย่อยๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับปัญหาด้านรายได้ ได้แก่ ปัญหาประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีของ อปท. ปัญหาการพึ่งพารายได้จากรัฐบาล ปัญหาความเหลื่อมล้ำของรายได้ของ อปท. ในแต่ละระดับ และปัญหากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประเภทภาษี 2) ปัญหาศักยภาพของบุคลากรด้านการคลัง 3) ปัญหาด้านกฎหมาย 4) ปัญหาด้านการกู้เงิน และยังสามารถจำแนกประเด็นปัญหาย่อยๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับปัญหาด้านกู้เงิน ได้แก่ ปัญหาการจัดเก็บรวบรวมและรายงานข้อมูลการก่อหนี้และสถานะหนี้ของ อปท. ให้เป็นระบบและมีความต่อเนื่อง ปัญหาบทบาทของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ปัญหาการให้ความรู้แก่ อปท. เกี่ยวกับการกู้เงิน และ ปัญหาระบบติดตามการใช้จ่ายเงินกู้ (5) ปัญหาด้านการกำหนดนโยบายทางการคลังของ อปท. (6) ปัญหาด้านกลไกการตรวจสอบ และ (7) ปัญหาด้านโครงสร้าง ส่วนข้อเสนอแนะในการการวิจัยครั้งต่อไป ประกอบด้วย 1) สำหรับการศึกษาในครั้งถัดไป ควรมีการศึกษาในแหล่งข้อมูลอื่นๆ นอกเหนือไปจากระบบฐานข้อมูล Thai Journals Online (ThaiJO) ซึ่งเป็นระบบฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย อาทิ ระบบฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ออนไลน์ 2) การศึกษาปัญหาการคลังในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่ครอบคลุมและมีความรอบด้านมากยิ่งขึ้น โดยเริ่มต้นจากการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ทราบถึงประเด็นปัญหาปัจจัย และข้อจำกัดในแต่ละพื้นที่ นอกจากนี้ยังควรศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณอีกครั้ง เพื่อให้ได้ข้อสรุปเชิงประจักษ์ที่จะทำให้เข้าใจและแก้ไขปัญหาการคลังท้องถิ่นไทยได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น 3) สำหรับการศึกษาเรื่องดังกล่าวในอนาคต ควรมีการใช้ระเบียบวิธีแนวอื่นๆ ในการสำรวจงานวิจัย เพื่อเป็นประโยชน์ต่อประเด็นปัญหาการคลังในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กานต์รวี วิชัยปะ. (2562). การศึกษาปัญหาการคลังท้องถิ่นด้านรายได้ กรณีศึกษา
เปรียบเทียบเทศบาลนครปากเกร็ด และเทศบาลตำบลเสาธงหิน. วารสารการบริหาร
ปกครอง, 8(2), 501-525.
- กุลธิดา สิงห์สี. (2558). การก่อหนี้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย. วารสารวิจัย
และพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 7(1), 176-186.
- ฐิติเทพ สิทธิยศ และคณะ. (2557). การก่อหนี้และสถานะหนี้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.
นัยต่อความยั่งยืนทางการคลัง. วารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์, 32(3), 1-5.
- ณิกษา ซอยสกุล. (2557). ศึกษาปัญหาอุปสรรคและแนวทางการพัฒนาศักยภาพทางด้าน
งบประมาณและ การคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสระแก้ว
จังหวัดสระแก้ว. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(1), 132-140.
- ไททัศน์ มาลา. (2553). บทบาทในการทำงานร่วมกันระหว่างสภาองค์กรชุมชนกับองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.
กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- นรรธพงศ์ ไคร์เครือ และ นันทยา บุตรสิน. (2558). ปัญหาการบริหารงานคลังขององค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 5(3), 113-121.
- นิภาพรณ เจนสันติกุล. (2560). การกระจายอำนาจทางการคลัง: ปัญหาและแนวทางแก้ไข.
วารสารสถาบันพระปกเกล้า, 15(1), 104-117.
- ปธาน สุวรรณมงคล. (2554). การกระจายอำนาจ แนวคิดและประสบการณ์จากเอเชีย.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิยธิดา โคกโพธิ์. (2555). ปัญหาการคลังท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลตำบลนิคมคำ
สร้อย. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: สถาบัน
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พิมพ์ชนก ธรรมโยโกศิษฐ์. (2557). ศึกษาปัญหาอุปสรรคและแนวทางการพัฒนาศักยภาพ
ทางด้านงบประมาณและการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอโคกสูง
จังหวัดสระแก้ว. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(2), 124-133.

- วิชชุกร นาครน. (2562). ปัญหาและแนวทางการปรับปรุงรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 8(2), 167-179.
- วีระศักดิ์ เครือเทพ และคณะ. (2557). รายงานการศึกษาฉบับสมบูรณ์ โครงการประเมินนโยบายการกระจายอำนาจของไทยระยะ 15 ปี. กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วุฒิสาร ตันไชย. (2557). การกระจายอำนาจและประชาธิปไตยในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- สงกาล บุตน์. (2557). ศึกษาปัญหาอุปสรรคและแนวทางการพัฒนาศักยภาพทางด้านการงบประมาณและการคลัง ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอคลองหาด จังหวัดสระแก้ว. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(2), 167-175.
- สัญลักษณ์ ปัญวัฒนลิขิต และ ปาริณช บริสุทธิ์ศรี. (2562). ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินของเทศบาลโดยสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน. วารสารรามคำแหง ฉบับนิติศาสตร์, 8(1), 63-80.
- สุรศักดิ์ ชะมารัมย์. (ม.ป.ป.). ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการบริหารราชการไทย. เข้าถึงได้จาก https://reru.ac.th/articles/images/vijai_20_04_59_2.pdf.
- Paterson, B. L., Thorne, S. E., Canam, C., & Jillings, C. (2001). Meta-study of qualitative health research: A practical guide to meta-analysis and meta-synthesis (Vol. 3) Sage.

แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา หลักสูตร
พยาบาลศาสตรบัณฑิตคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน*
THE GUIDELINE OF EDUCATIONAL QUALITY ASSURANCE SYSTEM
DEVELOPMENT IN THE FACULTY OF NURSING, PRIVATE UNIVERSITY

สุวิมล จอดพิมาย¹

Suvimol Jodpimai¹

มยุรี กมลบุตร²

Mayuree Kamolabutra²

พิชชานันท์ กันพุ่ม³

Pitchanun Kanpum³

¹⁻²มหาวิทยาลัยคริสเตียน, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี³

¹⁻²Christian University, Bangkokthonburi University³, Thailand

Corresponding author E-mail: Suvimol@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน 2) ศึกษาวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศของกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย อาจารย์และผู้บริหารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชนที่มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านการประกันคุณภาพการศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์เอกสาร และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน นำหลักการ วงจรคุณภาพ PDCA มาใช้ในการดำเนินการ 6 องค์ประกอบ 13 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การกำกับมาตรฐาน มีเกณฑ์ดำเนินการใน

* Received 7 March 2023; Revised 5 April 2023; Accepted 18 April 2023

ระดับปริญญาตรี 5 ข้อ ระดับปริญญาโท 10 ข้อ องค์ประกอบที่ 2 บัณฑิต มี 2 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 3 นักศึกษา มี 3 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 4 อาจารย์ 3 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 5 หลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินผู้เรียน มี 4 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 6 สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ มี 1 ตัวบ่งชี้ 2) วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย ภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร การวางแผนกลยุทธ์ การมุ่งเน้นนักศึกษา การมีส่วนร่วมของบุคลากรกระจายความรับผิดชอบ การจัดการความรู้ ใช้ระบบการบริหารคุณภาพ และระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร 3) แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ การศึกษาภายในของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน ประกอบด้วย (1) สร้างภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์ (2) ส่งเสริมการวางแผนกลยุทธ์ (3) ให้นักศึกษามีสมรรถนะเพื่อรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ และทำงานเพื่อสังคม (4) มุ่งเน้นศักยภาพบุคลากร สร้างการมีส่วนร่วม และเสริมพลังอำนาจ (5) การจัดการความรู้ (6) การบริหารคุณภาพ ยึดหยุ่น และแก้ปัญหาความขัดแย้ง (7) การจัดทำสารสนเทศเพื่อการบริหารที่ทันสมัย สร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพิ่มสมรรถนะการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษา

คำสำคัญ: การพัฒนาระบบ, การประกันคุณภาพการศึกษา, คณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยเอกชน

ABSTRACT

This research aimed to study 1) the internal educational quality assurance process, 2) the best practices in internal quality assurance process and 3) suggested guidelines for development of internal quality assurance system of the Faculty of Nursing Private University by using qualitative research, key informants consisted of Lecturers and administrators of the Faculty of Nursing Private University that the best practices in educational quality assurance. Collected data by observation, interviews, focus group discussions. document analysis, and content analysis.

The result of research were found that: 1) Internal educational quality

assurance process have applied PDCA circle, were showed 6 components, namely component 1: standardization; 5 criterias for bachelor's degree and 10 criterias for master's degree, component 2: graduate; 2 indicators, component 3: student; 3 indicators, component 4: teacher; 3 Indicators, component 5: curriculum, Instruction and learner assessment; 4 indicators, component 6: learning resources; 1 indicator. 2) The best practices for educational quality assurance consist of leadership and vision, strategic planning, student, personnel involvement, distribute responsibility, knowledge management, implemented quality management system connection and MIS 3) Guidelines for internal educational quality assurance system development consist of (1) creating leadership and vision (2) promoting strategic planning (3) provided students competency to obtain professional licenses (4) personnel potential development, empowering, flexible, risk management (5) knowledge management (6) quality management system (7) create a connection for educational quality assurance development.

Keyword: system development, internal educational quality assurance, Faculty of Nursing in Private University

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญและมีบทบาทอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศชาติ สังคม และ มนุษย์ให้มีความเข้มแข็ง เจริญก้าวหน้า ทันท่วงทีต่อความเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคของ เทคโนโลยี การสื่อสารที่ไร้พรมแดน หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าโลกของยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) คุณภาพการศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญในการ สร้างทรัพยากรที่มีคุณค่า นำไปสู่การพัฒนาประเทศ ในทุกประเทศจึงมี มาตรการที่จะดำเนินการ จัดการศึกษาให้มี คุณภาพ ที่สะท้อนประสิทธิภาพของสถาบันการศึกษาในการจัดการศึกษา มีความจำเป็นอย่าง ยิ่งที่ผู้รับบริการจะเรียกร้องถึงการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ทั้งกลุ่มผู้เรียนและกลุ่มผู้ใช้บัณฑิต โดย วังจันทร์จิรา อินทนาคมนและอัญมณี เมฆปรีดาวงค์ (2560) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการ ประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาไว้ 6 ประการ คือ 1) เพื่อให้สถาบันได้มีการพัฒนา มุ่งสู่วิสัยทัศน์และยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยระบบดังกล่าวจะต้องเป็นไปตาม เจตนารมณ์ของ พ.ร.บ. และเป็นไปตามกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว มาตรฐานระดับชาติ และนานาชาติ 2) เพื่อตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานตั้งแต่ระดับหลักสูตร คณะวิชา หรือหน่วยงานเทียบเท่า และสถาบันอุดมศึกษาในภาพรวม ตามระบบคุณภาพและกลไกที่ สถาบันนั้นๆ กำหนดขึ้น โดยวิเคราะห์ เปรียบเทียบผลการดำเนินงานตามตัวบ่งชี้ใน องค์ประกอบคุณภาพต่างๆ ว่าเป็นไปตามเกณฑ์และได้มาตรฐาน 3) เพื่อให้หลักสูตร คณะวิชา หรือหน่วยงานเทียบเท่า และสถาบันอุดมศึกษาทราบสภาพของ ตนเองอันจะนำไปสู่การ กำหนดแนวทางในการพัฒนาคุณภาพไปสู่เป้าหมาย (targets) และเป้าประสงค์ (goals) ที่ตั้งไว้ ตามจุดเน้นของตนเอง 4) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนจุดแข็งจุดที่ควรปรับปรุง ตลอดจน ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการดำเนินงาน เพื่อนำไปปรับปรุงผลการดำเนินการในแต่ละระดับ อย่างต่อเนื่อง 5) เพื่อให้ข้อมูลสาธารณะที่เป็นประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทำให้มั่นใจว่า สถาบันอุดมศึกษา สามารถสร้างผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานตามที่ กำหนด 6) เพื่อให้หน่วยงานต้นสังกัดของสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีข้อมูล พื้นฐาน ที่จำเป็นสำหรับการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการอุดมศึกษาในแนวทางที่เหมาะสม ดังนั้นการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นระบบสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพราะ เป็นระบบที่สร้างความเชื่อมั่นว่ามหาวิทยาลัยสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตาม มาตรฐาน ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ความสามารถมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตร กำหนดและสังคมต้องการ ซึ่งอาจสรุปความแตกต่างระหว่างคุณภาพกับมาตรฐาน การประกัน

คุณภาพการศึกษานับได้ว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการวางแผนและการจัดกิจกรรมอย่างเป็นระบบ มีการตรวจสอบและการประเมินผลการดำเนินงาน ตลอดจนการทบทวนการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ (สุภัทรา เอื้อวงศ์ โสภิตา ทะสังขา กมลรัตน์ วัชรินทร์, 2557)

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน เป็นหน่วยงานที่ดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร โดยมีการดำเนินการตรวจสอบและประเมินอย่างต่อเนื่อง มาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งจะพบว่าผลการประเมินในหลักสูตรในหลายองค์ประกอบยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) กำหนด และแนวโน้มการประกันคุณภาพการศึกษาระดับหลักสูตรมีความสำคัญมากขึ้น ในขณะที่มีอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตรพยายามดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์คุณภาพ จึงประสบปัญหาหลายด้าน ได้แก่ ด้านบุคลากรเปลี่ยนแปลงบ่อย ไม่สามารถวางแผนการพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง ระบบสารสนเทศสนับสนุนการดำเนินงานยังไม่ดีพอ ขาดระบบบริหารที่ดี ไม่กระจายอำนาจ นอกจากนี้อาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ยังมีปัญหาสำคัญในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาหลายประการ ทั้งในด้านความเข้าใจเกี่ยวกับตัวบ่งชี้ต่างๆ การมีส่วนร่วมของอาจารย์และบุคลากรในคณะฯ รวมถึงปัญหาการเก็บรวบรวมข้อมูล อาจารย์บางส่วนเกษียณอายุราชการมาจากหน่วยงานของรัฐบาล ทำให้ขาดความกระตือรือร้น ขาดการวางแผน ไม่มีกลยุทธ์ที่เป็นปัจจุบัน การจัดการเรียนการสอนไม่เป็นเอกภาพเท่าที่ควร ขาดการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง เกิดผลกระทบต่อการจัดเก็บเอกสารหลักฐานการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อเตรียมรับการประเมินในแต่ละปี การกรอกข้อมูลผ่านระบบ CHE-QA ONLINE เป็นต้น ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตรปีการศึกษา 2562 พบว่า การส่งเสริมภาษาอังกฤษของนักศึกษายังมีน้อยควรเป็นกิจกรรมที่จัดอย่างต่อเนื่อง ขาดการจัดทำแผนการบูรณาการให้บริการวิชาการกับการเรียนการสอนการวิจัยให้ชัดเจน ควรสนับสนุนให้อาจารย์ทำงานวิจัยในระดับสหสาขาวิชาชีพมากขึ้น เพื่อสร้างเครือข่ายนักวิจัยเพิ่มมากขึ้น และควรกำกับและติดตามอาจารย์ที่ศึกษาต่อระดับปริญญาเอก และการเข้าสู่ ตำแหน่งทางวิชาการให้สูงขึ้น ขาดการสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ในการพัฒนา การบริหารยังขาดการเชื่อมโยงระหว่างแผนยุทธศาสตร์สู่แผนปฏิบัติการประจำปีให้สอดคล้องกัน ควรมีการจัดทำแผนและดำเนินการจัดการความรู้ของคณะ (คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยวิทยาศาสตร์การแพทย์เจ้าฟ้าจุฬาภรณ ราชวิทยาลัยจุฬาภรณ์, 2563) ทำให้ผลการประเมินไม่คงที่ ส่งผลต่อคุณภาพบัณฑิต คุณภาพอาจารย์ อีกทั้งผลการสอบใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ

พยาบาลยังไม่เป็นที่น่าพอใจ ความเชื่อมั่นของผู้ใช้บัณฑิต และผู้ปกครองลดลง

จากการดำเนินการจัดการศึกษาของคณะพยาบาลศาสตร์ยังมีปัญหาและอุปสรรค ด้านคุณภาพการประกันคุณภาพของหลักสูตรในหลายองค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ต่างๆ ยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการพัฒนาคุณภาพการศึกษาหลักสูตรของคณะพยาบาลศาสตร์จะพัฒนาได้นั้น ต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของหลักสูตร ซึ่งจำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา การปฏิบัติตามมาตรฐาน และวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศจากตัวบ่งชี้ต่าง ๆ ของแต่ละองค์ประกอบ ที่สำคัญคือ จะต้องหาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายใน เพื่อปรับปรุงกระบวนการทำงาน การขับเคลื่อนหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น สะท้อนถึงมาตรฐานการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองและประชาชน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน
2. เพื่อศึกษาวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน โดยแบ่งวิธีการดำเนินการเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของคณะพยาบาลศาสตร์ 2) ศึกษาวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ตามตัวบ่งชี้สำคัญของกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของคณะพยาบาลศาสตร์ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของคณะพยาบาลศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเอกชน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยละ 9 คน ประกอบด้วย คณบดี รองคณบดี หัวหน้างานประกันคุณภาพและเจ้าหน้าที่ 3 คน อาจารย์ผู้สอนคณะพยาบาลศาสตร์ 4 คน รวม 18 คน

ผู้ให้ข้อมูลสำหรับการสนทนากลุ่มเป็นผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะพยาบาลศาสตร์ จำนวน 6 คน ทั้งนี้ไม่ซ้ำกับผู้บริหารและอาจารย์ผู้ให้สัมภาษณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสนทนากลุ่ม มีกระบวนการสร้างและพัฒนา ดังนี้

1. แบบวิเคราะห์เอกสาร มีลักษณะเป็นแบบบันทึกผลการประกันคุณภาพจำแนกตามตัวชี้วัดของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และจำแนกตามเอกสาร SAR คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี

2. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth interview) เพื่อสัมภาษณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพตามเกณฑ์ องค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของคณะพยาบาลศาสตร์ ตอนที่ 2 กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา ตอนที่ 3 ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยอุปสรรคของกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาภายในคณะพยาบาลศาสตร์ที่เป็นสนามวิจัย

3. การสนทนากลุ่มสำหรับผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะพยาบาลศาสตร์ จำนวน 6 คน เพื่อหาแนวทางการพัฒนา สร้างจากผลการสังเคราะห์ข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 และ 2

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การสัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยการ 1) นัดหมายวันสัมภาษณ์เป็นการล่วงหน้าเป็นเวลา 1 สัปดาห์ พร้อมส่งขอข่ายการสัมภาษณ์ 2) ขอเอกสาร SAR ของคณะพยาบาลศาสตร์ทั้ง 2 มหาวิทยาลัย 3) ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มบริหาร/คณบดี รองคณบดี กลุ่มงานประกันคุณภาพ และกลุ่มอาจารย์

2. การสนทนากลุ่ม คณะผู้วิจัยกำหนดคุณสมบัติผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจาก 2 มหาวิทยาลัย จำนวน 6 คน จากตัวแทนของระดับบริหาร 2 คน ระดับผู้รับผิดชอบงานประกัน

2 คน อาจารย์ 2 คน โดยกำหนดประเด็นจากผลสรุปจากการสัมภาษณ์และการศึกษาเอกสาร
การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพของผลการประกันคุณภาพ ตลอดจนข้อเสนอแนะ
แนวทางในการปรับปรุง จำแนกตามตัวชี้วัดของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และ
สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content
Analysis)

2. นำเสนอวิธีปฏิบัติที่ดี โดยใช้กระบวนการควบคุมคุณภาพ PDCA จำแนกตามดัชนีการ
ประกันคุณภาพการศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และสำนักงานรับรอง
มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

3. นำเสนอแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของคณะ
พยาบาลศาสตร์ สรุปจากข้อมูลการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม (Focus group
discussion)

ผลการวิจัย

1. กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของคณะพยาบาลศาสตร์
มหาวิทยาลัยเอกชน นำหลักการ วงจรคุณภาพ 4 ขั้นตอน คือ PDCA มาใช้ในการดำเนินการ 6
องค์ประกอบ 13 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การกำกับมาตรฐาน มีเกณฑ์ดำเนินการ 5 ข้อ
ในระดับปริญญาตรี 10 ข้อในระดับปริญญาโท องค์ประกอบที่ 2 บัณฑิต มี 2 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 2.1
คุณภาพบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ 2.2 (ป.ตรี) ร้อยละของ
บัณฑิตปริญญาตรีที่ได้งานทำ หรือประกอบอาชีพอิสระภายใน 1 ปี 2.2 (ป.โท) ผลของนักศึกษา
และผู้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอกที่ได้รับการตีพิมพ์ หรือเผยแพร่องค์ประกอบที่ 3
นักศึกษา มี 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 3.1 การรับนักศึกษา 3.2 การส่งเสริม และพัฒนานักศึกษา 3.3 ผลที่
เกิดกับนักศึกษา องค์ประกอบที่ 4 อาจารย์ 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 4.1 การบริหาร และพัฒนาอาจารย์
4.2 คุณภาพอาจารย์ 4.3 ผลที่เกิดกับอาจารย์ องค์ประกอบที่ 5 หลักสูตร การเรียนการสอน การ
ประเมินผู้เรียน มี 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 5.1 สารของรายวิชาในหลักสูตร 5.2 การวางระบบผู้สอน
และกระบวนการจัดการเรียนการสอน 5.3 การประเมินผู้เรียน 5.4 ผลการดำเนินงานหลักสูตร

ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ องค์ประกอบที่ 6 สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ มี 1 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 6.1 สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ มีเพียงพอ

2. วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย ภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร การวางแผนกลยุทธ์ การมุ่งเน้นนักศึกษา การมีส่วนร่วมของบุคลากรกระจายความรับผิดชอบ การจัดการความรู้ ใช้ระบบการบริหารคุณภาพ และการจัดทำข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3. แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน ประกอบด้วย 1) สร้างภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์ให้กับผู้บริหารและบุคลากร 2) ส่งเสริมการวางแผนกลยุทธ์ 3) มุ่งเน้นนักศึกษาให้มีสมรรถนะเพื่อรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ 4) มุ่งเน้นศักยภาพบุคลากร สร้างการมีส่วนร่วม และเสริมพลังอำนาจ ความรับผิดชอบ 5) เน้นการจัดการความรู้ 6) ใช้การบริหารคุณภาพ 7) สร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษา

อภิปรายผล

1. กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน นำหลักการ วงจรคุณภาพ 4 ขั้นตอน คือ PDCA มาใช้ในการดำเนินการ 6 องค์ประกอบ 13 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การกำกับมาตรฐาน มีเกณฑ์ดำเนินการ 5 ข้อ ในระดับปริญญาตรี 10 ข้อในระดับปริญญาโท องค์ประกอบที่ 2 บัณฑิต มี 2 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 2.1 คุณภาพบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ 2.2 (ป.ตรี) ร้อยละของบัณฑิตปริญญาตรีที่ได้งานทำ หรือประกอบอาชีพอิสระภายใน 1 ปี 2.2 (ป.โท) ผลของนักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอกที่ได้รับการตีพิมพ์ หรือเผยแพร่องค์ประกอบที่ 3 นักศึกษา มี 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 3.1 การรับนักศึกษา 3.2 การส่งเสริม และพัฒนานักศึกษา 3.3 ผลที่เกิดกับนักศึกษา องค์ประกอบที่ 4 อาจารย์ 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 4.1 การบริหาร และพัฒนาอาจารย์ 4.2 คุณภาพอาจารย์ 4.3 ผลที่เกิดกับอาจารย์ องค์ประกอบที่ 5 หลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินผู้เรียน มี 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 5.1 สารของรายวิชาในหลักสูตร 5.2 การวางระบบผู้สอน และกระบวนการจัดการเรียนการสอน 5.3 การประเมินผู้เรียน 5.4 ผลการดำเนินงานหลักสูตร

ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ องค์ประกอบที่ 6 สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ มี 1 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 6.1 สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ มีเพียงพอ ซึ่งระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน มีสภาพการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนศึกษาวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ ด้านกระบวนการบริหาร 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบ การปรับปรุง และ การดำเนินการตามมาตรฐาน องค์ประกอบ และ ตัวบ่งชี้ในแต่ละองค์ประกอบ ด้านผลการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างพื้นที่วิจัยที่มีวิสัยปฏิบัติการประกันคุณภาพการศึกษาภายในที่เป็นเลิศ ตามแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาภายในรอบใหม่ (พ.ศ. 2557 – 2561) เพื่อให้เป็นไปตามหลักการที่สอดคล้องกับประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานการอุดมศึกษา ซึ่งปัจจุบันคือกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนและสังคมไทย ให้เป็นรากฐานที่แข็งแกร่งของ ประเทศ เน้นผลลัพธ์ด้านผู้เรียน การบริการวิชาการ ศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย และการบริหารจัดการ ตามความเชี่ยวชาญและอัตลักษณ์ของแต่ละมหาวิทยาลัย โดยมีมาตรฐานการศึกษา ประกอบด้วย 5 ด้าน มาตรฐานที่ 1 ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 ด้านการวิจัย นวัตกรรมและการสร้างสรรค์ มาตรฐานที่ 3 ด้านการบริการวิชาการ มาตรฐานที่ 4 ด้านศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย มาตรฐานที่ 5 ด้านการบริหารจัดการ สำหรับการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ประกอบด้วยองค์ประกอบของการประเมินคุณภาพการศึกษาทั้ง 6 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การกำกับมาตรฐาน องค์ประกอบที่ 2 บัณฑิต องค์ประกอบที่ 3 นักศึกษา องค์ประกอบที่ 4 อาจารย์ ศิลปะและวัฒนธรรม และ องค์ประกอบที่ 5 หลักสูตร การเรียน การสอน การประเมิน ผู้เรียน องค์ประกอบที่ 6 สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ โดยศึกษาตัวบ่งชี้ตามเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษาภายในให้ครอบคลุมการดำเนินงานของคณะรวม 13 ตัวบ่งชี้ เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของแต่ละหลักสูตรที่รวมทั้งการจัดกิจกรรมนักศึกษา การบริการนักศึกษา การให้บริการทางวิชาการ การวิจัย การบริหารจัดการและการประกันคุณภาพ ดังนี้ 1) ปรัชญา ปณิธาน วัตถุประสงค์ ของแผนดำเนินการ 2) การจัดการเรียนการสอน 3) กิจกรรมการพัฒนานักศึกษา นักศึกษา 4) การ

วิจัย 5) การบริการทางวิชาการทางสังคม 6) การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม 7) การบริหารและจัดการ 8) ระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ สอดคล้องกับ ปริญญาบัตร ตั้งคุณานันต์ (2560) ที่กล่าวว่า กรอบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ 14 ตัวชี้วัด ดำเนินการโดยยึดหลักการ 3 หลักการคือ การกระจายอำนาจ การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม ในการทำงาน การแสดงภาระรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้และใช้วงจรคุณภาพ P-D-C-A เป็นกระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร ซึ่ง Lomas (2003) วิจัยพบว่า ในสถาบันอุดมศึกษาต้องแบ่งปันวิสัยทัศน์ คุณภาพและเลือกรูปแบบการจัดการเพื่อปรับปรุงคุณภาพโดยรวมและรักษาไว้ซึ่งการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ให้เข้ากับประเภทของสถาบันอุดมศึกษานั้น

2. วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มีวิธีปฏิบัติที่ดีสามารถนำไปเป็นหลักการประกันคุณภาพได้ดี ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์การบริหารงานและพัฒนาคณะ มีการใช้การวางแผนกลยุทธ์ การมุ่งเน้นนักศึกษาเป็นสำคัญ อาจารย์ บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนและการปฏิบัติงาน ผู้บริหารแบ่งงานกันทำ มีการกระจายความรับผิดชอบ นำการจัดการความรู้ (KM) ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม สอดคล้องกับธวัชชัย ศุภดิษฐ์ (2557) ที่วิจัยการพัฒนาแนวปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า หน่วยงานควรสร้างทีมงานที่ สามารถพัฒนางานวิจัยด้านการประกันคุณภาพ โดยให้มีอาจารย์ร่วมเป็นส่วนหนึ่งในทีมงาน เพื่อเปิดให้บุคลากรปรึกษาและทำความเข้าใจด้านการวิจัย มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายโอนความรู้ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน นำการบริหารระบบคุณภาพ PDCA ร่วมกันวางแผน ร่วมกันปฏิบัติ ตามแผน ร่วมกันตรวจสอบและประเมิน ร่วมกันปรับปรุง และนำมาตรฐานคุณภาพ TQA (Thailand Quality Award) มาประยุกต์ใช้ในการบริหารและการปฏิบัติงาน และจัดทำข้อมูลสารสนเทศนักศึกษา โรงพยาบาล สถานประกอบการ หน่วยฝึกประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ สำหรับแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศสำหรับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน มีการดำเนินการสรุปเป็นขั้นตอน คือ

1) ขั้นตอนการเตรียมการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย 1.1) การเตรียมความ

พร้อมของบุคลากร การสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการประกันคุณภาพการศึกษา การจัดการความรู้ (KM) และการสร้างแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ให้กับบุคลากร สร้างตารางวิเคราะห์ตัวบ่งชี้ (KPI) มาตรฐาน และองค์ประกอบในการประกันคุณภาพการศึกษา จัดทำคู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาให้กับอาจารย์และบุคลากร 1.2) แต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบในการประสานงาน กำกับดูแลช่วยเหลือทั้งระดับคณะและหลักสูตร

2) ขั้นตอนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้ 2.1) การวางแผนที่ดีส่งผลภาพความสำเร็จในการดำเนินงาน โดยแผนกลยุทธ์ของคณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยเอกชนใช้แผนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย และของคณะเป็นแนวทาง มีการทบทวนแผนและปรับปรุงประเด็นยุทธศาสตร์ เน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกระดับมีส่วนร่วมในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา ตรงกับงานวิจัยของลักขณา จาตกานนท์ และคณะ (2554) วิจัยพบว่าพัฒนาการบริหารงานประกันคุณภาพต้องปรับปรุงวิธีบริหารจัดการงานที่ทำให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพ ตระหนักถึงความสำคัญในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาจะทำให้การดำเนินการประกันคุณภาพสามารถดำเนินไปได้อย่างเป็นระบบประสานงานด้วยความเข้าใจอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับเอกธิป สุขวารี (2553) ที่ศึกษาพบว่าปัจจัยส่วนหนึ่งที่เกื้อหนุนที่ส่งเสริม ให้สถาบันอุดมศึกษามีการประกันคุณภาพการศึกษาดีเลิศ ได้แก่ มีการสื่อสารกันภายในสถาบันและมี กลไกเชื่อมโยงการปฏิบัติงานตั้งแต่ระดับบุคคล ระดับภาควิชา/สาขาวิชา ระดับคณะวิชาถึงระดับสถาบัน มีการถ่ายทอดแผนกลยุทธ์ไปสู่หน่วยงานย่อย มีกระบวนการแปลงแผนกลยุทธ์เป็นแผนปฏิบัติการ มีการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จที่สอดคล้องกับนโยบาย ดำเนินการตามแผน และติดตามผลการดำเนินงานตามตัวบ่งชี้ และการประเมินผลการดำเนินงานและนำผลที่ได้ไปปรับปรุงแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการสอดคล้องกับงานวิจัยของสมสิทธิ์ สองประสม (2550) เกี่ยวกับทัศนคติของพนักงานต่อระบบประกันคุณภาพของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยพนักงานส่วนใหญ่ต้องการมีส่วนร่วมในการวางระบบประกันคุณภาพของมหาวิทยาลัย และรัชชัย ศุภดิษฐ์ วิจัยพบว่าสถาบันควรถ่ายทอดแผนกลยุทธ์และเป้าหมายลงสู่ระดับบุคคล เพื่อให้ทุกคนได้รับผิดชอบร่วมกัน มีการจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรรายบุคคล การส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรมีการพัฒนาตนเองตามแผนที่กำหนดอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง สอดคล้องกับ Cheng (2010) ที่วิจัยพบว่าสถาบันอุดมศึกษาในอังกฤษมีการวางแผนและดำเนินการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายในด้วยตนเอง จัดแบ่งงานโดยมอบหมายการทำงานให้ชัดเจน

จะต้องให้บุคลากรรู้ถึงมาตรฐานภาระของงานเพื่อที่จะได้ทำงานให้เกิดผลตามที่ได้ตกลงร่วมกัน มีระบบและ กลไกการประกันคุณภาพ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทุก หลักสูตร ส่งเสริมให้ ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองให้ผู้เรียน

2.2) การปฏิบัติตามแผน มีการขยายผลแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการติดตามผลการดำเนินงานตามตัวบ่งชี้ของแผนปฏิบัติการประจำปี อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง คือ รอบ 6 เดือนและ 12 เดือน หรือตามที่กำหนด และประเด็นความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน จะมีการเขียนรายงานสรุป ประจำปีและ SAR มีการตั้งค่าเป้าหมายยุทธศาสตร์และเขียนโครงการให้สอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ และมีกรตรวจสอบทุกปีว่าได้ดำเนินการตามยุทธศาสตร์หรือไม่ เมื่อสิ้นปีจะมีการ ตรวจสอบโดยการ ประชุมทบทวนแผนกลยุทธ์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและวิเคราะห์แนวโน้ม จุดแข็งและจุดอ่อน เพื่อเป็นสารสนเทศในการพัฒนาแผนกลยุทธ์ต่อไป 2.3) ระบบและกลไก การพัฒนาหลักสูตรต้องมีความสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา มีระบบ กลไกในการเปิดหลักสูตรใหม่ หลักสูตรปรับปรุง การปิดหลักสูตร 2.4) การส่งเสริมพัฒนา คณาจารย์และบุคลากรสายสนับสนุนที่ส่งผลให้ระบบการประกันมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น โดยมี แผนและระบบกลไกในการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงาน สรรหาบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่งงาน มีมาตรการในการสร้างขวัญกำลังใจให้กับบุคลากร 2.5) กระบวนการสอนนักศึกษามุ่งเน้นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีการกำหนดและเผยแพร่ คุณลักษณะบัณฑิตอันพึงประสงค์ ให้รับทราบทั่วกัน 2.5) มีระบบและกลไกการบริการทาง วิชาการแก่สังคมเพื่อตอบสนองความต้องการ พัฒนา/แก้ไขปัญหาและเสริมสร้างความเข้มแข็ง แก่ชุมชน มีการกำหนดโครงการบริการวิชาการและวิชาชีพให้บริการด้านสุขภาพแก่สังคมใน เขตพื้นที่บริการ ร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น การออกหน่วยบริการรักษาโรค 2.6) มีระบบและกลไกการทำงานบำรุงศิลปและวัฒนธรรม ส่งเสริมให้อาจารย์และนักศึกษาทุกระดับมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย จัดทำ แผนการทำงานบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น 2.7) มีระบบสารสนเทศเพื่อการ บริหารที่มีประสิทธิภาพส่งผลต่อระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษา มีระบบ EIS และระบบฐานข้อมูลที่ครอบคลุมงานทุกด้าน ทั้งข้อมูลบุคลากร ชุมชน อาชีพ สภาพเศรษฐกิจ การระบาดของโรค ข้อมูลทันตอนามัย มีการจัดทำระบบฐานข้อมูลเพื่อการประกันคุณภาพ การศึกษาของคณะ

3) ขั้นตอนการร่วมกันตรวจสอบ ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ดังนี้ 3.1) การตรวจสอบ ประเมินผลเพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนา ตรวจสอบการมอบหมายงานได้ปฏิบัติตามแผนงาน

และสารสนเทศที่ได้นำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขหรือส่งเสริมจุดแข็งจุดอ่อน ด้วยวิธีการประชุม กำกับติดตามงานที่มอบหมายให้ รับผิดชอบอย่างสม่ำเสมอ โดยตรวจสอบความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์และประเมินโครงการตามตัวชี้วัด (KPI) 3.2) การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน เมื่อประเมินผลการตรวจสอบการปฏิบัติตามแผนงาน และสารสนเทศที่ได้นำไปสู่การปรับปรุง แก้ไขหรือส่งเสริมจุดแข็งจุดอ่อน มีการประชุมกำกับติดตามงานที่มอบหมายให้รับผิดชอบ อย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้คณะกรรมการรับผิดชอบนำไปวิเคราะห์ สังเคราะห์และนำเสนอผลต่อ ผู้เกี่ยวข้องเพื่อนำไปปรับปรุงการปฏิบัติงานของผู้บริหารและบุคลากร นำไปใช้ในการวางแผน และจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศ หรือการเขียนรายงานประเมินตนเอง

4) ภาวะผู้นำของผู้บริหารทุกระดับของสถาบันมีศักยภาพในการถ่ายทอดความรู้ ให้กับบุคลากร ผู้นำมีการถ่ายทอดความรู้และส่งเสริมพัฒนาผู้ร่วมงานเพื่อเพิ่มทักษะหรือเพิ่ม ศักยภาพในการทำงานทั้งภายในและภายนอกคณะ เช่น มีการสอนงานให้กับผู้ร่วมงาน การ สนับสนุนให้บุคลากรเข้ารับการอบรมความรู้ มีการสนับสนุนให้มีวิทยากรจากภายนอกมาให้ ความรู้และถ่ายทอดประสบการณ์คณะผู้บริหารคณะร่วมกันกำหนดนโยบายและจัดทำ วิสัยทัศน์ พันธกิจ แผนกลยุทธ์ นำสู่การปฏิบัติที่เป็นระบบชัดเจนโดยการจัดประชุม คณะกรรมการให้บุคลากร ทุกระดับรับทราบและมีความเข้าใจร่วมกันและมีการเผยแพร่ผ่าน เว็บไซต์ของคณะ มีโครงสร้างการ บริหารงานที่ชัดเจน มีการมอบหมายอำนาจหน้าที่ให้กับ ผู้ปฏิบัติงานแต่ละระดับ และดำเนินงานใน บทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

6) ระบบกลไกการประกันคุณภาพการศึกษาควรให้ความสำคัญต่อการจัดทำระบบ ฐานข้อมูลเพื่อสะดวกต่อการปฏิบัติงาน ทางคณะพยาบาลศาสตร์มีการพัฒนาระบบสารสนเทศ เพื่อการบริหารจัดการและเป็น ระบบฐานข้อมูลที่ครอบคลุมงานทุกด้าน ได้แก่ ระบบ งบประมาณ ระบบพัสดุ ระบบการเงิน ระบบ บัญชี ระบบข้อมูลบุคลากร ระบบฐานข้อมูลวิจัย และการจัดทำระบบฐานข้อมูลเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะมีการส่งเสริมให้ คณาจารย์และบุคลากรของสถาบันเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา ในรูปแบบของการร่วมเป็นกรรมการรับผิดชอบ

7. เครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาเพิ่มสมรรถนะการปฏิบัติงานแก่บุคลากร คณะพยาบาลศาสตร์มีเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้งานด้านการประกัน คุณภาพการศึกษาระหว่างสถาบัน ส่งเสริมให้อาจารย์และบุคลากรจัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา ควรมีเครือข่ายการทำกิจกรรมพัฒนานักศึกษาร่วมกันระหว่างคณะต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลภายในมหาวิทยาลัย ทำให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษา

3. แนวทางการพัฒนาระบบการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน

แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน ควรมีการดำเนินการพัฒนา ดังนี้ 1) สร้างภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์ให้กับผู้บริหารและบุคลากร 2) ส่งเสริมให้ความรู้การวางแผนกลยุทธ์การปฏิบัติงาน 3) มุ่งเน้นนักศึกษาให้มีสมรรถนะเพื่อรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ และทำงานเพื่อสังคม 4) มุ่งเน้นศักยภาพบุคลากร สร้างการมีส่วนร่วม และเสริมพลังอำนาจความรับผิดชอบ 5) เน้นการจัดการความรู้ (KM) การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างบุคลากร 6) ใช้กระบวนการบริหารคุณภาพยืดหยุ่น และแก้ปัญหาความขัดแย้ง 7) การจัดทำข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และสร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพิ่มสมรรถนะการปฏิบัติงานแก่บุคลากรที่จะช่วยสนับสนุนการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน มีการพัฒนาตามกระบวนการ PDCA คือ ด้านการวางแผน (Plan) ด้านการดำเนินงาน (Do) ด้านการประเมินคุณภาพ (Check) และด้านการเสนอแนวทางปรับปรุง (Act) มีการนำผลที่ได้จากการตรวจสอบร่วมกับ สารสนเทศที่ได้รับนำไปปรับปรุงแก้ไข โดยการเสริมจุดเด่น และปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อน ซึ่งสอดคล้อง กับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2553) ได้กล่าวถึงความสำคัญของกลไกการประกันคุณภาพ ผู้ที่มีส่วนสำคัญที่ส่งผลให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพ อย่างต่อเนื่องคือ คณะกรรมการนโยบาย และผู้บริหารสูงสุดของสถาบันที่จะต้องให้ความสำคัญ และ กำหนดนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างชัดเจน และเข้าใจร่วมกันทุกระดับ โดยมอบหมายให้หน่วยงาน หรือคณะกรรมการรับผิดชอบในการติดตาม ตรวจสอบ ประเมิน และกระตุ้น ให้เกิดการ พัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ซึ่งหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของคณะกรรมการ หรือหน่วยงานนี้คือ การจัดระบบประกันคุณภาพรวมทั้งตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การประเมินคุณภาพที่เหมาะสมสำหรับสถาบัน ระบบประกันคุณภาพคุณภาพที่ใช้จะต้อง

สามารถเชื่อมโยงให้เกิดคุณภาพการปฏิบัติงาน ตั้งแต่ระดับ บุคคล ภาควิชา หรือสาขาวิชา ระดับคณะไปจนถึงระดับสถาบัน โดยอาจจำเป็นต้องจัดทำคู่มือ คุณภาพในแต่ละระดับเพื่อกำกับการดำเนินงาน แต่สิ่งที่สำคัญคือคณะกรรมการ หรือหน่วยงานนี้ต้อง ประสานงาน และ ผลักดันให้เกิดระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถใช้งานร่วมกันได้ทุกระดับ ซึ่งสอดคล้องกับ กิตติยา ลีอ่อน (2547) ที่วิจัยเรื่อง โมเดลเชิงสาเหตุประสิทธิผลการ ประกันคุณภาพภายใน สำหรับกลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ โดยสังเคราะห์งานวิจัยทั้งใน และ ต่างประเทศพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ คุณลักษณะของบุคลากรด้านความตระหนักถึงความสำคัญ การมีทัศนคติที่ดีต่อการประกัน คุณภาพ การศึกษาภายใน การทำงานเป็นทีม การฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพบุคลากร ความพร้อมด้าน ทรัพยากร ทั้งด้านจำนวนบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ สอดคล้องกับ Hou (2012) และ Varonism (2014) ที่วิจัยพบว่า เป้าหมายการพัฒนา ศักยภาพคนที่สำคัญ เพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีคุณภาพ ควรมีการวางแผนและจัดสรรเกี่ยวกับงบประมาณให้เพียงพอและ เหมาะสม โครงสร้างองค์กร และ การกำหนดให้มีผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานประกันคุณภาพ วัฒนธรรมคุณภาพ ภาวะ ผู้นำของ ผู้บริหาร และขนาดขององค์กร มีการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจ การจัดการ เรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การปฏิบัติงานแบบวงจรคุณภาพ(PDCA) และความ พึง พื่อใจในงานของบุคลากร สำหรับประสิทธิผลสุดท้าย (End Outcome or Ultimate Outcome) ได้แก่การบรรลุพันธกิจของสถาบัน

องค์ความรู้ใหม่

วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศและแนวทางในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย ภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร การวางแผนกลยุทธ์ การมุ่งเน้นสร้าง สมรรถนะนักศึกษา ใช้ระบบการบริหารคุณภาพ จัดทำข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการ พัฒนาคุณภาพการศึกษา การมุ่งเน้นพัฒนาศักยภาพบุคลากร สร้างการมีส่วนร่วม และเสริม พลังอำนาจ ความรับผิดชอบ เน้นการจัดการความรู้ และสร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยน เรียนรู้เพื่อพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ 1) การสร้างระบบการบริหารงานประกันคุณภาพที่ตึนนควรเริ่มตั้งแต่กระบวนการมีส่วนร่วม การเตรียมความพร้อมและสร้างความตระหนักของบุคลากร โดยการจัดทำโครงการจัดการความรู้ (KM) และการสร้างแนวปฏิบัติที่ดี ในด้านผู้นำและผู้บริหารทุกระดับของควรมีศักยภาพในการ ถ่ายทอดความรู้ให้กับบุคลากร มีการจัดประชุมและแจกคู่มือการประกันคุณภาพให้บุคลากรทุกระดับ รับทราบและมีความเข้าใจร่วมกัน มีการวางแผนที่ดีส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน การจัดการเรียนการสอนมุ่งเน้นการส่งเสริมคุณลักษณะบัณฑิตให้มีความรู้ คุณธรรม จรรยาบรรณ และความเป็นเลิศในวิชาชีพพระดับสากล มีการจัดทำระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร (MIS) ที่ครอบคลุมงานทุกด้าน ให้มีกระบวนการตรวจสอบประเมินผล นำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข มีการจัดทำรายงานประกันคุณภาพการศึกษาและเผยแพร่ข้อมูลเพื่อนำเสนอเป็นสารสนเทศในการพัฒนาและรองรับการประกันคุณภาพการศึกษา 2) วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มีวิธีปฏิบัติที่ดีสามารถนำไปเป็นหลักการประกันคุณภาพได้ดี ควรสนับสนุนให้ผู้บริหารสร้างภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์การบริหารงานและพัฒนาคณะ อบรม สัมมนาด้านการวางแผนกลยุทธ์ การบริหารคุณภาพ ควรนำระบบการบริหารที่เป็นเลิศ ตามมาตรฐานคุณภาพ TQA (Thailand Quality Award) มาประยุกต์ใช้ในการบริหารและการปฏิบัติงาน และการจัดทำข้อมูลสารสนเทศนักศึกษา โรงพยาบาล สถานประกอบการ หน่วยฝึกประสบการณ์ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ 3) แนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศสำหรับการประกันคุณภาพการศึกษาควรมีการส่งเสริมให้มีอาจารย์ประจำที่ดำรงตำแหน่งทางวิชาการมากขึ้นโดย มีการกระจายงาน หน้าที่รับผิดชอบอย่างเท่าเทียม สร้างระบบการทำงานเป็นทีม และจัดให้มีการแลกเปลี่ยนหรือแบ่งปันประสบการณ์หรือเทคนิคในการบริหารจัดการตนเอง ส่งเสริมการทำตำแหน่งทางวิชาการด้วยการสร้างสิ่งจูงใจ กระตุ้นให้อาจารย์มีเจตคติที่ดีต่อการพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองอย่างต่อเนื่อง ควรมีการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรและงบประมาณ โดยการสรรหา บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและคุณวุฒิตรงตามหลักสูตร มีประสบการณ์ในการทำงานวิจัย และควรมีการประเมินความพึงพอใจต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้ มีการจัดการเรียนการสอนเป็นทีม มีการพัฒนาอาจารย์ผู้สอน ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา เพิ่มสมรรถนะการ

ปฏิบัติงานแก่บุคลากรจะช่วยสนับสนุนการพัฒนาการบริหารงานประกันคุณภาพของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชนให้มีมาตรฐานสูงขึ้น ส่วน **ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป** 1) ควรศึกษาวิจัยประเด็นวิจัยเดียวกันนี้โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณหรือการวิจัยแบบผสมผสาน เพื่อศึกษาต่อยอดองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยในครั้งนี้ 2) ควรศึกษาวิจัยการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของคณะวิชาอื่น

เอกสารอ้างอิง

- กิตติยา สืออ่อน. (2547). โมเดลเชิงสาเหตุประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในสำหรับกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัย คณะครุศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยวิทยาศาสตร์การแพทย์เจ้าฟ้าจุฬาภรณ ราชวิทยาลัยจุฬาภรณ์. (2563). รายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับคณะการศึกษา 2562. กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยวิทยาศาสตร์การแพทย์เจ้าฟ้าจุฬาภรณ ราชวิทยาลัยจุฬาภรณ์.
- ธวัชชัย ศุภดิษฐ์. (2557). การพัฒนาแนวปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการประกันคุณภาพการศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ปรียาภรณ์ ตั้งคุณานันต์. (2562). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร : มินเซอร์วิส ซัพพลาย.
- ลักขณา จาตกานนท์ และคณะ. (2554). การพัฒนาการบริหารงานประกัน คุณภาพการศึกษา คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. รายงานการวิจัยเสนอต่อคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- สุภัทรา เอื้อวงศ์ โสภิดา ทะสังขา กมลรัตน์ วัชรินทร์. (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการประกันคุณภาพการศึกษา ระดับคณะวิชา มหาวิทยาลัยสยาม.ประชุมวิชาการระดับชาติสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ประจำปี 2557.
- สมสิทธิ์ สองประสม. (2550). การศึกษาทัศนคติของพนักงานต่อระบบประกันคุณภาพของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สารนิพนธ์โครงการวิทยาสาตรมหาบัณฑิต การพัฒนา

- ทรัพยากรมนุษย์และองค์การ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2553). คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน
สถานศึกษา ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2553. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์.
- อุทุมพร จามรมาน. (2560). คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร.
กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายพัฒนาคุณภาพ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิ
โรฒ.
- เอกธิป สุขวารี. (2553). ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในเพื่อการดำเนินการ
ที่เป็นเลิศสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขา
บริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Cheng, M. (2010). Audit cultures and quality assurance mechanisms in England:
A study of their perceived impact on the work of academics. *Teaching in
HE*, 15(3), 259–271.
- Hou, A. (2012). Mutual recognition of quality assurance decisions on HE
institutions in three regions: A lesson for Asia. *HE*, 64(6), 911–926.
- Lomas, L. (2003). Embedding quality: The challenges for HE. Paper presented at
the European Conference on Educational Research, University of
Hamburg.
- Varonism, E. M. (2014). Most courses are not born digital: An overview of
theQuality Matters peer review process for online course design. *Campus-
Wide Information Systems*. 31(4), 217–229.

การสำรวจองค์ความรู้ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์และภาวะ
ผู้นำในศตวรรษที่ 21 ผ่านรายการพอดคาสต์*

EXPLORATION OF HUMAN RESOURCE MANAGEMENT AND
LEADERSHIP KNOWLEDGE IN THE 21ST CENTURY THROUGH
PODCASTING

พิจักษณ์ ภูตระกูล¹

Phichak Phutrakul¹

มารินี คงสถิตย์²

Marthinee Khongsatid²

¹⁻²มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

¹⁻²Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand

Corresponding author E-mail: phichak.ph@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

หากภาครัฐต้องเผชิญกับความท้าทายใหม่ๆ สิ่งหนึ่งที่จะทำให้ภาครัฐสามารถรับมือกับความท้าทายเหล่านั้นได้คือองค์ความรู้โดยองค์ความรู้ในปัจจุบันได้ถูกถ่ายทอดอย่างรวดเร็วตามการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ดังนั้นประโยชน์ที่ได้รับจากองค์ความรู้เหล่านั้นคือรวดเร็วและสดใหม่ อีกทั้งพร้อมนำไปใช้แก่สถานการณ์ต่างๆ ได้ทันเวลา แหล่งขององค์ความรู้ที่สำคัญแหล่งหนึ่งได้แก่ พอดคาสต์ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสถานภาพองค์ความรู้ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์และภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ผ่านพอดคาสต์ และ 2) เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์และภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ผ่านพอดคาสต์ โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ สำหรับข้อมูลที่ใช้ในการสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านภาวะ

* Received 7 March 2023; Revised 1 April 2023; Accepted 20 January 2023

ผู้นำประกอบด้วยรายการจากพอดคาสต์จำนวน 58 รายการผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม QDA Miner

ผลการศึกษาพบว่า 1) สถานภาพด้านองค์ความรู้ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์นั้น ข้อควรปฏิบัติด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์นั้นจำเป็นต้องพัฒนาตนเองมากที่สุด การทำงานด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบันให้ความสำคัญอย่างมากกับเรื่องการพัฒนาและเพิ่มทักษะ หน้าที่ฝ่ายบริหารทรัพยากรมนุษย์มีประเด็นที่เกี่ยวข้องมากที่สุดคือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปในการบริหารทรัพยากรมนุษย์มากที่สุดได้แก่เรื่องเจเนอเรชัน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับมหภาคได้แก่การที่มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งพัฒนาบุคลากรของประเทศ 2) องค์ความรู้ด้านภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ผ่านรายการพอดคาสต์ พบว่า ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของผู้นำมากที่สุดคือการทำให้คนเชื่อมั่นและไว้วางใจ ประเด็นที่เกี่ยวข้องทักษะการเป็นผู้นำมากที่สุด คือ การสื่อสาร และประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความเป็นผู้นำมากที่สุดคือ การสร้างการเรียนรู้

คำสำคัญ: การสำรวจองค์ความรู้, การบริหารจัดการภาครัฐ, ศตวรรษที่ 21

ABSTRACT

If the public sector faces new challenges, one thing that will enable the public sector to cope with those challenges is knowledge. Today's knowledge is being transferred rapidly according to changes in technology. Therefore, the benefits gained from that knowledge are fast and fresh and ready to be applied to solve various situations in time. One important source of knowledge is podcasts. The objectives of this research were 1) to study the status of knowledge on human resource management and leadership in the 21st century through podcasts and 2) to synthesize knowledge on human resource management and leadership in the 21st century. It is qualitative research. The data used to synthesize leadership knowledge consisted of 14 podcast programs through QDA Miner data analysis.

The results of the study showed that 1) The practice of human resource management is most necessary for self-improvement. Today's work in human resource management places great emphasis on skill development. The most relevant aspect of human resource management is human resource development. The thing that has changed the most in human resource management is generation. And the development of human resources at the macro level, namely the university being the source of the development of the country's personnel. 2) As for the 21st Century Knowledge of Leadership through podcasts, it was found that the issue most relevant to leadership style was the need to gain people's trust and trust. The most relevant aspect of leadership skills is communication. And the most relevant aspect of leadership building is learning.

Keywords: Exploration, Public Management, 21st century

บทนำ

ปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงและรวดเร็วทั้งประเทศที่พัฒนาแล้วประเทศกำลังพัฒนาและประเทศด้อยพัฒนาล้วนเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ภาครัฐในฐานะที่มีบทบาทอย่างมากต่อการบริหารประเทศย่อมต้องการองค์ความรู้ใหม่ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆ ของสังคมรวมถึงการแก้ปัญหาของระบบราชการเอง ทั้งนี้ระบบราชการมักถูกมองว่าเป็นองค์กรที่ไม่เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง ไม่ยืดหยุ่น ไม่คล่องตัว การทำงานแลกเปลี่ยนเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานน้อย เน้นกระบวนการมากกว่าผลลัพธ์ ยึดติดกับกรอบอำนาจตามกฎหมายเป็นหลัก การประสานงานกับภาคส่วนต่างๆ เป็นไปในรูปแบบที่ภาครัฐเป็นฝ่ายนำ ภาคส่วนอื่นเป็นฝ่ายตาม เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2560) การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยีกำลังส่งผลอย่างยิ่งต่อการทำงานในอนาคต เช่น การใช้

ระบบอัตโนมัติ (Automation) ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) และสังคมผู้สูงอายุ (Aged Society) ล้วนเป็นประเด็นที่ท้าทายการทำงานของภาครัฐ

หากภาครัฐต้องเผชิญกับความท้าทายใหม่ๆ สิ่งหนึ่งที่จะทำให้ภาครัฐสามารถรับมือกับความท้าทายเหล่านั้นได้คือองค์ความรู้โดยองค์ความรู้ในปัจจุบันได้ถูกถ่ายทอดอย่างรวดเร็วตามการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ดังนั้นประโยชน์ที่ได้รับจากองค์ความรู้เหล่านั้นคือรวดเร็วและสดใหม่ อีกทั้งพร้อมนำไปใช้แก้สถานการณ์ต่างๆ ได้ทันเวลา แหล่งขององค์ความรู้ที่สำคัญแหล่งหนึ่งได้แก่ พอดคาสต์ (Podcast) ซึ่งเป็นสื่อประเภทหนึ่งของการกระจายเสียงทางวิทยุที่ผู้ฟังสามารถดาวน์โหลดได้ทางเว็บไซต์และสามารถรับฟังได้ทางอินเทอร์เน็ต โดยสิ่งสำคัญที่ช่วยให้พอดคาสต์ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพคือ RSS feed ที่เป็นการบริการบนเว็บไซต์ซึ่งช่วยให้ผู้ฟังได้รับข่าวสารและพอดคาสต์โดยอัตโนมัติ (อานวัฒน์ บุตรจันทร์, 2552 : 23) โดยปัจจุบันมีผู้นิยมใช้บริการรายการจากพอดคาสต์เป็นจำนวนมากโดยเห็นได้จากการสร้างช่องรายการเป็นของตนเองจำนวนมากมาย โดยผู้ฟังสามารถเลือกฟังสิ่งที่ตนเองสนใจจากหัวข้อต่างๆ เช่น ธุรกิจ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง เพศ บันเทิง การเรียนภาษาต่างๆ เป็นต้น

พอดคาสต์เป็นสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่และกำลังได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะในวงการศึกษาซึ่งได้รับความนิยมนำพอดคาสต์ใช้เป็นสื่อในการเรียนการสอนและสามารถใช้เทคโนโลยีนี้ให้เหมาะสมกับกระบวนการเรียนการสอนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและทันสมัยอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ยังเป็นช่องทางอีกช่องทางหนึ่งในการให้องค์ความรู้ในด้านต่างๆ ที่ทันสมัยและรวดเร็วกับการเปลี่ยนแปลงทั้งเรื่องของเศรษฐกิจสังคมและการเมือง ทั้งนี้พอดคาสต์ยังใช้งานง่าย สะดวกและไม่เสียค่าใช้จ่ายในการรับฟัง (Geoghegan and Klass, 2005 : 6-7) Scutter, Stupans, Sawyer and King (2010) พบว่า พอดคาสต์เหมาะกับการส่งเสริมการเรียนรู้ให้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ มากกว่าการเน้นให้ผู้เรียนนำพอดคาสต์ไปใช้งาน งานที่เหมาะสมจึงได้แก่ การฟังเพื่อการจดบันทึกที่สมบูรณ์

ด้วยคามนิยมอย่างมากในรายการต่างๆ ของพอดคาสต์ในช่วงระยะเวลา 3 ปีที่ผ่านมา ทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงประโยชน์และความสำคัญในการสำรวจองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารในภาคเอกชนที่จะสะท้อนถึงเครื่องมือการจัดการสมัยใหม่อันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการนำเครื่องมือ เทคนิคการบริหารเหล่านั้นมาประยุกต์ใช้กับภาครัฐ ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะสำรวจและสังเคราะห์องค์ความรู้ใน 2 องค์ความรู้ที่จำเป็นสำหรับการบริหารงานภาครัฐได้แก่ (1) องค์ความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ และ (2) องค์ความรู้

ด้านภาวะผู้นำ โดยที่องค์ความรู้ทั้ง 2 นี้เป็นพื้นฐานที่สำคัญต่อการบริหารองค์การภาครัฐที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงและรวดเร็ว รวมถึงยังผู้วิจัยยังพบว่างานวิจัยประเภทสำรวจและสังเคราะห์องค์ความรู้จากรายการในพอดคาสต์ในด้านดังกล่าวยังอยู่ในวงแคบเท่านั้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานภาพองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการภาครัฐในศตวรรษที่ 21 ผ่านพอดคาสต์
2. เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการภาครัฐในศตวรรษที่ 21 ผ่านพอดคาสต์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การสำรวจองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการภาครัฐในศตวรรษที่ 21 ผ่านรายการพอดคาสต์” เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ประกอบกับการวิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแต่ละวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้เป็นองค์ความรู้ในแต่ละด้านเพื่อนำเสนอว่าในแต่ละองค์ความรู้นั้นสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารงานภาครัฐอย่างไร โดยมีวิธีการดำเนินการดังนี้

1. แหล่งข้อมูล

การสำรวจองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการภาครัฐในศตวรรษที่ 21 ผ่านรายการพอดคาสต์นั้นแหล่งข้อมูลจะเป็นรายการที่เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ในแต่ละด้านตามวัตถุประสงค์ โดยแหล่งข้อมูลหลักจะมาจากรายการพอดคาสต์ในเครือของเดอะสแตนดาร์ด (The Standard) เนื่องจากรายการจะมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยมากที่สุด รวมถึงมีจำนวนของการออกอากาศเป็นประจำและสม่ำเสมอ โดยผู้วิจัยกำหนดขอบเขตระยะเวลาของแหล่งข้อมูลย้อนหลัง 2 ปี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือวิจัยได้แก่ แบบบันทึกข้อมูล (coding sheet) ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก ได้แก่ (1) ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย ชื่อรายการ ชื่อตอนที่ออกอากาศ ชื่อผู้ดำเนินรายการ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ (2) ข้อมูลเฉพาะ ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการถอดเทปรายการนั้นๆ

3. วิธีการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยทำการสำรวจรายชื่อรายการ รายชื่อตอนที่ออกอากาศ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ในแต่ละโครงการย่อย โดยภายหลังจากนั้นผู้วิจัยจะรวบรวมข้อมูลด้วยการจดบันทึกข้อมูลเสียงโดยละเอียดเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

4. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์ผลด้วยโปรแกรม QDA Miner Lite ที่ได้จากการบันทึกข้อมูลทั้งหมดเพื่อสกัดข้อความสำคัญ เบ็ดเสร็จ และจัดกลุ่มรหัสเพื่อรวบรวมข้อมูลและเพื่อให้ได้ข้อสรุปเป็นองค์ความรู้ตามแนวทางการวิเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพ

5. นำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยเพื่อแสดงให้เห็นองค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัย รวมถึงวิธีการนำไปประยุกต์ใช้ในหน่วยงานภาครัฐ

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของสถานภาพองค์ความรู้ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ผ่านพอดคาสต์

1. ข้อมูลที่ใช้ในการสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์

ข้อมูลที่ใช้ในการสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ประกอบด้วยรายการจากพอดคาสต์จำนวน 14 รายการ ประกอบด้วย 14 ตอน จากปีพ.ศ. 2561-2564 จากช่องพอดคาสต์จำนวน 7 ช่อง ได้แก่ (1) The Secret Sauce Podcast (2) The Standard Podcast (3) I HATE MY JOB (4) The Alpha (5) mission to the moon podcast (6) แปะบรรทัดครึ่ง และ (7) THE SME HANDBOOK by UOB

2. การสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ผ่านพอดคาสต์

สถานภาพองค์ความรู้ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ที่ได้จากการวิเคราะห์รายการต่าง ๆ ผ่านช่องพอดคาสต์พบว่า มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ 5 ประเด็น ดังนี้

(1) **ระดับของการบริหารทรัพยากรมนุษย์** จากการวิเคราะห์เนื้อความของรายการพอดคาสต์ทั้ง 14 รายการพบว่า ระดับของการบริหารทรัพยากรมนุษย์พบได้ 2 ระดับ ได้แก่ 1) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ระดับมหภาค (Macro HRM) คือการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นภาพรวมระดับประเทศ ในตอนของพอดคาสต์ ชื่อตอน “ศุภชัย เจียรวนนท์ เปิดแผนดันไทยเป็น ‘ศูนย์กลางนวัตกรรมโลก’ หนุนเด็กไทยขึ้น ‘สตาร์ทอัพ’ ก่อนเรียนจบ” 2) คือ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในระดับจุลภาค (Micro HRM) ซึ่งเป็นการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในระดับองค์กร

(2) หน้าที่ของฝ่ายบริหารทรัพยากรมนุษย์

สำหรับหน้าที่ของฝ่ายบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ได้สังเคราะห์องค์ความรู้แล้ว พบประเด็นที่เกี่ยวข้องทั้งสิ้น 13 ประเด็น ได้แก่ 1) หน้าที่หลักโดยทั่วไปของฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ 2) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 3) การรักษานักงาน 4) ผู้บริหารกับการทำหน้าที่ด้านทรัพยากรมนุษย์ 5) การวางแผนอาชีพ 6) การจัดการคนเก่ง 7) การจัดการการเมืองในองค์กร 8) การสร้างความผูกพันในองค์กร 9) การปรับรูปแบบองค์กร 10) การอำนวยความสะดวกกับทุกฝ่ายในองค์กร 11) การสรรหาและคัดเลือก 12) การประเมินผลปฏิบัติงาน และ 13) การสร้างวัฒนธรรมองค์กร

จากการจัดลำดับที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อความพบว่า 3 อันดับแรกของหน้าที่ของฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ได้แก่ 1) การสร้างวัฒนธรรมองค์กร 2) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และ 3) การจัดการคนเก่ง

(3) ข้อควรปฏิบัติด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์

สำหรับข้อควรปฏิบัติด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ได้สังเคราะห์องค์ความรู้แล้วพบประเด็นที่เกี่ยวข้องทั้งสิ้น 12 ประเด็น ได้แก่ 1) การพัฒนาตนเอง 2) การปรึกษากับฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ 3) การมองโลกแง่บวก 4) การควบคุมสถานการณ์ 5) การสอบถามความคิดเห็นเพื่อนร่วมงาน 6) การปรึกษาผู้อาวุโส 7) การปรับเปลี่ยนทัศนคติตัวเอง

8) หลัก 3 C-Clarity,Candidness,Control 9) การบอกระยะเวลาให้ชัดเจน 10) การเก็บหลักฐาน 11) ทักษะคิดกับนิสัย 12) การใส่ใจกับงาน

สำหรับการจัดลำดับที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อความพบว่า 3 อันดับแรกของการปฏิบัติด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ 1) การพัฒนาตนเอง 2) การปรึกษากับฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ 3) การใส่ใจกับงาน

(4) การทำงานด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบัน

สำหรับการทำงานด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบันที่ได้สังเคราะห์องค์ความรู้แล้วพบประเด็นที่เกี่ยวข้องทั้งสิ้น 7 ประเด็น ได้แก่ 1) ความเป็นอยู่ที่ดี 2) การพัฒนาและสร้างทักษะใหม่ (Reskill & Upskill) 3) การดึงศักยภาพในตัวพนักงาน 4) การสร้างทีมงาน 5) การสร้างทีมงานที่เป็นมนุษย์ 6) การกำหนดยุทธศาสตร์ใหม่ในการทำงาน 7) การปรับโครงสร้างใหม่

สำหรับการจัดลำดับที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อความพบว่า 3 อันดับแรกของการทำงานด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบัน ได้แก่ 1) การพัฒนาและสร้างทักษะใหม่ (Reskill & Upskill) 2) การสร้างทีมงาน 3) การกำหนดยุทธศาสตร์ใหม่ในการทำงาน

(5) สิ่งเปลี่ยนแปลงในการบริหารทรัพยากรมนุษย์

สำหรับสิ่งที่เปลี่ยนแปลงในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ได้สังเคราะห์องค์ความรู้แล้วพบประเด็นที่เกี่ยวข้องทั้งสิ้น 15 ประเด็น ได้แก่ 1) รูปแบบสวัสดิการที่เปลี่ยนไป 2) การให้คุณค่าคนมากขึ้น 3) วินัยไม่ใช้ตัวกำหนดผลงาน 4) เจเนอเรชั่น 5) การมีทักษะหลากหลาย 6) การเปลี่ยนชื่อเรียกฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ 7) งบประมาณ 8) สถานการณ์โควิด 9) การเปิดเผยเงินเดือน 10) เทคโนโลยี 11) การพัฒนาบุคคลแบบออนไลน์ 12) การสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ 13) การลดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับคน 14) การลดคุณค่าปริญญาแต่เน้นความสามารถ 15) การเน้นทักษะดิจิทัล

สำหรับสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ จากการจัดลำดับที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อความพบว่า 3 อันดับแรกของสิ่งที่เปลี่ยนแปลงในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ 1) เจเนอเรชั่น 2) การให้คุณค่าคนมากขึ้น 3) สถานการณ์โควิด

(6) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับมหภาค

สำหรับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับมหภาคที่ได้สังเคราะห์องค์ความรู้แล้วพบประเด็นที่เกี่ยวข้องทั้งสิ้น 6 ประเด็น ได้แก่ 1) การส่งเสริมให้เป็นผู้ประกอบการ 2) กำลังแรงงานในอนาคต 3) รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ 4) การให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ

(Public. Private Partnership หรือ PPP) 5) มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งพัฒนาบุคลากรของประเทศ 6) การดึงดูดคนต่างชาติมาถ่ายทอดความรู้

สำหรับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับมหภาคพบว่าจากการจัดลำดับที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อความพบว่า 3 อันดับแรกของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับมหภาค ได้แก่ 1) มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งพัฒนาบุคลากรของประเทศ 2) รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ 3) การส่งเสริมให้เป็นผู้ประกอบการ

ตอนที่ 2 ผลการสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ผ่านพอดคาสต์

1. ข้อมูลที่ใช้ในการสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21

ข้อมูลที่ใช้ในการสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านภาวะผู้นำ ประกอบด้วยรายการจากพอดคาสต์จำนวน 44 รายการ ชื่อตอนก็นำมาสังเคราะห์ข้อมูลพบว่ามีจำนวนทั้งหมด 44 ตอนจากปี พ.ศ. 2561-2564 จากช่องพอดคาสต์จำนวน 3 ช่อง ได้แก่ 1) The Secret Sauce Podcast 2) Executive Espresso 3) The Secret Sauce: Boardroom Wisdom

2. การสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ผ่านพอดคาสต์

สถานภาพองค์ความรู้ด้านภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ที่ได้จากการวิเคราะห์รายการต่าง ๆ ผ่านช่องพอดคาสต์พบว่ามีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำ 3 ประเด็น ดังนี้

(1) ลักษณะของผู้นำในศตวรรษที่ 21

สำหรับลักษณะของผู้นำในศตวรรษที่ 21 ที่ได้สังเคราะห์องค์ความรู้แล้วพบประเด็นที่เกี่ยวข้องทั้งสิ้น พบว่าประเด็นที่เกี่ยวกับลักษณะของผู้นำ พบ 17 ประเด็น ได้แก่ 1) ปรับตัวเก่ง 2) อ่อนน้อมถ่อมตน 3) มีอิทธิพลต่อผู้อื่น 4) ต้องทำให้คนเชื่อมั่นและไว้วางใจ 5) ต่อสู้กับตัวเอง 6) ฝ่าปัญหาท่ามกลางภาวะวิกฤติ 7) ทำผิดแล้วปรับปรุงแก้ไข 8) พูดความจริง 9) รู้จักตัวเอง 10) ใส่ใจคนอื่น 11) ช่างสังเกต 12) สร้างการเปลี่ยนแปลง 13) มีความฉลาดทางอารมณ์ 14) รู้ลึกรู้กว้าง 15) ต้องทำตนให้เป็นตัวอย่าง 16) ต้องมีคุณธรรม 17) นำคนที่เก่งมาร่วมงาน

สำหรับการจัดลำดับที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อความพบว่า 3 อันดับแรกของลักษณะของผู้นำในศตวรรษที่ 21 พบว่าประเด็นที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของผู้นำ ได้แก่ 1) ต้องทำให้คนเชื่อมั่นและไว้วางใจ 2) ใส่ใจผู้อื่น และ 3) ปรับตัวเก่ง ตามลำดับ

(2) ทักษะการเป็นผู้นำในศตวรรษที่ 21

สำหรับทักษะการเป็นผู้นำในศตวรรษที่ 21 ที่ได้สังเคราะห์องค์ความรู้แล้วพบประเด็นที่เกี่ยวข้องทั้งสิ้น 13 ประเด็น ดังนี้ 1) หลัก 3E ประกอบด้วย Empathy Empower และ Engagement 2) การสื่อสาร 3) การรับฟังบุคคลต่างๆ 4) มีวิสัยทัศน์ 5) กล้าตัดสินใจ 6) ดึงศักยภาพผู้อื่น 7) พัฒนาตัวเองตลอดเวลา 8) ใช้จิตวิทยาร่วมด้วย 9) ความสามารถในการจัดการ 10) เน้นผลลัพธ์มากกว่าวิธีการ 11) มีความยืดหยุ่น 12) พร้อมรับความเปลี่ยนแปลง 13) สามารถบริหารจัดการคน

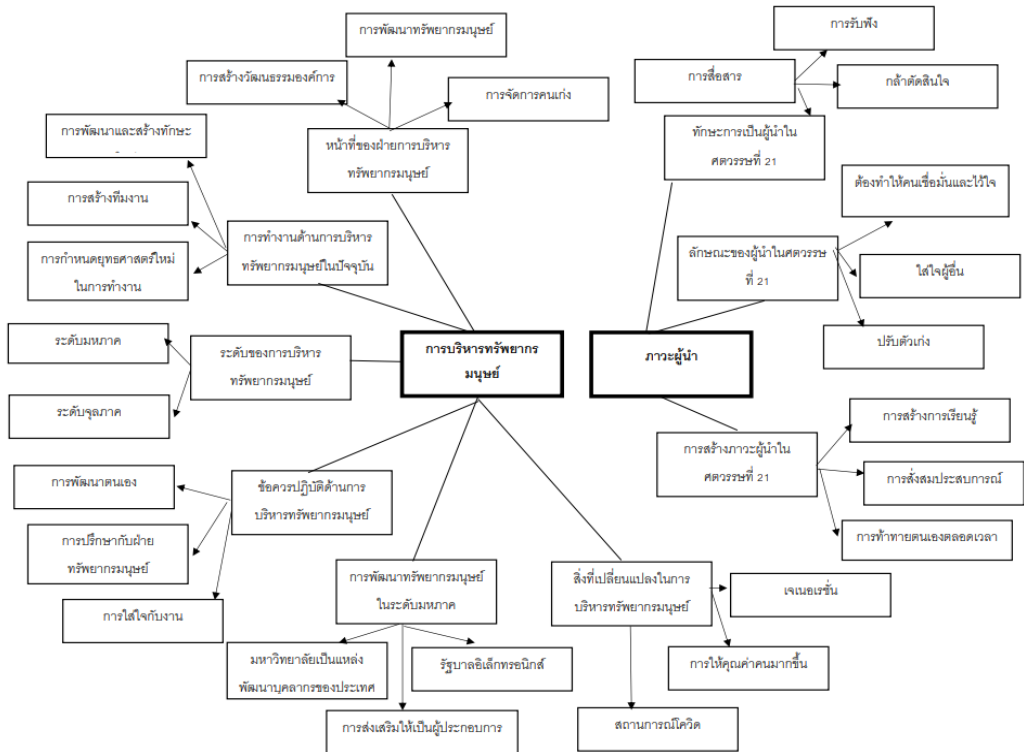
สำหรับการจัดลำดับที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อความพบว่า 3 อันดับแรกของทักษะการเป็นผู้นำ ได้แก่ 1) การสื่อสาร 2) การรับฟัง และ 3) กล้าตัดสินใจ

(3) การสร้างภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21

สำหรับการสร้างภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ที่ได้สังเคราะห์องค์ความรู้แล้วพบประเด็นที่เกี่ยวข้องทั้งสิ้น 7 ประเด็น ได้แก่ 1) ทำให้หัวหน้ามีความเป็นผู้นำ 2) การท้าทายตัวเองตลอดเวลา 3) การทดลองทำโปรเจกใหม่ ๆ 4) การสร้างการเรียนรู้ 5) การสั่งสมประสบการณ์ 6) ความเข้าใจระบบขององค์กร 7) การทำงานเป็นเครือข่าย

สำหรับการจัดลำดับที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อความพบว่า 3 อันดับแรกของการสร้างภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ 1) การสร้างการเรียนรู้ 2) การสั่งสมประสบการณ์ และ 3) การท้าทายตนเองตลอดเวลา

ทั้งนี้จากผลการวิจัยสามารถแสดงให้เห็นถึงองค์ความรู้ด้านการการบริหารทรัพยากรมนุษย์และด้านภาวะผู้นำที่ได้จากรายการพอดคาสต์ดังแผนภาพที่ 1 ดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงการสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์และด้านภาวะผู้นำที่ได้จากรายการพหุศาสตร์

อภิปรายผล

ผู้วิจัยพบว่าจากผลการศึกษาเรื่อง “การสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านการบริหารงานภาครัฐในศตวรรษที่ 21 ผ่านรายการพหุศาสตร์” มีประเด็นที่สำคัญต่อการอภิปรายผลการศึกษาดังนี้

1. ผู้วิจัยพบว่าผลการศึกษาเรื่อง “การสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ผ่านรายการพหุศาสตร์” มีประเด็นที่สำคัญต่อการอภิปรายผลการศึกษาดังนี้

(1) หน้าที่ฝ่ายบริหารทรัพยากรมนุษย์ พบว่า มีประเด็นที่เกี่ยวข้องมากที่สุดคือการสร้างวัฒนธรรมองค์กร นิสตาร์ก เวชยานนท์ (2544: 408) กล่าวว่าวัฒนธรรมเป็นตัวแปรที่ต้องได้รับการจัดการ สำหรับวัฒนธรรมขององค์กรและของบุคคลนั้นเป็นสิ่งจำเป็นต้อง

พยายามเรียนรู้และเข้าใจเพื่อที่จะสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนา ดังนั้นหน้าที่สำคัญยิ่งของฝ่ายบริหารทรัพยากรมนุษย์จำเป็นต้องเห็นถึงความสำคัญของการสร้างวัฒนธรรมองค์การเพื่อให้ทรัพยากรมนุษย์เป็นที่มาของความได้เปรียบในการแข่งขัน สำหรับด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยเฉพาะในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าสถานการณ์ COVID-19 ในปัจจุบันได้เพิ่มแรงกดดันให้กับองค์กรในการสร้างสรรค์นวัตกรรมโดยเฉพาะด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพิ่มมากขึ้นด้วย (Zimmerling and Chen, 2021) และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะช่วยให้เกิดการพัฒนานวัตกรรมขององค์กรด้วย (Tripathi and Dhir, 2022) สำหรับการจัดการคนเก่ง นิสตาร์ก เวชยานนท์ (2562) ได้เสนอว่าควรสนับสนุนการสร้างร่วมมือระหว่างส่วนราชการและคนเก่งในส่วนราชการในการกำหนดปริมาณงานพร้อมกับบริหารค่าตอบแทนที่จูงใจ เพิ่มความก้าวหน้าในสายอาชีพโดยเฉพาะในตำแหน่งบริหาร ผ่านการปรับปรุงกรอบส่งเสริมประสบการณ์และการกำหนดตำแหน่งเป้าหมายใหม่

(2) **ข้อควรปฏิบัติด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์** พบว่าข้อควรปฏิบัติด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์นั้นจำเป็นต้องพัฒนาตนเองมากที่สุด ทั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Vieira da Cunha, Joao & Antunes, Anabela. (2022) ว่าการพัฒนาตนเองจะเป็นส่วนสำคัญในกระบวนการพัฒนาทั้งตนเองและอาชีพในอนาคต ในส่วนของทิศทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ต้องยึดตามแผนและรอนโยบายจากส่วนกลางนั้นจะพบว่าแนวโน้ม 4 ด้านที่ท้าทายการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบัน ได้แก่ 1) การเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้นของสภาพแวดล้อมภายนอก 2) โลกาวิวัฒน์ที่ส่งผลให้ต้องมีการจ้างแรงงานข้ามพรมแดนมากขึ้น 3) ความสำคัญของกลุ่มคนที่มีความสามารถสูงที่จะส่งผลต่อการแข่งขันขององค์กร 4) แนวโน้มเหล่านี้ส่งผลต่อการเพิ่มทักษะที่สูงขึ้นอันเนื่องมาจากเทคโนโลยีที่เพิ่มสูงขึ้นเกิดให้มีช่องว่างทางทักษะเกิดขึ้น โดยแนวโน้มทั้ง 4 แนวโน้มส่งผลให้การบริหารทรัพยากรมนุษย์ต้องมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ มีความยืดหยุ่นและมีความรวดเร็วที่จะสนองตอบต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ในขณะที่ผลการศึกษายังพบว่าทิศทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ยังคงต้องรอการวางแผนให้ทรัพยากรมนุษย์พัฒนาตนเองซึ่งไม่สอดคล้องต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลงของโลก (Storey, Ulrich and Wright, 2019)

(3) **การทำงานด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบัน** พบว่าประเด็นสำคัญคือการพัฒนาและเพิ่มทักษะให้กับพนักงาน จากรายงาน WEF (2020) ระบุว่าภายในปี 2025 คาดการณ์ว่าแรงงาน 85 ล้านตำแหน่งจะถูกทดแทนด้วยเครื่องจักร ขณะเดียวกันก็จะมีตำแหน่งที่ต้องใช้ทักษะใหม่ๆ ทำงานร่วมกับเครื่องจักร หุ่นยนต์ และอัลกอริทึมเกิดขึ้น 97

ล้านตำแหน่ง ทำให้พนักงานต้อง upskill และ reskill กันมากขึ้น ทั้งนี้การพัฒนาและเพิ่มทักษะจะเป็นกุญแจสำคัญสำหรับคนทำงานในอนาคต และองค์การควรหันมาสำรวจอีกครั้งว่าพนักงานของตนมีทักษะที่เหมาะสมกับงานในอนาคตหรือไม่ และจะส่งเสริมและพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่องได้อย่างไร (ณภัทร สงวนแก้ว, 2563)

(4) **สิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปในการบริหารทรัพยากรมนุษย์** พบว่าประเด็นเกี่ยวกับสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปในการบริหารทรัพยากรมนุษย์มากที่สุดได้แก่เรื่อง เจเนอเรชั่น โดย Brack and Kelly (2012) ชี้ว่ากลุ่มคนที่เป็นเจเนอเรชั่น เอ็กซ์ (Gen Xers) มีไม่เพียงพอที่จะปิดช่องว่างของการหายไปของคนกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ (Baby Boomers) จึงต้องการคนกลุ่มมิลเลนเนียล (Millennials/Gen Y) มาช่วยปิดช่องว่างนั้น นอกจากนี้ยังพบว่าในปี 2025 คนกลุ่มมิลเลนเนียลจะเข้ามาเป็นกำลังแรงงานอย่างเต็มที่ (Hartford Business, 2014) สำหรับคนกลุ่มนี้จะเติบโตมากับเทคโนโลยีที่ทันสมัย ยุคของหุ่นยนต์ และการมองโลกแบบใหม่ ประเด็นทั้งหลายเหล่านี้ทำให้ภาครัฐที่ต้องปรับตัวและปรับการทำงานให้สอดคล้องกับประเด็นการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

(5) **การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับมหภาค** พบว่าประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับมหภาคมากที่สุดได้แก่การที่มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งพัฒนาบุคลากรของประเทศทั้งนี้แหล่งของการผลิตบุคลากรหรือทุนมนุษย์ที่สำคัญของประเทศได้แก่สถานศึกษาในโลกใหม่ที่ได้เต็มไปด้วยดิจิทัล แรงงานในยุคหน้าต้องพัฒนาทักษะตัวเองให้สอดคล้องกับยุค ดิจิทัล และเตรียมพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงอาชีพ และเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อรอดจากวิกฤตินี้และสร้าง โอกาส ได้ในชีวิตการทำงานข้างหน้าได้ และภาครัฐควรเร่งพิจารณาการเปิดให้มี การนำเข้าแรงงาน พนักงาน ผู้บริหาร ที่มีสมรรถนะสูงและวิชาชีพด้านที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะด้านดิจิทัล และด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสาขา STEM ในระยะข้างหน้าด้วย

2. ผู้วิจัยพบว่าผลการศึกษาเรื่อง “การสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ผ่านรายการพอดคาสต์” มีประเด็นที่สำคัญต่อการอภิปรายผลการศึกษาดังนี้

(1) **ลักษณะของผู้นำในศตวรรษที่ 21** พบว่า พบว่าประเด็นที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของผู้นำ มากที่สุดคือต้องให้คนเชื่อมั่นและไว้วางใจ ดังที่มีการกล่าวว่าการสร้างความเชื่อใจคือรากฐานของความเป็นผู้นำ สอดคล้องกับ McAllister (1995) ที่ได้สรุปความหมายของความไว้วางใจ ระหว่างบุคคลว่าเป็นระดับที่ทำให้บุคคลรู้สึกไว้วางใจ และเต็มใจที่จะกระทำให้กับอีกคน

หนึ่ง โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของคำพูด การกระทำ และการตัดสินใจของอีกคนหนึ่ง และ Dirks and Ferrin (2002) พบว่า ความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการแลกเปลี่ยนระหว่างผู้บังคับบัญชา และพนักงาน โดยความไว้วางใจจะมีความสัมพันธ์ต่อผลลัพธ์ในทางบวกเกี่ยวกับ พฤติกรรมการทำงานของพนักงาน ได้แก่ พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี ขององค์กร การมีผลการปฏิบัติงานที่ดี การมีความพึงพอใจในงาน การมีความผูกพันต่อองค์กร การมีความผูกพันต่อเป้าหมาย การเชื่อถือใน ข้อมูลข่าวสาร และการมีความพึงพอใจต่อตัว ผู้บังคับบัญชา และความไว้วางใจยังมีความสัมพันธ์ทางลบกับความตั้งใจที่จะลาออกจากองค์กรของพนักงาน นอกจากนี้ ความไว้วางใจยังมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับรูปแบบพฤติกรรมของผู้นำ หรือรูปแบบการบริหารของผู้นำ เช่น การที่ผู้นำมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การมีปฏิกริยาตอบสนองต่อความยุติธรรมของพนักงาน ซึ่งอาจอยู่ในรูปของการยอมรับนับถือผู้บังคับบัญชาและการเปิดโอกาสให้พนักงาน มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งจะต้องอาศัยการทำงานร่วมกัน พึ่งพาอาศัยกัน ซึ่งที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือการทำงานเป็นทีม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Mishra (1996) ได้ศึกษาถึงองค์ประกอบ ความไว้วางใจที่ผู้นำมีต่อบุคลากรด้านนิติความสามารถซึ่งความสามารถเป็นพื้นฐานของความไว้วางใจบุคคลจะให้ความไว้วางใจ

(2) ทักษะการเป็นผู้นำในศตวรรษที่ 21 พบว่าประเด็นที่เกี่ยวข้องทักษะการเป็นผู้นำมากที่สุด คือ การสื่อสาร สอดคล้องกับ กรรณิกา เรตมอนด์ (2559) ที่กล่าวว่าตัวบ่งชี้ทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 คือ ทักษะการสื่อสาร ที่ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านเทคโนโลยี และการนำเสนอ สำหรับการรับฟังบุคคลต่าง ๆ ก็เป็นทักษะที่สำคัญของผู้นำ โดย Contino (2004) กล่าวเน้นถึงการใช้แรงจูงใจ และเทคนิคในการจูงใจอย่างเหมาะสม โดยใช้วิธีการจูงใจที่หลากหลาย และมีประสิทธิผลเพื่อให้การทำงานประสบความสำเร็จรวมถึงการใช้การสื่อสารอย่างสม่ำเสมอหลากหลายโดยเน้นการสื่อสารแบบสองทาง (Two-Way-Communication) คุณลักษณะที่โดดเด่นสำหรับผู้นำยุคปัจจุบัน ประกอบด้วย ความถ่อมตัวหรือ Humble ซึ่งคือการที่ผู้นำพร้อมที่จะยอมรับว่าบุคคลอื่น มีความรู้ หรือความเชี่ยวชาญมากกว่าตนเอง และพร้อมที่จะขอความรู้และรับฟังผู้อื่นทั้งภายในและภายนอกองค์กร ดังนั้นผู้นำก็พร้อมที่จะยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รวมทั้งรู้จักที่จะใช้ประโยชน์ จากความรู้ของผู้อื่นเพื่อประโยชน์ขององค์กร ผู้นำในยุค 4.0 จะต้องยอมรับว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนั้นเร็วเกินกว่าที่ผู้นำเพียงคนเดียวจะสามารถที่จะติดตามและเรียนรู้ทุกอย่างได้ทัน

(3) การสร้างภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 พบว่าพบว่าประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความเป็นผู้นำมากที่สุดคือ การสร้างการเรียนรู้ โดย Harrison (2002) ชี้ให้เห็นว่าธุรกิจและองค์กรเริ่มให้ความสำคัญของการมองมนุษย์เป็นทรัพยากรและต้องมีการพัฒนาการเรียนรู้ โดยองค์กรต้องมองว่าทรัพยากรมนุษย์เป็นกลยุทธ์หลักขององค์กรเป็นผู้สร้างนวัตกรรม ผู้นำการเปลี่ยนแปลงและเป็นผู้ส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้หลังจากนั้นแนวคิดของการพัฒนาคนในองค์กรได้ให้ความสนใจอย่างมากกับคำว่า “คุณค่า(Value)” แนวคิดเรื่องทุนมนุษย์(Human Capital) จึงได้พัฒนาขึ้นตามลำดับซึ่งเห็นได้จากทฤษฎีด้านทุนมนุษย์ อาทิเช่น Human capital theory ของ Becker, 1993 และ Hughes Values Framework, 2010 ทั้งนี้การสร้างความเป็นผู้นำต้องสร้างการเรียนรู้โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีโดยการใช้สภาพแวดล้อมเชิงบูรณาการทางเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการเรียนรู้และเพิ่มประสิทธิภาพของแต่ละบุคคล กลุ่มบุคคล กระบวนการทำงานและประสิทธิภาพขององค์กร (McWhorter and Delello, 2015)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า สถานภาพด้านองค์ความรู้ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์นั้นข้อควรปฏิบัติด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์นั้นจำเป็นต้องพัฒนาดตนเองมากที่สุด การทำงานด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบันให้ความสำคัญอย่างมากกับเรื่องการพัฒนาและเพิ่มทักษะ หน้าที่ฝ่ายบริหารทรัพยากรมนุษย์มีประเด็นที่เกี่ยวข้องมากที่สุดคือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปในการบริหารทรัพยากรมนุษย์มากที่สุดได้แก่เรื่องเจเนอเรชั่น และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับมหภาคได้แก่การที่มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งพัฒนาบุคลากรของประเทศ ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย ประกอบด้วย **ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย** หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบราชการ เช่นสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการควรให้ความสำคัญอย่างจริงจังต่อการกำหนดนโยบายที่มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมแก่ส่วนราชการทั้งหลายถึงแนวทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์และการพัฒนาภาวะผู้นำใช้เพื่อให้สอดคล้องและเป็นไปในทางเดียวกันตามภารกิจของแต่ละองค์กร

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการการบริหารภาครัฐควรนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษารั้วนี้ในประเด็นต่างๆ ไปประยุกต์ใช้ทั้งนี้จะได้ปรับตัวและรับมือกับสถานการณ์ในอนาคต **ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ** หน่วยงานในระดับอุดมศึกษาหรือหน่วยงานวิจัยควรให้ความสนใจและให้ความสำคัญต่อการศึกษาด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์และการพัฒนาภาวะผู้นำจากแนวคิดของภาคเอกชนไปใช้ในพื้นที่โดยเฉพาะในระบบราชการมากขึ้น **ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป** ควรใช้การวิจัยเชิงปริมาณเพื่อให้เห็นภาพรวมที่มากขึ้นที่จะสะท้อนรูปแบบการบริหารภาครัฐที่ได้รับอิทธิพลจากภาคเอกชน และควรสังเคราะห์ข้อมูลจากช่องพอสศาสตร์อื่นมากขึ้นเพื่อความสมบูรณ์ข้อมูลที่มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิกา เรตมอนด์. (2559). ตัวบ่งชี้ทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ณภัทร สงวนแก้ว. (2563). การพัฒนาทักษะที่มีอยู่ (Reskilling) และเสริมทักษะใหม่ (Upskilling). เรียกใช้เมื่อ 8 ธันวาคม 2564 จาก <https://th.hrnote.asia/hrinsight/exclusive-interview-with-gallup/>.
- นิสตากร เวชยานนท์. (2554). การบริหารทุนมนุษย์เชิงกลยุทธ์เพื่อเพิ่มมูลค่า. กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. โครงการเอกสารและตำราคณะรัฐประศาสนศาสตร์.
- นิสตากร เวชยานนท์. (2562). การศึกษาระบบการบริหารคนเก่งภาครัฐที่มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานของคนเก่ง กรณีศึกษา: ข้าราชการในระบบข้าราชการผู้มีผลสัมฤทธิ์สูงของสำนักงาน ก.พ. ใน รายงานการวิจัย. คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- แม็กซ์เวลล์, จอห์น ซี. (2552). ความสำเร็จ สร้างได้ทุกวัน. แปลและเรียบเรียงโดย อธิพนธ์ เรืองศรี. กรุงเทพมหานคร : ดีเอ็มจี.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2560). ข้าราชการไทยกับการขับเคลื่อนสู่ประเทศไทย 4.0. เรียกใช้เมื่อ 8 มิถุนายน 2564 จาก

https://www.ocsc.go.th/sites/default/files/attachment/page/civil_officer_th_4.0.pdf.

อานวัฒน์ บุตรจันทร์. (2552). ผลของการสอนเสริมด้วยพอดคาสต์โดยใช้กลวิธีในการกำกับตนเอง ในรายวิชาการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อการศึกษาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการกำกับตนเอง ของนิสิตระดับปริญญาบัณฑิต. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Becker, Gary S. (1993). Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis with Special Reference to Education, 3 rd ed., Chicago: University of Chicago Press.

Dirks, K. T., & Ferrin, D. L. (2002). Trust in leadership: Meta-analytic findings and implications for research and practice. *Journal of Applied Psychology*, 87(4), 611- 628.

Geoghegan, Michael,W., Klass, Dan. (2007). Podcast Solutions: The Complete Guide to Audio and Video Podcasting. USA: Friends of OR SEC ED. USA. APRESS.

Harrison, R. (2002). Learning and Development. London, CIPD.

Hughes, C. (2010). People as technology conceptual model: Towards a new value creation paradigm for strategic human resource development. *Human Resource Development Review*, 9(1), 48-71.

McAllister, D. J. (1995). Affect- and cognition based-trust as foundations for interpersonal cooperation in organizations. *Academy of Management Journal*, 38(1), 24-59.

McWhorter, R. R., & Delello, J. A. (2015). Green computing through virtual learning environments. In F. Nafukho (Ed.), Integrating technology into higher education and in the workplace (pp. 1-28). Hershey, PA: IGI Global.

Mishra, A. K. (1996). Organizational responses to crisis: Centrality of trust. Sage.

- Brack, J. & Kelly, K. (2012). Maximizing millennials in the workplace. UNC executive development. Retrieved from <https://www.kenan-flagler.unc.edu/executive-development/custom-programs/~media/files/documents/executive-development/maximizing-millennials-in-the-workplace.pdf>.
- Contino, Diana S. (2004). Leadership Competencies: Knowledge, Skills, and Aptitudes Nurses Need to Lead Organizations Effectively. *Critical Care Nurse*, 24 (3): 52-64.
- Geoghegan, Michael,W., Klass, Dan. (2007). Podcast Solutions: The Complete Guide to Audio and Video Podcasting. USA: Friends of OR SEC ED. USA. APRESS.
- Hartford Business. (2014). summer. Millennials to take over by 2025. [online URL; <https://www.hartfordbusiness.com/article/millennials-to-take-over-by-2025>] accessed on August 18,2020.
- Scutter, S., Stupans, I., Sawyer, T., & King, S. (2010). How do students use podcasts to support learning? *Australasian Journal of Educational Technology*, 26(2). <https://doi.org/10.14742/ajet.1089>.
- Storey, John; Ulrich, Dave and Wright, Patrick M. (2019). Strategic Human Resource Management: A Research Overview. State of the Art in Business Research. London: Routledge.
- Tripathi, A. and Dhir, S. (2022). HRD interventions, learning agility and organizational innovation: a PLS-SEM modelling approach, *International Journal of Organizational Analysis*, Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print.
- Vieira da Cunha, Joao & Antunes, Anabela. (2022). Leading the self-development cycle in volunteer organizations. *European Management Review*. 10.1111/emre.12501.

World Economic Forum (WEF). (2020). The Future of Jobs Report 2020 and Global Competitiveness Report 2020 (CGI).

Zimmerling, A. and Chen, X. (2021). Innovation and possible long-term impact driven by COVID-19: manufacturing, personal protective equipment and digital technologies, *Technology in Society*, 65, 101-541.

การพัฒนากิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุ
ชุมชนวัดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม*

THE DEVELOPMENT OF BUDDHIST ACTIVITIES TO ENHANCE MENTAL
WELLBEING OF THE ELDERLY IN THE WAT BANG LUANG
COMMUNITY, BANG LEN DISTRICT, NAKHON PATHOM PROVINCE

พระเจริญพงษ์ วิชัย¹

Phrajaoenphon Wichai¹

พระครูสิริปัญญากิวัฒน์²

Prakru Siripunyapiwat²

พระครูพิพิจวรกิจจานุกการ³

Phrakhrupipithvarakijjanukarn³

พระมหาศุภวัฒน์ บุญทอง⁴

Phramahasupawat Boonthong⁴

บรรพต ดันธีรวงศ์⁵

Banpot Thontiravong⁵

สรวิชัย วงษ์สะอาด⁶

Sorawit Wongsraad⁶

¹⁻⁶วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹⁻⁶Buddhapanya Sri Dvaravati Sangha College Buddhist Mahachulalongkomrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding author E-mail: charoenphon.wi@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

กระแสการเข้าสู่สังคมสูงวัยของประเทศไทย ส่งผลให้ผู้สูงอายุกลายเป็นประชากรส่วนใหญ่ของไทย และพบว่าปัญหาสำคัญของผู้สูงอายุ คือ ปัญหาด้านสุขภาวะจิต พระพุทธศาสนาในฐานะเป็นที่พึ่งหลักทางด้านจิตใจที่สามารถนำมาใช้เป็นหลักการในการเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุได้ จากการลงพื้นที่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงความต้องการของผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่าง จึงได้กำหนดเป็นวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้ 1) เพื่อ

* Received 21 March 2023; Revised 30 April 2023; Accepted 30 April 2023

ศึกษาความต้องการในการจัดกิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุ 2) เพื่อพัฒนากิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุ 3) เพื่อทดลองใช้กิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุ เป็นการศึกษาวิจัยในรูปแบบการวิจัยและพัฒนา กลุ่มตัวอย่าง 22 คน กำหนดแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบบันทึกประเด็นการสนทนากลุ่มเพื่อพัฒนากิจกรรมและประเมินผลกิจกรรม 2) คู่มือจัดกิจกรรม 3) แบบสังเกตพฤติกรรม การวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นที่ 1 กำหนดมโนทัศน์ ขั้นที่ 2 รวบรวมสาระเนื้อหา ขั้นที่ 3 วิเคราะห์/สังเคราะห์จำแนกกลุ่มข้อมูล นำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบความเรียง

ผลการวิจัย พบว่า 1) ผู้สูงอายุต้องการให้มีการจัดกิจกรรมเสริมทักษะชีวิตสร้างสุขภาวะจิตเพื่อความสงบสุขของชีวิตบั้นปลาย 2) การพัฒนาคู่มือสำหรับการจัดกิจกรรม มีการกำหนดสาระสำคัญ วัตถุประสงค์ ลักษณะและการวัดประเมินผลกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมตักบาตร เติมน้ำบุญ กิจกรรมรู้จักใจ รู้จักธรรม กิจกรรมเพื่อนบ้าน เพื่อนใจ กิจกรรมค้นคว้าตน ค้นคว้าธรรม กิจกรรมถอดบทเรียน ถอดธรรม เมื่อวันวาน 3) ผลการทดลองใช้กิจกรรมทำให้ทราบว่า การสร้างความร่วมมือให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมเป็นปัจจัยให้เกิดการเปิดใจและรับฟังอย่างลึกซึ้ง ทุกกิจกรรมสามารถเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุได้ จากการประเมินผลการจัดกิจกรรมโดยการสนทนากลุ่ม พบว่า ความพร้อมของสภาพทางด้านร่างกายของผู้สูงอายุเป็นเงื่อนไขสำคัญของการเข้าร่วมกิจกรรม

คำสำคัญ: กิจกรรมวิถีพุทธ, สุขภาวะจิต, ผู้สูงอายุ

ABSTRACT

Thailand's aging society as a result, the elderly have become the majority of Thailand's population, and it has been found that the main problem of the elderly age is mental well-being. Buddhism as a psychological refuge that can be used as a principle to enhance the mental well-being of the elderly. Based on the results of this study, Therefore, the research objectives are defined as follows: 1) to study the need for Buddhist activities to enhance the mental wellbeing of the elderly 2) to develop Buddhist activities to

enhance the mental wellbeing of the elderly 3) to experiment with Buddhist activities to enhance the mental wellbeing of the elderly. The research study used the form of research and development with purposive selected sample of 22 people. The tools used in the research included 1) a group discussion report to develop and evaluate the activities, 2) an activity manual, and 3) a behavioral observation form. Data Analysis Steps were 1) Conceptualization Step 2) Gathering Content Step 3) Analyzing/Synthesizing classified data segments. Present the research results in narrative.

The research found that 1) the elderly wanted to have life skills enhancing activities to create mental wellbeing for the peace of life; 2) development of a manual for activities, the objectives, nature and evaluation of the activities were essentially defined, such almsgiving, merit-filling, mind-knowing, Dharma awareness, neighboring friends activities, self-searching, Dharma research, lessons from yesterday's dharma; 3) experiment results showed that cooperating with the elderly to participate in the development of activities is a factor that creates an open mind and deep listening. Every activity can enhance the mental health of the elderly. From the evaluation of activity arrangements through group discussions, it was found that the physical health readiness of the elderly was an important condition for participating in the activities.

Keywords: Buddhist Activities, Mental Eell-being, Elderly

บทนำ

สำนักงานสถิติแห่งชาติ รายงานผลดำเนินการสำรวจประชากรสูงอายุ ในปี 2565 มีผู้สูงอายุ (60 ปี ขึ้นไป) จำนวน 13,358,751 คน หรือร้อยละ 19.6 ของประชากรทั้งหมด แบ่งเป็นผู้สูงอายุชาย ร้อยละ 44.7 และผู้สูงอายุหญิง ร้อยละ 55.3 ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้สูงอายุวัยต้น (60-69 ปี) คิดเป็น ร้อยละ 57.2 จำแนกผู้สูงอายุในแต่ละภาค ดังนี้ ภาคเหนือมีร้อยละ

ของผู้สูงอายุสูงสุด ร้อยละ 25.2 ภาคตะวันออกเหนือ ร้อยละ 22.5 ส่วนภาคกลางและภาคใต้มีร้อยละของผู้สูงอายุใกล้เคียงกัน ร้อยละ 17.2 และ 16.6 ตามลำดับ และกรุงเทพมหานครมีร้อยละของผู้สูงอายุต่ำสุด ร้อยละ 15.1 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2565) จากกระแสการก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย ภาครัฐบาลจึงวางแผนรับมือทั้งในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนเตรียมการในด้านสวัสดิการบริการ และสร้างหลักประกันต่างๆ เพื่อรองรับประชากรสูงอายุในอนาคต กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กำหนดนโยบายขับเคลื่อนการทำงานเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการเสริมประสิทธิภาพทางสังคมในลักษณะการพัฒนาศักยภาพและการสร้างเครือข่ายในกลุ่มผู้สูงอายุ การส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพตลอดช่วงชีวิตภายใต้กิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุและศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ (กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2564) ผู้สูงอายุไทยส่วนใหญ่ มีความศรัทธาเชื่อมั่นในหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาอย่างเหนียวแน่น แท้จริงแล้วในวิถีการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ มีการน้อมนำเอาหลักธรรมคำสอนไปยึดถือปฏิบัติ โดยอยู่ในรูปแบบของประเพณี วิถีวัฒนธรรมไทย องค์การทางศาสนาจึงเป็นเสาหลักที่พึ่งทางด้านจิตใจที่สำคัญของชาวไทยมาแต่อดีต ฉะนั้น จึงเห็นว่าหน่วยงานต่างๆ ที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ควรมีการนำเอาหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปใช้เป็นเครื่องมือช่วยเยียวยารักษาจิตใจผู้สูงอายุ ในมิติของการพัฒนาสุขภาวะทางด้านจิตใจที่ก่อให้เกิดสุขภาวะทางด้านสังคมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในครอบครัว ชุมชน ทั้งกลุ่มคนวัยเดียวกันและการปรับตัวอยู่ร่วมกันกับคนต่างวัย รวมทั้งสุขภาวะทางด้านปัญญา คือ การมีโลกทัศน์ ชีวทัศน์ รู้และเข้าใจสัจธรรมของโลกและชีวิตตามทศนะคำสอนทางพุทธปรัชญา เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี ดำเนินชีวิตไปอย่างมีความสุขในการอยู่ร่วมกับคนวัยเดียวกันหรือต่างวัยในสังคม

ด้วยจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็วในสังคมไทย ประกอบกับธรรมชาติของผู้สูงอายุที่ต้องเผชิญกับความเสื่อมและภาวะความถดถอยทางร่างกาย จิตใจ และความสัมพันธ์ทางสังคม มักจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสุขภาวะของผู้สูงอายุอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยผู้สูงอายุประสบปัญหาด้านจิตใจที่มาจากความรู้สึกเหงา ว้าเหว และไม่เห็นคุณค่าในตนเอง ปัญหาการถูกเอารัดเอาเปรียบที่เป็นผลมาจากการไม่รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ปัญหาช่องว่างในการสื่อสารและการสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มคนอื่นๆ (สิรินทร พิบูลภาณุวัฒน์ และคณะ, 2563) เห็นได้ว่าปัญหาด้านจิตใจเหล่านี้ ล้วนเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับสุขภาวะ

จิตของผู้สูงอายุ การน้อมนำเอาหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา (Buddhist Perspective) มาใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้สูงอายุ จึงเป็นอีกทางเลือกที่สามารถนำไปสู่การการแก้ไขและพัฒนาวิธีการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี โดยการนำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ให้มีความสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สุขุม เข้าใจชีวิต เผชิญปัญหาได้โดยการยอมรับและเข้าใจชีวิตตามความเป็นจริง ปฏิบัติกิจกรรมอันมีคุณประโยชน์ต่อร่างกายและจิตใจอย่างสม่ำเสมอ ดำเนินชีวิตด้วยความมีสุขภาพจิตที่ดีและพัฒนาภาวะจิตใจของตนไปสู่ความรู้สึกพึงพอใจ ภูมิใจในชีวิตของตนที่เกิดขึ้นมา สามารถจัดการกับชีวิตที่ดำเนินในแต่ละวัน มีการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขอย่างยั่งยืน

คณะผู้วิจัยได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สป.อว.) ในโครงการทุนพัฒนาศักยภาพการทำงานวิจัยของอาจารย์รุ่นใหม่ ภายใต้หัวข้อวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ชุมชนโดยใช้วิจัยเป็นฐาน วิชาศึกษาอิสระทางพระพุทธศาสนาสำหรับนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในการดำเนินงานโครงการวิจัยเรื่องดังกล่าวนี้ ได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนบูรณาการกับการวิจัย โดยคณาจารย์ร่วมกับคณะนิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา ชั้นปีที่ 3 ผู้กำลังศึกษารายวิชาศึกษาอิสระทางพระพุทธศาสนา (Independent Study on Buddhism) ในวิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จึงได้นำเอากระบวนการเรียนรู้ชุมชนโดยใช้วิจัยเป็นฐาน ลงไปดำเนินการศึกษาเชิงพื้นที่ในชุมชนวัดบางหลวง ตำบลบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยปึกหมุดหมายสำคัญไปที่ปัญหาด้านสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุในชุมชน ทำให้ทราบว่าผู้สูงอายุในชุมชนมีความสนใจในการเข้าร่วมปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน แต่ต้องเดินทางไปเข้าร่วมปฏิบัติในสำนักต่างๆ ที่เปิดให้มีการจัดปฏิบัติธรรม ซึ่งอยู่ห่างไกลจากชุมชนที่อาศัยอยู่ ทำให้เกิดความไม่สะดวกในเรื่องการเดินทางไปเข้าร่วมกิจกรรม อีกทั้งสะท้อนให้ทราบว่าปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพทางด้านร่างกายของผู้สูงอายุไม่เอื้ออำนวยในการเข้าร่วมกิจกรรมเพราะไม่สามารถปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของสำนักปฏิบัตินั้นๆ ได้ ด้วยเหตุนี้ผู้สูงอายุในชุมชนจึงต้องการให้มีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างสุขภาวะจิต ทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา โดยมีลักษณะเป็นกิจกรรมวิถีพุทธที่มีความยืดหยุ่นให้ผู้ที่มิมีปัญหาเรื่องสุขภาพทางด้านร่างกายสามารถเข้าร่วมได้ตามกำลังความสามารถอย่างเหมาะสม

จากการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ ทำให้ทราบว่า ผู้สูงอายุควรมีกิจกรรมต่าง ๆ ทำร่วมกันในชุมชนเพื่อคลายความเครียดความเหงาและเสริมสร้างสุขภาพทางจิต (ภัทรธิดา ผลงาม และคณะ, 2563) ซึ่งมีผลการวิจัยค้นพบว่า ผู้สูงอายุที่มีกิจกรรมสูงจะมีการปรับตัวได้ดี ทั้งทางร่างกายจิตใจและสังคมและบุคคลที่สามารถดำรงกิจกรรมทางสังคมได้จะเป็นผู้ที่มีความพอใจในชีวิตสูงและมีภาพลักษณ์เกี่ยวกับตัวเองดี (อรรณพ เกิดอรุณสุขศรี และคณะ, 2563) และยังมีผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่ไม่มีปัญหาทางด้านสุขภาพจิต เกิดจากการได้เข้าวัด ฟังธรรม สวดมนต์เป็นประจำ ให้ทาน รักษาศีล และเจริญภาวนา (นิวัฒน์ พุ่มวันเพ็ญ, 2563) โดยมีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธ พบว่า กิจกรรมวิถีพุทธทำให้ผู้สูงอายุมีจิตใจที่สบาย สงบ จิตใจมั่นคงเข้มแข็ง โปรแกรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุควรมีกิจกรรมที่หลากหลายสอดคล้องกับกิจกรรมชมรมผู้สูงอายุในชุมชนเพื่อเป็นทางเลือกให้กับผู้สูงอายุได้นำไปปฏิบัติได้เหมาะสมกับสุขภาพของตนเองและเหมาะสมตามยุคดิจิทัล (ฐิตียา เนตรวงษ์ และคณะ, 2562)

จากการสะท้อนความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว คณะผู้วิจัยประกอบด้วย คณาจารย์ นิสิต นักวิจัยชาวบ้าน จึงเห็นว่าควรมีการสร้างความร่วมมือกับผู้สูงอายุในชุมชน รวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องภาคส่วนต่างๆ ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล ภาคประชาสังคม เป็นต้น ในการร่วมมือกันออกแบบพัฒนาและทดลองใช้กิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสุขภาพจิตของผู้สูงอายุให้มีทักษะการดำเนินชีวิตที่สงบสุขในบั้นปลาย โดยการนำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาบูรณาการกับความรู้ของวิทยาการสาขาอื่นๆ พัฒนาเป็นกิจกรรมที่ผู้สูงอายุสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์เกื้อกูลต่อการดำเนินชีวิตให้มีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้นไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการในการจัดกิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ ชุมชนวัดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อพัฒนากิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ ชุมชนวัดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
3. เพื่อทดลองใช้กิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ ชุมชนวัดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนากิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุชุมชนวัดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ใช้วิธีดำเนินการวิจัยในรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย : การศึกษาความต้องการในการจัดกิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุชุมชนวัดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยการจัดสนทนากลุ่มร่วมกับผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่าง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนวัดวัดบางหลวง

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา : การพัฒนาคู่มือสำหรับการจัดกิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุ โดยการออกแบบกิจกรรมจากการศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่าง ควบคู่กับศึกษาวิเคราะห์/สังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุ

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย : การทดลองใช้คู่มือสำหรับการจัดกิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุ โดยนำไปทดลองใช้จัดกิจกรรมกับผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา : การประเมินผลการทดลองใช้คู่มือสำหรับการจัดกิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุ โดยการจัดสนทนากลุ่มร่วมกับผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่าง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนวัดวัดบางหลวง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้สูงอายุในชุมชนวัดบางหลวง ตำบลบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม จำนวน 22 คน ผู้เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุตำบลบางหลวง ปี พ.ศ. 2565 โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบบันทึกประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อออกแบบและพัฒนากิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุ ชุมชนวัดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยมีลำดับขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1.1) ศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรม วิทยุเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุ นำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการกำหนดประเด็น การสนทนากลุ่ม

1.2) กำหนดประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาความต้องการในการ จัดกิจกรรมวิทยุเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุ ชุมชนวัดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย ประเด็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุ และ ประเด็นคำถามเกี่ยวกับความต้องการในการจัดกิจกรรมวิทยุเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตของ ผู้สูงอายุ

1.3) นำแบบบันทึกประเด็นการสนทนากลุ่มให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย การใช้ภาษา และความเหมาะสมในการเก็บข้อมูล

1.4) ปรับปรุงแบบบันทึกประเด็นการสนทนากลุ่มตามข้อเสนอแนะของ ผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ได้เครื่องมือที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย การใช้ภาษา และ ความเหมาะสมในการเก็บข้อมูล

2. คู่มือสำหรับการจัดกิจกรรมวิทยุเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุ ชุมชน วัดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

2.1) ศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรม วิทยุเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุ

2.2) ออกแบบคู่มือสำหรับการจัดกิจกรรมวิทยุเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิต ของผู้สูงอายุ ชุมชนวัดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

2.3) นำคู่มือฉบับร่างเสนอผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบความ สอดคล้องกับความต้องการในการจัดกิจกรรมวิทยุเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุ

2.4) นำคู่มือฉบับร่างเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์การวิจัย การใช้ภาษา และความเหมาะสมในการเก็บข้อมูล

2.5) ปรับปรุงคู่มือตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้เครื่องมือที่มี ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย การใช้ภาษา และความเหมาะสมในการเก็บข้อมูล

3. แบบสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมวิทยุเพื่อเสริมสร้าง สุขภาวะจิตของผู้สูงอายุ ชุมชนวัดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

3.1) ศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุ

3.2) สร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุ ชุมชนวัดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

3.3) นำแบบสังเกตเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และความเหมาะสมในการเก็บข้อมูล

3.4) ปรับปรุงแบบสังเกตตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้เครื่องมือที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย การใช้ภาษา และความเหมาะสมในการเก็บข้อมูล

4. แบบบันทึกประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อประเมินผลการจัดกิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุ ชุมชนวัดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

4.1) ศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับการสร้างแบบบันทึกประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อประเมินผลการจัดกิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุ ชุมชนวัดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

4.2) กำหนดประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่มเพื่อประเมินผลการจัดกิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย ประเด็นคำถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค ข้อเด่น ข้อด้อย ของกิจกรรม และประเด็นคำถามเกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนา กิจกรรม

4.3) นำแบบบันทึกประเด็นการสนทนากลุ่มเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และความเหมาะสมในการเก็บข้อมูล

4.4) ปรับปรุงแบบบันทึกประเด็นการสนทนากลุ่มตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้เครื่องมือที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย การใช้ภาษา และความเหมาะสมในการเก็บข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงเอกสาร

การศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ วารสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำผลการวิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสารมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการออกแบบเครื่องมือ ได้แก่ แบบบันทึกประเด็นการสนทนากลุ่ม แบบสังเกตพฤติกรรม และคู่มือสำหรับการจัดกิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุ ชุมชนวัดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

2. ข้อมูลภาคสนาม

2.1 ขอนหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในการจัดสนทนากลุ่ม และการจัดกิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุ ชุมชนวัดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

2.2 นำหนังสือขอความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุ ได้แก่ คณะผู้วิจัย อาจารย์ นิสิต ผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่าง นักวิจัยชาวบ้าน เพื่อสร้างความร่วมมือในการออกแบบและพัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรม โดยการจัดสนทนากลุ่ม

2.3 นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือทุกฉบับจากผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย การใช้ภาษา ความเหมาะสมในการเก็บข้อมูล และหนังสือขอความอนุเคราะห์อำนวยการความสะดวกในการการจัดกิจกรรมจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

2.4 การเก็บข้อมูลจากการจัดกิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุ ระหว่าง วันที่ 13-15 เดือนมกราคม 2566 ณ วัดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรม และแบบบันทึกประเด็นการสนทนากลุ่มเพื่อประเมินผลการจัดกิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสาร และการวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม โดยการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้ (เจริญพงษ์ วิชัย, 2564) ขั้นที่ 1 กำหนดมโนทัศน์ (Concept) ขั้นที่ 2 รวบรวมสาระเนื้อหา (Content) ขั้นที่ 3 วิเคราะห์/สังเคราะห์ จำแนกกลุ่มข้อมูล (Classification)

การวิเคราะห์ สังเคราะห์ จำแนกกลุ่มข้อมูล ศึกษาและประมวลผลข้อมูลที่เกิดขึ้นรวบรวมจากแบบบันทึกประเด็นการสนทนากลุ่ม จำแนกข้อมูลออกเป็น 2 ชุด คือ 1) ข้อมูลเพื่อออกแบบและพัฒนากิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุ 2) ข้อมูลเพื่อประเมินผลการจัดกิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุ และการประมวลผลข้อมูลที่เกิดขึ้นรวบรวมจากแบบสังเกตพฤติกรรม แบบบันทึกการจัดกลุ่มสนทนา

สนทนา บัณฑิต คำ สะท้อนการเรียนรู้ ความคิด อารมณ์ของผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความต้องการในการจัดกิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุ

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การศึกษาความต้องการในการจัดกิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุ ชุมชนวัดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม จากการทบทวนเอกสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ สรุปได้ว่า ปัญหาสุขภาพด้านร่างกายเมื่อเข้าสู่วัยชรา ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาด้านสังคมในการปรับตัวอยู่ร่วมกับคนรอบครัว หรือบุคคลอื่นในสังคมที่เป็นคนต่างวัย และปัญหาอื่น ๆ ล้วนมีผลกระทบต่อปัญหาเกี่ยวกับสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุ ซึ่งพบว่าที่ผ่านมาได้มีการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุ และมีการนำหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาบูรณาการกับแนวคิดทางด้านจิตวิทยาในการจัดกิจกรรมพัฒนาสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุ ทำให้ทราบได้ว่าหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาสามารถมีความสำคัญในการช่วยแก้ปัญหาเรื่องนี้ได้โดยตรง

จากผลการสนทนากลุ่มครั้งที่ 1 ร่วมกับผู้สูงอายุในชุมชนวัดบางหลวง ทำให้ทราบถึงความต้องการในการพัฒนาสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุด้วยการจัดกิจกรรมวิถีพุทธ ได้แก่ ความต้องการความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักการและแนวทางการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน และการนำหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในการดูแลรักษาเยียววจิตใจของตนเอง การดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับสัจธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาเพื่อก่อให้เกิดความสงบสุขสงบจากภายใน ในการพัฒนากิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุเห็นชอบร่วมกันว่าควรมีกิจกรรมหลัก 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ภาคทฤษฎีที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวข้องกับวิชาชีวิตตามทัศนะคำสอนทางพระพุทธศาสนา ส่วนที่สองเป็นกิจกรรมภาคการปฏิบัติทางด้านจิตใจ โดยการจัดกิจกรรมต่อเนื่องเป็นเวลอย่างน้อย 2 คืน 3 วัน และได้ร่วมกันตั้งชื่อกลุ่มผู้สูงอายุที่มีความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้ว่า กลุ่ม “เพื่อนบางหลวงรักษัธรรม”

2. ผลการพัฒนากิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุ

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การพัฒนากิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุ ชุมชนวัดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยการนำข้อมูลจากการสนทนากลุ่มกับผู้สูงอายุในชุมชน ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 มาใช้ในการพัฒนากิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตผู้สูงอายุเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่าง ควบคู่กับการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้เป็นกรอบในการออกแบบและพัฒนาเป็นคู่มือสำหรับการจัดกิจกรรม นำคู่มือการจัดกิจกรรมฉบับร่างเข้าสู่การสนทนากลุ่มครั้งที่ 2 ในรูปแบบออนไลน์ ผ่านโปรแกรม zoom เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะและความต้องการในการพัฒนากิจกรรม สรุปผลการสนทนากลุ่มให้มีการปรับปรุงรายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรม แสดงสาระสำคัญของกิจกรรม บอกวัตถุประสงค์ของกิจกรรม อธิบายลักษณะของการจัดกิจกรรม และระบุวิธีการวัดประเมินผลกิจกรรม ในระยะการพัฒนาคู่มือมีการปรับปรุงรายละเอียดของกิจกรรมตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ผลลัพธ์ที่เกิดจากวิจัยในขั้นตอนนี้ คือ คู่มือสำหรับการจัดกิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุ ประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ จำนวน 7 กิจกรรม มีรายละเอียด ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 รู้จักใจ รู้จักธรรม

สาระสำคัญ การเรียนรู้วิธีการเจริญภาวนาตามหลักสติปัฏฐานสูตร ผ่านการฝึกปฏิบัติในอิริยาบถนั่งกับดิน เพื่อให้ผู้สูงอายุเข้าใจและมีสติตามดูรู้กายรู้ใจ ไม่ส่งจิตออกนอก เข้าใจชีวิตตามความเป็นจริงด้วยจิตที่ตั้งมั่นและเป็นกลาง เป็นการฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะทางจิต ในการมีสติอยู่กับปัจจุบันอารมณ์ เกิดการตื่นรู้ เห็นสัจธรรม กฎแห่งความจริงตามหลักไตรลักษณ์

วัตถุประสงค์ (1) เพื่อให้ผู้สูงอายุมีความรู้ความเข้าใจวิธีการเจริญภาวนาตามหลักสติปัฏฐาน (2) เพื่อให้ผู้สูงอายุมีความรู้และเข้าใจจุดมุ่งหมายของการเจริญภาวนาตามหลักสติปัฏฐาน (3) เพื่อให้ผู้สูงอายุมีทักษะในการพิจารณาความจริงของชีวิตตามหลักไตรลักษณ์

ลักษณะกิจกรรม การฟังธรรมบรรยายเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติตามหลักสติปัฏฐาน และการฝึกเจริญสติในอิริยาบถ ยืน เดิน นั่ง นอน และการฝึกสติอยู่กับอารมณ์ความรู้สึก การเคลื่อนไหวของร่างกาย และการทำกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวัน การจัดกิจกรรมให้มีความยืดหยุ่นตามความเหมาะสมกับสุขภาพทางด้านร่างกายของผู้สูงอายุ

การวัดประเมินผลกิจกรรม โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการจัดสุนทรียสนทนา ถาม - ตอบ ความรู้ความเข้าใจ ข้อสงสัยแนวทางปฏิบัติ แลกเปลี่ยนประสบการณ์การปฏิบัติกันมีฐาน

กิจกรรมที่ 2 แปลมนต์ คันธรรม

สาระสำคัญ ทำวัตรเช้า - เย็น สวดมนต์แปล เพื่อให้ทราบถึงความหมายของบทสวดมนต์ ส่งจิตคล้อยตามพิจารณาในความหมายให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง น้อมจิตสรรเสริญคุณพระรัตนตรัย การพิจารณาสังขารของชีวิตจากบทสวดมนต์แปล พระสูตรต่างๆ และบทปลงสังขาร

วัตถุประสงค์ (1) เพื่อให้ผู้สูงอายุมีความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการสวดมนต์ (2) เพื่อให้ผู้สูงอายุมีความรู้ความเข้าใจสาระธรรมของบทสวดมนต์แปล (3) เพื่อให้ผู้สูงอายุมีทักษะในการสวดสาธยายบทสวดมนต์แปล

ลักษณะกิจกรรม การประสานเสียงสวดสาธยายบททำวัตรเช้า-เย็น และบทสวดมนต์อื่นๆ ที่ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่เหมาะสมและเป็นปัจจัยเกื้อกูลต่อการเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุ โดยการสวดเป็นภาษาบาลีพร้อมแปลความหมายเป็นภาษาไทย

การวัดประเมินผลกิจกรรม โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการจัดสุนทรียสนทนา การถาม-ตอบ ความเข้าใจในสาระธรรมจากบทสวดมนต์

กิจกรรมที่ 3 ฟังสุข ฟังทุกข์ ฟังธรรม

สาระสำคัญ การบรรยายธรรมหัวข้อธรรมะที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุ และทักษะการดำเนินชีวิตที่ปรับเปลี่ยนตามหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้เกิดแง่คิดเข้าใจความจริงของโลกและชีวิต

วัตถุประสงค์ (1) เพื่อให้ผู้สูงอายุมีความรู้ความเข้าใจหลักธรรมที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้ (2) เพื่อให้ผู้สูงอายุมีทักษะในการดำเนินชีวิตตามหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา (3) เพื่อให้ผู้สูงอายุนำข้อคิดหลักธรรมจากการฟังบรรยายไปถ่ายทอดต่อให้ผู้อื่นฟังได้

ลักษณะกิจกรรม เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้คณะนิสิตผู้ร่วมวิจัยได้ฝึกทักษะในการเผยแพร่หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ด้วยภาษาร่วมสมัยที่ผู้ฟังเข้าใจง่าย และ

สามารถนำไปใช้ได้จริง โดยการบรรยายตามหลักพุทธวิธีในการสอนของพระพุทธเจ้า คือ แจ่ม
แจ้ง จูงใจ แก่ล้าวกล้า ร่าเริง

การวัดประเมินผลกิจกรรม โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการจัด
สุนทรีสนทนา การถาม-ตอบ ความเข้าใจในสาระธรรมจากกิจกรรม

กิจกรรมที่ 4 เพื่อนบ้าน เพื่อนใจ

สาระสำคัญ การออกเยี่ยมผู้ป่วยติดเตียง หรือผู้ป่วยที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้
เป็นการไปเยี่ยมเยียนเพื่อนบ้าน แจกเครื่องอุปโภคบริโภค เรียนรู้สังขารของชีวิต เห็นความ
เจ็บป่วยของชีวิตเป็นเรื่องธรรมดา เจริญพรหมวิหาร 4 คือ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา
ปรับสภาวะภายในให้จิตใจเหมาะสมแก่การปฏิบัติธรรมทางจิต

วัตถุประสงค์ (1) เพื่อให้ผู้สูงอายุได้เจริญพรหมวิหารธรรมผ่านการทำ
กิจกรรมร่วมกัน (2) เพื่อให้ผู้สูงอายุพิจารณาความเกิด แก่ เจ็บ ตาย ธรรมดาของชีวิต (3)
เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ ตระหนักรู้สังขารของชีวิต

ลักษณะกิจกรรม ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเยี่ยมผู้ป่วยติดเตียง ผู้สูงอายุในชุมชน
ร่วมกับเทศบาลตำบลบางหลวง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางหลวง ภาคประชาสังคม
สมาชิกชมรมผู้สูงอายุตำบลบางหลวง เพื่อเป็นการเยี่ยมเยียนและบริจาคเครื่องอุปโภคบริโภคที่
เป็นประโยชน์เหมาะสมกับผู้รับมอบ

การวัดประเมินผลกิจกรรม โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการจัด
สุนทรีสนทนา ถาม-ตอบ ความเข้าใจสาระธรรมจากกิจกรรม

กิจกรรมที่ 5 คั่นคว้าน คั่นคว้านธรรม

สาระสำคัญ หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาเรื่องการเลือกเฟ้นวิธีการปฏิบัติ
กัมมัฏฐานที่เหมาะสมกับจริตของตน โดยจำแนกตามจริต 6 ประเภท ได้แก่ อสุภะกัมมัฏฐาน
เหมาะกับราคะจริต การเจริญเมตตาเหมาะกับโทสะจริต การเจริญอานาปานสติเหมาะกับโมหะ
จริต กัปปวิตกจริต อนุสสติ 10 เหมาะกับสัทธาจริต มรณานุสสติเหมาะกับพุทธรจริต

วัตถุประสงค์ (1) เพื่อให้ผู้สูงอายุมีความรู้ความเข้าใจเรื่องจริต 6 (2) เพื่อให้
ผู้สูงอายุได้ทราบลักษณะนิสัยและจริตของตน (3) เพื่อให้ผู้สูงอายุเข้าใจหลักการเจริญกรรมฐาน
ที่เหมาะสมกับจริตของตน

ลักษณะกิจกรรม เกมสับออกจริต โดยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทำแบบสอบถาม
และรวมคะแนน โดยแบ่งช่วงคะแนนในแต่ละกลุ่ม จำแนกกลุ่มนั้นๆ ออกเป็นประเภทจริต

ต่างๆ ตามช่วงคะแนน ให้ผู้เข้าร่วมสะท้อนคิดลักษณะนิสัยของตนกับจิตนั้นๆ พร้อมกับบอกข้อดีข้อเสียของจิตแต่ละประเภท

การวัดประเมินผลกิจกรรม โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการจัดสนทนา ถาม-ตอบ ความเข้าใจเกี่ยวกับกัมมฐานที่เหมาะสมกับจิตของตน

กิจกรรมที่ 6 ถอดบทเรียน ถอดธรรม เมื่อวันวาน

สาระสำคัญ สะท้อนคิดเส้นทางชีวิตที่ผ่านมา แลกเปลี่ยนประสบการณ์การประยุกต์ใช้หลักธรรม อธิบายวิธีในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข สรุปรวบรวมเป็นข้อคิด คติธรรม เพื่อนำภูมิปัญญาวิชาชีวิตไปเผยแพร่ ส่งต่อให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต

วัตถุประสงค์ (1) เพื่อให้ผู้สูงอายุสะท้อนคิดการประยุกต์ใช้หลักธรรม อธิบายวิธีในการดำเนินชีวิต (2) เพื่อให้ผู้สูงอายุตระหนักรู้ เกิดความภูมิใจ ในตนเอง (3) เพื่อให้ผู้สูงอายุ เห็นคุณค่าในตนเองจากการแชร์ประสบการณ์ภูมิปัญญาวิชาชีวิต

ลักษณะกิจกรรม ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรวมกลุ่มกัน เขียน mind map เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคของการดำเนินชีวิต พร้อมกับแสดงอธิบายวิธี การประยุกต์ใช้หลักธรรมในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ให้ผู้สูงอายุทุกท่านเขียนข้อคิด คติธรรมของตนใส่กระดาษ post-it นำมาแปะที่บอร์ด ให้ตัวแทนกลุ่มออกมาบรรยายสรุปข้อคิด คติธรรม ที่อยากจะบอกกับคนรุ่นหลัง นำไปใช้เมื่อเจอปัญหาชีวิต

การวัดประเมินผลกิจกรรม โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการจัดสนทนา ถาม-ตอบ แลกเปลี่ยน ผลการถอดบทเรียน ถอดธรรม เมื่อวันวาน

กิจกรรมที่ 7 ตักบาตร เติมนุญ

สาระสำคัญ จัดกิจกรรม สร้างความรักความสามัคคีของคนในชุมชน โดยการจัดร่วมกันบริจาคเครื่องอุปโภคบริโภคด้วยการตักบาตรให้กับพระภิกษุ เพื่อนำไปมอบต่อให้กับวัดและชาวบ้าน

วัตถุประสงค์ (1) เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ร่วมกันจัดกิจกรรมเพื่อสร้างสาธารณประโยชน์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 (2) เพื่อให้ผู้สูงอายุตระหนักเห็นความสำคัญของการร่วมกันสร้างประโยชน์ผู้อื่น (3) เพื่อให้ประชาชนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมตักบาตร เติมนุญ

ลักษณะกิจกรรม คณะพระภิกษุออกบิณฑบาตในชุมชน โดยการสร้างความร่วมมือกับภาคประชาสังคม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นำอาหารที่ได้จากการบิณฑบาตมอบให้กับผู้ป่วยติดเตียงและคนยากไร้ในชุมชน

การวัดประเมินผลกิจกรรม โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการจัดสุนทรียสนทนา ถาม-ตอบ สารธรรม ผลประโยชน์จากการร่วมกันจัดกิจกรรม

3. ผลการทดลองใช้และประเมินผลการจัดกิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุ

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การทดลองใช้กิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุ โดยมีผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 22 คน ซึ่งจัดกิจกรรมระหว่าง วันที่ 13-15 มกราคม 2566 ณ วัดบางหลวง ตำบลบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ผลการวิเคราะห์เหตุผลและความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีต่อกิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตผู้สูงอายุ จากการสังเกต การจัดสุนทรียสนทนา และการสนทนากลุ่มระหว่างการดำเนินกิจกรรมและภายหลังจากการจัดกิจกรรม ทำให้ทราบว่า ผู้สูงอายุมีทัศนคติที่ดีต่อการการจัดกิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิต มีความตระหนักว่าตนเป็นผู้มีส่วนร่วมในการออกแบบและพัฒนากิจกรรมทำให้เกิดความภาคภูมิใจและความตื่นตัวในการเข้าร่วมกิจกรรม ได้เรียนรู้ ทดลองฝึกปฏิบัติผ่านกิจกรรมต่างๆ ที่พัฒนาขึ้นจากหลักการและวิธีการเสริมสร้างสุขภาวะจิตผู้สูงอายุ ด้วยการนำหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาบูรณาการกับวิทยาการของศาสตร์สาขาอื่นๆ พัฒนาเป็นกิจกรรมหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ กิจกรรมที่ 1 รู้จักใจ รู้จักธรรม ทำให้ทราบว่าผู้สูงอายุผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความสนใจและมีพื้นฐานความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติกัมมัฏฐาน จากการได้รับฟังธรรมะบรรยายจากคณะพระนิสิตและการจัดสุนทรียสนทนาทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เทคนิคอุบายวิธีในการปฏิบัติทางจิต เช่น การฝึกมีสติอยู่กับการเคลื่อนไหวทางร่างกายอิริยาบถต่างๆ การฝึกสติ สังเกตตามดูรู้ อารมณ์ ความรู้สึกสุขทุกข์ ความสบายใจ ความอึดอัดขัดเคือง ความโกรธ และความคิดที่เกิดขึ้นภายในใจ จากการสะท้อนความคิดเห็นทำให้ทราบว่า ผู้สูงอายุตระหนักเห็นคุณค่าที่สำคัญและประโยชน์ของการจัดกิจกรรม ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันให้มีสติมากขึ้น กิจกรรมที่ 2 แปลมด คั่นธรรม ก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจจากการคิดอย่างใคร่ครวญในคำแปลของบทสวดมนต์ จิตใจเกิดความสงบ เข้าใจความจริงของชีวิตยอมรับกับความสูญเสีย ความพลัดพราก ความเปลี่ยนแปลงทางร่างกายเมื่อย่างเข้าสู่วัยชรา และเกิดความสุข ความอิ่มใจจากการได้ฝึกเจริญเมตตาตามหลักพรหมวิหาร ด้วยการแผ่เมตตาจิตตั้งความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข ทำให้มองเห็นคุณค่าในตนเองและมีความพึงพอใจในชีวิต กิจกรรมที่ 3 ฟังสุข ฟังทุกข์ ฟังธรรม, กิจกรรมที่ 5 คั่นคว่าตน คั่นคว่าธรรม, และ

กิจกรรมที่ 6 ถอดบทเรียน ถอดธรรม เมื่อวันวาน จากกิจกรรมเหล่านี้ผู้สูงอายุได้เรียนรู้วิธีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างสุขภาวะจิตด้วยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการดูแลรักษาจิตใจ การบริหารอารมณ์ของตนเอง เมื่อประสบกับสถานการณ์ต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตประจำวัน การจัดสุนทรียสนทนาทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการดูแลจิตใจตนเอง เช่น เมื่อประสบกับความผิดหวัง ความสูญเสีย หรือเหตุการณ์อื่นๆ ที่ก่อให้เกิดความเครียดวิตกกังวล ทำให้ได้รับวิธีการจัดการความเครียดจากวงสนทนา ซึ่งสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ และเผยแพร่ต่อให้ผู้อื่นได้ ทำให้ผู้สูงอายุตระหนักเห็นคุณค่าในตนเองมากขึ้น กิจกรรมที่ 4 เพื่อนบ้าน เพื่อนใจ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกับคณะพระนิสิตผู้จัดกิจกรรมออกตรวจเยี่ยมเพื่อนบ้านที่เป็นผู้สูงอายุป่วยติดเตียง เกิดการเรียนรู้พิจารณาเห็นความเจ็บป่วย ความเสื่อมสลายของร่างกายเป็นเรื่องธรรมดาของชีวิต และการร่วมวงสนทนาเกี่ยวกับคุณค่าและประโยชน์ของการเข้าร่วมกิจกรรมทำให้เกิดการคิดเชื่อมโยงกับแนวคิดเรื่องการฝึกมรณสติภาวนา ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน และการนำเครื่องอุปโภคบริโภคไปมอบให้กับผู้ยากไร้เพื่อเป็นการช่วยเหลือกันและการแสดงความห่วงใยไต่ถามสุขทุกข์ กิจกรรมนี้จึงเป็นการเสริมสร้างสุขภาวะทางสังคม กิจกรรมที่ 7 ตักบาตร เติมน้ำบุญ มีการประกาศให้ประชาชนทราบว่าเป็นกิจกรรมที่ร่วมกันบริจาคเครื่องอุปโภคบริโภค ด้วยวิธีการนำมาตักบาตรพระสงฆ์เพื่อรวบรวมของที่ได้ไปแจกจ่ายกับคนในชุมชน ตามวัตถุประสงค์ของการทำกิจกรรมเพื่อนบ้าน เพื่อนใจ ซึ่งเป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้สูงอายุกับเพื่อนบ้านทุกช่วงวัย จากเวทีสุนทรียสนทนาทำให้ทราบว่าผู้สูงอายุตระหนักเห็นคุณค่าในตนเอง รู้สึกว่าตนเองสามารถมีส่วนร่วมเป็นพลังในการสร้างสังคมแห่งสันติสุขให้เกิดขึ้นในชุมชนได้

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุ ชุมชนวัดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม มีประเด็นสำคัญในการอภิปรายผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตผู้สูงอายุ ดังนี้

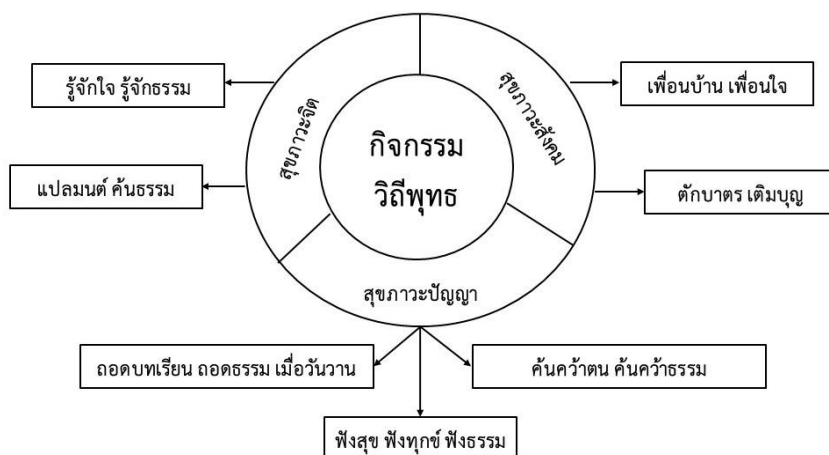
การศึกษาความต้องการในการจัดกิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุ ทำให้ทราบว่าปัญหาสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุ เป็นผลกระทบจากปัญหาอื่นๆ ได้แก่ ปัญหาเรื่องสุขภาพทางด้านร่างกาย ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ปัญหาทางด้านการปรับตัวเมื่อ

อย่างเข้าสู่วัยสูงอายุ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุนิสา คำขึ้น และคณะ ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องภาวะสุขภาพจิตและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในผู้สูงอายุ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านสุขภาพจิต สุขภาพกาย และสุขภาพการเงินของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กัน (สุนิสา คำขึ้น และคณะ, 2563) และสอดคล้องกับแนวคิดของกรมสุขภาพจิต ได้กล่าวถึงปัญหาของผู้สูงอายุว่า เป็นผลมาจากสูญเสียสถานภาพและบทบาททางสังคมจากที่เคยเป็นบุคคลที่มีบทบาทและตำแหน่งต่างๆ มากมาย เป็นผู้นำ มีคนเคารพนับถือในสังคม เปลี่ยนเป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคม มีบทบาทลดลงทำให้สูญเสียความมั่นคงของชีวิตและรู้สึกว่าตนเองหมดความสำคัญในสังคม อยู่ในสภาวะที่ไร้คุณค่า สูญเสียความภาคภูมิใจในตนเอง ทำให้ผู้สูงอายุมีภาพลักษณ์ที่ไม่ดีต่อตนเอง (Poor Self-Image) รู้สึกว่าตนเองกำลังเริ่มเป็นภาระของครอบครัว (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2558) ในการพัฒนากิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุ เป็นกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจโลกและชีวิตตามกรอบคำสอนทางพระพุทธศาสนา เสริมสร้างการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรธิดา ผลงาม และคณะ ได้พัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาวะทางจิตของผู้สูงอายุ ได้แก่ กิจกรรมพบกันวันพระ กิจกรรมไหว้พระแก้ววัด กิจกรรมบุญข้าชะ กิจกรรมงานวันผู้สูงอายุ เป็นต้น และทำการทดลองใช้จัดกิจกรรมเป็นเวลา 6 เดือน ผลการประเมินสุขภาวะทางจิตของผู้สูงอายุหลังเข้าร่วมกิจกรรม โดยการใช้แบบทดสอบวัดความสุขในผู้สูงอายุ พบว่า มีคะแนนต่ำสุด 33 คะแนน และคะแนนสูงสุด 54 คะแนน ซึ่งสูงกว่าตามเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งคะแนนสุขภาพจิตของคนทั่วไปอยู่ระหว่าง 27.0 - 32.0 จากผลการวิจัยสรุปได้ว่าผลจากการเข้าร่วมโครงการครั้งนี้ทำให้ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมโครงการมีความสุขมากกว่าคนทั่วไป (ภัทรธิดา ผลงาม และคณะ, 2563) ตามทัศนะของผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความเชื่อมั่นว่ากิจกรรมวิถีพุทธสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในเสริมสร้างสุขภาวะจิตของตนเองได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของนิวัฒน์ พุฒวันเพ็ญ ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เกษียณอายุตามหลักพุทธธรรม ผลการวิจัย พบว่าผู้เกษียณอายุส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาด้านสุขภาพใจ คิดเป็นร้อยละ 93.75 ของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยเฉพาะกลุ่มผู้เกษียณอายุที่ได้เข้าวัด ฟังธรรม สวดมนต์ ไหว้พระเป็นประจำ ให้ทาน รักษาศีล และเจริญภาวนา (นิวัฒน์ พุฒวันเพ็ญ, 2563) จากการทดลองใช้และประเมินผลการจัดกิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุ ในส่วนของกิจกรรมที่เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน การถ่ายทอดประสบการณ์เกี่ยวกับทักษะการบริหารอารมณ์ เพื่อสุขภาวะจิตที่ดีของตนเอง ส่งผลให้ผู้สูงอายุผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ตระหนักเห็นคุณค่าในตนเองมาก

ขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของพระปลัดวีระชนม์ เขมวีโร และคณะ ผลการวิจัยพบว่า ความผาสุกทางจิตวิญญาณของผู้สูงอายุ เกิดขึ้นจากความพึงพอใจหรือชื่นชมในประสบการณ์ของตน (พระปลัดวีระชนม์ เขมวีโร, 2560) และสอดคล้องกับแนวคิดของวิบูลย์ บุญยธโรกุล เรื่อง หลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ กล่าวว่า ผู้ใหญ่ไม่ต้องการเข้ามาเรียน โดยการเป็นผู้รับในสิ่งที่ตนเองต้องการจะรู้เพียงอย่างเดียว เนื่องจากตนเองก็มีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์อยู่บ้าง จึงอยากจะแสดงความคิดเห็นเปรียบเทียบกับ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้อื่นบ้าง (วิบูลย์ บุญยธโรกุล, 2545)

องค์ความรู้ใหม่

ผลการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุชุมชนวัดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม นำเอาหลักการทางพระพุทธศาสนาไปใช้เป็นกรอบคิดในการพัฒนาเป็นกิจกรรมต่างๆ โดยการออกแบบกิจกรรมร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ผู้สูงอายุในชุมชน ตัวแทนชาวบ้าน ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตัวแทนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล และคณะผู้วิจัย เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะทางจิตของผู้สูงอายุ พบว่า กิจกรรมวิถีพุทธที่พัฒนาขึ้น เมื่อนำไปทดลองใช้กับผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่าง มีผลต่อการเสริมสร้างสุขภาวะองค์รวมของผู้สูงอายุ สรุปได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงองค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า การนำเอาหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนามาใช้เป็นกรอบในการพัฒนาเป็นกิจกรรมให้ผู้สูงอายุได้ทดลองฝึกปฏิบัติด้วยตนเองควบคู่กับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันด้วยการจัดกลุ่มสุนทรียสนทนา และการร่วมกันทำกิจกรรมทางสังคม ส่งผลให้เกิดสุขภาวะด้านต่างๆ จำแนกได้ดังนี้ (1) กิจกรรมที่เสริมสร้างสุขภาวะจิต ประกอบด้วย กิจกรรมแปลมนต์ คันธธรรม และกิจกรรมรู้จักใจ รู้จักธรรม (2) กิจกรรมที่เสริมสร้างสุขภาวะทางปัญญา ประกอบด้วย กิจกรรมค้นคว้าตน ค้นคว้าธรรม กิจกรรมถอดบทเรียน ถอดธรรม เมื่อวันวาน และกิจกรรมฟังสุข ฟังทุกข์ ฟังธรรม (3) กิจกรรมที่เสริมสร้างสุขภาวะสังคม ประกอบด้วย กิจกรรมเพื่อนบ้าน เพื่อนใจ และกิจกรรมต่อกับตร เต็มบุญ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลการวิจัยได้พัฒนา คู่มือ สำหรับการจัดกิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุ ซึ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานพัฒนาสุขภาวะจิตผู้สูงอายุสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ตามความเหมาะสมกับความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่ และบริบทของชุมชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยทดลองใช้กิจกรรมวิถีพุทธเพื่อการเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุในพื้นที่อื่น ที่มีความแตกต่างทางลักษณะของชุมชน เช่น การทดลองใช้กิจกรรมกับกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชนเมือง กลุ่มผู้สูงอายุในชุมชนชนบท และกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2564). แผนปฏิบัติราชการ ประจำปีงบประมาณ 2564. กรุงเทพมหานคร : กรมกิจการผู้สูงอายุ.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2558). คู่มือ ความสุข 5 มิติสำหรับผู้สูงอายุ ฉบับปรับปรุง. พิมพ์ครั้งที่ 6. นนทบุรี : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- เจริญพงษ์ วิชัย. (2564). พัฒนาการแนวคิดเรื่องจิตในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท. วารสารพุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 28(2), 85-102.

- จิตติยา เนตรวงษ์ และคณะ. (2562). การใช้โปรแกรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธที่ส่งผลต่อสุขภาพจิตที่ดีของผู้สูงอายุ. วารสารวิทยาลัยราชสุดา, 15(1), 50-62.
- นิวัฒน์ พุฒวันเพ็ญ. (2563). การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เกษียณอายุตามหลักพุทธธรรม. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระปลัดวีระชนม์ เขมวีโร. (2560). การเสริมสร้างความผาสุกทางจิตวิญญาณของผู้สูงอายุตามหลักพระพุทธศาสนา. วารสารวารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 5(1), 78-88.
- ภัทรธิดา ผลงาม และคณะ. (2563). การพัฒนากิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพทางจิตผู้สูงอายุในชุมชน จังหวัดเลย. วารสารประชากรศาสตร์, 36(1), 51-66.
- วิบูลย์ บุญยธโรกุล. (2545). คู่มือวิทยากรและผู้จัดฝึกอบรม. กรุงเทพมหานคร : ด้านสุทธาการพิมพ์.
- สิรินทร พิบุลภาณุวัฒน์ และคณะ. (2563). สูงวัยไม่เสเพลอย่างสุมเสี่ยง : การสร้างนักสื่อสารสุขภาพะสูงอายุที่รู้เท่าทันสื่อ. วารสารบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร, 15(3), 174-191.
- สุนิสา คำขึ้น และคณะ. (2563). ภาวะสุขภาพจิตและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในผู้สูงอายุ. วารสารวิจัยสุขภาพและการพยาบาล, 36(3), 150-163.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2565). การสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564. กรุงเทพมหานคร : กองสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- อรรถพล เกิดอรุณสุขสร และคณะ. (2563). การศึกษาพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลราชพิพัฒน์ บนพื้นฐานของปัจจัยส่วนบุคคลและแรงสนับสนุนทางสังคม. วชิรเวชสารและวารสารเวชศาสตร์เขตเมือง, 64(2), 85-96.

การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในช่วงสถานการณ์การระบาดเชื้อไวรัส โคโรนา COVID-19 ของนักศึกษาสาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต*

APPLICATION OF BUDDHIST PRINCIPLES DURING THE COVID-19 OUTBREAK
SITUATION OF SOCIAL WORK STUDENTS MAHAMAKUT BUDDHIST
UNIVERSITY

ณัฐหทัย นีรัตติชัย¹

Nathatai Nirattisai¹

พระมหาสุรไกร ชินพุทธสิริ²

Phramaha Surakri Congboonwasana²

กฤติกา ชนะกุล³

Kridtika Chanakun³

ปริญญญา ตรีนัญญา⁴

Parinya Treethanya⁴

¹⁻⁴ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

¹⁻⁴Mahamakut Buddhist University, Thailand

Corresponding author E-mail: Nathataini@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม 2) เพื่อประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม และ 3) เพื่อเสนอการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม บทความวิจัยนี้เป็น การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 25 คน วิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัย พบว่า 1) หลักพุทธธรรมที่ผู้ให้ข้อมูลนำมาใช้ในช่วงสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา COVID-19 ได้แก่ หลักความไม่ประมาท สติ สัทธา และปัญญา

* Received 22 March 2023; Revised 8 April 2023; Accepted 21 April 2023

2) การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม (ภavana 4) ได้แก่ ด้านกายภavana ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากจะมีการดูแลสุขภาพตนเองเป็นอย่างดีตามมาตรการสาธารณสุขเพื่อป้องกันการติดหรือแพร่เชื้อโรค ด้านศีลภavana ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากสามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ทางรัฐบาลหรือกระทรวงสาธารณสุขได้อย่างเคร่งครัด ด้านจิตตภavana ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากสามารถจัดการกับภาวะตื่นตระหนกของตนเองได้ ด้านปัญญาภavana ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากสามารถนำความรู้มาปรับประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงได้ วัตถุประสงค์ข้อ 3 การเสนอการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม มีดังนี้ 1. ไม่ตื่นตระหนกจนเกินไป ควรตั้งสติ และรักษาตามคำแนะนำของแพทย์ 2. ควรนำหลักธรรมมาใช้เมื่อเจอสถานการณ์ที่ทำให้ตื่นตระหนก 3. การเจ็บป่วยทางร่างกายส่งผลกระทบต่อจิตใจหากทุกคนมีหลักธรรมในการดำเนินชีวิตจะช่วยให้สามารถก้าวผ่านปัญหาที่เกิดขึ้น 4. เวลาที่มีปัญหาหรือหาทางออกไม่ได้เมื่อนึกถึงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจะช่วยทำให้มีกำลังใจและมีหลักในชีวิต

คำสำคัญ: การประยุกต์, หลักพุทธธรรม, ไวรัสโคโรนา COVID-19

Abstract

This research article the objectives are 1) to study the application of Buddhist principles. 2) to apply Buddhist principles, and 3) to propose the application of Buddhist principles. This research article is a qualitative research. Data were collected using interview forms with 25 key informants. Content analysis and context were analyzed.

The research results were found that: 1) Buddhist principles used by informants during the COVID-19 outbreak situation. namely, the principles of Heedlessness, Mindfulness, Faith, and Wisdom. Objective 2) The application of Buddhist principles (Bhavana 4), namely Physical meditation, most of the informants will take good care of their own health according to public health measures to prevent infection or spread of disease. As for Silaphavana most of the informants were able to strictly comply with the regulations of the government or the Ministry of Public Health. Spirituality Most informants are able

to manage their panic attacks. Wisdom Most informants can apply their knowledge in real-life situations. Objective No. 3 Proposal the application of Buddhist principles are 1. Don't panic so much, should be mindful and follow physicians' advice. 2. Applying buddhist principles when faced with a panic situation. 3 . Physical health problems effects to Mental Health. Buddhist principles in life to make it through the situation. 4. When there is a problem or can't find a solution. Buddhist principles will help to be encourage and have principles in life.

Keywords: Application, Buddhist Principles, Coronavirus, COVID-19

บทนำ

นับเป็นระยะเวลากว่า 3 ปีแล้วที่ทั่วโลกต้องเผชิญกับสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา COVID-19 ที่สร้างความเดือดร้อนให้กับทุกประเทศทั่วโลกในทุกๆ ด้าน โดยการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาครั้งแรกเกิดขึ้นที่เมืองอู่ฮั่น ประเทศจีน หลังจากนั้นไม่นานการระบาดเริ่มลุกลามไปทั่วโลกในลักษณะการระบาดใหญ่ (Pandemic) และในวันที่ 30 มกราคม 2563 องค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ (Public Health Emergency Concern) และให้ทุกประเทศเร่งเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรค (คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี, 2564) ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวได้สร้างความกังวลใจแก่ทุกประเทศทั่วโลกเป็นอย่างมากเพราะจำนวนผู้ติดเชื้อและผู้เสียชีวิตทั่วโลก มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ ระบบสาธารณสุขหลายประเทศเริ่มรับมือไม่ไหว ผู้ติดเชื้อมีจำนวนมากเกินกว่าที่สถานพยาบาลจะรองรับได้ ทั่วโลกต่างพยายามทุกวิถีทางเพื่อระงับยับยั้งการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา COVID-19 ไม่ว่าจะเป็นการพยายามคิดค้นยาและวัคซีนเพื่อระงับยับยั้งการแพร่ระบาด แต่วัคซีนที่ผลิตออกมาทำได้เพียงระงับอาการป่วยไม่ให้อาการรุนแรงแต่ยังไม่ครอบคลุมถึงการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนาได้

สำหรับสถานการณ์การระบาดของประเทศไทย พบผู้ป่วยติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายแรก ในวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2563 เป็นครั้งแรก และเพิ่มจำนวนมากขึ้นตามลำดับได้สร้างความตื่นกลัวให้กับคนในประเทศเป็นอย่างมาก ซึ่งในครั้งนั้นรัฐบาลได้ออกมาตรการในการป้องกันการระบาดของเชื้อโรคหลายมาตรการมีตั้งแต่ขั้นเบาจนไปถึงขั้นเข้มงวดสุด ไม่ว่าจะเป็นการประกาศใช้ พ.ร.ก.ฉุกเฉินทั่วประเทศ การตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศบค.) การปิดประเทศ คำสั่งปิดสถานที่ต่างๆ การประกาศ เคอร์ฟิว คำสั่งห้ามออกนอกเคหสถานในเวลา 22.00 น.- 04.00 น. เป็นต้น เมื่อสถานการณ์ดีขึ้นเริ่มมีการผ่อนคลายมาตรการหลายมาตรการให้เบาลงเพื่อให้ประชาชนไม่ได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจมากเกินไป แต่หลังจากผ่อนคลายมาตรการต่าง ๆ ได้ไม่นานสถานการณ์ในประเทศช่วงเดือนธันวาคม 2563 เริ่มพบผู้ติดเชื้อมากขึ้นเรื่อยๆ การระบาดเริ่มกระจายไปทั่วประเทศ กระทั่งปัจจุบันจำนวนผู้ติดเชื้อยังคงมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น จากผู้ติดเชื้อหลักสิบ หลักร้อย และเริ่มเข้าสู่หลักพัน จนกระทั่งในวันที่ 17 กรกฎาคม 2564 เป็นครั้งแรกที่ประเทศไทยพบผู้ติดเชื้อไวรัสโคโรนา COVID-19 เป็นจำนวนมากถึง 1,0082 คน ผู้เสียชีวิต 141 คน (กรมควบคุมโรค, 2564) สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าระบบสาธารณสุขในประเทศกำลังเข้าสู่ภาวะวิกฤติ โรงพยาบาลไม่สามารถรับผู้ป่วยรักษาได้เพราะไม่มีเตียงเพียงพอที่จะรับผู้ป่วยเข้าสู่สถานพยาบาล ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงการตรวจหาเชื้อได้ สถานการณ์การดังกล่าวสร้างความเสียหายแก่ทุกภาคส่วน ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้ได้สร้างความเดือดร้อนและทุกข์ใจแก่ผู้คนเป็นจำนวนมาก

ถึงแม้ว่าในปี 2565 ไวรัสโคโรนา COVID-19 ยังคงมีการแพร่ระบาดและมีกลายพันธุ์อยู่ตลอดเวลา แต่ประชาชนทั่วโลกต่างเริ่มเรียนรู้ที่จะรับมือและอยู่ท่ามกลางการระบาดของโรคให้ได้ หลายประเทศรวมทั้งประเทศไทยพยายามให้ประชาชนสามารถกลับมาใช้ชีวิตได้ใกล้เคียงกับปกติมากที่สุด และเนื่องจากประเทศไทยคนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนาเมื่อมีความทุกข์ใจเดือดร้อนผู้คนจะหันเข้าหาศาสนาโดยนำหลักธรรมมาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ซึ่งปัจจุบันหลักธรรมทางพระพุทธศาสนายังคงสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตในทุกๆ ด้านดังเช่นอดีต รวมถึงในช่วงสถานการณ์ปัจจุบันที่บ้านเมืองมีการระบาดใหญ่ของเชื้อไวรัสโคโรนา COVID-19

ประชาชนที่เลื่อมใสในพระพุทธศาสนาสามารถนำหลักธรรม คำสอนทางพระพุทธศาสนา มาปรับประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางในการรับมือปัญหาโรคระบาดที่เกิดขึ้นได้ ดังเช่น หลักภavana 4 ที่ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าหากมีการนำมาปรับประยุกต์ใช้ในช่วงสถานการณ์ดังกล่าวจะช่วยป้องกัน และแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นได้ เพราะหลักภavana 4 คือ การพัฒนาตนเองของมนุษย์ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านศีล 3) ด้านจิต 4) ด้านปัญญา หากมนุษย์สามารถพัฒนาตนเองและปรับปรุงตนเองให้ครบทุกด้านดังเช่น หลักธรรมคำสอนดังกล่าวไว้จะสามารถผ่านพ้นปัญหาดังกล่าวที่เข้ามาในชีวิตได้

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในช่วงสถานการณ์การระบาดเชื้อไวรัสโคโรนา COVID-19 ของนักศึกษาสาขาวิชา สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศาลายา” เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการปรับประยุกต์ใช้ในอนาคตหากเกิดเหตุการณ์เหตุการณ์โรคระบาดเช่นนี้อีก

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในช่วงสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา COVID-19 ของนักศึกษาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศาลายา
2. เพื่อประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม ในช่วงสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา COVID-19 ของนักศึกษาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศาลายา
3. เพื่อเสนอการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในช่วงสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา COVID 19 ของนักศึกษาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศาลายา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในช่วงสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา COVID-19 ของนักศึกษาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต อารามราช” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบบภาคสนาม (Field Research) โดยการสัมภาษณ์ (Interview) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key-information)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ในการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม (ภาวนา 4) ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา COVID-19 โดยผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ นักศึกษาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ชั้นปีที่ 1 - ชั้นปีที่ 4 จำนวนชั้นปีละ 5 รูป/คน และอาจารย์ผู้สอน จำนวน 5 คน รวม 25 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ (Interview) โดยสัมภาษณ์เชิงลึกอย่างมีโครงสร้าง (In-depth Interview) โดยเป็นการสอบถามในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย และประเด็นอื่นๆ เพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์งานวิจัย และผู้วิจัยจะใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

วิธีการสร้างเครื่องมือ

1. ข้อมูลขั้นปฐมภูมิและทุติยภูมิ ศึกษาจากงานเขียนของนักวิชาการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น ตำรา หนังสือ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความวิชาการ และข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต
2. สร้างเครื่องมือตามวัตถุประสงค์ คำนิยามศัพท์ ของการทำวิจัยที่กำหนด ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (Interview)
3. นำเครื่องมือที่ได้ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และปรับแก้ไขก่อนนำไปใช้ในงานวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำหนังสือขออนุญาตคณะบดีคณะสังคมศาสตร์ในการเก็บข้อมูลกับนักศึกษา สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และอาจารย์ผู้สอนคณะสังคมศาสตร์

2. ผู้วิจัยดำเนินการนัดหมายกลุ่มตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์ตามเวลาที่นัดหมายไว้ โดย ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ (Interview) โดยวิเคราะห์ข้อมูลตามเนื้อหา (Content analysis) แล้วสรุปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ผลการวิจัย

จากการสัมภาษณ์นักศึกษาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ชั้นปีที่ 1 - ชั้นปีที่ 4 จำนวน 20 รูป/คน และอาจารย์ผู้สอนจำนวน 5 คน ได้ข้อมูลประเด็นต่างๆ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในช่วงสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา COVID-19 ของนักศึกษาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศาลายา

จากการสัมภาษณ์นักศึกษาสังคมสงเคราะห์ทั้ง 4 ชั้นปี และอาจารย์ผู้สอน พบว่าหลักพุทธธรรมที่ผู้ให้ข้อมูลนำมาใช้ในช่วงสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา COVID-19 ได้แก่

1. หลักความไม่ประมาท คือ ระมัดระวังป้องกันตนเองอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นเป็นการสวมใส่หน้ากากอนามัย การล้างมือ 2) สติ ได้แก่ ตั้งสติเมื่อตนเองหรือคนรอบข้างได้รับเชื้อ 3) สัทธา ได้แก่ เลือกรับฟังข่าวอย่างมีวิจารณญาณ และ 4) ปัญญา ได้แก่ การนำความรู้มาปรับประยุกต์ใช้

2. การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม (หลักภาวนา 4) ด้านกายภาวนา ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากจะมีการดูแลสุขภาพตนเองเป็นอย่างดี ตามมาตรการสาธารณสุขเพื่อป้องกันการติดหรือแพร่เชื้อโรค ด้านศีลภาวนา ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากสามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ทางรัฐบาลหรือกระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด ด้านจิตตภาวนา ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากสามารถจัดการกับภาวะตื่นตระหนกของตนเองได้โดยการศึกษาข้อมูลที่เป็นจริง ด้าน

ปัญญาภวานา ผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก สามารถนำความรู้ที่ตนเองได้ศึกษาหรือได้ยิน ได้ฟัง จากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือมาปรับประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงได้

3. การเสนอการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในช่วงสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา COVID-19 ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1. ไม่อยากให้ทุกคนตื่นตระหนกจนเกินไป ควรตั้งสติ และรักษาตามคำแนะนำของแพทย์ 2. ควรนำหลักธรรมมาใช้เมื่อเจอสถานการณ์ที่ทำให้ตื่นตระหนกจะช่วยให้สามารถแก้ไขปัญหาได้ 3. หากทุกคนมีหลักธรรมในการดำเนินชีวิตจะช่วยให้สามารถก้าวผ่านปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นในชีวิตได้ 4. การเจ็บป่วยทางร่างกายส่งผลกระทบต่อจิตใจการมีหลักธรรมในการดำเนินชีวิตจะทำให้ก้าวผ่านสถานการณ์ต่างๆ ไปได้และ 5. เมื่อมีปัญหาและหาทางออกไม่ได้ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจะช่วยทำให้มีกำลังใจและมีหลักในชีวิต

วัตถุประสงค์ข้อ 2 เพื่อประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม ในช่วงสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา COVID-19 ของนักศึกษาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศาลายา

ผลการสัมภาษณ์นักศึกษาศาสาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศาลายาและอาจารย์ผู้สอน สามารถแบ่งการประยุกต์เป็น 4 ด้าน ดังนี้

ด้านกายภวานา

กายภวานา คือ การดูแลสุขภาพร่างกายให้แข็งแรงอยู่เสมอเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ร่างกาย เพราะหากร่างกายอ่อนแอจะทำให้เจ็บป่วยได้ง่าย ซึ่งการป้องกันสามารถทำได้โดยพักผ่อนให้เพียงพอ รับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์ ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ หลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่จะทำให้ร่างกายอ่อนแอ หรือการตรวจสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ ผลการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากจะมีการดูแลสุขภาพตนเองเป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง รับประทานอาหาร จากข้อมูลการให้สัมภาษณ์ของ กนกวรรณ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ในช่วงโควิด หนูก่อนข้างที่จะต้องเลือกทานอาหารเป็นพิเศษ โดยเลือกอาหารที่มีประโยชน์ และทำแบบต้มสุก ส่วนมากจะรับประทานอาหารที่สุกเพราะจะได้ฆ่าเชื้อโรคไปในตัวด้วย และนอกจากนี้ผู้ให้สัมภาษณ์บางส่วนจะรับประทานอาหารผัก ผลไม้ สมุนไพรและวิตามินเสริม ส่วนการออกกำลังกาย

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่จะออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอแต่จะเน้นออกกำลังกายแถวบ้านหรือออกกำลังกายในบ้านหรือห้องพักส่วนตัวเพื่อหลีกเลี่ยงการพบเจอคน

ด้านสรีลภาวนา

สรีลภาวนา คือ การตั้งตนอยู่ในระเบียบวินัย ในท่ามกลางการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา COVID-19 ประชาชนทุกคนควรประพฤติปฏิบัติตนตามกฎหมาย ระเบียบ ที่ทางรัฐบาลหรือสาธารณสุขกำหนดไว้ เพื่อหลีกเลี่ยงการติดเชื้อ เช่น การสวมหน้ากากอนามัยตลอดเวลาเมื่อออกนอกที่พัก หมั่นล้างมืออยู่สม่ำเสมอ การเว้นระยะห่างทางสังคม หลีกเลี่ยงสถานที่คนแออัดออกจากบ้านเมื่อจำเป็น รักษาความสะอาดอยู่สม่ำเสมอ ผลการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากจะปฏิบัติตามกฎระเบียบที่กำหนดไว้ได้เป็นอย่างดี

ด้านจิตตภาวนา

คือ ฝึกรบมจิตใจให้เข้มแข็งมั่นคง ไม่ตื่นตระหนกจนเกินไป สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา COVID-19 ที่เป็นโรคอุบัติใหม่ สร้างความตื่นตระหนกให้แก่คนทั้งโลก ดังนั้น เมื่อเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นแล้วทุกคนควรเตรียมรับมืออย่างมีสติ ไม่ตื่นตระหนกหรือหวาดกลัวจนเกินไป สามารถทำได้โดย การศึกษาข้อมูลและแนวทางปฏิบัติในการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา COVID-19 จากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถืออย่างเคร่งครัดเพื่อหลีกเลี่ยงการติดเชื้อ นอกจากนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนหนึ่งจะมีความเครียด กลัว และกังวลในช่วงแรกของการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา COVID-19 อันเนื่องมาจากการเป็นโรคที่อุบัติใหม่ยังไม่มีใครรู้จักแต่เมื่อเวลาผ่านไปและมีความรู้ ความเข้าใจวิธีการปฏิบัติตนเองที่ถูกต้องจากหน่วยงานภาครัฐและกระทรวงสาธารณสุขความกังวลใจเหล่านั้นก็เริ่มเบาบางลงซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนหนึ่งเลือกที่จะลดความกังวลของตนเองจากการติดตามข่าวสารที่มากเกินไป

ด้านปัญญาภาวนา

กรณีสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา หากประชาชนได้รับเชื้อมาแล้ว ไม่ควรตื่นตระหนกจนเกินไปควรตั้งสติและปฏิบัติตามมาตรการที่ทางรัฐบาลกำหนดไว้ ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวไม่เพียงส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายเท่านั้นแต่ยังสร้างความ

กระทบกระเทือนไปทุกภาคส่วน ดังนั้น การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจำเป็นต้องใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหา

วัตถุประสงค์ข้อ 3 เพื่อเสนอการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในช่วงสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา COVID-19 ของนักศึกษาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศาลายา

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้ให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ไม่อยากให้ทุกคนตื่นตระหนกจนเกินไป ควรตั้งสติ และรักษาตามคำแนะนำของแพทย์
2. ควรนำหลักธรรมมาใช้เมื่อเจอสถานการณ์ที่ทำให้ตื่นตระหนก เช่น หากคนในครอบครัวติดเชื้อ หลักธรรมจะเป็นสิ่งที่ช่วยให้เรามีสติ และช่วยให้เราสามารถแก้ไขปัญหาได้
3. หากทุกคนมีหลักธรรมในการดำเนินชีวิตจะช่วยให้สามารถก้าวผ่านปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในชีวิตได้
4. การเจ็บป่วยทางร่างกายส่งผลกระทบต่อจิตใจ การที่มีหลักธรรมในการดำเนินชีวิตจะทำให้ก้าวผ่านสถานการณ์ต่างๆ ไปได้
5. เวลาที่มีปัญหาหรือหาทางออกไม่ได้ เมื่อนึกถึงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จะช่วยทำให้มีกำลังใจและมีหลักในชีวิต

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในช่วงสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา COVID-19 ของนักศึกษาสาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศาลายา” สามารถอภิปรายผล ตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในช่วงสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา COVID 19 ของนักศึกษาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศาลายา

ผลการวิจัย พบว่า หลักพุทธธรรมที่ผู้ให้ข้อมูลนำมาใช้ในช่วงสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา COVID 19 ได้แก่

หลักความไม่ประมาท ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่จะระวังป้องกันตนเองอย่างรอบด้าน ไม่ว่าจะเป็นการสวมใส่หน้ากากอนามัย ล้างมือด้วยเจลแอลกอฮอล์ การตรวจสุขภาพ หรือหากรู้สึกตัวตนเองไม่สบายหรือเสี่ยงกับการติดเชื้อจะตรวจหาเชื้อด้วย ATK รวมถึงการฉีดวัคซีนตามคำแนะนำของแพทย์ สอดคล้องกับคำแนะนำของแพทย์โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย ที่ให้คำแนะนำเรื่อง อยู่อย่างไม่ประมาทอยู่ร่วมกับโควิด-19 ต่อไปอย่างไร (ธีระ วรรณรัตน์, 2565, ออนไลน์) ดังนี้ 1. ติดตามข่าวสารสถานการณ์การระบาดเพื่อนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจในการปฏิบัติตัว 2. ประเมินความเสี่ยงในชีวิตประจำวันว่าในแต่ละสถานที่ แต่ละกิจกรรม มีความเสี่ยงมากหรือน้อยเพื่อป้องกันการติดเชื้อของตนเองและไม่แพร่เชื้อสู่ผู้อื่น 3. ตระหนักถึงความรุนแรงของโรคโควิด-19 อยู่เสมอว่า แม้เป็นโรคประจำถิ่น แต่ติดเชื้อแล้วป่วยได้ ตายได้ 4. พึงรับรู้ว่าการติดเชื้ออาจทำให้เกิดความผิดปกติระยะยาวหรือภาวะ Long Covid ได้ 5. การสวมใส่หน้ากากอนามัยยังเป็นตัวช่วยสำคัญในการลดความเสี่ยงในการติดโรคโควิด-19 สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ญัณฐวรรณ คำแสน (2564, น. 46) ที่ศึกษาเรื่อง ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนา-19 ของประชาชนในเขตอำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษาด้านพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อโควิด-19 พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 99.80 ได้สวมหน้ากากอนามัยเมื่อออกจากบ้านทุกครั้ง

สติ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เมื่อเจอเหตุการณ์ที่มีผู้ติดเชื้อไม่ว่าจะเป็นตนเอง หรือคนในครอบครัวส่วนมากจะใช้วิธีการตั้งสติก่อนเป็นลำดับแรกก่อนที่จะดำเนินการในขั้นอื่นๆต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับการคำอธิบายของ พระครูปลัดสุวัฒน สุวพัฒโน และ พระปัญญา รัตนกร ที่อธิบายในบทความวิชาการเรื่อง การดำเนินชีวิตตามหลักพุทธธรรมในยุคโควิด 19 ว่า ประโยชน์ของการมีสติสัมปชัญญะ (2563, น. 123) คือ 1. สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี 2. สามารถแก้ปัญหาได้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว 3. รู้ว่าสิ่งที่ทำในขณะนั้นมีประโยชน์หรือไม่ 4. รู้ว่าสิ่งที่ทำในขณะนั้นเหมาะสมหรือไม่ 5. รู้ตัวว่าเป็นความสุขหรือความทุกข์ 6. รู้ตัวว่าเป็น

ความฉลาดหรือโหม่งมงาย ซึ่งสอดคล้องกับ ไพเราะ มากเจริญ (2564, ออนไลน์) ที่เขียนบทความเรื่อง การดูแลกายและใจ ตามหลักพุทธศาสนาในสถานการณ์โควิด-19 ว่า เคล็ดลับในการดูแลและเยียวยาตนเองตามหลักพุทธศาสนาโดยยึดหลัก 3 ส หรือ สสส. ประกอบด้วย สตัวที่ 1 ได้แก่ สติ สติทางพระพุทธศาสนา คือ การระลึก การรู้สึกตัว โดยพยายามมีสติ โดยเฉพาะใน 4 เรื่อง คือ สติรู้ในทุกการกระทำ ใส่หน้ากากให้ถูกวิธี หมั่นล้างมือ เว้นระยะห่าง รวมถึงการปฏิบัติตามคำแนะนำอย่างเคร่งครัด สติเมื่อได้รับข่าวสาร ก่อนจะเชื่อหรือเผยแพร่ต่อ ขอให้ตรวจสอบที่มาและเช็คข้อมูลว่าเป็นข้อมูลที่ถูกต้องและมีที่ที่น่าเชื่อถือ มีสติในการแก้ปัญหา เมื่อเจอปัญหาให้ตั้งสติ ไม่ตื่นตระหนกเมื่อต้องเผชิญสถานการณ์ที่คาดไม่ถึง ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเศรษฐกิจ งาน เงิน หรือ ปัญหาโรคระบาด มีสติในการดูแลตนเอง หลายครั้งความวิตกกังวลทำให้เราทำทุกอย่างเกินเลย ไม่ยึดทางสายกลาง เช่น พอทราบว่าฟ้าทะลายโจรมีสรรพคุณช่วยต้านโควิด บางคนก็ทานมาก

ลัทธิ จากการสัมภาษณ์ในครั้งนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่จะเชื่อข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ เช่น ข้อมูลจากภาครัฐ หน่วยงานสาธารณสุข จากคำแนะนำของแพทย์ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ปิยะนันท์ เรือนคำและคณะ (2565, น. 53) เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประชากรผู้ใหญ่: กรณีศึกษาเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกือบทุกคนได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ข้อมูลจากโทรทัศน์เป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารส่วนใหญ่ร้อยละ 70.08 ส่วนสื่อออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ หรือทวิตเตอร์ เป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารร้อยละ 64.2

ปัญญา จากการเก็บข้อมูล พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่จะมีความรู้เกี่ยวกับเชื้อไวรัสโคโรนาเป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นวิธีการป้องกันการติดเชื้อ การปฏิบัติตนให้ถูกสุขลักษณะ ทั้งในฐานะผู้ติดเชื้อและในฐานะคนใกล้ชิด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของจันทิมา ห้าวหาญ และพรณวดี ขำจริง (2563, น. 176-177) ที่ศึกษาเรื่อง ความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการป้องกันโรคโควิด-19 (COVID-19) ของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต ผล

การศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันโรคโควิด-19 และด้านพฤติกรรมการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 อยู่ในระดับมาก โดยกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในเรื่องการใส่หน้ากากอนามัยเป็นอันดับที่ 1 รองลงมา คือ การเปลี่ยนเสื้อผ้าหรืออาบน้ำทันทีเมื่อกลับจากข้างนอก สอดคล้องกับการศึกษาของปทุมมา ลัมศรีงามและคณะ (2564, น. 28) ที่ศึกษาเรื่อง การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ผ่านสื่อสังคมออนไลน์กับทัศนคติและพฤติกรรมในการป้องกันโรคในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ว่าการเดินทางกลับจากพื้นที่ระบาดจะต้องกักตัว 14 วัน วิธีการปฏิบัติการส่งเสริมสุขอนามัย กินร้อน ช้อนกลาง ล้างมือ และรับรู้วิธีการสวมใส่หน้ากากอนามัยอย่างถูกต้อง อยู่ในระดับมาก

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม ในช่วงสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา COVID-19 ของนักศึกษาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต

ผลการสัมภาษณ์นักศึกษาศาขาววิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตและอาจารย์ผู้สอน ในเรื่องการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในช่วงสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา ด้านการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม คือ หลักภavana 4 ซึ่งประกอบไปด้วย กายภavana สีลภavana จิตตภavana และปัญญาภavana ผลการวิจัยทั้ง 4 ด้านปรากฏดังนี้

ด้านกายภavana ผลการวิจัย พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีการดูแลสุขภาพของตนเองเป็นอย่างดี ทั้งการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ปลอดภัย สุข สะอาด ซึ่งสอดคล้องกับการแนะนำเรื่องกินอย่างไรให้ปลอดภัยและห่างไกลจากโควิด 19 ของโรงพยาบาลบางกรวย (2565, ออนไลน์) ที่ได้ให้คำแนะนำว่า ในช่วงที่เชื้อกำลังระบาด เรื่องการรับประทานอาหารแนะนำให้ทานอาหารเองที่บ้าน เพื่อความสะดวกปลอดภัย และสอดคล้องกับคำแนะนำของโรงพยาบาลบำรุงราษฎร์ (2565, ออนไลน์) ในหัวข้อการกิน การดื่ม การสัมผัส covid-19 ว่า ควรกินอาหารร้อน อาหารปรุงสุก ไม่กินของดิบ การกินอาหารร่วมกันควรมีช้อนกลางของแต่ละคนและแยกน้ำแกงคนละถ้วย หากกินอาหารนอกบ้านควร

หลีกเลี่ยงที่แออัด ควรใส่หน้ากากอนามัยและล้างมืออย่างถูกวิธีหลังหยิบจับเมนูอาหาร ส่วนในเรื่องการออกกำลังกายเพื่อให้สุขภาพร่างกายแข็งแรง ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากจะเน้นการออกกำลังกายในบ้าน ในสถานที่ที่ไม่มีคน และในสถานที่อากาศปลอดโปร่ง เช่น การวิ่ง กระโดดตบ ฮูลาฮูป เดินออกกำลังกายบริเวณบ้าน ซึ่งวิธีการดังกล่าวสอดคล้องกับคำแนะนำของโรงพยาบาลกรุงเทพ เรื่องฟิตร่างกายสู้ covid-19 (โรงพยาบาลกรุงเทพ, 2565, ออนไลน์) ดังนี้ 1. ขยับร่างกาย โดยออกกำลังกายระดับปานกลางอย่างน้อย 150 นาทีต่อสัปดาห์ หรือประมาณ 30 นาทีต่อวัน 2. ออกกำลังกายแบบไม่หักโหม 3. ออกกำลังกายในบ้าน ไม่ว่าจะเป็นเดินขึ้นลงบันได เต้นประกอบเพลงใน Social Network เล่นเกมที่ต้องเคลื่อนไหวร่างกาย ออกกำลังกายง่ายๆ เช่น กระโดดตบ เล่นโยคะ ส่วนเรื่องการดูแลตนเองด้านการป้องกันการติดเชื้อ เช่น การสวมใส่หน้ากากอนามัยทุกครั้งที่ออกนอกบ้าน ล้างมือบ่อยๆ เมื่อจับสิ่งของ พกเจลแอลกอฮอล์ติดตัวอยู่เสมอ การรักษาระยะห่างทางสังคม ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนได้ปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จุลศักดิ์ ชาญณรงค์ ที่ศึกษาเรื่อง แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อดูแลสุขภาพในช่วงวิกฤติโควิด-19 (2564, น. 323) ผลการสังเคราะห์หลักธรรม ด้านการพัฒนาหรือการฝึกอบรมพฤติกรรมทางกาย (กายภาวนา) พบว่า การให้ความร่วมมือกับผู้อื่น หน่วยงานและรัฐบาลตามมาตรการป้องกันต่างๆ เช่น การไม่มั่วสุมหรือการไม่ไปในสถานที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อ คำนึงถึงผู้อื่นหรือเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมให้มาก ไม่ทำตนให้เป็นที่หวาดระแวงต่อผู้อื่น เช่น การสวมหน้ากากอนามัยก่อนออกจากบ้านทุกครั้ง

ด้านศีลภาวนา ผลการวิจัย พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ปฏิบัติตามกฎระเบียบที่กำหนดรัฐบาลและสาธารณสุขกำหนดไว้ได้อย่างเคร่งครัด ทั้งเรื่องการสวมหน้ากากอนามัย การเว้นระยะห่างทางสังคม การรักษาความสะอาด งดไปสถานที่แออัด สถานบันเทิง ล้างมือด้วยเจลแอลกอฮอล์ทุกครั้งที่ยกจับสิ่งของ ฉีดวัคซีนตามที่รัฐบาลกำหนด อยู่บ้านในช่วงประกาศสถานการณ์เคอร์ฟิว ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวเป็นไปตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 เพื่อควบคุมสถานการณ์การระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2019

ด้านจิตตภาวนา ผลการวิจัย พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากจะมีความวิตกกังวลและตื่นกลัวในช่วงแรกที่มีการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา COVID-19 เพราะเป็นโรคติดต่อชนิดใหม่ที่ยังไม่ทราบจุดกำเนิดหรือที่มาอย่างแน่ชัด รวมถึงยังไม่ทราบถึงวิธีการรักษาที่ชัดเจน ทราบแต่เพียงว่าเป็นโรคติดต่อที่อันตรายสามารถทำให้เสียชีวิตได้และยังไม่มียารักษาให้หายได้ แต่เมื่อระยะเวลาผ่านไปเมื่อได้รับทราบข้อมูลจากทางราชการทั้งจากรัฐบาล หน่วยงานสาธารณสุข ที่ประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงวิธีการการปฏิบัติตัวในท่ามกลางการแพร่ระบาดของเชื้อโรคว่าต้องปฏิบัติตัวอย่างไร และเมื่อติดเชื้อแล้วต้องทำอะไร ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่จะคลายความวิตกกังวลและสามารถปรับตัวที่จะอยู่ในสถานการณ์ท่ามกลางโรคระบาดได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กฤษฎา บุญชัยและคณะ (2563, น. 56) ที่ศึกษาเรื่อง การประเมินความเสียหายผลกระทบและการปรับตัวของชุมชนท้องถิ่นต่อภาวะโรคระบาด COVID-19 ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนทุกแห่ง มีภาวะตื่นกลัวต่อโควิดอย่างมากจากกระแสข่าว มาตรการทางสังคม ดำเนินการอย่างเคร่งครัด ป้องกันไม่ให้คนกลับบ้าน มีการรายงานตัว กักตัว ไม่ออกจากบ้าน ปฏิบัติตามทางสังคมในชีวิตประจำวัน ในงานประเพณี ในการทำมาหากินลดลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับคำอธิบายของ Spielberger et al. (1970) ที่อธิบายไว้ว่า ภายในตัวบุคคลจะมีความกังวลอยู่ 2 ชนิด คือ 1. ความวิตกกังวลตามสถานการณ์ (State Anxiety) คือ เป็นความวิตกกังวลที่เกิดขึ้นในเวลาที่มีเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งเกิดขึ้น เป็นลักษณะที่เกิดขึ้นชั่วคราวเฉพาะสถานการณ์นั้นๆ 2. ความวิตกกังวลแฝง (Trait Anxiety) เป็นความวิตกกังวลที่เกิดขึ้นในลักษณะคงที่ เป็นลักษณะประจำตัวของบุคคลเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพ และนอกจากนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนหนึ่งเลือกที่จะลดการติดตามข่าวสารที่มากเกินไปจากทุกช่องทาง เพราะการรับข้อมูลที่มากเกินไปทำให้เกิดความเครียด เพราะการรับฟังข้อมูล ยอดผู้ติดเชื้อ ยอดผู้เสียชีวิต ตลอดเวลาทำให้ไม่สามารถดำเนินชีวิตได้ตามปกติเพราะเกิดความกังวลกลัว และหวาดระแวงในการใช้ชีวิต

ด้านปัญญาภาวนา ผลการวิจัย พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์มีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องเชื้อไวรัสโคโรนาและสามารถปฏิบัติตนได้ถูกต้องตามมาตรการของสาธารณสุข ทั้งในฐานะผู้ติดเชื้อหรือผู้ใกล้ชิด รู้จักวิธีการป้องกันตนเอง และการปฏิบัติตัว สามารถแก้ปัญหาได้เมื่อ

สถานการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นกับตนเองหรือครอบครัว คนใกล้ชิดซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของแพรรณ ภูมิปัญญาและคณะ (2565, น. 55) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่เฉพาะ (Bubble and Seal) ของสถานประกอบการ จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า ระดับความรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันโรคติดเชื้อโควิด-19 ของพนักงาน พบว่า พนักงานส่วนใหญ่มีคะแนนความรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับการป้องกันควบคุมโรคติดเชื้อโควิด-19 ในระดับดีมาก และสอดคล้องกับการศึกษาของปิยะนันท์ เรือนคำและคณะ (2565, น. 253) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประชากรผู้ใหญ่: กรณีศึกษาเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า ประมาณสองในสามของกลุ่มตัวอย่าง มีพฤติกรรมป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อยู่ในระดับดี เกือบทุกคนใส่หน้ากากอนามัยทุกครั้งเมื่อออกจากที่พักอาศัย ร้อยละ 90.0 ของกลุ่มตัวอย่างใส่หน้ากากอนามัยได้ถูกต้อง มีการติดตามสถานการณ์อย่างต่อเนื่อง หยุดพักอยู่ที่บ้านเมื่อมีอาการเจ็บป่วยและไม่ใกล้ชิดกับผู้ที่มีอาการของโรคระบบทางเดินหายใจ (ไอ จาม) โดยรักษาระยะห่างอย่างน้อย 1-2 เมตร

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อเสนอการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในช่วงสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา COVID-19 ของนักศึกษาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย ศาลายา

แนวทางการเสนอการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในช่วงสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา COVID-19 ของนักศึกษาสาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย ศาลายา กลุ่มเป้าหมายมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้ให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ไม่อยากให้ทุกคนตื่นตระหนกจนเกินไป ควรตั้งสติ และรักษาตามคำแนะนำของแพทย์
2. ควรนำหลักธรรมมาใช้เมื่อเจอสถานการณ์ที่ทำให้ตื่นตระหนก เช่น หากคนในครอบครัวติดเชื้อ หลักธรรมจะเป็นสิ่งที่ช่วยให้เรามีสติ และช่วยให้เราสามารถแก้ไขปัญหาได้

3. หากทุกคนมีหลักธรรมในการดำเนินชีวิตจะช่วยให้สามารถก้าวผ่านปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในชีวิตได้
4. การเจ็บป่วยทางร่างกายส่งผลกระทบต่อจิตใจ การที่มีหลักธรรมในการดำเนินชีวิตจะทำให้ก้าวผ่านสถานการณ์ต่างๆ ไปได้
5. เวลาที่มีปัญหาหรือหาทางออกไม่ได้ เมื่อนึกถึงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จะช่วยทำให้มีกำลังใจและมีหลักในชีวิต

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ สรุปได้ว่า 1. นักศึกษาและอาจารย์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศาลายา มีการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา covid-19 โดยหลักธรรมที่ผู้ให้ข้อมูลนำมาใช้ได้แก่ หลักความไม่ประมาท สติ สัทธา และ ปัญญา 2. การประยุกต์ใช้หลักภาวนา 4 ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่สามารถนำหลักธรรมทั้ง 4 ด้าน มาปรับประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ดังกล่าวได้เป็นอย่างดี ทั้งด้านกายภาวนา สีสภาวนา จิตตภาวนา และปัญญาภาวนา ส่วน **ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย** ประกอบด้วย 1. หน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่ต้องการสนับสนุนส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรมีหลักธรรมในการดำเนินชีวิต ควรมีการผลักดันให้มีการกำหนดนโยบายในการส่งเสริมเรียนรู้หลักพุทธศาสนา เพื่อให้บุคลากรเป็นผู้ที่เพียบพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ 2. ควรสนับสนุนให้มหาวิทยาลัยทุกแห่งบรรจุรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาไว้ในทุกหลักสูตรที่เปิดการเรียนการสอน **ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ** ประกอบด้วย 1. ควรมีการจัดอบรมเพื่อให้ความรู้แก่นักเรียน นักศึกษา ในเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา อย่างสม่ำเสมอ 2. ควรจัดทำคู่มือเกี่ยวกับหลักธรรมพื้นฐานเพื่อเผยแพร่ให้แก่บุคคลที่สนใจ 3. ควรมีการจัดสัมมนาเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักธรรมร่วมกันระหว่างนักศึกษาต่างคณะในมหาวิทยาลัยหรือต่างมหาวิทยาลัย **ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป** ประกอบด้วย 1. ควรเก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายที่ใหญ่ขึ้นและควรมีการเก็บข้อมูลเชิงสถิติร่วมด้วย เพื่อนำค่าสถิติมายืนยันความน่าเชื่อถือของผลการศึกษามากขึ้น 2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมายอื่นด้วย เช่น เด็ก

คนชรา กลุ่มคนทำงาน 3. ควรมีการศึกษาหลักพุทธธรรมอื่นที่นอกเหนือจากหลักภavana 4 ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อ

เอกสารอ้างอิง

กฤษฎา บุญชัยและคณะ. (2563). การประเมินความเสียหาย ผลกระทบและการปรับตัวของชุมชนท้องถิ่นต่อภาวะโรคระบาด COVID-19. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ มูลนิธิชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.

กรมควบคุมโรค. (2564). สถานการณ์ผู้ติดเชื้อในประเทศไทย. เรียกใช้เมื่อ 5 มิถุนายน 2564 จาก <https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/index.php>.

คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล. (2564). ความเป็นมาของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จุดเริ่มต้นของเชื้อไวรัส ข้อมูลทางวิชาการเกี่ยวกับเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ โควิด 19. เรียกใช้เมื่อ 6 มิถุนายน 2564 จาก <https://www.mculture.go.th>.

จันทิมา ห้าวหาญและพรรณวดี ขำจริง. (2563). ความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการป้องกันโรคโควิด-19 (COVID-19) ของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต. การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 11 ปีการศึกษา 2563 หัวข้อ. Community-led Innovation in the Era of Global Changes amidst Covid-19 Crisis: นวัตกรรมทางสังคมของชุมชนในยุคของการเปลี่ยนแปลงโลกท่ามกลางวิกฤตโควิด 19. 19 กุมภาพันธ์ 2564 วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้.

จุลศักดิ์ ชาญณรงค์. (2564). แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อดูแลสุขภาพในช่วงวิกฤตโควิด 19. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม, 11(2), 317-327.

ณัฐวรรณ คำแสน. (2564). ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อไวรัสโควิด -19 ของประชาชนในเขตอำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี. วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี, 4(1), 33-48.

- ธีระ วรรณรัตน์. (2565). อยู่อย่างไม่ประมาทอยู่ร่วมกับโควิด-19 ต่อไปอย่างไร. เรียกใช้เมื่อ 10 ธันวาคม 2565 จาก <https://chulalongkornhospital.go.th/kcmh/line/linech6/>.
- ไพเราะ มากเจริญ. (2564). การดูแลกายและใจ ตามหลักพุทธศาสนาในสถานการณ์โควิด 19. เรียกใช้เมื่อ 10 มิถุนายน 2564 จาก <https://dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=30999>.
- พระปลัดสุวัฒน์ สุวทมนโน และ พระปัญญารัตนกร. (2563). การดำเนินชีวิตตามหลักพุทธธรรมในยุคโควิด 19. วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 3(1), 115-128.
- แพรรณ ภูมิปัญญา. (2564). การพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่เฉพาะ (Bubble and Seal) ของสถานประกอบการ จังหวัดมหาสารคาม. สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่น.
- ปิยะนันท์ เรือนคำและคณะ. (2565). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประชากรผู้ใหญ่: กรณีศึกษาเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร.วารสารวิชาการสาธารณสุข, 31(2), 247-259.
- ปทุมมา ลิ้มศรีงามและคณะ. (2564). การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ผ่านสื่อสังคมออนไลน์กับทัศนคติและพฤติกรรมการป้องกันโรคใน กรุงเทพมหานคร.วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 8(9), 18-33.
- โรงพยาบาลกรุงเทพ. (2565). พิตร่างกายสู้ covid-19. สืบค้นเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2565 จาก <https://www.bangkokhospital.com/content/fit-fight-covid-19>.
- โรงพยาบาลบางกรวย. (2565). กินอย่างไรให้ปลอดภัยและห่างไกลจากโควิด-19. เรียกใช้เมื่อ 2 ธันวาคม 2565 จาก <https://www.bangkruihospital.go.th/>.
- โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์. (2565). การกิน การดื่ม การสัมผัส covid-19. เรียกใช้เมื่อ 2 ธันวาคม 2565 จาก <https://www.bumrungrad.com/th/health-blog/april-2020/safely-handling-food-beverage-covid>.

Spielberger, C.D., Gorsuch, R.L. and Lushene, R.E. (1970). Manual for the State-Trait Anxiety Inventory (Self Evolution Questionnaire). Palo Alto, CA: Consulting Psychologists Press.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหาร
ส่วนตำบลองค์กรักษ์ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก*
PEOPLE'S PARTICIPATION IN LOCAL DEVELOPMENT OF ONGKHARAK
SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, ONGKHARAK
DISTRICT, NAKHON NAYOK PROVINCE

ดวงฤทธิ์ เบ็ญจาธิกุล ชัยรุ่งเรือง¹

Duangrit Benjathikul Chairungruang¹

สมชาย รัตนภูมิบุญ²

Somchai Rattanapoompinyo²

วิจิต บุญสนอง³

Vichit Boonsanong³

อนุวัต กระสังข์⁴

Anuwat Krasang⁴

ณัฐวรรณ สาสึง⁵

Nattawan Sasing⁵

¹⁻⁵คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร

¹⁻⁵Faculty of Political Science, Bangkokthonburi University, Thailand

Corresponding author E-mail: kramonporn@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลองค์กรักษ์ และ 2) ศึกษาข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลองค์กรักษ์ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป และมีรายชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลองค์กรักษ์ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก จำนวน 2,183 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้มาโดยการนำประชากรมากำหนดขนาด

*

Received 29 March 2023; Revised 27 April 2023; Accepted 30 April 2023

กลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาโร่ ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 383 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ F-test (One-way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลองครักษ์ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก โดยสรุปในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 2.99 อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3.41 รองลงมา ด้านการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ย 3.40 ด้านการประเมินผล มีค่าเฉลี่ย 2.75 และด้านการดำเนินการ มีค่าเฉลี่ย 2.40 และ (2) ข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลองครักษ์ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก ได้แก่ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนให้มากยิ่งขึ้น ควรส่งเสริมให้ประชาชนร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจ้างเหมาโครงการหรือกิจกรรมที่ อบต. จัดทำ ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมสนับสนุนทรัพยากรส่วนตัวให้แก่ อบต. เพื่อนำไปพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน, การพัฒนาท้องถิ่น, องค์การบริหารส่วนตำบล,

Abstract

The objectives of this research were (1) to study people's participation in local development of Ongkharak Subdistrict Administrative Organization, Ongkharak District, Nakhon Nayok Province.; and (2) to study recommendations on people's participation in local development of Ongkharak Subdistrict Administrative Organization, Ongkharak District, Nakhon Nayok Province. The research was quantitative. The population in the study consisted of people aged 18 years and over and listed in the house registration in Ongkharak Subdistrict Administrative Organization, Ongkharak District, Nakhon Nayok Province. There were 2,183 people for the sample. It was obtained by taking the population to determine the sample size using the Taro Yamane formula.

The sample consisted of 383 people. The tools used for data collection were questionnaires. The statistics used for data analysis were frequency distribution, percentage, mean, standard deviation and F-test (One-way ANOVA).

The results found that (1) people's participation in local development of Ongkharak Subdistrict Administrative Organization, Ongkharak District, Nakhon Nayok Province, as a whole, had an average of 2.99 at a moderate level. When considering each aspect, it was found that benefit with the highest mean of 3.41, followed by the decision-making aspect with the mean of 3.40, the evaluation aspect with the mean of 2.75, and the implementation aspect with the mean of 2.40.; and (2) the recommendations on people's participation in local development of Ongkharak Subdistrict Administrative Organization, Ongkharak District, Nakhon Nayok Province, for example, should allow people to participate in decision-making to solve problems that occurred in the community more should encourage people to participate in planning policies or plans according to various projects or activities; should allow people to participate in sub-contracting projects or activities organized by the Sub-district Administration Organization; should encourage people to participate in supporting personal resources for subdistrict administrative organization for local development.

Keywords: Public Participation, Local Development, Subdistrict Administrative Organization

บทนำ

การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นพื้นฐานสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ดังจะเห็นได้ชัดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่ได้ให้ความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้ท้องถิ่นมีอิสระในการกำหนดนโยบายปกครองส่วนท้องถิ่น และมีการกระจายอำนาจให้พึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง กล่าวได้ว่า การมี

ส่วนร่วมของประชาชนและการตรวจสอบการทำงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ถือเป็นหัวใจสำคัญที่จะส่งเสริมให้เกิดการทำงานที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและ เป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสม การบริหารการปกครองท้องถิ่นเป็นการบริหารงานรูปแบบหนึ่ง เทคนิคหรือวิธีการที่จะนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารท้องถิ่นเพื่อให้เกิดความสอดคล้อง กับวัตถุประสงค์และเป้าหมายก็คือ ใช้วิธีประสานงานและการควบคุมเพื่อให้กระบวนการ ดำเนินงาน การใช้คน การใช้เงิน และการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด อย่างไรก็ตาม การประสานงานและการควบคุมจะต้องตั้งอยู่บนหลักประโยชน์ร่วมกันเพื่อช่วย ให้เกิดความประหยัดลดความขัดแย้ง เกิดความเข้าใจร่วมกันในการทำงานด้วยเหตุนี้ การ บริหารงานท้องถิ่นจึงได้พยายามที่จะส่งเสริม สนับสนุนและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามี ส่วนร่วมในการปกครองตนเองตามหลักที่ว่าคนในท้องถิ่นย่อมจะรู้สภาพปัญหาและความ ต้องการของท้องถิ่นได้ดีที่สุด (กรมส่งเสริมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2546) ในอดีต ประชาชนมีบทบาทน้อยในการมีส่วนร่วมกับการพัฒนาท้องถิ่นหรือท้องถิ่นของตนเอง แต่ หลังจากที่มีการเรียกร้องประชาธิปไตยในกลุ่มของประชาชนมากขึ้น บทบาทของประชาชน หรือผู้นำชุมชนที่เข้าไปมีส่วนร่วมกับการปกครองท้องถิ่นหรือการจัดการในการพัฒนาท้องถิ่น ให้เกิดความเข้มแข็งเริ่มปรากฏชัดเจนตามลำดับและจะเห็นได้จากในปัจจุบัน ประชาชนเข้าไป มีส่วนร่วมด้านการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง การปกครองในชุมชนหรือท้องถิ่น ตนเองมากขึ้นกว่าในอดีต การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการพัฒน การเมืองในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากประชาธิปไตยเป็นการปกครองของประชาชน โดย ประชาชน และเพื่อประชาชน ตามหลักการนี้จึงเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทุก ขั้นตอน เพื่อตอบสนองความต้องการได้ตรงจุดมากที่สุด การมีส่วนร่วมนี้จึงจำเป็นต้องสร้าง ระบบกลไก ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในเรื่องบทบาทและหน้าที่ให้ประชาชนสามารถ ทำงานร่วมกันได้อย่างราบรื่น ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบและแก้ไขปัญหา ตอบสนองความ ต้องการของประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม และเพื่อส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชน สร้างกระบวนการเรียนรู้สำหรับการพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ของประชาชน เมื่อประชาชนมีความพร้อมในทุกๆ ด้าน ประชาชนก็จะเข้ามามีส่วนร่วมในการ พัฒนาท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น

องค์การบริหารส่วนตำบลลองครักษ์ อำเภอลองครักษ์ จังหวัดนครนายก เป็นการบริหาร ราชการส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2552 โดยมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบล

ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ทั้งนี้ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล การจัดทำงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบการประเมินผล การปฏิบัติงาน และการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร นอกจากนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลยังมีอำนาจและหน้าที่ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยกำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ตามมาตรา 16 ข้อ 16 ที่ว่าด้วยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น (สำนักบริหารการปกครองท้องถิ่น กรมการปกครอง, 2557)

จากที่มาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลองครักษ์ อำเภอลองครักษ์ จังหวัดนครนายก เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาเป็นแนวทางให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา การตัดสินใจ วางแผนดำเนินการ ตรวจสอบ และพัฒนาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลองครักษ์ อำเภอลองครักษ์ จังหวัดนครนายก
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลองครักษ์ อำเภอลองครักษ์ จังหวัดนครนายก

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป และมีรายชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลองครักษ์ อำเภอลองครักษ์ จังหวัดนครนายก จำนวน 2,183 คน
ข้อมูล ณ เดือนพฤษภาคม 2565

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบลองครักษ์ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก จำนวน 2,183 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการเทียบตารางทาร์โรว์ ยามาเน่ (บุญชม ศรีสะอาด, 2550) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 383 คน

วิธีการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลองครักษ์ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก โดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ท 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมทั้งคำอธิบายให้แก่กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองพร้อมนัด วันเวลารับคืนแบบสอบถามโดยผู้วิจัยไปรับคืนด้วยตนเอง แล้วทำการตรวจแบบสอบถามโดยคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่สมบูรณ์ เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และ F-test (One-way ANOVA)

ผลการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลองครักษ์ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 2.99 อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3.41 รองลงมา ด้านการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ย 3.40 ด้านการประเมินผล มีค่าเฉลี่ย 2.75 และด้านการดำเนินการ มีค่าเฉลี่ย 2.40 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวน ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลองครักษ์ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก โดยภาพรวมและรายด้าน

n = 383

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่น	ระดับการมีส่วนร่วม			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
ด้านการตัดสินใจ	3.40	0.59	ปานกลาง	2
ด้านการดำเนินการ	2.40	0.41	น้อย	4
ด้านการรับผลประโยชน์	3.41	0.47	มาก	1
ด้านการประเมินผล	2.75	0.52	ปานกลาง	3
ภาพรวม	2.99	0.36	ปานกลาง	

จากตารางที่ 1 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหาร ส่วนตำบลองครักษ์ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก ด้านการรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ย 3.41 มีค่าเฉลี่ย 2.75 รองลงมาด้านการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ย 3.40 ด้านการประเมินผล มีค่าเฉลี่ย 2.75 และ ด้านการดำเนินการ มีค่าเฉลี่ย 2.40

ตารางที่ 2 แสดงจำนวน ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลองครักษ์ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก ด้านการตัดสินใจ

n = 383

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการตัดสินใจ	ระดับการมีส่วนร่วม			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ท่านได้ร่วมคิดและกำหนดแนวทางการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของท้องถิ่น	3.47	1.02	มาก	2
2. ท่านได้ร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงานโครงการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน	3.42	0.98	มาก	3

3. ท่านได้เข้าร่วมประชุมที่เกี่ยวข้องกับ โครงการหรือกิจกรรมของ อบต.ในหมู่บ้าน	3.50	0.90	มาก	1
4. ท่านได้เสนอความต้องการเพื่อนำไป ประกอบในการจัดทำโครงการหรือกิจกรรม ต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ	3.41	1.14	มาก	4
5. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหาที่ เกิดขึ้นในชุมชน	3.21	1.02	ปานกลาง	5
ภาพรวม	3.40	0.59	ปานกลาง	

จากตารางที่ 2 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหาร ส่วนตำบลองครักษ์ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก ด้านการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ย 3.40 ซึ่งอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อ 3 ท่านได้เข้าร่วมประชุมที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรมของ อบต. มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3.50 รองลงมา ข้อ 1 ท่านได้ร่วมคิดและกำหนดแนวทางการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย 3.47 และน้อยที่สุด ข้อ 5 ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.21

ตารางที่ 3 แสดงจำนวน ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลองครักษ์ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก ด้านการดำเนินการ

n = 383

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการดำเนินการ	ระดับการมีส่วนร่วม			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ท่านได้เข้ามามีส่วนร่วมเป็นกรรมการ ดำเนินงานตามแผนงานหรือโครงการตาม แผนพัฒนา อบต.	2.26	0.72	น้อย	4
2. ท่านได้เข้าร่วมเป็นกรรมการตัดสินการ แข่งขันกีฬาหรือกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน	2.20	0.82	น้อย	5

3. ท่านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการรับการจ้าง เหมาโครงการหรือกิจกรรมที่ อบต.จัดทำ	2.55	0.84	น้อย	2
4. ท่านได้มีส่วนร่วมสนับสนุนทรัพยากร ส่วนตัวให้แก่ อบต.เพื่อนำไปพัฒนาท้องถิ่น	2.44	0.83	น้อย	3
5. ท่านได้เข้าร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมที่ อบต.ได้ นำไปดำเนินงานในหมู่บ้านให้บรรลุตาม เป้าหมายที่ตั้งไว้ในแผนพัฒนา	2.56	0.89	น้อย	1
ภาพรวม	2.40	0.41	น้อย	

จากตารางที่ 3 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลองครักษ์ อำเภอลองครักษ์ จังหวัดนครนายก ด้านการดำเนินการ มีค่าเฉลี่ย 2.40 ซึ่งอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมน้อย เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อ 5 ท่านได้เข้าร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมที่ อบต.ได้นำไปดำเนินงานใน อบต.ให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ในแผนพัฒนา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 2.56 รองลงมา ข้อ 3 ท่านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการรับการจ้างเหมาโครงการหรือกิจกรรมที่ อบต. จัดทำ มีค่าเฉลี่ย 2.55 และน้อยที่สุด ข้อ 2 ท่านได้เข้าร่วมเป็นกรรมการตัดสินการแข่งขันกีฬาหรือกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน มีค่าเฉลี่ย 2.20

ตารางที่ 4 แสดงจำนวน ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลองครักษ์ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก ด้านการรับผลประโยชน์

n = 383

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการรับผลประโยชน์	ระดับการมีส่วนร่วม			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ท่านได้ร่วมจัดทำโครงการเพื่อแจกจ่ายเครื่องมือเครื่องใช้สำหรับการประกอบอาชีพของกลุ่มแม่บ้านให้กับประชาชนในท้องถิ่น	3.33	0.74	ปานกลาง	3
2. ท่านได้ร่วมจัดทำโครงการเกี่ยวกับงานด้านสาธารณสุข โภค ด้านศาสนา และด้านการศึกษาให้กับประชาชนในท้องถิ่น	3.30	0.93	ปานกลาง	4
3. ท่านได้ร่วมจ่ายค่าตอบแทน หรือมอบรางวัลให้กับประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมของ อบต.	3.85	0.80	มาก	1
4. ท่านได้ร่วมจัดทำโครงการสนับสนุนงบประมาณเพื่อส่งเสริมอาชีพในท้องถิ่น	3.43	0.93	มาก	2
5. ท่านได้ร่วมจัดทำโครงการสนับสนุนงบประมาณเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุ คนพิการ และหญิงตั้งครรภ์	3.13	0.99	ปานกลาง	5
ภาพรวม	3.41	0.47	มาก	

จากตารางที่ 4 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลองครักษ์ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก ด้านการรับผลประโยชน์มีค่าเฉลี่ย 3.41 ซึ่งอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อ 3 ท่านได้ร่วมจ่ายค่าตอบแทน หรือมอบรางวัลให้กับประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมของ อบต. มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3.85 รองลงมา ข้อ 4 ท่านได้ร่วมจัดทำโครงการสนับสนุนงบประมาณเพื่อส่งเสริมอาชีพ

ในท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย 3.43 และน้อยที่สุด ข้อ 5 ท่านได้ร่วมจัดทำโครงการสนับสนุนงบประมาณเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุ คนพิการ และหญิงตั้งครรภ์ มีค่าเฉลี่ย 3.41

ตารางที่ 5 แสดงจำนวน ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลองครักษ์ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายกด้านการประเมินผล

n = 383

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการประเมินผล	ระดับการมีส่วนร่วม			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ท่านได้เข้าร่วมควบคุม ตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนา	2.68	0.83	ปานกลาง	4
2. ท่านได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกรรมการประเมินผลแผนงาน หรือ โครงการตามแผนพัฒนา	2.85	0.75	ปานกลาง	2
3. ท่านได้รับการส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการควบคุมงานตรวจการจ้างงานในโครงการก่อสร้าง	2.60	0.83	น้อย	5
4. ท่านได้รับการส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งใสของการบริหารงาน	2.71	0.89	ปานกลาง	3
5. ท่านได้รับการส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการควบคุมกำกับการจัดทำบัญชี	2.88	0.81	ปานกลาง	1
ภาพรวม	2.75	0.52	ปานกลาง	

จากตารางที่ 5 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลองครักษ์ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการประเมินผล มีค่าเฉลี่ย 2.75 ซึ่งอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อ 5 ท่านได้รับการส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการควบคุมกำกับการจัดทำบัญชี มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 2.88 รองลงมา ข้อ 2 ท่านได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกรรมการประเมินผลแผนงาน หรือ

โครงการตามแผนพัฒนา มีค่าเฉลี่ย 2.85 และน้อยที่สุด ข้อ 3 ท่านได้รับการส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการควบคุมงานตรวจการจ้างงานในโครงการก่อสร้าง มีค่าเฉลี่ย 2.60

2. ข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลองครักษ์อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก

ประชาชนในเขต อบต.องครักษ์ ได้เสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น คือ

1. ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนให้มากยิ่งขึ้น
2. ควรส่งเสริมให้ประชาชนร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนเพื่อให้ได้ข้อสรุปในการจัดทำแผนงานพัฒนาท้องถิ่นในด้านต่างๆ ในวาระต่อไป
3. ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจ้างเหมาโครงการหรือกิจกรรมที่ อบต. จัดทำเพื่อให้เกิดการแข่งขันและได้ประโยชน์จากการปฏิบัติโครงการต่างๆ
4. ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมสนับสนุนทรัพยากรส่วนตัวให้แก่ อบต. เพื่อนำไปพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาต่อไป
5. ควรมีการแจกจ่ายเครื่องมือเครื่องใช้สำหรับการประกอบอาชีพของกลุ่มแม่บ้านให้กับประชาชนในท้องถิ่นให้มากยิ่งขึ้นเนื่องจากประชาชนยังขาดเครื่องมือหรืออุปกรณ์ในการประกอบอาชีพเป็นจำนวนมาก
6. ควรจ่ายค่าตอบแทนและมอบรางวัลให้กับประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมของ อบต. อย่างเหมาะสมเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน
7. เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายที่ อบต. ใช้จ่ายไปในแต่ละปีงบประมาณให้เกิดความโปร่งใสและชี้แจงวัตถุประสงค์ให้ประชาชนทราบอย่างต่อเนื่องและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมงานจ้างตามโครงการจ้างต่างๆ เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและตรวจสอบคุณภาพของผลงานที่มีการจ้างในแต่ละโครงการอย่างถูกต้อง

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลองครักษ์ อำเภอลองครักษ์ จังหวัดนครนายก ด้านการรับผลประโยชน์ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 2.99 อยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลองครักษ์ ได้เข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่น เข้าร่วมตัดสินใจ เพื่อนำข้อคิดเห็นความต้องการและข้อเสนอแนะไปประกอบในการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ กับ อบต. อย่างสม่ำเสมอ ร่วมคิดและกำหนดแนวทางการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของท้องถิ่นกับ อบต. ร่วมตรวจสอบดูแลการดำเนินงาน การนำนโยบายและแผนไปปฏิบัติของ อบต. ตามเป้าหมายที่วางไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่นของตน เข้าร่วมเป็นกรรมการดำเนินงานตามแผนงานหรือโครงการตามแผนพัฒนา อบต. ในทุกด้าน ร่วมรับทราบผลประโยชน์ที่เกิดจากการปฏิบัติงานของ อบต. ใน การจัดทำโครงการเกี่ยวกับงานด้านสาธารณูปโภค ด้านศาสนา และด้านการศึกษา ให้กับประชาชนในท้องถิ่นร่วมจัดทำโครงการสนับสนุนงบประมาณ เพื่อส่งเสริมอาชีพในท้องถิ่นและร่วมกับ อบต. ประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงานหรือโครงการตามแผนพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาติ พรึกเล็ก (2565) เรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหงส์ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหงส์ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 21 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคเชิงพรรณนา การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 370 คน ได้มาโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซ์และมอร์แกน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.56)

จากผลการวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลองครักษ์ อำเภอลองครักษ์ จังหวัดนครนายก พบว่า เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้ของประชาชน แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลองครักษ์ อำเภอลองครักษ์ จังหวัดนครนายก ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และรายด้าน 4 ด้านก็ไม่แตกต่างกันเช่นเดียวกัน อาจเป็นเพราะว่าประชาชนไม่ว่าจะ

เป็นเพศชาย หรือเพศหญิง มีอายุ อาชีพ มีระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนระดับใด ต่างก็มีเป้าหมายเดียวกันคือ ต้องการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลองครักษ์ให้ได้รับผลประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ กุสุมา เขียวเพกา (2560) เรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลร่อนทอง อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลองครักษ์ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนให้มากยิ่งขึ้น ควรส่งเสริมให้ประชาชนร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจ้างเหมาโครงการหรือกิจกรรมที่ อบต. จัดทำ ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมสนับสนุนทรัพยากรส่วนตัวให้แก่ อบต. เพื่อนำไปพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ ส่วน ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลวิจัยไปใช้ ประกอบด้วย 1. ด้านการตัดสินใจ อบต.ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น 2. ด้านการดำเนินการ เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมรับทราบและเข้าเสนอขอทราบค่าประกวราคาโครงการจ้างเหมาหรือกิจกรรมที่ อบต.จัดทำเพื่อให้เกิดการแข่งขันและได้ประโยชน์สูงสุดและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 3. ด้านการรับผลประโยชน์ ควรจัดงบประมาณสำหรับซื้อวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือสำหรับการประกอบอาชีพของกลุ่มแม่บ้าน แจกจ่ายเพื่อให้กลุ่มแม่บ้านในชุมชนมีอาชีพสร้างรายได้เพื่อเลี้ยงครอบครัวได้อย่างพอเพียง 4. ด้านการประเมินผล เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายและงบประมาณที่ อบต.ใช้จ่ายไปในแต่ละปีงบประมาณให้ทราบทั่วกันเพื่อให้เกิดความโปร่งใส ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ประกอบด้วย 1. ควรส่งเสริมให้มีการวิจัยที่จะเป็นแนวทางหรือกลไกส่งเสริมให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับ

องค์กรชุมชน องค์กรภาครัฐ และภาคประชาสังคม 2. ควรส่งเสริมให้มีการวิจัยที่ก่อให้เกิดการบูรณาการในลักษณะสหวิทยาการเพื่อให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นที่เป็นองค์รวม

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2557). การวางยุทธศาสตร์การพัฒนาและการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2546). แนวคิดคู่มือปฏิบัติงานสภาตำบล และ อบต. กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.
- กุสุมา เขียวเพกา. (2560). การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลร่อนทอง อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2565, เรียบกใช้เมื่อจาก <http://mapol.soc.ku.ac.th/wp-content/uploads/2022/20/08.pdf>.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2550). การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด.
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. (2549). การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิษเนศ พรินท์ติ้งเซ็นเตอร์จำกัด.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2550). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น. สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. เรียกใช้เมื่อจาก <https://www.bora.dopa.go.th/>
- พระมหาประกาศิต ฐิตปสฺสฺสโก. (2562). แนวคิดพื้นฐานเพื่อการบริหารและการพัฒนา. พระนครศรีอยุธยา : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุชาติ พรักเล็ก. (2565). การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในองค์การบริหารส่วน ตำบลหนองหงส์ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครราชสีมา. วารสารมหาจุฬานาคทรรศน์, 9(4).
- อकिन รพีพัฒน์. (2547). การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์การศึกษานโยบายสาธารณะสุข.

อรรถัย กักพล. (2552). คู่คิด คู่มือ การมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับนักบริหารท้องถิ่น.
กรุงเทพมหานคร : จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.

Cohen, J. and Uphoff, N. (1980). Participation's Place in Rural Development:
Seeking Clarity through Specificity. World Development, 8.

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วน
ตำบลบางขุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี*

PARTICIPATION IN THE DEVELOPMENT OF THE ELDERLY'S
QUALITY OF LIFE OF BANG KHANUN SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE
ORGANIZATION, BANG KRUI DISTRICT, NONTHABURI PROVINCE

บ้งอร เบ็ญจาธิกุล¹

Bangorn Benjathikul¹

จรีนทร์ สานแก้ว²

Kamolporn Kalyanamitra²

ชินวัจน์ กัลยาณมิตร³

Chinnawat Kalyanamitra³

ชูชีพ เปียดนอก⁴

Choocheep Biadnok⁴

เอราวัณ ทับพลี⁵

Erawan Tabplee⁵

อัมพร ปัญญา⁶

Amporn Panya⁶

¹⁻⁶คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานครบุรี, ประเทศไทย

¹⁻⁶Faculty of Political Science, Bangkokthonburi University, Thailand

Corresponding author E-mail: kramonpom@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี และ 2) ศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรในการศึกษา ได้แก่ ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปทั้งชายและหญิง ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางขุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี จำนวน 1,333 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการนำ

* Received 29 March 2023; Revised 27 April 2023; Accepted 30 April 2023

ประชากรมากำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครทซ์และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 285 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า (1) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.27$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ($\bar{X} = 3.52$) รองลงมาคือ ด้านความมั่นคงทางสังคมครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง ($\bar{X} = 3.51$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านที่พักอาศัย ($\bar{X} = 2.93$) และ (2) แนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ได้แก่ 1) ความช่วยเหลือด้านค่ารักษาพยาบาล 2) ควรจัดตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพผู้สูงอายุ และจัดตั้งกองทุนส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุ จัดบริการครอบครัวอุปการะผู้สูงอายุ จัดสวนสุขภาพและลานออกกำลังกาย มีการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้สูงอายุ และจัดตั้งศูนย์ดูแลผู้สูงอายุและเครือข่ายผู้สูงอายุ

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, การพัฒนาคุณภาพชีวิต, ผู้สูงอายุ

Abstract

The objectives of this research were: (1) to study the participation in the development of the elderly's quality of life of Bang Khanun Subdistrict Administrative Organization, Bang Kruai District, Nonthaburi Province, and (2) to study the participation guidelines in the development of the elderly's quality of life of Bang Khanun Subdistrict Administrative Organization, Bang Kruai District, Nonthaburi Province. The research was quantitative. The study population included men and women aged 60 years and over, who lived in Bang Khanun Subdistrict Administrative Organization, Bang Kruai District, Province, totaling 1,333 people, derived from taking the population to determine the sample size using Krejcie & Morgan tables. A sample of 285 people was obtained. The tools used

for data collection were questionnaires. The statistics used for data analysis were percentage, mean and standard deviation.

The results found that: (1) the participation in the development of the elderly's quality of life in Bang Khanun Subdistrict Administrative Organization, Bang Kruai District, Nonthaburi Province, overall, it was at a high level (= 3.27, S.D. = 0.64), health and medical care (= 3.52, S.D. = 0.77), followed by social security, family, caregivers and protection (= 3.51, S.D. = 0.75), and the area with the lowest mean was housing (= 2.93, S.D. = 0.78); and (2) the guidelines for participation in the improvement of the elderly's quality of life of Bang Khanun Subdistrict Administrative Organization, Bang Kruai District, Nonthaburi Province, was namely: 1) assistance for medical expenses 2) establishing a provident fund for the elderly and establishing a fund to promote welfare for the elderly provide services to foster families for the elderly, set up a health garden and exercise yard. There was protection and protection of the rights of the elderly and establishing a care center for the elderly and a network for the elderly.

Keywords: Participation, Development Quality of Life, Elderly

บทนำ

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบันนี้ ส่งผลให้ประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงวัยอย่างสมบูรณ์ แต่ละหน่วยงานจึงเร่งสร้างคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เพราะการก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคม อาเซียน (ASEAN Community) ซึ่งประเทศสมาชิกจะร่วมมือช่วยเหลือและสนับสนุนกัน 3 เสาหลัก คือ เสาหลักด้านความ มั่นคง (ASEAN Security Community – ASC) เพื่อให้ประชาชนในภูมิภาคอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีความปลอดภัยและมั่นคง เสาหลักด้านประชาสังคมและวัฒนธรรม (ASEAN Socio - Cultural Community – ASCC) เพื่อให้ประชากรในประเทศสมาชิกอยู่ร่วมกันภายใต้แนวคิดสังคมที่เอื้ออาทร มีสวัสดิการทางสังคมที่ดี และมีความมั่นคงทางสังคมและ เสาหลักด้านประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community – AEC) ให้ทันกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในอนาคต มุ่งให้เกิดการรวมตัวกัน

ทางเศรษฐกิจ และการอำนวยความสะดวกในการติดต่อค้าขายระหว่างกัน อันจะทำให้ภูมิภาคมีความเจริญมั่งคั่ง ประชาชนมีความอยู่ดีกินดี และสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่นๆ ได้ โดยผู้สูงอายุจะต้องอยู่ในสังคมสูงวัยที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี (พระครูวินัยธรอำนาจ พลบุญ, 2561)

การดูแลคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยการจัดสวัสดิการสังคมของภาครัฐนั้น นับว่าเป็นรูปแบบกลไกในการจัดสวัสดิการสังคมในปัจจุบันการบริการของภาครัฐจะเน้นการช่วยเหลือเฉพาะหน้า (Public assistance) บรรเทาทุกข์ชั่วคราว รัฐจึงไม่มุ่งเน้นแก้ไขปัญหาเชิงระบบหรือโครงสร้าง มีปัญหาการดำเนินงานและวางแผน คือ ใช้ระบบการสั่งการจากบนลงล่าง (Top-down) ต้องรอคำสั่งในการดำเนินงานและวางแผนจากส่วนกลางเป็นหลัก ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนระดับต่างๆ ทำให้การจัดสวัสดิการไม่ทั่วถึงให้ความสำคัญบางส่วนและละเลยบางส่วน แนวทางในการจัดสวัสดิการไม่สอดคล้องกับความต้องการที่หลากหลายของประชาชน (วันทนี วาสิกะสิน, และคณะ, 2557)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิการสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ โดยกำหนดให้บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับสวัสดิการสงเคราะห์และอำนวยความสะดวก อันเป็นสาธารณะอย่างสมศักดิ์ศรีและความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ และรัฐต้องสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และพึ่งพาตนเองได้ ในขณะที่ภารกิจอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการกิจการที่ได้รับการถ่ายโอนตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการสงเคราะห์และส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2548)

องค์การบริหารส่วนตำบลบางขุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี มีการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เช่น การบริการตรวจสุขภาพ การจ่ายเบี้ยยังชีพ การจัดกิจกรรมนันทนาการ และสวัสดิการสังคมในด้านต่างๆ แต่อาจยังไม่ทั่วถึง และตรงตามความต้องการของผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลบางขุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี มีคุณภาพชีวิตที่ดีและเป็นการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีทั้งลักษณะเป็นสังคมเมืองและชนบทมีหมู่บ้านจัดสรรเกิดขึ้นอย่างหนาแน่น มีสภาพการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนการขยายตัวของเมือง ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งผลต่อจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มสูงขึ้นด้วย จากที่มาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนา

คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขนุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษามาทำการวางแผนและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขนุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขนุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษา คือ ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปทั้งชายและหญิง ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางขนุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี จำนวน 1,333 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชากรผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางขนุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี จำนวน 1,333 คน ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครทซีและมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 285 คน

วิธีการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถามซึ่งได้พัฒนามาจากแบบสอบถามของ Likert ซึ่งแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขนุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า(Rating Scale) ใน 6 ด้าน คือ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านการศึกษา ด้านนันทนาการ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และด้านการแก้ไขปัญหาความยากจนและด้อยโอกาส

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมโดยวิธีแจกแบบสอบถามให้ผู้สูงอายุและเก็บรวบรวมข้อมูลกลับด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถามกลับคืน และตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามมีความสมบูรณ์ จำนวน 269 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และนำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนตามวิธีของครอนบาค (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) แล้วนำคะแนนที่ได้หาค่าทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และ F-test (One-way ANOVA)

ผลการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขนุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

ขั้นตอนที่ 1 ทำการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขนุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ในภาพรวม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขนุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี โดยรวมและรายด้าน

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. ด้านสุขภาพอนามัย	3.36	0.68	ปานกลาง
2. ด้านการศึกษา	3.53	0.59	มาก
3. ด้านนันทนาการ	3.60	0.68	มาก
4. ด้านที่อยู่อาศัย	3.49	0.69	ปานกลาง
5. ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	3.50	0.54	มาก
6. ด้านการแก้ไขปัญหาความยากจนและด้อยโอกาส	3.50	0.54	มาก
โดยรวม	3.50	0.80	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขนุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.50$) และรายด้านอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน

ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางขนุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ในด้านต่างๆ มีทั้งหมด 6 ด้าน ดังตาราง 3 – 8

ตารางที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขนุน อำเภอบางกรวยจังหวัดนนทบุรี ด้านสุขภาพอนามัย โดยรวม และจำแนกเป็นรายข้อ

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม
1. มีส่วนร่วมในกำหนดการรักษาโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย	3.69	0.56	มาก
2. มีส่วนร่วมในการจัดความสะดวกโดยมีช่องทางพิเศษสำหรับผู้สูงอายุในโรงพยาบาล	3.70	0.55	มาก
3. มีส่วนร่วมให้มีสถานบริการสาธารณสุขใกล้บ้าน	3.63	0.60	มาก
4. มีส่วนร่วมในการเยี่ยมบ้าน การให้คำปรึกษาแนะนำการดูแลสุขภาพโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข	3.00	0.74	ปานกลาง
5. มีส่วนร่วมในการให้สถานบริการของรัฐและเอกชนมีการจัดบริการให้คำปรึกษาทั่วไปแก่ผู้สูงอายุ	3.41	0.72	ปานกลาง
6. มีส่วนร่วมในการให้มีการจัดบริการการแพทย์ทางเลือกในการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ เช่น การแพทย์แผนไทย	2.77	0.72	ปานกลาง
รวม	3.36	0.68	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ด้านสุขภาพอนามัย เป็นรายชื่อพบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ

ตารางที่ 3 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ด้านการศึกษา โดยรวม และจำแนกเป็นรายชื่อ

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. มีส่วนร่วมในการได้รับความรู้ที่เหมาะสมโดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ได้แก่ ด้านสุขภาพ ด้านศาสนา ด้านสวัสดิการที่รัฐให้การสนับสนุน	3.88	0.32	มาก
2. ต้องการได้รับความรู้ที่เหมาะสมโดยการเผยแพร่ ทางสื่อ วิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์	3.71	0.50	มาก
3. มีส่วนร่วมในการจัดการฝึกอบรมด้านอาชีพที่เหมาะสมกับวัยของผู้สูงอายุ	3.72	0.48	มาก
4. มีส่วนร่วมในการให้สังคม ชุมชนมีการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้แสดงความสามารถในฐานะเป็นคลังสมอง เช่น การเผยแพร่ภูมิปัญญา	3.65	0.48	มาก
5. มีส่วนร่วมในการให้มีการรณรงค์ให้สังคมมีจิตสำนึกและตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ	2.72	0.83	ปานกลาง
รวม	3.53	0.69	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ด้านการศึกษา เป็นรายชื่อพบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง 1 ข้อ

ตารางที่ 4 ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ด้านนันทนาการ โดยรวม และจำแนกเป็นรายข้อ

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. มีส่วนร่วมในการให้มีการจัดตั้งและดำเนินงานชมรมผู้สูงอายุและเครือข่าย	3.62	0.58	มาก
2. มีส่วนร่วมให้มีการลดราคาค่าโดยสารยานพาหนะแก่ผู้สูงอายุในช่วงเทศกาลต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ท่องเที่ยวและพักผ่อน	3.44	0.69	มาก
3. มีส่วนร่วมในการให้มีการจัดสถานที่สวนสาธารณะ สนามกีฬาสำหรับออกกำลังกายและพักผ่อนที่เหมาะสมปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ	3.74	0.54	มาก
รวม	3.6	0.44	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ด้านนันทนาการ เป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางที่ 5 ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ด้านที่อยู่อาศัย โดยรวม และจำแนกเป็นรายข้อ

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. มีส่วนร่วมในการให้มีการจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชรากระจายอย่างทั่วถึงในระดับอำเภอ	3.44	0.65	มาก
2. มีส่วนร่วมในการให้รัฐจัดสวัสดิการสถานสงเคราะห์คนชราประเภทไม่เสียค่าใช้จ่าย	3.39	0.68	มาก

3. มีส่วนร่วมในกำหนดการเข้าไปอาศัยในสถานสงเคราะห์คนชรา	3.67	0.61	มาก
4. มีส่วนร่วมในการจัดโครงการแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ	3.47	0.67	มาก
รวม	3.49	0.59	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขนุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ด้านที่อยู่อาศัย เป็นรายชื่อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางที่ 6 ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขนุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยรวม และจำแนกเป็นรายชื่อ

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. มีส่วนร่วมในการจัดการด้านรักษาความสงบและความปลอดภัยให้แก่ผู้สูงอายุในอาคารสถานที่สาธารณะ	3.44	0.65	มาก
2. มีส่วนร่วมในการให้มีหน่วยงานภาครัฐและเอกชนรับผิดชอบช่วยเหลือผู้สูงอายุซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกทารุณกรรม ถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย และการถูกทอดทิ้ง	3.39	0.68	มาก
3. มีส่วนร่วมในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่สาธารณะแก่ผู้สูงอายุ เช่น ทางเดิน ห้องสุขา	3.67	0.61	มาก
รวม	3.50	0.54	มาก

จากตารางที่ 6 พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขนุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เป็นรายชื่อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

ตารางที่ 7 ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขนุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ด้านการแก้ไขปัญหาความยากจนและด้อยโอกาส โดยรวม และจำแนกเป็นรายชื่อ

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. มีส่วนร่วมในการเพิ่มจำนวนเงินเบี้ยยังชีพรายเดือนแก่ผู้สูงอายุที่ขาดผู้ดูแลและไม่สามารถประกอบอาชีพได้	3.44	0.65	มาก
2. มีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนในชุมชนเพื่อให้การช่วยเหลือผู้สูงอายุ	3.39	0.68	มาก
3. มีส่วนร่วมในการจัดการสงเคราะห์ในการจัดงานศพตามประเพณี	3.67	0.61	มาก
4. มีส่วนร่วมในการให้มีหน่วยงานติดต่อประสานให้แก่ผู้สูงอายุที่ต้องการทำงาน	3.46	0.67	มาก
5. มีส่วนร่วมในการจัดให้มีศูนย์บริการทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุในระดับอำเภอ	3.17	0.77	มาก
รวม	3.50	0.54	มาก

จากตารางที่ 7 พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขนุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ด้านการแก้ไขปัญหาความยากจนและด้อยโอกาส เป็นรายชื่อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ผู้ศึกษาได้นำมาอภิปรายผลเพิ่มเติม ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลบางขุนได้ให้ความสำคัญในการดูแลด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาลผู้สูงอายุมากกว่าด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง และด้านรายได้ จึงทำให้ผู้สูงอายุได้รับสวัสดิการด้านอื่นๆ ไม่เพียงพอทำให้ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขุน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรินทร์ เสมามอญ (2556) การมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและจังหวัดอ่างทอง ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมนันทนาการผู้สูงอายุในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและจังหวัดอ่างทอง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านผลการดำเนินการมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการจัดกิจกรรม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการดำเนินการ ตามลำดับ

2. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลบางขุนมีการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม มีการจัดด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาด้านจิตใจไม่ทั่วถึง หรือองค์การบริหารส่วนตำบลบางแห่งในอำเภอยังไม่มีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุ ส่งผลทำให้ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริประภา หล้าสิงห์ (2563) เรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลกุดไผ่จ่อ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า บริบทคุณภาพชีวิตและคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพของผู้สูงอายุในพื้นที่ เป็นผู้สูงอายุติดสังคม ร้อยละ 85.90 มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง

3. ความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีความสัมพันธ์กันทางบวก ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ด้านนันทนาการ รองลงมาคือ ด้านที่พักอาศัย อันดับที่ 3 คือ ด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน อันดับที่ 4 คือ ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง อันดับที่ 5 คือ ด้านรายได้ และอันดับสุดท้าย คือ ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล เป็นเพราะว่าผู้สูงอายุมีระดับคุณภาพชีวิตด้านนันทนาการ ด้านที่พักอาศัย การสร้างเครือข่าย และความมั่นคงทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง ส่งผลทำให้มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ จริญญา วงษ์พรหม (2558) เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาบริบทและการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ 2) เพื่อพัฒนากิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้สูงอายุมีความสุขความพึงพอใจที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมที่สามารถสนองตอบต่อคุณภาพชีวิตใน 4 มิติ คือ กาย ใจ สังคม และปัญญา/การเรียนรู้ 2) เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนผ่านการจัดกิจกรรมสัจจกรเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และกิจกรรมสานวัยใส่ใจผู้สูงอายุที่ผู้วิจัยและกลุ่มปฏิบัติการหลักร่วมดำเนินการกับชุมชน 3) เกิดการบูรณาการความรู้และกิจกรรมในชุมชนผ่านการสรุปบทเรียนจากประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้ ร่วมกัน 4) เกิดความยั่งยืนของการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชุมชนโดยการดำเนินการต่อเนื่องของชุมชนที่ประกอบด้วย แกนนำผู้สูงอายุ คนวัยอื่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในชุมชน

3. แนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลบางขุนต้องดำเนินการดังนี้ 1) ช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาล 2) จัดตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพผู้สูงอายุ และจัดตั้งกองทุนส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุ 3) จัดบริการครอบครัวอุปการะผู้สูงอายุ 4) จัดสวนสุขภาพและลานออกกำลังกาย 5) คุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้สูงอายุ และ 6) จัดตั้งศูนย์ดูแลผู้สูงอายุและเครือข่ายผู้สูงอายุ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2553 ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2553) ได้บัญญัติให้ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนในด้านต่างๆ ประกอบด้วย การบริการทางการแพทย์

และการสาธารณสุขที่จัดไว้โดยให้ความสะดวกและรวดเร็วแก่ผู้สูงอายุเป็นกรณีพิเศษ การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ หรือ การบริการสาธารณะอื่น และการพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือชุมชน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาสามารถสรุปผลการวิจัยได้ว่า ควรให้ความช่วยเหลือด้านค่ารักษาพยาบาล การจัดตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพผู้สูงอายุ จัดตั้งกองทุนส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุ จัดบริการครอบครัวอุปการะผู้สูงอายุ จัดสวนสุขภาพและลานออกกำลังกาย อีกทั้งมีการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้สูงอายุ และจัดตั้งศูนย์ดูแลผู้สูงอายุและเครือข่ายผู้สูงอายุ ส่วน **ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย** 1. องค์การบริหารส่วนตำบลบางขนุน ควรมีนโยบาย โครงการ และ กิจกรรม เพื่อสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมโดยส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวร่วมกิจกรรมกับผู้สูงอายุ ควรมีการสร้างเครือข่ายในการทำโครงการและกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ และสร้างเครือข่ายอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุภายในตำบลให้เข้มแข็งมากขึ้น 2. องค์การบริหารส่วนตำบลบางขนุน ควรมีนโยบายร่วมกันในการจัดตั้งศูนย์ดูแลผู้สูงอายุในเวลากลางวัน เพื่อให้การดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุในแต่ละตำบลให้ทั่วถึง และมีสวัสดิการครอบคลุมทุกด้าน **ข้อเสนอแนะในระดับปฏิบัติ** 1. องค์การบริหารส่วนตำบลบางขนุน ควรมีการประสานงานระหว่างโรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพตำบลในการให้บริการช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาลแก่ผู้สูงอายุ มีการออกเยี่ยมบ้านเพื่อตรวจอาการเจ็บป่วย 2. องค์การบริหารส่วนตำบลบางขนุน ควรมีการจัดให้มีกองทุนสำรองเลี้ยงชีพผู้สูงอายุ ส่งเสริมอาชีพแก่ผู้สูงอายุ จัดให้มีการบริการครอบครัวอุปการะผู้สูงอายุ ที่ประสบปัญหาความเดือดร้อน รวมทั้งมีที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่ต้องการรักษาพยาบาลหรือดูแลรักษาอย่างใกล้ชิด

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2548). คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น (แผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาแผนพัฒนาสามปีและแผนดำเนินงาน). กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.

- คฤฤฎี คงสุวรรณ และวรรณะ รัตนพงษ์. (2554). ประชากรและสังคมโลก. คณะสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- จริญญา วงษ์พรหม. (2558). การมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร, 8(3), 41-54.
- วันทนี วาสิกะสิน และสุรางค์รัตน์ วตินารมณ. (2557). ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วัชรินทร์ เสมามอญ. (2556). การมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดอ่างทอง. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- วิจิตร ระวิวงศ์. (2534). อนาคตของสวัสดิการสังคมไทยในปัจจุบัน. เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง สวัสดิการสังคมไทยในปัจจุบันและอนาคต คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติสาขาสังคมวิทยา (อัสสานา).
- วิไลลักษณ์ ตั้งเจริญ. (2544). คุณภาพชีวิตของคนไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพัฒนาวิชาการมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- พระครูวินัยธรอำนาจ พลปญโญ. (2561). ปัญหาและหลักการพัฒนาคุณภาพชีวิตในศตวรรษที่ 21, 3(2), 25-35.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2550). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- พระมหาประกาศิต ฐิติปสิทธิกร. (2562). แนวคิดพื้นฐานเพื่อการบริหารและการพัฒนา. พระนครศรีอยุธยา : โรงพิมพ์หาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2546). การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณี ตัวอย่าง. กรุงเทพมหานคร : 598 Print.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2553). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ.2552. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ทีคิวพี จำกัด.
- ศศิพัฒน์ยอดเพชร. (2544). สวัสดิการผู้สูงอายุ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อคิน รพีรัตน์. (2547). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภณการพิมพ์.

Friedlander, Walter A. and Robert Q. Apte (1980) Introduction to Social Welfare. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.

World Health Organization (WHO). (1994). Community Based Rehabilitation and the HealthCare Referral Services: A Guide for Programme Managers. Geneva, Switzerland.

Zhan, L. (1992). Quality of Life: Conceptual and Measurement Issue. Journal of Advanced Nursing, 17(7), 795-800.

นโยบายการส่งเสริมศักยภาพชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรม

ของเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง*

POLICY FOR PROMOTING COMMUNITY POTENTIAL IN MULTI-

CULTURAL SOCIETY OF TRANG CITY MUNICIPALITY,

TRANG PROVINCE

ไพรัช วัฒนกุล¹

Phairat Watanakul¹

พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร²

Phramaha Ekkawin Piyaweero²

สุปรีชา ชำนาญภูมิพร³

Supreecha Chamnanphuttiophon³

¹⁻³มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

¹⁻³Mahamakut Buddhist University, Thailand

Corresponding author E-mail: boovy2535@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษานโยบายการส่งเสริมศักยภาพชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรมเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง 2) เพื่อวิเคราะห์ปัญหา และแนวทางการส่งเสริมศักยภาพชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรมเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง การวิจัยครั้งนี้แบบผสานวิธีเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถามทำการสำรวจกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 381 คน เก็บการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้แบบสัมภาษณ์ จำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

* Received 19 April 2023; Revised 29 April 2023; Accepted 30 April 2023

ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อนโยบายการส่งเสริมศักยภาพชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรมของเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง โดยรวมทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนและผลิตภัณฑ์ชุมชน ด้านการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ด้านการสร้างรายได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.74)

2. นโยบายการส่งเสริมศักยภาพชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรมของเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง 1. ควรมีการวิจัยและพัฒนาความร่วมมือในการพัฒนาการส่งเสริมอาชีพในชุมชนร่วมกับหลายชุมชนเพื่อที่จะได้เห็นข้อแตกต่างของแต่ละชุมชน 2. ควรมีการวิจัยแนวทางการพัฒนาที่ครอบคลุมในทุกอาชีพของชุมชนเพื่อให้เกิดองค์ความรู้นำไปสู่การกำหนดนโยบายปฏิบัติในพื้นที่จริง 3. ควรมีการศึกษาวิสาหกิจชุมชนในรูปแบบวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยให้คนในชุมชนร่วมในขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนถึงความร่วมมือร่วมใจของชุมชนในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนและปัญหาด้านต่างๆ ของชุมชน

คำสำคัญ: นโยบายการส่งเสริมศักยภาพชุมชน, สังคมพหุวัฒนธรรม

Abstract

The objectives of this research 1) To study the policy, everyone will be supported by the multicultural community in Trang, Trang 2) to analyze the problem and will explain to the following communities. A questionnaire was used to survey with a sample of 381 people. In-depth interviews were collected by using an interview form of 5 people. Quantitative data were analyzed by means and standard deviations, analyze qualitative data by analyzing content and context.

The results showed that: 1. The results of the opinion level analysis on the policy to promote community potential in the multicultural society of Trang Municipality, Trang Province, including 5 aspects: economic, management, Promotion of community enterprises and community products on strengthening the community income generation at a high level ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.74)

2. Community Potential Promotion Policy in the Multicultural Society of Trang City Municipality, Trang Province 1. There should be research and development cooperation in the development of career promotion in the community with many communities in order to see the differences in each community. 2. There should be research on development guidelines that cover all occupations of the community in order to create a body of knowledge that can lead to policy formulation and practice in the actual area. 3. Community enterprises should be studied in the form of participatory action research. by allowing people in the community to participate in the research process To exchange knowledge and reflect the participation of the community in community enterprise development and various problems of the community.

Keywords: Community Potential Promotion Policy, Multicultural Society

บทนำ

สังคมพหุวัฒนธรรม (Multicultural Society) เป็นสังคมที่ประกอบด้วยกลุ่มคนที่มีความหลากหลายมีความแตกต่างกันทางสังคมและวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นด้านศาสนา ภาษา การแต่งกาย การเป็นอยู่ ฯลฯ เพราะแต่ละกลุ่มชนมีความเชื่อ ความศรัทธา ในศาสนาและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันการที่จะทำให้แต่ละคนสามารถอยู่ร่วมกันในชุมชนหรือสังคมเดียวกัน

ด้วยการพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือกัน ไม่มีการเบียดเบียนกันไม่ทำร้ายกัน หรือไม่ละเมิดสิทธิของกันและกัน แต่ละกลุ่มชนสามารถประกอบพิธีกรรมทางศาสนาได้ตามความเชื่อและศรัทธาของตนเอง อย่างมีเสรีภาพ โดยไม่มีการกีดกัน ก้าว่ำย ล่วงละเมิด หรือก่อความวุ่นวายซึ่งกันและกัน ทำให้สามารถอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมได้อย่างสันติ สงบ และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยไม่มีปัญหาขัดแย้งหรือความรุนแรงระหว่างกัน จึงต้องมีการศึกษาวิเคราะห์ทำความเข้าใจกับความเป็นสังคม พหุวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้งและรอบด้าน (ธัญญวรินทร์ ภักดีธนกิตต, 2557) สังคมพหุวัฒนธรรมของภาคใต้มีความเชื่อมโยงกับประชาธิปไตยอย่างแนบแน่น หรือพหุวัฒนธรรมนิยมเป็นแนวคิดที่เรียกร้องและส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยนั่นเองหากพิจารณาในจังหวัดภาคใต้ในอดีตจนถึงปัจจุบันก็ยอมรับในวิถีการดำเนินชีวิตแบบพหุวัฒนธรรมตลอดมาและในอดีตประชาชนก็อยู่ร่วมกันในสังคมแบบพหุวัฒนธรรมในขณะเดียวกันความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรมที่กำลังเกิดขึ้นในขณะนี้ เป็นสิ่งที่ทุกคนต้องร่วมมือกันแก้ไข เพราะนับวันความหลากหลายทางวัฒนธรรมจะพบมากขึ้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 ประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งสังคมยิ่งเพิ่มความสลับซับซ้อนอันเนื่องมาจากการอพยพผู้คน แรงงาน การเคลื่อนย้ายทางสังคม การผสมกลมกลืน ซึ่งเป็นตัวแปรที่ทำให้ความขัดแย้งและปัญหาต่างๆ เพิ่มขึ้นทวีคูณ สังคมพหุวัฒนธรรมมักเกิดปัญหาความขัดแย้งและกระทบถึงความมั่นคงของรัฐ การรวมความหลากหลายเอาไว้ ไม่ว่าจะเป็นความหลากหลายทางวัฒนธรรม เชื้อชาติ ศาสนา ความแตกต่างหลากหลายทางชนชั้น มาใช้ชีวิตร่วมกันในสังคม สิ่งที่จะลดความขัดแย้งหรือป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด คือ รูปแบบการใช้ชีวิตร่วมกัน โดยมีความเท่าเทียม ความเสมอภาคและความเข้าใจในรากวัฒนธรรมของกลุ่มนั้นๆ

ดังนั้นนโยบายการส่งเสริมศักยภาพชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรม เป็นกระบวนการพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ซึ่งเป็นรากฐานการพัฒนาที่ยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากประชาชน กระบวนการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนจึงเป็นหัวใจสำคัญประการหนึ่งของกระบวนการพัฒนา นั่นหมายความว่า ชุมชนมีขีดความสามารถหรือศักยภาพในการพึ่งตนเองได้ในระดับหนึ่ง ด้วยกระบวนการภายในของชุมชนแม้ว่าในระยะแรกเริ่ม

องค์กรภายนอกจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญก็ตาม แต่ท้ายที่สุดคำตอบของการพัฒนานั้นต้องขึ้นอยู่กับชุมชน การสร้างภูมิคุ้มกันให้กับชุมชนและคนในชุมชนต่างๆ ให้สามารถพึ่งพิงตนเอง เกื้อกูลซึ่งกันและกัน รักษาความเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมดั้งเดิมไว้ได้อย่างเข้มแข็ง ท่ามกลางลักษณะทางกายภาพของชุมชนที่แตกต่างกันที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ แต่ละชุมชน/หมู่บ้าน ที่มีการรวมตัวกันเป็นชุมชนตามสภาพแวดล้อม ภูมิประเทศ ความเชื่อทางศาสนาเชื้อชาติ ลักษณะการรวมตัวของผู้คนในสังคมไทยมีการผสมผสานทางวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ มาอาศัยอยู่ชุมชนมาก ซึ่งจะเห็นได้ว่าการอยู่ภายในสังคมพหุวัฒนธรรมจำเป็นจะต้องมีนโยบายต่างๆ เพื่อส่งเสริมศักยภาพชุมชนบนพื้นฐานของความหลากหลายในทุกมิติ

จังหวัดตรัง เป็นจังหวัดหนึ่งของภาคใต้ ที่นับได้ว่าเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม ประชาชนมีความหลากหลายเชื้อชาติทั้งไทย จีน แขก นับถือศาสนาที่แตกต่างกัน ประเพณีวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อที่หลากหลาย ประชาชนส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธ รองลงมาจะเป็นศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ ส่วนใหญ่มีเชื้อสายมาจากชาวจีน ส่วนมากจะนับถือศาสนาพุทธ ควบคู่ไปกับการถือศีลกินเจ ตามฤดูกาลที่มีตามศาลเจ้าต่างๆ ส่วนศาสนาอื่นๆ มีอยู่บ้างเพียงส่วนน้อยและคล้อยตามประเพณีของชาวจีนไปบ้าง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนในตัวเอง ภาพของการอยู่ร่วมกันในชุมชน กิจกรรมต่างๆ คนไทยพุทธก็มีไทยมุสลิมก็เข้าร่วมในกิจกรรม กรณีกิจกรรมคนไทยมุสลิมก็มีคนไทยพุทธก็เข้าร่วมกิจกรรมเป็นเรื่องปกติในพื้นที่ การจะสร้างสรรค์กิจกรรมดีๆ เพื่อหนุนเสริมศักยภาพชุมชนลดปัจจัยเสี่ยงเพื่อสุขภาพ ในพื้นที่จึงสามารถกระทำได้ไม่ยาก และเกิดผลลัพธ์ที่ดีในพื้นที่ชุมชนสำหรับบริบทสังคมภาคใต้ เป็นแบบพหุวัฒนธรรม (Multicultural Society) เป็นสังคมที่มีวัฒนธรรมหลากหลายที่ประกอบด้วยความแตกต่างหลากหลายของกลุ่มคน ที่แต่ละกลุ่มให้คุณค่าและความหมายเชิงกระบวนการคิดและสัญลักษณ์ต่างกัน อันเกิดจากการสร้างวัฒนธรรมที่มาจากปัจจัยด้านศาสนา เชื้อชาติ อายุ เพศ ชนชั้นทางสังคม การศึกษาจะเป็นตัวสำคัญที่กำหนดเกี่ยวกับความเชื่อ ความรู้สึกและการกระทำของบุคคลในลักษณะของการรวมกลุ่มต่างๆ ของสังคมใหญ่ย่อมมีการประสานของกลุ่มต่างๆ ในสังคมเข้าด้วยกัน

จากข้อมูลข้างต้น เป็นเหตุให้ผู้วิจัยซึ่งมีประสบการณ์ทำงานด้านสังคมพหุวัฒนธรรมในสังคมไทยมาให้ความสนใจที่จะศึกษาว่าเทศบาลนครตรัง มีนโยบายการส่งเสริมศักยภาพชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรมด้านการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนและผลิตภัณฑ์ชุมชน ด้านการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ด้านการบริหารจัดการ ด้านเศรษฐกิจ และด้านการสร้างรายได้ อย่างไรบ้าง นอกจากนี้ผลของการวิจัยจะได้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายสาธารณะเพื่อส่งเสริมศักยภาพชุมชนใช้ในการอยู่ร่วมกันของประชาชนที่มีศาสนา ความเชื่อ ประเพณี ค่านิยมที่ต่างกัน ลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้น และนำไปสู่การรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนให้ยังคงอยู่ได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษานโยบายการส่งเสริมศักยภาพชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรมเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหา และแนวทางการส่งเสริมศักยภาพชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรมเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed-Method Research) ซึ่งใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ประชาชนในเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง จำนวน 59,894 คน

1.1 กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง จำนวน 59,894 คน โดยกลุ่มตัวอย่างกระจายอยู่ทั้ง 66 ชุมชนในสังกัดเทศบาลนครตรัง โดยใช้สูตรคำนวณ ทาโร่ ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 381 คน

1.2 กลุ่มเป้าหมายเชิงคุณภาพ

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นายกเทศมนตรีเทศบาลนครตรัง สมาชิกสภาเทศบาลนครตรัง ผู้อำนวยการกองคลัง จังหวัดตรังและ ผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลนครตรัง รวม 5 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) และสัมภาษณ์จนเกิดการอิ่มตัวของข้อมูล

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัย 2 ชนิด คือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ มีรายละเอียดดังนี้

มีลักษณะคำถามแบบปลายปิดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้สอบถามกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1 ชุด มีรายละเอียดประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายปิด (Close Ended) คำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Multiple Choices) จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับนโยบายการส่งเสริมศักยภาพชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรมของเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายปิด (Close Ended) คำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Multiple Choices) จำนวน 25 ข้อ ประกอบด้วย

1. ข้อคำถามด้านส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนและผลิตภัณฑ์ชุมชน จำนวน 5 ข้อ
2. ข้อคำถามด้านสร้างความเข้มแข็งของชุมชน จำนวน 5 ข้อ
3. ข้อคำถามด้านด้านการบริหารจัดการ จำนวน 5 ข้อ
4. ข้อคำถามด้านเศรษฐกิจ จำนวน 5 ข้อ
5. ข้อคำถามด้านการสร้างรายได้ จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 3 ปัญหาและแนวทางการส่งเสริมศักยภาพชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรมของเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง

2.2 แบบสัมภาษณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ 1 ชุด โดยแบ่งออกเป็น 3

ตอน

ดังนี้

ตอนที่ 1 ปฎิบัติส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ด้วยการกรอกข้อความลงในช่องว่าง ตามความเป็นจริงเท่าที่สามารถเปิดเผยได้

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับนโยบายการส่งเสริมศักยภาพชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรมของเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง

ตอนที่ 3 การส่งเสริมศักยภาพชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรมของเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการดังนี้

3.1 แจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างตอบตามจำนวนที่กำหนดไว้

3.2 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลคืนด้วยตนเอง

3.3 เมื่อได้แบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว จำนวน 381 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 จึงตรวจสอบความสมบูรณ์และจัดลำดับข้อมูล

3.4 นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลต่อไป

3.5 นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการโดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences : SPSS) มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ปฎิบัติส่วนบุคคล โดยหาค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ใช้สำหรับอธิบายลักษณะสถานภาพของประชากรที่ใช้ในการศึกษา

2. วิเคราะห์นโยบายการส่งเสริมศักยภาพชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรมของเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง โดยใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

3. วิเคราะห์ปัญหา และแนวทางการส่งเสริมศักยภาพชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรมเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

4. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง นโยบายการส่งเสริมศักยภาพชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรมของเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง

1. นโยบายการส่งเสริมศักยภาพชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรมของเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรังใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นนโยบายการส่งเสริมศักยภาพชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรมของเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง โดยรวมทั้ง 5 ด้าน

นโยบายการส่งเสริมศักยภาพชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรมเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง 5 ด้าน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนและผลิตภัณฑ์ชุมชน	4.11	0.73	มาก
ด้านการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน	4.05	0.77	มาก
ด้านการบริหารจัดการ	4.12	0.84	มาก
ด้านเศรษฐกิจ	4.20	0.66	มาก

ด้านการสร้างรายได้	3.99	0.71	ปานกลาง
รวม	4.09	0.74	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อยุทธศาสตร์การส่งเสริมศักยภาพชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรมเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง 5 ด้านโดยรวมทั้ง 5 ด้าน ด้านการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนและผลิตภัณฑ์ชุมชน ด้านการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ด้านการบริหารจัดการ ด้านเศรษฐกิจ ด้านการสร้างรายได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.74)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยพบผลการศึกษาคือ ผ่านด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.66) ด้านการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.66) ด้านการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนและผลิตภัณฑ์ชุมชน ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.73) ด้านการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.77) ด้านการสร้างรายได้ ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.71) ทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมากและ ด้านการสร้างรายได้ อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของแต่ละด้านพบผลการศึกษาดังนี้

2. วิเคราะห์ปัญหา และแนวทางการส่งเสริมศักยภาพชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรมเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง ดังนี้

(1) ด้านการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนและผลิตภัณฑ์ชุมชน นโยบาย ถนนพหุวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรม เน้นการมีส่วนร่วมเพื่อนำแนวความคิดกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายและทิศทางในการผลิตหรือบริการไปสู่ผู้รับบริการ (2) ด้านการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน มีนโยบายส่งเสริมศาสนาวัฒนธรรม กีฬา ประเพณี สร้างความเข้มแข็งให้แก่ประชาชนทุกกลุ่ม สนับสนุนชุมชนให้มีการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อการพัฒนาอาชีพและเศรษฐกิจชุมชน (3) ด้านการบริหารจัดการ มีนโยบายการบริหารงานในรูปแบบของชุมชน ในเขตพื้นที่บริการ ทั้งความเป็นอยู่ ความปลอดภัย การคมนาคม การจัดการด้านภูมิปัญญา องค์กรชุมชน และกระบวนการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง (4) ด้านเศรษฐกิจ มีนโยบายแก้จน โดยการส่งเสริมการสร้างอาชีพ เพิ่มรายได้จากการขาย อาหาร/สินค้าเปิดพื้นที่ให้เป็น แหล่งจำหน่ายสินค้าชุมชน ซึ่งจะช่วยกระตุ้นระบบเศรษฐกิจของชุมชน และ (5)

ด้านการสร้างอาชีพ ส่งเสริมอาชีพให้แก่ชุมชนโดยการทำความร่วมมือกับวิทยาลัยสารพัดช่าง นำประชาชนกลุ่มผู้สนใจไปฝึกอาชีพ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ ทักษะในการประกอบ อาชีพที่เหมือนกันอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาอาชีพ

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อนโยบายการส่งเสริมศักยภาพชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรมเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง ผู้วิจัยได้นำผลที่พบจากการวิจัยมาอภิปรายเชื่อมโยง ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นดังต่อไปนี้

ผลจากการวิจัย พบว่า ประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อนโยบายการส่งเสริมศักยภาพ ชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรมเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง 5 ด้านโดยรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ใน ระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า ประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครตรัง มีความพึงพอใจ ต่อนโยบายการส่งเสริมศักยภาพชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรมเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง ใน ด้านต่างๆ อยู่ในเกณฑ์ที่ดี ซึ่งถือว่าเป็นบทบาทของผู้บริหารในการนำนโยบายส่งเสริมศักยภาพ ชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรมเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง และสามารถช่วยเหลือชุมชนและ ช่วยลดปัญหาของชุมชนที่อาจเกิดจากความหลากหลายของพหุวัฒนธรรมได้ ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ พระมหาสุขสันต์ สุขขพัฒโน (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การอยู่ร่วมกันของคนใน สังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย : กรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี” ผลจากการ วิจัยพบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมาก 1) แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอยู่ร่วมกันของคน ในสังคมพหุวัฒนธรรม คือการศึกษากระบวนการให้การศึกษาระดับขั้นพื้นฐานช่วยให้เด็กและ เยาวชน ประชาชนเข้าใจและยอมรับซึ่งความแตกต่างในเรื่องของความเป็นชนกลุ่มน้อย ด้าน เชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ลัทธิความเชื่อ 2) หลักการที่เกี่ยวข้องกับการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม พหุวัฒนธรรม คือการร่วมกันของชุมชนชาวพุทธ คือการให้ทาน พุทธาภิไศพร อดทนให้เป็น ประโยชน์ชุมชนชาวอิสลามส่งเสริมให้มีการพัฒนาเปิดกว้างแต่ละชุมชนสู่สังคมอย่างเท่าเทียม

กัน ให้ทุกคนในสังคมหันมาเข้าใจความแตกต่าง และสนใจเรียนรู้ความแตกต่างกับความรู้ที่มีอยู่ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีประเด็นนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. ด้านการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนและผลิตภัณฑ์ชุมชน พบว่า มีความพึงพอใจต่อนโยบายการส่งเสริมศักยภาพชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรมเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า เทศบาลนครตรังส่งเสริมการถ่ายทอดภูมิปัญญา ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนอย่างเต็มที่ เทศบาลนครตรังมีการส่งเสริมการร่วมกันคิดค้นผลิตภัณฑ์ชุมชนร่วมกับประชาชน มีการส่งเสริมการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตามความต้องการของชุมชน จึงทำให้ประชาชนมีความพึงพอใจ ด้านการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนและผลิตภัณฑ์ชุมชน อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของ หทัยชนก คะตะสมบุรณ์ ที่ได้ให้ความเห็นว่าการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนที่เหมาะสมกับชุมชน เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ใหม่ เพื่อเป็นการสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจฐานราก โดยนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ในครัวเรือน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหามงคล กานต์ จิตธมโมและ อาภรณ์รัตน์ เลิศไพบรود (2563) ได้วิจัยเรื่อง “การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย กรณีศึกษาสังคมพหุวัฒนธรรมใน อำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่” พบว่า หลักการอยู่ร่วมกันของคน ด้วยการสร้างให้ประชาชนในชุมชน ประตุท่าแพ เข้าใจและยอมรับซึ่งความแตกต่างในเรื่องของแนวคิดวัฒนธรรมประเพณี และความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ลัทธิความเชื่อความสอดคล้องของหลักการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมส่งเสริมให้มีการพัฒนาเปิดกว้างแต่ละชุมชนสู่สังคมอย่างเท่าเทียมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ หทัยชนก คะตะสมบุรณ์ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “เรื่อง การพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาดำเนินศาลา อำเภอโคกพระ จังหวัดนครสวรรค์” พบว่า 1) การพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนที่เหมาะสมกับชุมชน เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ใหม่ เพื่อเป็นการสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจฐานราก โดยนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ในครัวเรือน 2) การพัฒนาทักษะกระบวนการเรียนรู้ของสมาชิกในชุมชนให้เกิด การเรียนรู้ร่วมกัน มีการกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นบนหลักการพึ่งพาตนเองบนฐานปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง 3) คนในชุมชน

มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงทุกด้านโดยเรียนรู้ได้ด้วยเชิงประจักษ์ในพฤติกรรม ผ่านกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพ การอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อการพัฒนาศักยภาพของชุมชนอย่างต่อเนื่อง 4) การเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน การนำชุมชนไปเรียนรู้ร่วมกับชุมชนอื่น และชุมชนพื้นที่อื่นมาเรียนรู้ร่วมกันพร้อม กับการพัฒนานวัตกรรมชุมชนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ตระหนักและเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องตลอดชีวิต การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นำมาสู่การแบ่งปัน ทรัพยากรในการทำกิจกรรมเพื่อการพัฒนาองค์ความรู้ผ่านนวัตกรรมของชุมชนในลักษณะที่หลากหลาย ร่วมกัน

2. ด้านการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน พบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อนโยบายการส่งเสริมศักยภาพชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรมเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า ประชาชนในเขตเทศบาลนครตรัง มีความพึงพอใจ ส่งเสริมการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมใน การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งด้วยตนเอง เช่น การฝึกอบรม ศึกษาดูงาน จึงทำให้ประชาชนมีความพึงพอใจด้านการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของ เบญจพร บัวนุ้ย ที่ได้ให้ความเห็นว่า ส่งเสริมกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเผชิญปัญหาวิกฤตโดยพัฒนาศักยภาพให้คนในชุมชนรวมกลุ่ม รวมทั้งให้ความสำคัญกับการปรับวิธี คิด และวิธีการทำงานของบุคลากรของภาครัฐจากการเป็นผู้สั่งการมาเป็นผู้สนับสนุนในการจัดการ และแก้ไข ปัญหาของชุมชนเองได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของศุภย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนยะลา (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “กลไกการพัฒนาการปฏิบัติงานของพัฒนากรในสังคมพหุวัฒนธรรม โดยใช้ศาสนาเป็นฐาน จังหวัดยะลา ผลการวิจัย พบว่า 1) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพัฒนากรสำหรับการปฏิบัติงานในสังคมพหุวัฒนธรรม จังหวัดยะลา คือ ด้านทักษะในการคิดวิเคราะห์ วิจัย เพื่อจัดทำแผนโครงการ/กิจกรรม โดยอาศัยการมีส่วนร่วมขององค์กรศาสนาในการปฏิบัติงานของพัฒนากรในสังคมพหุวัฒนธรรม 2) กระบวนการมีส่วนร่วมขององค์กรศาสนาในการปฏิบัติงานของพัฒนากรในสังคมพหุวัฒนธรรม จังหวัดยะลา คือ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา โดยในการตัดสินใจเริ่มต้นจากการค้นหาปัญหาผ่านการสอบถาม พูดคุย ร่วมกับองค์กรศาสนา เพื่อรับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน

และความต้องการของชาวบ้าน จากนั้นจัดลำดับความสำคัญของปัญหาซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจระหว่างองค์กรศาสนาและพัฒนากิจ โดยอาศัยข้อมูลจาก จปฐ. กชช 2.ค. กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี กองทุนชุมชนอื่นๆ รวมไปถึงความถนัด ความสามารถในการเข้าถึงประชาชน มาใช้ในการประกอบการตัดสินใจจัดลำดับความสำคัญ และวางแผนแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน ผ่านสื่อกิจกรรม อาทิ เวทีประชาคม ลานวัฒนธรรม และ 3) การสร้างกลไกการพัฒนาการปฏิบัติงานของพัฒนาการในสังคมพหุวัฒนธรรม โดยใช้ศาสนาเป็นฐานจังหวัดยะลา ควรใช้ทุนทุนทางสังคม อาทิ ภูมิปัญญา ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ มีส่วนในการขับเคลื่อนงานพัฒนาในพื้นที่พหุวัฒนธรรมจนสำเร็จเป็นรูปธรรม

3. ด้านการบริหารจัดการ พบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อนโยบายการส่งเสริมศักยภาพชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรมเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า ประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครตรัง มีความพึงพอใจ ต่อการที่เทศบาลนครตรังส่งเสริมการฝึกอบรมให้ความรู้แก่ชุมชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการ และเทศบาลนครตรังส่งเสริมให้มีการจัดบุคลากรของเทศบาลนครตรัง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของ กัลยารัตน์ ทวินตระกูล ที่ได้ให้ความเห็นว่า ให้องค์กรพัฒนาเอกชน มีบทบาท ในการจัดการองค์ความรู้ ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ ชุมชน เป็นพี่เลี้ยงที่ช่วยสร้างความเข้มแข็งของ ชุมชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และ บริหารจัดการ และเป็นหน่วยเติมเต็มช่วยเหลือ เกื้อกูลในเรื่องที่ชุมชนขาดแคลน ประสบปัญหา เร่งด่วนได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะ การดูแลและเยียวยาผู้ด้อยโอกาส เด็ก สตรีและ ผู้สูงอายุ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิลาสินี โสภากุล (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ได้ทำการศึกษาเรื่องมองพหุวัฒนธรรมผ่านมิติความมั่นคงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้” ผลจากการศึกษานั้นพบว่าหลักการของพหุวัฒนธรรมถูกบรรจุไว้ในแผนนโยบายการบริหารและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในพื้นที่ความขัดแย้ง ลดความหวาดระแวงและสร้างความไว้วางใจต่อผู้คนในพื้นที่อีกครั้งหลังจากเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงยืดเยื้อที่ส่งผลต่อความไว้วางใจระหว่างกันลดลง แต่อย่างไรก็ตามพบว่าการแปลงนโยบายของเจ้าหน้าที่รัฐนั้นไม่ได้มีความเข้าใจในหลักการของพหุวัฒนธรรม เกิดการตีความแตกต่างกันออกไป ไม่เป็นไปใน

ทิศทางเดียวกัน อีกทั้งหลักการของพหุวัฒนธรรมไม่ได้ปรากฏจนส่งผลต่อการนำไปปฏิบัติในพื้นที่ นอกจากนั้นแล้ว การออกนโยบายโดยไม่มีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ทำให้ประชาชนมองว่าพหุวัฒนธรรมที่ถูกจัดตั้งโดยรัฐนั้นเป็นหนึ่งในแนวทางการผสมกลมกลืนจนไม่สามารถสร้างความไว้วางใจระหว่างกันได้ทั้งในแนวดิ่งและแนวราบ

4. ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อนโยบายการส่งเสริมศักยภาพชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรมเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อภิปรายได้ว่า ประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครตรัง มีความพึงพอใจ ต่อเทศบาลนครตรังที่ส่งเสริมการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของ จิราวัฒน์ ณ ตะกั่วทุ่ง ที่ได้ให้ความเห็นว่า การส่งเสริมให้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์เป็นต้นทุนในการผลิต มีการรวมกลุ่มเพื่อการผลิตการจำหน่ายผลผลิต เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน มีอาทิเช่นภูมิปัญญาท้องถิ่น และยังสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของ กาญจนา หนูอุไร ที่ได้ให้ความเห็นว่า นโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจ โดยการจัดงานตามเทศกาล และกิจกรรมต่างๆ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจจากการออกร้านขายของและการท่องเที่ยว รวมทั้งฝึกอบรม ถ่ายทอดองค์ความรู้และให้คำปรึกษาเชิงลึกเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การบริหารจัดการของฝากของที่ระลึก เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ชุมชน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรชาติพิทย์ จันทมาศ และคณะ (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประเพณีสองศาสนาในสังคมพหุวัฒนธรรมกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชนกรณีศึกษา: ชุมชนตาบลดะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง” พบว่า ชุมชนตะโหมดเป็นชุมชนพหุวัฒนธรรมที่มีประเพณีสองศาสนา เป็นประเพณีสำคัญและมีการสืบทอดมายาวนาน ซึ่งเป็นประเพณีที่ให้ความสำคัญกับการนับถือบรรพบุรุษ การให้เกียรติซึ่งกันและกัน และการทำบุญร่วมกันระหว่างชาวไทยพุทธและไทยมุสลิม สำหรับการมีส่วนร่วมของชุมชนในประเพณีสองศาสนา ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมสถานที่ การติดต่อประสานงาน การจัดเตรียมอาหาร และการเข้าร่วมกิจกรรมประเพณี นอกจากนี้ยังมีคนจากภายนอกชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอีกด้วย จากการมีส่วนร่วมของชุมชนได้ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน สำหรับแนวทางในการส่งเสริมและอนุรักษ์ประเพณี

สองศาสนา ได้แก่ การปลูกฝังเด็กและเยาวชนให้เกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าของ ประเพณีสองศาสนา การนำเรื่องราวของประเพณีสองศาสนาไปจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่น การ ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับชุมชนสองศาสนา และการประชาสัมพันธ์ให้บุคคลภายนอก ได้รู้จักประเพณีสองศาสนา

5. ด้านการสร้างอาชีพ พบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อนโยบายการส่งเสริม ศักยภาพชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรมเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า ประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครตรัง มีความพึงพอใจต่อ เทศบาลนครตรัง ที่ส่งเสริมให้มีการกระจายรายได้ไปยังครัวเรือน กระจายเต็มพื้นที่ และส่งเสริมให้มีการลด รายจ่าย ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของ กาญจนา หนูอุไร ที่ได้ให้ความเห็นว่า ควรส่งเสริม กลุ่มอาชีพต่างๆและให้การสนับสนุนการสร้างอาชีพที่หลากหลาย ในทุกกลุ่มอาชีพ และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สนิทรา สุขสวัสดิ์ (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรม ตำบลคลองน้ำใส อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ผลการศึกษาพบว่าชุมชนมี ความเป็นเอกลักษณ์มีความโดดเด่นทั้งทางด้านวิถี ชีวิต ประเพณีวัฒนธรรมเช่นเดียวกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวพบว่า แหล่งท่องเที่ยวมี ศักยภาพด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวสูง เนื่องจากมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และมีความ เป็นมาอย่างยาวนาน ส่วนศักยภาพด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและด้านการเข้าถึง พบว่ามี ศักยภาพอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากยังไม่มีความพร้อมในเรื่องของสิ่งอำนวยความสะดวกและ เส้นทางสัญจร และในส่วนของกรณีมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่าชุมชนมีระดับการมีส่วนร่วม ในภาพรวมในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการดำเนินงานและ ปฏิบัติการ ด้านการติดตามและประเมินผล มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการ วางแผนและด้านการรับผลประโยชน์ มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

นโยบายการส่งเสริมศักยภาพชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรมเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง คือ 1. ด้านการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนและผลิตภัณฑ์ชุมชน นโยบาย ถนนพหุวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรม เน้นการมีส่วนร่วมเพื่อนำแนวความคิดกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายและทิศทางในการผลิตหรือบริการไปสู่ผู้รับบริการ 2. ด้านการสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชน มีนโยบายส่งเสริมศาสนาวัฒนธรรม กีฬา ประเพณี สร้างความเข้มแข็ง ให้แก่ประชาชนทุกกลุ่ม สนับสนุนชุมชนให้มีการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อการ พัฒนาอาชีพและเศรษฐกิจชุมชน 3. ด้านการบริหารจัดการ มีนโยบายการบริหารงานใน รูปแบบของชุมชน ในเขตพื้นที่บริการ ทั้งความเป็นอยู่ ความปลอดภัย การคมนาคม การ จัดการด้านภูมิปัญญา องค์กรชุมชน และกระบวนการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง 4. ด้านเศรษฐกิจ มี นโยบายแก้จน โดยการส่งเสริมการสร้างอาชีพ เพิ่มรายได้จากการขาย อาหาร/สินค้าเปิดพื้นที่ ให้เป็น แหล่งจำหน่ายสินค้าชุมชน ซึ่งจะช่วยกระตุ้นระบบเศรษฐกิจของชุมชน และ 5. ด้าน การสร้างอาชีพ ส่งเสริมอาชีพให้แก่ชุมชนโดยการทำความร่วมมือกับวิทยาลัยสารพัดช่าง นำ ประชาชนกลุ่มผู้สนใจไปฝึกอาชีพ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ ทักษะในการประกอบ อาชีพที่เหมือนกันอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาอาชีพ นโยบายการส่งเสริมศักยภาพชุมชนใน สังคมพหุวัฒนธรรมเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง โดยรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก มี ข้อเสนอแนะ ดังนี้ นโยบายเกี่ยวกับพหุวัฒนธรรมในประเทศไทยไม่มีปรากฏอย่างเป็นรูปธรรม ที่ชัดเจนมากนักในช่วงเวลาที่ผ่านมา จะเห็นว่าภาพลักษณ์สังคมไทยเป็นภาพของสังคมที่รัก สงบ คนไม่ว่าชาติใดภาษาใดต่างอยู่อาศัยในสังคมไทยด้วยความสงบสุขตลอดมา ความ หลากหลายทางวัฒนธรรมเหล่านี้ถูกจัดการด้วยนโยบายทางการเมืองที่พยายามสร้างความเป็น ไทยให้กับชาติพันธุ์ต่างๆ ได้อย่างแยบยล

อย่างไรก็ตามบทสรุปของงานวิจัยชุดความหลากหลายทางวัฒนธรรมการเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาภายใต้โครงสร้างการปกครองและการสถาปนารัฐไทยสมัยใหม่ ส่งผลกระทบต่อ การอ้างชาติพันธุ์และการสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรมของผู้คนกลุ่มต่างๆ โดยการใช้ภาพความเป็น

ไทย วัฒนธรรมไทย เชื้อชาติไทยมาบดบังผู้คนกลุ่มอื่นๆ การครอบงำของรัฐสมัยใหม่ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์รู้สึกถึงความไม่เท่าเทียม ต่ำต้อยทางวัฒนธรรม และการสูญเสียพื้นที่ทางวัฒนธรรม การพัฒนาแบบทุนนิยมทำให้วัตถุเข้ามาครอบงำคุณค่าและวัฒนธรรมท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- ธัญญวรินทร์ ภักดีธนิกิตต์. (2557). การศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาความประพฤติดของมนุษย์ในพระพุทธศาสนาเถรวาทกับศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาศาสนาเปรียบเทียบ บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสุขสันต์ สุขวาทโน, พระเมธีวราญาณ และสมหญิง ลมูลพัทตร์. (2564). การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย : กรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี. วารสาร มจรบาลีศึกษาพุทธโฆสปริทรรศน์, 7(1).
- พระมหามงคลกานต์ จิตธมโม และอาภรณ์รัตน์ เลิศไพบรود. (2563). การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทยกรณีศึกษาสังคมพหุวัฒนธรรมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 5(3).
- วิลาสินี โสภภาพ. (2565). มองพหุวัฒนธรรมผ่านมิติความมั่นคงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. Journal of Human Rights and Peace Studies, 8(1).
- สินิทธา สุขสวัสดิ์. (2565). การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรม ตำบลคลองน้ำใส อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว. วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น, 8(2).
- หทัยชนก คะตะสมบุญ. (2563). การพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาตำบลเนินศาลา อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 8(2).

การป้องกันการกระทำผิดวินัยตามหลักหิริ-โอตตปปะของ
ผู้ต้องขังทัณฑสถานวัยหนุ่มนครศรีธรรมราช*
THE PROTECTION OF DISCIPLINE MISCONDUCT ACCORDING
TO HIRI-OTTAPPA PRINCIPLE OF NAKHON SI THAMMARAT
YOUTH CORRECTION INSTITUTION

รัชเดช มะลิทองดำรง¹

Ratchadach Malithongdumrong¹

กันตภณ หนูทองแก้ว²

Kantaphon Nuthongkaew²

สุปรีชา ชำนาญพุฒิพร³

Supreecha Chamnanphuttiophon³

¹⁻³มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช

¹⁻³Mahamakut Buddhist University Srithammasokraj Campus, Thailand

Corresponding author E-mail: wichit348@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการป้องกันการกระทำผิดวินัยตามหลักหิริ-โอตตปปะของผู้ต้องขังทัณฑสถานวัยหนุ่มนครศรีธรรมราช 2) เพื่อหาแนวทางส่งเสริมการป้องกันการกระทำผิดวินัยตามหลักหิริ-โอตตปปะของผู้ต้องขังทัณฑสถานวัยหนุ่มนครศรีธรรมราช ดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงผสมวิธี วิจัยเชิงปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากประชากรจำนวน 1,753 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie และ Morgan ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 313 คน วิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 5 รูป/คน แยกเป็น 1 รูป 4 คน ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

* Received 19 April 2023; Revised 27 April 2023; Accepted 30 April 2023

ผลการวิจัย พบว่า 1) การป้องกันการกระทำผิดวินัยตามหลักhiri-โอดตัมปะของผู้ต้องขังทัณฑสถานวัยหนุ่มนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.94 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า หิริ มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 3.10 รองลงมา คือ โอดตัมปะ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.05 และ 2) จากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า หิริ ทำให้คนเราเกิดความละอาย แก่ใจ ไม่คิดชั่ว พุดชั่ว และทำชั่ว ทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น เพราะมีความละอายต่อบาปที่จะเกิดขึ้น จนสามารถชนะใจตนเองหยุดความชั่ว สอดคล้องกับ โอดตัมปะ ถ้าเราทำอะไรลงไป หากไม่ถูกต้องแล้วจะทำให้รู้สึกเกรงกลัวกระดากใจตนเอง เรียกว่า ผิดจากธรรม ความละอายเกรงกลัวนี้เป็นต้นเหตุให้ทำความดี

คำสำคัญ: การป้องกัน, การกระทำความผิด, หลักhiri-โอดตัมปะ

ABSTRACT

The objectives of this research were as follows 1) to study the prevention of discipline misconduct according to Hiri-Ottappa principle of Nakhon Si Thammarat Youth Correction Institution and 2) to find out the guidelines for Promotion of prevention of the discipline misconduct according to Hiri-Ottappa principle of Nakhon Si Thammarat Youth Correction Institution. Conducting research according to mixed method research: Quantitative research from 1,753 people the data collected by questionnaire, and 313 samples using by Kreicle and Morgan's tables, qualitative research collected data by in-depth interviews and group discussions by the key informants, five informants, data analysis using the Content analysis technique.

The results of the research found that: 1) The prevention of discipline misconduct according to Hiri-Ottappa principle of Nakhon Si Thammarat youth correction institution overall was 2.94. When considered individually, it was found that the aspect of Hiri was 3.10 and followed by the aspect of Ottappa was 3.05 2) From in-depth interviews, it was found that Hiri causes people to be ashamed of their hearts, not thinking bad things, saying bad things, and doing bad things both in front of and behind other people's backs. because there is shame for the sin that will happen until being able to win his own heart, stop

evil, in line with Ottappa, if we do something If it's not right, it will make you feel afraid and embarrassed in your heart, called wrong from the dharma. This shame and fear is the cause of doing good deeds.

Keywords: Protection, Misconduct, Hiri – Ottappa

บทนำ

กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม เป็นหน่วยราชการระดับกรม ในสังกัดกระทรวงยุติธรรมมีภารกิจเกี่ยวกับการควบคุมและแก้ไขพฤติกรรมผู้ต้องขัง และบุคคลที่อยู่ในความควบคุมหรือดูแลตามหน้าที่และอำนาจของกรม โดยมุ่งพัฒนาเป็นองค์กร พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อแก้ไขหรือฟื้นฟูผู้ต้องขังและบุคคลที่อยู่ในความควบคุมหรือดูแลตามหน้าที่ และอำนาจของกรม ให้กลับตนเป็นพลเมืองดี มีสุขภาพกายและจิตที่ดี ไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำ ได้รับการพัฒนาทักษะฝีมือในการประกอบอาชีพที่สุจริต และสามารถดำรงชีวิตในสังคมภายนอก ได้อย่างปกติโดยสังคมให้การยอมรับ นับว่าเป็นหน่วยงานสุดท้ายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ดำเนินการตามมาตรการบังคับทางอาญาตามคำพิพากษาหรือมีคำสั่งในการจำกัติดิสริภาพของบุคคล โดยมีภารกิจหลักสำคัญในการควบคุมการดูแลและพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังโทษเด็ดขาดที่ศาลพิพากษาถึงที่สุดให้รับโทษจากคุก การควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งอยู่ระหว่างการพิจารณาคดี การควบคุมและป้องกันไม่ให้ผู้ต้องขังหลบหนี รวมทั้งการพัฒนาฟื้นฟูพฤติกรรมผู้ต้องขังและจิตใจของผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นคนดีหลังจากที่ได้รับการปล่อยตัวออกจากเรือนจำ สภาวะการณ์ในปัจจุบัน กรมราชทัณฑ์ต้องรับมือควบคุมผู้ต้องขังที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นในทุกๆ ปี รวมถึงผู้ต้องขังแต่ละคนมีความแตกต่างทั้งด้านพื้นฐานของครอบครัว ภูมิหลังของชีวิต ตลอดจนระดับการศึกษา การเรียนรู้ รวมถึงพฤติกรรมเฉพาะบุคคลที่ต่างกันไป ซึ่งล้วนเป็นสาเหตุที่ทำให้การควบคุมผู้ต้องขังมีความยากลำบากและนำไปสู่ปัญหาอื่นๆ อีกมากมาย (กรมราชทัณฑ์, 2565)

การดำเนินการป้องกันการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังทัณฑสถานวัยหนุ่ม นครศรีธรรมราชที่ฝ่าฝืนระเบียบวินัยของทัณฑสถานวัยหนุ่มนครศรีธรรมราชซึ่งปัจจุบันมีผู้ต้องขังในทัณฑสถานวัยหนุ่มนครศรีธรรมราช มีทั้งหมด 1,753 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 30 กรกฎาคม 2565) การดำเนินการทางวินัยเป็นการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2560 หมวด ที่ 7 (วินัยและบทลงโทษ) หมวด ที่ 8 (ความผิดเกี่ยวกับเรือนจำ) มาตรา 72

ผู้ใดกระทำได้ด้วยประการใดให้เข้ามาหรือให้ออกไปจากเรือนจำ หรือครอบครองหรือใช้ในเรือนจำ หรือรับจากหรือส่งมอบแก่ผู้ต้องขัง ซึ่งสิ่งของต้องห้าม ดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินการทางวินัยกับผู้ต้องขังมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ต้องขังมีระเบียบวินัย ประพฤติตนอยู่ในกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ โดยผู้ต้องขังกระทำความผิดระเบียบวินัยภายในทัณฑสถานวัยหนุ่ม นครศรีธรรมราช คือ (1) ยาเสพติดให้โทษ วัตถุออกฤทธิ์ และสารระเหย รวมถึงอุปกรณ์ที่ใช้ในการเสพ (2) สุราหรือของมีเมาอย่างอื่น (3) เครื่องมืออันเป็นอุปกรณ์ในการหลบหนี (4) อาวุธ เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน (5) น้ำมันเชื้อเพลิงหรือวัตถุอื่นใดที่ก่อให้เกิดเพลิงได้ (6) เครื่องคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ หรือเครื่องมือสื่อสารอื่น รวมทั้งอุปกรณ์สำหรับสิ่งของดังกล่าว (7) สิ่งของอื่นที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อเรือนจำหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรม อันดีของประชาชน (พระราชบัญญัติราชทัณฑ์, 2560)

เนื่องจากปัจจุบันทัณฑสถานวัยหนุ่ม นครศรีธรรมราช มีสถิติการกระทำความผิดวินัยของผู้ต้องขังมีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้นจากปีที่ผ่านมา สืบเนื่องจากหลายๆ สาเหตุและปัจจัย การป้องกันการกระทำความผิดวินัยตามหลักทิริ-โอตตปปะของผู้ต้องขังทัณฑสถานวัยหนุ่ม นครศรีธรรมราชส่งผลให้มีประโยชน์ต่อแนวทางในการดำเนินการป้องกันแก้ไขปัญหาการกระทำความผิดดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และทั้งในปัจจุบันและในอนาคตโดยอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของชาวตะวันออก เป็นศาสนาที่มีความแตกต่างจากศาสนาอื่นๆ ที่มีขันติธรรม และเชื่อในเหตุผลตามหลักวิทยาศาสตร์ มองโลกแบบผู้รัก สันติภาพ จึงอยู่ร่วมกับศาสนาอื่นๆ ได้โดยไม่มี ความขัดแย้ง การสอนพระพุทธศาสนา มีแต่บวกกับบวก ในสังคมและความสุขของสังคมไทยนั้น มีรากฐานมาจากคำสอนของพุทธศาสนา (วิชัย ดันศิริ, 2551) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 ที่มุ่งเน้นพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่าง มีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ, 2545) โดยเป็นการสนับสนุนให้นำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม และพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทย ดังนั้น หากบุคคลเห็นห่างจากคุณธรรมทางศาสนา ก็ยิ่งจะทำให้การ ประพฤติปฏิบัติขาดหลักธรรม ดำเนินชีวิต ขาดทิริโอตตปปะ ขาดความเสียสละเพื่อส่วนรวม คุณธรรม ทางพระพุทธศาสนาจึงจะช่วยสร้างวิถีชีวิตให้ดำรงอยู่ในทางสายกลาง และในขอบเขตของวัฒนธรรม ที่ไม่ยึดติดได้ และวิถีทางของพุทธธรรมก็เข้ากันได้เป็นอย่างดีกับการสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชน ซึ่ง

หิริ คือ ความละอายต่อบาป ไม่ทำชั่วด้วยกาย วาจา และใจ ไม่ว่าจะมิผู้รู้เห็นหรือไม่ โอตตัปปะ คือ ความกลัวต่อบาป กลัวผลของกรรมชั่ว กลัวว่าเมื่อทำชั่วลงไปจะทำให้จิตใจของตนตกต่ำ แม้จะมีโอกาสโกงกินก็จะไม่ทำ ไม่ใช่เพราะกลัวถูกจับได้ แต่กลัวความเสื่อมที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง เพื่อให้เกิดการควบคุมผู้ต้องขังมีประสิทธิภาพ ลดปัญหาการกระทำผิดวินัย ที่เกิดขึ้นภายในเรือนจำได้และสามารถพัฒนาผู้ต้องขังให้เป็นคนดีพร้อมที่จะเดินออกจากเรือนจำสู่สังคมใหม่ภายใต้การยอมรับของสังคมได้อย่างแท้จริง

จากที่กล่าวมา ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง “การป้องกันการกระทำผิดวินัยตามหลักหิริ-โอตตัปปะของผู้ต้องขังทัณฑสถานวัยหนุ่มนครศรีธรรมราช” เพื่อเป็นประโยชน์ต่อแนวทางในการดำเนินการป้องกัน แก้ไขปัญหาการกระทำผิดอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และทั้งในปัจจุบันและในอนาคตโดยอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ใช้วิถีทางของพุทธธรรม ช่วยขัดเกลากาย วาจา และใจ ช่วยให้การควบคุมผู้ต้องขังมีประสิทธิภาพ ลดปัญหาการกระทำผิดวินัย ที่เกิดขึ้นภายในเรือนจำได้และช่วยพัฒนาผู้ต้องขังให้เป็นคนดีคืนสู่สังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการป้องกันการกระทำผิดวินัยตามหลักหิริโอตตัปปะของผู้ต้องขังทัณฑสถานวัยหนุ่มนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการป้องกันการกระทำผิดวินัยตามหลักหิริ-โอตตัปปะของผู้ต้องขังทัณฑสถานวัยหนุ่มนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยแบบผสม (Mixed Method) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้ต้องขังทัณฑสถานวัยหนุ่มนครศรีธรรมราช จำนวน 1,753 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ต้องขังทัณฑสถานวัยหนุ่มนครศรีธรรมราช กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของเครซีซีและมอร์แกน (สงศรี ชมภูวงศ์, 2554) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .05 ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบลำดับชั้น (Stratified Random sampling) คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งผู้ต้องขังออกเป็น 3 เรือนนอน ใช้การสุ่มแบบเป็นสัดส่วน แล้วเทียบบัญชีไตรยางศ์ เพื่อหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 313 คน

1.3 ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้ที่เกี่ยวข้องและประกอบด้วยองค์ความรู้ทางด้านการควบคุมและพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังทัณฑสถานวัยหนุ่มนครศรีธรรมราช และผู้ทรงคุณวุฒิทางธรรม จำนวน 5 รูป/คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 แบบสอบถาม (Questionnaires) มีลักษณะคำถามแบบปลายปิดและปลายเปิดแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเป็นตัวแปรอิสระในการศึกษา ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และลักษณะฐานความผิด

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการป้องกันการกระทำผิดวินัยตามหลักหิริ-โอตตปปะของผู้ต้องขังทัณฑสถานวัยหนุ่มนครศรีธรรมราช แบ่งออกเป็น 2 ด้าน จำนวน 20 ข้อ ได้แก่ ด้านหิริ จำนวน 10 ข้อ และ ด้านโอตตปปะ จำนวน 10 ข้อ แบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับโดยมีเกณฑ์การให้คะแนนตามแนวคิดของลิเคิร์ท (ระดับมากที่สุด-ระดับน้อยที่สุด)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะการป้องกันการกระทำผิดวินัยตามหลักหิริ-โอตตปปะของผู้ต้องขังทัณฑสถานวัยหนุ่มนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด

2.2 แบบสัมภาษณ์ (Interview Form) มีลักษณะแบบมีโครงสร้าง ซึ่งเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open ended Form) เกี่ยวกับการป้องกันการกระทำผิดวินัยตามหลักหิริ-โอตตปปะของผู้ต้องขังทัณฑสถานวัยหนุ่มนครศรีธรรมราช โดยคำถามสำหรับสัมภาษณ์เชิงลึกถูกพัฒนาขึ้นโดยผู้วิจัย ประกอบด้วยประเด็นสำคัญ 2 ส่วนใหญ่ ๆ ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญและส่วนที่ 2 ข้อคำถามแบบสัมภาษณ์ ปัญหาและข้อเสนอแนะการป้องกันการกระทำผิดวินัยตามหลักหิริ-โอตตปปะของผู้ต้องขังทัณฑสถานวัยหนุ่มนครศรีธรรมราชผลการวิจัย

2.3 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือ แล้วเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหาและความเหมาะสมของคำถาม จำนวน 3 ท่าน นำเครื่องมือที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหาและความเหมาะสมของคำถามไปปรับปรุง แก้ไข เพื่อขอรับการพิจารณารับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ต้องขัง ทณฑสถานวัยหนุ่มนครศรีธรรมราช จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ด้านความเชื่อมั่น (Reliability) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ผลการทดสอบ ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.963 จากนั้นผู้วิจัยขอรับหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสีเกรา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้อำนวยการทัณฑสถานวัยหนุ่มนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

3. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Techniques)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง “การป้องกันการกระทำผิดวินัยตามหลักทิริ-โอตัมปะของผู้ต้องขังทัณฑสถานวัยหนุ่มนครศรีธรรมราช” สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา และลักษณะฐานความผิด

อายุ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อายุ 30-39 ปี ร้อยละ 36.10 รองลงมา อายุ ต่ำกว่า 30 ปี ร้อยละ 33.87 อายุ 40-49 ปี ร้อยละ 23.00 และอายุ 50 ปีขึ้นไป ร้อยละ 7.03 ตามลำดับ

ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาจำนวน 151 คน ร้อยละ 24.42 รองลงมา มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 84 คน ร้อยละ 19.77 และมัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. จำนวน 59 คน ร้อยละ 18.60 ตามลำดับ

ลักษณะฐานความผิด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดฯ จำนวน 230 คน ร้อยละ 73.48 รองลงมา ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน จำนวน 38 คน ร้อยละ 12.14 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการป้องกันการกระทำผิดวินัยตามหลักทิริ-โอตตปะของผู้ต้องขังทัณฑสถานวัยหนุ่มนครศรีธรรมราช

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการป้องกันการกระทำผิดวินัยตามหลักทิริ-โอตตปะของผู้ต้องขังทัณฑสถานวัยหนุ่มนครศรีธรรมราช โดยรวม

การป้องกันการกระทำผิดวินัยตามหลักทิริ-โอตตปะของผู้ต้องขังทัณฑสถานวัยหนุ่มนครศรีธรรมราช	ระดับการป้องกัน		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ด้านทิริ	3.10	1.13	ปานกลาง
ด้านโอตตปะ	3.05	1.06	ปานกลาง
รวม	2.94	1.07	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการวิเคราะห์ระดับการป้องกันการกระทำผิดวินัยตามหลักทิริ-โอตตปะของผู้ต้องขังทัณฑสถานวัยหนุ่มนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.94 ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทิริ มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 3.10 ส่วนด้าน โอตตปะ มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 3.05 ตามลำดับ

3. ผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการป้องกันการกระทำผิดวินัยตามหลักทิริ-โอตตปะของผู้ต้องขังทัณฑสถานวัยหนุ่มนครศรีธรรมราช

จากผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน โดยสามารถจำแนกดังนี้

ประเด็นที่ 1 จากการสัมภาษณ์เชิงลึกได้ข้อคิดเห็นสอดคล้องกันคือ หิริ ทำให้คนเราเกิดความละอายแก่ใจ ไม่คิดชั่ว พูดชั่ว และทำชั่ว ทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น เพราะมีความละอายต่อบาปที่จะเกิดขึ้น จนสามารถชนะใจตนเองหยุดความชั่วที่จะเกิดขึ้นได้เป็นธรรมรักษาคัมภีร์ครองโลก ทำให้โลกเกิดสันติ ทำให้คนเรา อยู่กันอย่างสงบสุข เพราะคนที่มีหิริจะเกลียดความชั่ว และละอายที่จะทำความชั่วทั้งต่อหน้าและลับหลัง ทำให้ ไม่ก่อความเดือดร้อนให้แก่โลกและสรรพสัตว์ทั้งปวง

ประเด็นที่ 2 จากการสัมภาษณ์เชิงลึกได้ข้อคิดเห็นสอดคล้องกันคือ โอตตัปปะ หากเราคิดจะทำสิ่งใดที่ชั่ว เกรงกลัวบาปจะเกิดขึ้นมาในใจ แม้ว่าคนอื่นจะไม่เห็น คิดทำชั่วคืออย่างไร สิ่งใดที่เป็นไปเพื่อความเลวทรามไม่ถูกต้องทางธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าอันนั้นเป็นความเลว อะไรที่ชั่วว่าถูกหรือไม่ถูก คือถ้าเราทำอะไรลงไป ถ้าหากว่ามันไม่ถูกต้องแล้วมันรู้สึกเกรงกลัวกระดากในใจตนเอง นักปราชญ์ทั้งหลายไม่สรรเสริญ ไม่นิยม นั่นเรียกว่า ผิดจากธรรมชาติ ความละอายเกรงกลัวนี้เป็นต้นเหตุให้ทำความดี ความดีทั้งหมดเกิดจากความละอาย เกรงกลัวทั้งนั้น ความไม่ดีเกิดจากความไม่ละอายเกรงกลัวนั่นเอง ศील 5 ข้อมีความละอายเป็นเบื้องต้น เป็นสมุฏฐาน หากว่ามีความละอายในใจแล้วก็จะไม่กล้าทำความชั่ว

อภิปรายผล

1. การป้องกันการกระทำผิดวินัยตามหลักหิริ-โอตตัปปะของผู้ต้องขังทัณฑสถานวัยหนุ่ม นครศรีธรรมราช ด้านหิริ โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง อภิปรายได้ว่า การที่ผลการวิจัยออกมาในระดับปานกลางนั้นอาจมีสาเหตุมาจากการที่ผู้ตอบแบบสอบถามยังไม่เข้าใจลึกซึ้งเกี่ยวกับการปฏิบัติตนให้เข้าถึงความหมายของคำว่า หิริ และความเกี่ยวเนื่องกับวินัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของงานวิจัยของ ชลลดา สอนศิริ (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความมีวินัย และแนวทางการเสริมสร้างความมีวินัยในตนเองของนักเรียน โรงเรียนวัดหนองขาม (ไตรราษฎร์อารุง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความมีวินัยในตนเองของนักเรียน โรงเรียนวัดหนองขาม (ไตรราษฎร์อารุง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 จำแนกตามเพศและระดับชั้นของนักเรียน และศึกษาแนวทางการเสริมสร้างความมีวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนวัดหนองขาม (ไตรราษฎร์อารุง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนวัดหนอง

ขาม (ไตรราษฎร์อำรุง) สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีเขต 3 จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วน 5 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ .21 - .65 และมีค่าความเชื่อมั่น .92 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย () ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การทดสอบค่าที(t-test) และ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า ความมีวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนวัดหนองขาม (ไตรราษฎร์อำรุง) สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 6 ด้าน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้น ด้านความเชื่อมั่นในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง

2. การป้องกันการกระทำผิดวินัยตามหลักหิริ-โอตตปปะของผู้ต้องขังทัณฑสถานวัยหนุ่มนครศรีธรรมราช ด้านโอตตปปะ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า ความสะดุ้งกลัวต่อผลของความชั่ว ต่อผลของความทุจริตที่ทำไว้ ซึ่งเป็นอาการของจิตที่หวั่นไหว เมื่อจะทำความชั่ว เพราะกลัวความผิดที่ จะตามให้ผลในภายหลัง เกิดขึ้นได้เพราะคิดถึงโทษหรือความทุกข์ที่จะเกิดขึ้นจากการทำชั่ว จากการประพฤติทุจริตของตน เช่น ตัวเองต้องเดือดร้อนเกิดความเสียหาย เสียทรัพย์สินเงินทอง เสียชื่อเสียง หรือถูกคนอื่นตำหนิติเตียน ถูกสังคมรังเกียจ เป็นต้น สอดคล้องกับแนวคิดของ สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ (2531) อธิบายว่า ความสะดุ้ง ความหวาดกลัวต่อความชั่ว ทางกาย ทางวาจา ทางใจ เรียกว่า โอตตปปะ ท่านเปรียบเสมือนดัง คนขาดคกลัวตาย ไม่อาจจะเข้าใกล้สัตว์ร้ายได้ เช่นงู หรือเสือ อันจะผลาญชีวิตหรือทำให้ร่างกาย เจ็บช้ำลำบากต้องหลบหนีไปให้ไกล โอตตปปะ ความหวาดกลัวต่อความชั่วก็เป็นเช่นนั้น เห็นความชั่ว เสมือนดังสัตว์ร้ายไม่อาจเข้าใกล้ไม่อาจแตะต้อง

3. แนวทางส่งเสริมการป้องกันการกระทำผิดวินัยตามหลักหิริ-โอตตปปะของผู้ต้องขังทัณฑสถานวัยหนุ่มนครศรีธรรมราช

ประเด็นที่ 1 จากผลการสัมภาษณ์ หิริ ทำให้คนเราเกิดความละอายแก่ใจ ไม่คิดชั่ว พูดชั่ว และทำชั่ว ทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น เพราะมีความละอายต่อบาปที่จะเกิดขึ้น จนสามารถชนะใจตนเองหยุดความชั่วที่จะเกิดขึ้นได้เป็นธรรมรักษาคัมภีร์ครองโลก ทำให้โลกเกิดสันติ ทำให้คนเราอยู่กันอย่างสงบสุข เพราะคนที่มีหิริจะเกลียดความชั่ว และละอายที่จะทำความชั่วทั้งต่อหน้าและลับหลัง ทำให้ไม่ก่อความเดือดร้อนให้แก่โลกและสรรพสัตว์ทั้งปวง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ (2531) อธิบายว่า หิริ ได้แก่ความละอายใจ ต่อความชั่วความชั่วแยกโดยทวารเป็น 3 ทวาร คือ กายทวาร ช่องกาย วจิทวาร ช่องปาก และมโนทวาร ช่องมโนหรือมโน คนทำชั่วก็ทำทางกาย คือ กายทวารบ้าง

ทำทางวาจา คือ วลีทวารบ้าง ทำทางใจ คือ นึกคิดชั่วทางมโนทวารบ้างโดย หิริ คือ ความละอาย แก่ใจต่อความประพฤติชั่วหรือทำชั่วทางกายทวาร ทางวลีทวาร ทางมโนทวารนั้นท่านแสดงอาการและเปรียบเทียบไว้ว่า ความละอายแก่ใจต่อความชั่ว เหมือนดังคนสะอาด ไม่อาจแต่ต้องของสกปรกโสโครกขยะแขยง หิริก็เป็นเช่นนั้นละอายแก่ใจไม่กล้า จะทำชั่วเพราะเห็นแก่ความชั่วเป็นของสกปรกน่าขยะแขยง และสอดคล้องกับแนวคิดของ พระกวีวรญาณ (2502) อธิบายว่า หิริ แปลว่า ความละอายแก่ใจละอายต่อการที่จะกระทำชั่ว หมายความว่า การที่เราไม่ทำชื่อนั้นไม่ใช่เพราะอายคนนั้นคนนี้ ถ้าหากไม่มีใครเห็น ไม่มีใครได้ยิน ก็อาจจะทำชั่วได้ แต่ถ้าหากเขาเกิดละอายใจตนเองขึ้นมา เขาย่อมไม่ทำความชั่วทั้งในที่ลับและที่แจ้ง แม้จะให้เงินทองมากมายให้ยศลาบรรดาศักดิ์เขาก็ไม่ยอมทำ ถ้าคนที่มีอำนาจวาสนา มีเงิน มีอิทธิพล มีธรรมชื่อน้อยอยู่ในใจแล้วแม้เขามีโอกาสที่จะโกงเขาก็ไม่โกงเพราะละอายใจตนเอง เพราะถ้าความสบายใจของตนจะต้องตั้งอยู่บนรากฐานแห่งความทุกข์ของผู้อื่นแล้ว คนดีๆ เขาก็จะไม่ยอมทำเป็นอันขาด ฉะนั้น ธรรมะคือ หิริ นี้จึงได้ขึ้นชื่อว่าเป็นผู้มีส่วนคุ้มครองโลกให้อยู่ร่วมกันโดย สันติสุขประการหนึ่ง

ประเด็นที่ 2 จากผลการสัมภาษณ์ หากเราคิดจะทำสิ่งใดที่ชั่ว ความละอายจะเกิดขึ้นมาในใจ แม้ว่าคนอื่นจะไม่เห็น คิดทำชั่วคืออย่างไร สิ่งใดที่เป็นไปเพื่อความเลวทรามไม่ถูกต้องทางธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าอันนั้นเป็นความเลว อะไรที่คิดว่าถูกหรือไม่ถูก คือถ้าเราทำอะไรลงไป ถ้าหากว่ามันไม่ถูกต้องแล้วมันรู้สึกจะละอายกระดากใจในใจตนเอง แต่ตามหลักท่านบอกว่านักปราชญ์ทั้งหลายไม่สรรเสริญ ไม่นิยม นั่นเรียกว่า ผิดจากธรรม ความละอายนี้แหละเป็นต้นเหตุให้ทำความดี ความดีทั้งหมดเกิดจากความละอายทั้งนั้น ความไม่ดีเกิดจากความไม่ละอายนั่นเอง ศีล 5 ข้อมีความละอายเป็นเบื้องต้น เป็นสมุฏฐาน หากว่ามีความละอายในใจแล้วไม่กล้าทำ ศีลข้อนั้นก็งดเว้นได้หมด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ (2531) อธิบายว่า ความสะดุ้ง ความหวาดกลัวต่อความชั่ว ทางกาย ทางวาจา ทางใจ เรียกว่า โอตตปปะ ท่านเปรียบเสมือนดัง คนขลาดกลัวตาย ไม่อาจจะเข้าใกล้สัตว์ร้ายได้ เช่นงู หรือ เสือ อันจะผลาญชีวิตหรือทำให้ร่างกาย เจ็บช้ำลำบากต้องหลบหนีไปให้ไกล โอตตปปะ ความหวาดกลัวต่อความชั่วก็เป็นเช่นนั้น เห็นความชั่ว เสมือนดังสัตว์ร้ายไม่อาจเข้าใกล้ไม่อาจแตะต้อง และสอดคล้องกับแนวคิดของ สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ (2531) อธิบายว่า ความสะดุ้ง ความหวาดกลัวต่อความชั่ว ทางกาย ทางวาจา ทางใจ เรียกว่า โอตตปปะ ท่านเปรียบเสมือนดัง คนขลาดกลัวตาย ไม่อาจจะเข้าใกล้

สัตว์ร้ายได้ เช่นงู หรือ เสือ อันจะผลาญชีวิตหรือทำให้ร่างกาย เจ็บช้ำลำบากต้องหลบหนีไปให้ไกล โอดตปปะ ความหวาดกลัวต่อความชั่วก็เป็นเช่นนั้น เห็นความชั่ว เสมือนดังสัตว์ร้ายไม่อาจเข้าใกล้ไม่อาจแตะต้อง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การป้องกันการกระทำผิดวินัยตามหลักหิริ-โอตตปปะของผู้ต้องขังทัณฑสถานวัยหนุ่มนครศรีธรรมราช สรุปได้ ระดับการป้องกันการกระทำผิดวินัยตามหลักหิริ-โอตตปปะของผู้ต้องขังทัณฑสถานวัยหนุ่มนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดนด้านหิริ มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 3.10 รองลงมา คือ ด้านโอตตปปะ มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 3.05 ส่วนแนวทางการป้องกันการกระทำผิดวินัยตามหลักหิริของผู้ต้องขังทัณฑสถานวัยหนุ่มนครศรีธรรมราช โดยใช้หิริ ทำให้คนเราเกิดความละอายแก่ใจ ไม่คิดชั่ว พูดชั่ว และทำชั่ว ทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น เพราะมีความละอายต่อบาปที่จะเกิดขึ้น จนสามารถชนะใจตนเองหยุดความชั่วที่จะเกิดขึ้นได้เป็นธรรมรักษาคຸ່ມครองโลก ทำให้โลกเกิดสันติ ทำให้คนเราอยู่กันอย่างสงบสุข เพราะคนที่มีหิริจะเกลียดความชั่ว และละอาย ที่จะทำความชั่วทั้งต่อหน้าและลับหลัง ทำให้ไม่ก่อความเดือดร้อนให้แก่โลกและสรรพสัตว์ทั้งปวง ส่วนแนวทางการป้องกันการกระทำผิดวินัยตามหลักโอตตปปะของผู้ต้องขังทัณฑสถานวัยหนุ่มนครศรีธรรมราช จะต้องมีความละอายใจต่อการทำชั่ว หากเราคิดจะทำสิ่งใดที่ชั่ว ความละอายจะเกิดขึ้นมาในใจ แม้ว่าคนอื่นจะไม่เห็น คิดทำชั่วคืออย่างไร สิ่งใดที่เป็นไปเพื่อความเลวทรามไม่ถูกต้องทางธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าอันนั้นเป็นความเลว อะไรที่วัดว่าถูกหรือไม่ถูก คือถ้าเราทำอะไรลงไป ถ้าหากว่ามันไม่ถูกต้องแล้วมันรู้สึกจะละอายกระดากในใจตนเอง แต่ตามหลักท่านบอกว่า นักปราชญ์ทั้งหลายไม่สรรเสริญ ไม่นิยม นั่นเรียกว่า ผิดจากธรรม ความละอายนี้แหละเป็นต้นเหตุให้ทำความดี ความดีทั้งหมดเกิดจากความละอายทั้งนั้น ความไม่ดีเกิดจากความไม่ละอายนั่นเอง ศิล 5 ข้อมีความละอายเป็นเบื้องต้น เป็นสมุฏฐาน หากว่ามีความละอายในใจแล้วไม่กล้าทำ ศิลข้อนั้นก็งดเว้นได้หมด **ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์**

1) ควรมีการส่งเสริมและสร้างการรับรู้ให้แก่เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์และผู้ต้องขังทุกรือนจำ/ทัณฑสถานทั่วประเทศ เกี่ยวกับหลักหิริ-โอตตปปะ 2) ควรมีการจัดตั้งงบประมาณเพื่อให้มีการฝึกอบรมตามหลักศาสนาทั้งของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์และผู้ต้องขังทุกรือนจำ/ทัณฑสถานทั่วประเทศ **ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป** 1) ควรมีการดำเนินการวิจัยและพัฒนาการ

ส่งเสริมและสร้างการรับรู้ให้แก่ผู้ต้องขังเกี่ยวกับหลักทรี-โอตตัปปะ 2) ควรมีการดำเนินการวิจัย และพัฒนาการส่งเสริมผู้นำทางศาสนาฝึกอบรมผู้ต้องขังเกี่ยวกับหลักทรี-โอตตัปปะ

เอกสารอ้างอิง

กวีวรรณ, พระ. (2502). วิชาศานา. กรุงเทพมหานคร : ส.ธรรมภักดี.

กรมราชทัณฑ์. (2565). ภารกิจและอำนาจหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์. เรียกใช้เมื่อ 20 สิงหาคม 2565 จาก <http://www.correct.go.th>.

กรมราชทัณฑ์. (2560). พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560. เรียกใช้เมื่อ 22 สิงหาคม 2565. จาก <http://www.correct.go.th/popmaha/image/Law%202560%20.pdf>.

ชลลดา สอนศิริ. (2559). ความมีวินัยและแนวทางการเสริมสร้างวินัยในตนเองของ นักเรียนโรงเรียนวัดหนองขาม (ไทรราชวรวิหาร) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรีเขต 3. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการ บริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.

วิชัย ต้นศิริ. (2551). อุดมการณ์ทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วน จำกัด สามลดา.

สังศรี ชมภูวงศ์. (2554). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย.

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์. (2531). สารานุกรมพระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ปฏิรูป การศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กองการรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

การใช้หลักสารานียธรรมในการให้บริการสู่ความเป็นเลิศของเทศบาล
ตำบลคลองแะ ตำบลพังลา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา*

AN APPLICATION OF SARANIYADHAMMA IN SERVICE PROVIDING
APPROACHES THE EXCELLENCE IN THE SERVICES OF TAMBOL
KHLONG-NGAE MUNICIPALITY, PHANGLA SUBDISTRICT, SADAO
DISTRICT, SONGKHLA PROVINCE

พระศราวิน สุรปณฺโญ (ตันชม)¹

Phra Sarawin Surapanyo (Thanchom)¹

กันตภณ หนูทองแก้ว²

Kantapon Nuthongkaew²

สุปรีชา ชำนาญพุฒิพร³

Supreecha Chamnanphuttiophon³

¹⁻³มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

¹⁻³Mahamakut Buddhist University, Thailand

Corresponding author E-mail: minsarwin1810@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการใช้หลักสารานียธรรมในการให้บริการสู่ความเป็นเลิศของเทศบาลตำบลคลองแะ 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางการส่งเสริมการใช้หลักสารานียธรรมในการให้บริการสู่ความเป็นเลิศของเทศบาลตำบลคลองแะ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 381 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 5 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยวิธีพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การใช้หลักสารานียธรรมในการให้บริการสู่ความเป็นเลิศของเทศบาลตำบลคลองแะ ทั้ง 6 ด้าน โดยรวม ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.65) อยู่ในระดับมาก เมื่อ

* Received 19 April 2023; Revised 24 April 2023; Accepted 27 April 2023

พิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปหาต่ำสุด พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการให้บริการประชาชนตามหลักทฤษฎีสัมมัญญา ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.68$) อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการให้บริการประชาชนตามหลักเมตตาวาจา ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.66$) อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการให้บริการประชาชนตามหลักเมตตาภิรมย์ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.63$) อยู่ในระดับมาก และการให้บริการประชาชนตามหลักสาธณิโกติ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.63$) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ 2) แนวทางการใช้หลักสาราณียธรรมในการให้บริการสู่ความเป็นเลิศของเทศบาลตำบลคลองแงะ เห็นว่า ผู้บริหารควรกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่ที่มีความกระตือรือร้น บริหารจัดการอบรมด้านกฎหมายให้แก่เจ้าหน้าที่ บริหารจัดการอบรมฝึกจิตใจเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการทุกปี ควรเร่งหางบจัดซื้ออุปกรณ์ในการบริการให้มีคุณภาพมากขึ้น อีกทั้งควรมีการวางระเบียบการบริการให้ชัดเจน สุดท้ายควรเปิดช่องทางแสดงความคิดเห็นจากประชาชน

คำสำคัญ: หลักสาราณียธรรม, การบริการ, เทศบาลตำบลคลองแงะ

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study an application of Saraniyadhamma in service providing approaches the excellence in the services of Tambol Khlong-Ngae municipality. 2) to recommendations and guidelines for promoting an application of Saraniyadhamma in service providing approaches the excellence in the services of Tambol Khlong-Ngae municipality. This research is mixed methods research, consisting of quantitative and qualitative research. The sample group was used in the research of 381 people and key informants 5 people. Statistics used in data analysis were Frequency, percentage, mean and standard deviation, and analyzed qualitative data by descriptive analysis.

The results of the research found that 1) An application of Saraniyadhamma in service providing approaches the excellence in the services of Tambol Khlong-Ngae municipality. all 5 aspects in total, which was a mean

($\bar{x}$ = 3.60) at a high level when considering each aspect sorted by average from highest to lowest, it was found that the aspect with the highest average was the aspect of Dittthisamannata ($\bar{x}$ = 3.68) at a high level, second to the aspect of Vajikamma ($\bar{x}$ 3.56) was at a high level and the lowest average is the aspect of Mettakayakamma and Sadharanabokhi were at lowest levels ($\bar{x}$ = 3.63), They were at a high level ($\bar{x}$ = 3.65) respectively. 2) Guidelines for an application of Saraniyadhamma in service providing approaches the excellence in the services of Tambol Khlong-NGae municipality. found that the administrators should encourage the officials to be enthusiastic. Legal training should be provided to officials. Training should be held every year for service staff to train their minds. Providing the budget for the purchase of equipment for better quality service. in addition, there should be clear service regulations. Finally, it should open channels to express opinions from the public.

Keywords: Saraniyadhamma Principles, Service Providing, Tambol Khlong-NGae municipality

บทนำ

การบริการเป็นการให้ความช่วยเหลือหรืออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้อื่น ไม่ว่าองค์กรใดที่เกี่ยวข้องกับประชาชน มักจะมีงานบริการเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จขององค์กร และช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้รับบริการเป็นอย่างดี โดยองค์กรนั้นต้องมีการพัฒนาปรับปรุงการให้บริการอยู่เสมอ เพื่อให้การบริการนั้นเป็นที่ประทับใจแก่ผู้รับบริการ และเกิดความชื่นชมองค์กร อันเป็นภาพลักษณ์ที่ดีแก่องค์กร ซึ่งการพัฒนาองค์กรให้ไปสู่ความสำเร็จได้นั้นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ทุกระดับ ช่วยกันขับเคลื่อนพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพของการบริการให้เกิดการบริการที่เป็นเลิศ (สำนักงานส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน, 2555) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริการประชาชนของภาครัฐเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นในการอำนวยความสะดวกให้ประชาชน ซึ่งเป็นภารกิจหลักของภาครัฐ สิ่งสำคัญที่ทำให้ภาครัฐประสบความสำเร็จ คือ ทรัพยากรมนุษย์ที่มีจิตสำนึกในการให้บริการและ

พัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อให้ประชาชนเกิดความพึงพอใจมากที่สุด เนื่องจากการให้บริการเป็นกระบวนการส่งมอบผลการปฏิบัติงานจากผู้ให้บริการสู่ผู้รับบริการ โดยนำกลยุทธ์ทางจิตวิทยา มาใช้ให้ประชาชนเกิดความประทับใจ นับว่าการบริการประชาชนนี้เป็นสิ่งสำคัญต่อชีวิตการทำงานของข้าราชการ และต้องมีการพัฒนาให้ทันยุคสมัยที่เปลี่ยนไปสู่ยุคเทคโนโลยีดิจิทัล ตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (20) ประเด็นการบริการประชาชน และประสิทธิภาพภาครัฐ (พ.ศ. 2561-2580) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาการให้บริการของภาครัฐให้มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับของผู้ใช้บริการ และเป็นการพัฒนาแบบครอบคลุมทั่วถึง บูรณาการไร้รอยต่อ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาบริการดิจิทัล ดำเนินการพัฒนาระบบอำนวยความสะดวกในการบริการภาครัฐ เพื่อให้ประชาชนผู้รับบริการทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว โปร่งใส หลากหลายช่องทาง ตรวจสอบได้ ไม่มีข้อจำกัดของเวลา สถานที่ และกลุ่มคน รวมทั้งนำนวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และลดค่าใช้จ่ายของประชาชนให้ได้มากที่สุด (แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580, 2562) และตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติราชการ มุ่งให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนให้เกิดความผาสุกและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่องานบริการ ประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในการให้บริการ ไม่มีขั้นตอนปฏิบัติงานเกินความจำเป็น มีการประเมินให้ทันต่อสถานการณ์ ประชาชนได้รับความอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนอง ความต้องการ และมีการประเมินผลการให้บริการอย่างสม่ำเสมอ (พระราชกฤษฎีกา, 2546) ดังนั้นหน่วยงานราชการทั้งส่วนกลาง หรือส่วนท้องถิ่นจึงต้องพัฒนาการให้บริการเพื่อให้สอดคล้องกับหลักกฎหมายที่บัญญัติไว้ เพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

การจัดบริการที่มีคุณภาพให้ประชาชนจึงเป็นหน้าที่ของเทศบาลตำบลคลองแวง ที่ต้องดำเนินการให้กับประชาชนทุกคนในเขตเทศบาล เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน และสร้างความพึงพอใจให้แก่ประชาชนในการเข้ารับบริการ การจัดการบริการต้องพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการบริการให้มีมาตรฐานอยู่เสมอ อันจะนำมาซึ่งคุณภาพการให้บริการที่ดี ประชาชนเกิดความพึงพอใจ เป็นการยกระดับคุณภาพการบริการของเทศบาลตำบลคลองแวง จากผลการประเมินการบริการประชาชนงานทะเบียนราษฎร์ (สำนักงานปลัดเทศบาลตำบลคลองแวง, 2564) การประเมินความพึงพอใจการบริการการแพทย์ฉุกเฉินของเทศบาลตำบลคลองแวง

(สำนักงานปลัดเทศบาลตำบลคลองแงะ, 2564) และการบริการสาธารณะ (สำนักงานเทศบาลตำบลคลองแงะ, 2563) พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจ จึงเห็นถึงโอกาสในการพัฒนาบริการให้สู่ความเป็นเลิศ เป็นการยกระดับจากการบริการที่น่าพอใจไปสู่การบริการเพื่อให้เกิดความประทับใจ และชื่นชมต่อผู้ให้บริการและองค์กร ทั้งจะก่อให้เกิดความนิยม ระลึกถึงกลับมาใช้บริการอีกครั้ง และมีการแนะนำชักชวนกันมารับบริการ ทำให้ผู้มารับบริการเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดความสำเร็จขององค์กร ดังนั้น ผู้ให้บริการจึงต้องพัฒนาการบริการให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ และตอบสนองความต้องการของประชาชนส่วนรวมได้

การพัฒนาการให้บริการประชาชนนั้นสามารถนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาเป็นหลักในการส่งเสริมการพัฒนาจิตสำนึกการให้บริการประชาชนได้ นั่นคือ หลักสาราณียธรรม ซึ่งเป็นหลักการบริหารหมู่คณะ และยังสอดคล้องกับหลักการให้บริการประชาชนด้วย โดยนำหลักสาราณียธรรมมาประยุกต์ใช้กับการบริการ เพื่อให้เกิดความเป็นเลิศ ซึ่งประกอบด้วย 1) เมตตา ภาวกรรม คือการมีท่าทีที่ดีในการให้บริการ ให้เกียรติประชาชน 2) เมตตาวัจกรรม คือ การให้บริการด้วยวาจาที่เหมาะสม ไพเราะอ่อนหวานประกอบด้วยเมตตา 3) เมตตาโมหกรรม คือ การมีจิตสำนึกในการให้บริการที่ดี มีจิตบริการที่เป็นเลิศ ประกอบด้วยเมตตา 4) สาธารณโภคี คือ ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่สิ่งของต่างๆ แก่ประชาชน 5) สีสสามัญดา คือผู้ให้บริการมีการประพฤติที่สุจริตเป็นธรรม 6) ทิฏฐิสามัญญดา คือ ผู้ให้บริการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และยอมรับคำติชมเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขการให้บริการเพื่อให้เกิดความเป็นเลิศ ดังที่กล่าวมานี้ล้วนเป็นคุณสมบัติของผู้ให้บริการทั้งสิ้น ดังนั้นการนำหลัก สาราณียธรรมนี้มาเป็นหลักในการประเมินคุณภาพการให้บริการของภาครัฐได้อย่างดีเยี่ยม และผู้ให้บริการสามารถนำหลักธรรมนี้มาเป็นคติประจำใจในการทำงานได้ เพื่อให้เกิดการบริการที่ดีเลิศและเป็นประโยชน์แก่ตนเองและองค์กรด้วย

ดังที่กล่าวมาข้างต้น เทศบาลตำบลคลองแงะจึงเป็นสถานที่ที่เหมาะสมกับการพัฒนางานบริการ ให้ก้าวไปสู่ความเป็นเลิศ เนื่องจากการบริการอยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจ แสดงถึงการมีความพร้อมที่จะพัฒนา เพื่อสร้างความประทับใจ สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้เกิดความชื่นชมองค์กร จึงก่อเกิดเป็นความสำเร็จขององค์กรได้ ทั้งยังสามารถเป็นแบบอย่างในการพัฒนางานบริการให้กับหน่วยงานอื่น ๆ โดยการนำหลักสาราณียธรรมมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมจิตสำนึกการให้บริการที่เป็นเลิศ สร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการใช้หลักสาราณียธรรมในการให้บริการสู่ความเป็นเลิศของเทศบาลตำบลคลองแงะ ตำบลพังลา อำเภอสะเดา ซึ่งผลการวิจัยจะนำไปใช้เป็นประโยชน์และแนวทางในการปรับปรุง

พัฒนาการให้บริการประชาชนในเทศบาลตำบลคลองแงะเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายและประสบความสำเร็จในการให้บริการประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้หลักสาราณียธรรมในการให้บริการสู่ความเป็นเลิศของเทศบาลตำบลคลองแงะ ตำบลพังลา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางการส่งเสริมการใช้หลักสาราณียธรรมในการให้บริการสู่ ความเป็นเลิศของเทศบาลตำบลคลองแงะ ตำบลพังลา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยแบบผสม (Mixed Methods) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลคลองแงะ ตำบลพังลา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา จำนวนทั้งสิ้น 8,236 คน (ข้อมูลงานทะเบียนราษฎร เทศบาลตำบลคลองแงะ, 2564 อ้างถึงใน แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2566-2570 เทศบาลตำบลคลองแงะ, 2564) ได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ ทาโรยามาเน ได้จำนวน 381 คน และใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น โดยใช้แต่ละชั้นเป็นตัวแบ่งชั้นภูมิ กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้นตามสัดส่วน (สุจินต์ ธรรมชาติ, 2549)

1.2 กลุ่มเป้าหมายเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 5 คน ประกอบด้วย นายกเทศบาลตำบลคลองแงะ (ผู้บริหารสูงสุด) จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการในเทศบาลตำบลคลองแงะ จำนวน 2 คน และประชาชนผู้ให้บริการจำนวน 2 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 แบบสอบถาม (Questionnaires) เรื่อง การใช้หลักสาราณียธรรมในการให้บริการสู่ความเป็นเลิศของเทศบาลตำบลคลองแงะ ตำบลพังลา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา โดยมีโครงสร้างของแบบสอบถาม 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้หลักสาราณียธรรมในการให้บริการสู่ความเป็นเลิศของเทศบาลตำบลคลองแงะ ตำบลพังลา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา 6 ด้าน

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะและแนวทางการส่งเสริมการใช้หลักสาราณียธรรมในการให้บริการสู่ความเป็นเลิศของเทศบาลตำบลคลองแงะ ตำบลพังลา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

โดยตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือผ่านการค่าการวิเคราะห์เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of item objective congruence) จากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 3 ท่าน พบว่า มีค่าความดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 และทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายในงานวิจัย เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ปรากฏว่าได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.837

2.2 แบบสัมภาษณ์ (Interview Form) มีลักษณะแบบมีโครงสร้าง ซึ่งเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open ended Form) โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบ สัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับการใช้หลักสาราณียธรรมในการให้บริการสู่ความเป็นเลิศของเทศบาลตำบลคลองแงะ ตำบลพังลา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา โดยตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือผ่านการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ดำเนินการขอหนังสือรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสีโครราช จังหวัดนครศรีธรรมราช ถึงนายกเทศมนตรีตำบลคลองแงะ เพื่อขอความอนุเคราะห์ใช้พื้นที่แจกแบบสอบถาม เพื่อทำการวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนในเขตเทศบาลตำบลคลองแงะ

3.2 ผู้วิจัยนำส่งหนังสือถึงนายกเทศบาลตำบลคลองแวง ตำบลพังลา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากประชาชนในเขตเทศบาลตำบลคลองแวง

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามให้กับประชาชนในเขตเทศบาลตำบลคลองแวง จำนวนที่กำหนดไว้ตามสัดส่วน โดยใช้เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Random Sampling)

3.4 เมื่อได้แบบสอบถามที่ตอบข้อมูลเรียบร้อยแล้วกลับคืนมา จำนวน 381 ชุด จึงตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม จัดลำดับของข้อมูล รวมทั้งลงรหัส และบันทึกข้อมูล

3.5 นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์จากโปรแกรมสำเร็จรูปโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ต่อไป

3.6 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 5 คน และรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์เชิงบูรณาการต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Techniques)

ผลการวิจัย

การผลการวิจัยเรื่อง “การใช้หลักสารานุกรมธรรมในการให้บริการสู่ความเป็นเลิศของเทศบาลตำบลคลองแวง ตำบลพังลา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา” สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 และรองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 46.70

อายุ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 36.22 รองลงมา ได้แก่ ระหว่างอายุ 30-39 ปี จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 19.95

ระหว่าง 40-49 ปี จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 19.16 ระหว่าง 20-29 ปี จำนวน 64 คน และอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็น ร้อยละ 7.87

ระดับการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 40.42 รองลงมา ได้แก่ ระดับประถมศึกษา 114 คน คิดเป็น ร้อยละ 29.92 ระดับปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 68 คน และระดับอนุปริญญา/ปวส. จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 11.81

2. ผลการวิเคราะห์การใช้หลักสารณียธรรมในการให้บริการสู่ความเป็นเลิศของเทศบาลตำบลคลองแงะ ตำบลพังลา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการใช้หลักสารณียธรรมในการให้บริการสู่ความเป็นเลิศของเทศบาลตำบลคลองแงะ ตำบลพังลา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา โดยรวม 6 ด้าน

n = 381

ข้อ	การใช้หลักสารณียธรรมในการให้บริการสู่ความเป็นเลิศของเทศบาลตำบลคลองแงะ ตำบลพังลา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา	ระดับการใช้		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	การให้บริการประชาชนตามหลักเมตตาการุณยธรรม	3.63	0.82	มาก
2	การให้บริการประชาชนตามหลักเมตตาวชิราวุธธรรม	3.66	0.77	มาก
3	การให้บริการประชาชนตามหลักเมตตาเมตตาธรรม	3.65	0.79	มาก
4	การให้บริการประชาชนตามหลักสัจจธรรม	3.63	0.80	มาก
5	การให้บริการประชาชนตามหลักหลักศีลสามัญญตา	3.65	0.85	มาก
6	การให้บริการประชาชนตามหลักหลักทวิญญูสามัญญตา	3.68	0.82	มาก
โดยรวม		3.65	0.73	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การใช้หลักสารณียธรรมในการให้บริการสู่ความเป็นเลิศของเทศบาลตำบลคลองแงะ ตำบลพังลา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ทั้ง 6 ด้าน โดยรวม ซึ่งมีค่าแปลผลค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.65, S.D. = 0.73) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปหาต่ำสุด พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการให้บริการประชาชนตามหลักทวิญญูสามัญญตา ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.68, S.D. = 0.82) อยู่ในระดับมาก

รองลงมา คือ ด้านการให้บริการประชาชนตามหลักเมตตาวจีกรรมค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.77) อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการให้บริการประชาชนตามหลักเมตตาทายกรรมค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.82) อยู่ในระดับมาก และการให้บริการประชาชนตามหลักสาธารณโภคีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.80) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

3. แนวทางการส่งเสริมการใช้หลักสาราณียธรรมในการให้บริการสู่ความเป็นเลิศของเทศบาลตำบลคลองแวง ตำบลพังลา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

แนวทางการส่งเสริมการใช้หลักสาราณียธรรมในการให้บริการสู่ความเป็นเลิศของเทศบาลตำบลคลองแวง ตำบลพังลา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ได้จากการสัมภาษณ์นายกเทศบาลตำบลคลองแวง เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการประชาชน และประชาชนผู้รับบริการ เพื่อร่วมกันหาแนวทางการส่งเสริมหรือพัฒนาการบริการของเทศบาลตำบลคลองแวงให้ก้าวไปสู่ความเป็นเลิศ โดยใช้หลักสาราณียธรรม ซึ่งเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เกื้อหนุนการอยู่ร่วมกันในสังคม นำมาประยุกต์เข้ากับหลักในการให้บริการ โดยผู้ให้ข้อมูลหลักให้สัมภาษณ์ โดยแยกเป็นประเด็น ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 การส่งเสริมการให้บริการด้านเมตตาทายกรรม ผู้บริหารควรอย่าเตือนกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่ที่มีความกระตือรือร้นติดตามธุระของประชาชนอย่างใกล้ชิดและเร่งด่วน

ประเด็นที่ 2 การส่งเสริมการให้บริการด้านเมตตาวจีกรรม ควรจัดการอบรมด้านกฎหมายหรือข้อมูลสาธารณะที่เป็นประโยชน์แก่เจ้าหน้าที่ และเน้นย้ำกำชับให้เจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลประชาชนให้ครบถ้วน

ประเด็นที่ 3 การส่งเสริมการให้บริการด้านเมตตามโนกรรม ผู้บริหารเทศบาลควรจัดการฝึกอบรมจิตใจ สร้างสมาธิและสติในการทำงานของเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการทุกปี เพื่อเสริมสร้างจิตใจให้เข้มแข็ง และลดปัญหาการใช้ความรุนแรง

ประเด็นที่ 4 การส่งเสริมการให้บริการด้านสาธารณโภคี ควรเร่งจัดทำโครงการของบประมาณเพื่อช่วยสนับสนุนเครื่องมืออุปกรณ์ในการบริการให้มีคุณภาพมากขึ้น หรือเป็นการบริจาคสิ่งของแก่ประชาชน เมื่อประชาชนได้รับความเดือดร้อน

ประเด็นที่ 5 การส่งเสริมการให้บริการด้านศีลสามัญญตา เจ้าหน้าที่ควรมีการวางกฎระเบียบ การบริการให้ชัดเจนและเข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน คำนึงถึงประชาชนเป็นหลัก พร้อมทั้งเน้นย้ำให้เจ้าหน้าที่รักษากฎ ระเบียบเหล่านั้น เพื่อมิให้เกิดข้อผิดพลาดในการบริการ

ประเด็นที่ 6 การส่งเสริมการให้บริการด้านทฤษฎีสัมมัญญา ควรปรับเปลี่ยนนโยบายการทำงานให้มีความทันสมัยมากขึ้น และพัฒนาเจ้าหน้าที่ทั้งหมดให้มีความเชี่ยวชาญการใช้อุปกรณ์และเครื่องมือให้มากขึ้น และจัดทำช่องทางเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชนให้เข้าถึงติดต่อได้ง่ายระหว่างเจ้าหน้าที่เทศบาลกับประชาชน เช่น การเปิดให้แสดงความคิดเห็นผ่าน Line, Facebook หรือ Website เพื่อรับปัญหาได้โดยตรง และนำมาพิจารณาแก้ไขต่อไป

สรุป แนวทางการใช้หลักสาราณียธรรมในการให้บริการสู่ความเป็นเลิศของเทศบาลตำบลคลองแงะ เห็นว่า ผู้บริหารควรกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่ที่มีความกระตือรือร้น ควรจัดการอบรมด้านกฎหมายให้แก่เจ้าหน้าที่ ควรจัดการอบรมฝึกจิตใจเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการทุกปี ควรเร่งหางบจัดซื้ออุปกรณ์ในการบริการให้มีคุณภาพมากขึ้น อีกทั้งควรมีการวางระเบียบการบริการให้ชัดเจน สุดท้ายควรเปลี่ยนรูปแบบการทำงานให้ทันสมัย และเปิดช่องทางแสดงความคิดเห็นจากประชาชน

อภิปรายผล

1. ระดับการใช้หลักสาราณียธรรมในการให้บริการสู่ความเป็นเลิศของเทศบาลตำบลคลองแงะ ตำบลพังลา อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่าเจ้าหน้าที่และบุคลากรของเทศบาลตำบลคลองแงะมีความพร้อมในการบริการประชาชนอย่างมาก มีการพัฒนาบุคลากรด้านกาย วาจา ใจ ด้านการให้แบ่งปัน ด้านกฎ ระเบียบ หรือคุณธรรมจริยธรรม และทัศนคติการยอมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน นำไปสู่การบริการที่เป็นเลิศได้ ทำให้ประชาชนให้การยอมรับ เกิดความเชื่อมั่นในการให้บริการของเทศบาลคลองแงะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยกร ลาภเดโช (2562) ได้วิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลนครแหลมฉบัง อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี” ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรเทศบาลนครแหลมฉบัง อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ที่ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรมในการปฏิบัติงานทั้ง 6 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด 3 ลำดับดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านเมตตาตามโนกรรมในการปฏิบัติงานด้านโครงสร้างพื้นฐาน รองลงมา ได้แก่ ด้านสัทธามัญญาในการปฏิบัติงานด้านโครงสร้างพื้นฐาน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านทฤษฎีสัมมัญญาในการปฏิบัติงานด้านโครงสร้างพื้นฐานตามลำดับ และสอดคล้องกับ น้ำลิน เทียมแก้ว (2561) ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาความพึงพอใจ

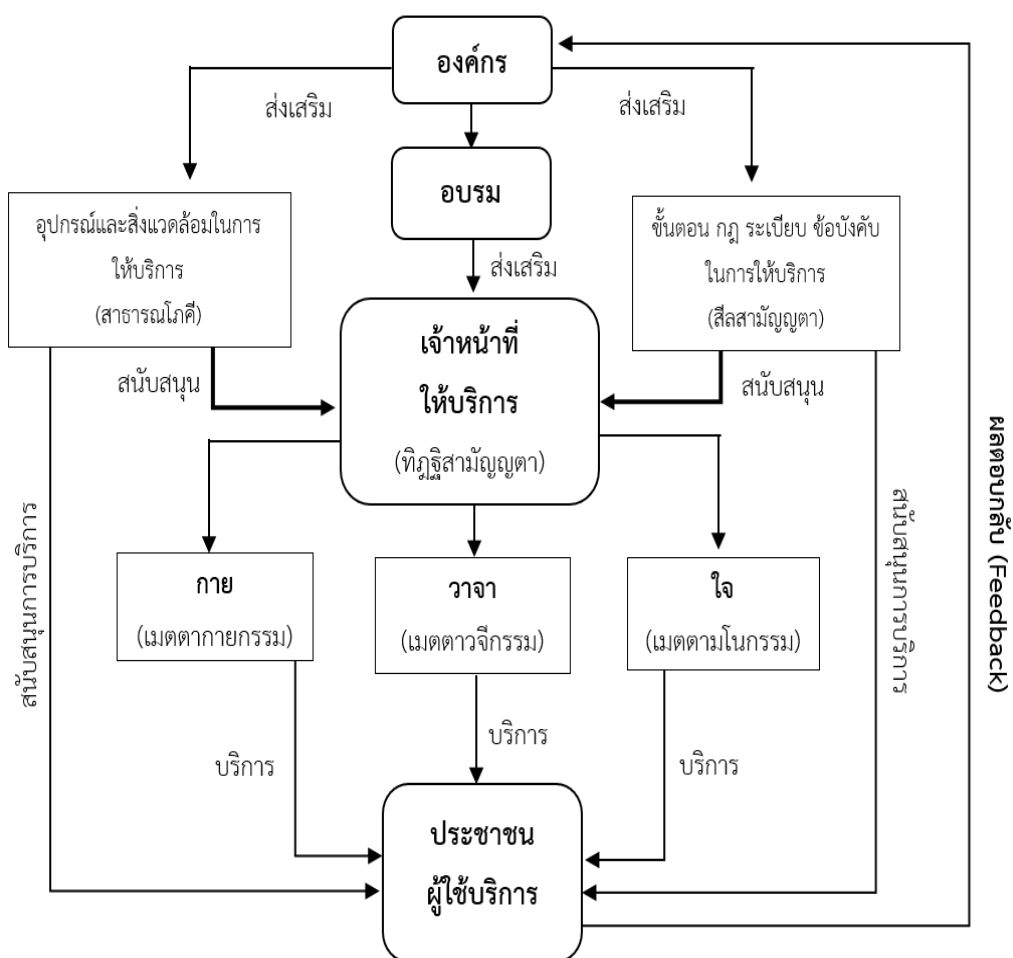
ต่อคุณภาพการให้บริการ สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประจำปีการศึกษา 2560” ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการของสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เป็นลำดับแรก คือ ด้านบุคลากรผู้ให้บริการ รองลงมาได้แก่ ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านกระบวนการ/ขั้นตอนการให้บริการ ด้านประชาสัมพันธ์ และด้าน ทรัพยากรสารสนเทศ

2. แนวทางการส่งเสริมการใช้หลักสราณียธรรมในการให้บริการสู่ความเป็นเลิศของเทศบาลตำบลคลองแวง ตำบลพังลา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ผู้บริหารควรย้ำเตือนกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่มีความกระตือรือร้นติดตามธุระของประชาชนอย่างใกล้ชิดและเร่งด่วน ควรจัดการอบรมด้านกฎหมายหรือข้อมูลสาธารณะที่เป็นประโยชน์แก่เจ้าหน้าที่ และเน้นย้ำกำชับให้เจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลประชาชนให้ครบถ้วน ผู้บริหารเทศบาลควรจัดการฝึกอบรมจิตใจ สร้างสมาธิ และสติในการทำงานของเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการทุกปี เพื่อเสริมสร้างจิตใจให้เข้มแข็ง และลดปัญหาการใช้ความรุนแรง ควรเร่งจัดทำโครงการของงบประมาณเพื่อช่วยสนับสนุนเครื่องมือ อุปกรณ์ในการบริการให้มีคุณภาพมากขึ้น หรือเป็นการบริจาคสิ่งของแก่ประชาชน เมื่อประชาชนได้รับความเดือดร้อน อีกทั้งเจ้าหน้าที่ควรมีการวางกฎ ระเบียบ การบริการให้ชัดเจน และเข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน คำนึงถึงประชาชนเป็นหลัก พร้อมทั้งเน้นย้ำให้เจ้าหน้าที่รักษากฎ ระเบียบเหล่านั้น เพื่อมิให้เกิดข้อผิดพลาดในการบริการ สุดท้ายควรปรับเปลี่ยนนโยบายการทำงานให้มีความทันสมัยมากขึ้น และพัฒนาเจ้าหน้าที่ทั้งหมดให้มีความเชี่ยวชาญในการใช้ อุปกรณ์และเครื่องมือให้มากขึ้น และจัดทำช่องทางเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชนให้เข้าถึง ติดต่อได้ง่ายระหว่างเจ้าหน้าที่เทศบาลกับประชาชน เช่น การเปิดให้แสดงความคิดเห็นผ่าน Line, Facebook หรือ Website เพื่อรับปัญหาได้โดยตรง สอดคล้องกับแนวคิดของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2551) ที่กล่าวว่า หลักสราณียธรรมยังผู้ปฏิบัติให้แสดงสภาวะถึงความเอื้อเฟื้อ มีไมตรีจิตแก่เพื่อนมนุษย์ ด้วยการแสดงความหวังดีผ่านกาย คือ การอยู่ร่วมกันด้วยการช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยความเต็มใจ (เมตตากายกรรม) ผ่านวาจา คือ กล่าวคำที่ก่อประโยชน์ สุขภาพ และกล่าวด้วยเมตตา (เมตตามโนกรรม) ผ่านใจ คือมีจิตคิดปรารถนาดีต่อผู้อื่น (เมตตามโนกรรม) ประกอบกับการแบ่งปันลาภผลให้ได้ร่วมใช้สอยแก่ผู้อื่น (สาธารณโภคี) ประพฤติสุจริตดีงาม (ศีลสามัญญตา) และเคารพรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ยึดถือหลักอุดมการณ์คือความดีอันสูงสุด อันเดียวกัน (ทิวฐิสามัญญตา) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ

สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหิดล (2554) ที่กล่าวว่า การปฏิบัติตนในการให้บริการเป็นแนวทางการสร้างความประทับใจจากผู้รับบริการถึง ผู้ให้บริการแสดงออกทางกาย ทางวาจา และทางใจ ดังนี้ ทางกาย เป็นลักษณะทางกายภาพภายนอกที่ส่งเสริมการบริการที่ดี โดยต้องทำตนเองให้แข็งแรงสดใสอยู่เสมอด้วยอาการกระตือรือร้นกระปรี้กระเปล่า การวางตัวเหมาะสมยินดีในการช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา การแต่งกายเรียบร้อยเหมาะสม ยิ้ม ไหว้ และทักทายด้วยกิริยาที่สุภาพอ่อนน้อม เปิดเผย และจริงใจต่อผู้รับบริการ ทางวาจา ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่จะสะท้อนให้เห็นถึงความเอาใจใส่ ใช้ถ้อยคำที่น่าฟังเหมาะสม ไพเราะชัดเจน ชัดคำ พูดให้น้อย ฟังให้มาก ไม่พูดคำหยาบ ทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้รับบริการ ทางใจ ทำจิตใจให้สดชื่นแจ่มใส มีจิตสำนึกในการให้บริการ ควบคุมอารมณ์จิตใจของตนให้เป็นปกติ เมื่อพบปะผู้คน และไม่แสดงอาการคุ่นเคืองให้ปรากฏ มีสมาธิและสติกับการทำงาน เพื่อลดข้อผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นวลอนงค์ วิเชียร (2549) ที่กล่าวว่า ผู้บริการต้องสามารถปรับตัวได้ทุกสถานการณ์ และทุกคน โดยสามารถควบคุมอารมณ์อดทนอดกลั้นต่อสิ่งที่ไม่พอใจ เพื่อพยายามสร้างความประทับใจ หรือความพึงพอใจให้กับผู้รับบริการ ทั้งต้องรู้จักสังเกต และมีความยืดหยุ่น และแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นให้ได้ อีกทั้งเจ้าหน้าที่ควรมีการวางกฎ ระเบียบ การบริการให้ชัดเจนและเข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน เพื่อมิให้เกิดข้อผิดพลาดและเกิดความรวดเร็วในการบริการ สอดคล้องกับแนวคิดของ เสรี วงพงษ์ (2558) ที่กล่าวว่า การบริการต้องมีการกำหนดหรือใช้หลักการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการตัดลดขั้นตอนที่ยุงยากซับซ้อนเกินความจำเป็นออกเพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วต่อการบริการ และลดปัญหาที่จะเกิดขึ้นที่เป็นอุปสรรคต่อการบริการได้ ทำให้การบริการมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งต้องปรับเปลี่ยนนโยบายการทำงานให้มีความทันสมัยมากขึ้น และพัฒนาเจ้าหน้าที่ทั้งหมดให้มีความเชี่ยวชาญการใช้อุปกรณ์และเครื่องมือให้มากขึ้น และสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหิดล ที่กล่าวว่า ผู้บริการต้องมีเจตคติที่ดีต่อการบริการ (Attitude) เนื่องจากเจตคติที่ดีจะนำมาซึ่ง ความยินดี ความเต็มใจช่วยเหลือผู้รับบริการ และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่ และมีประสิทธิภาพนำไปสู่การบริการที่เป็นเลิศได้ และเรียนรู้สอบถามความคิดเห็นของผู้รับบริการ เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงการบริการให้ดีขึ้น พร้อมทั้งต้องมีความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) การบริการควรมีการพัฒนาที่เกิดจากความคิดใหม่ๆ ของผู้บริการเองเพื่อให้เกิดการพัฒนางานให้ดีขึ้น โดยไม่ยึดกับการทำแบบเดิมๆ

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่เกิดจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์การสัมภาษณ์ถึงแนวทางการส่งเสริมการใช้หลักสาราณียธรรม เพื่อให้เกิดการบริการที่เป็นเลิศ สามารถนำมาสรุปเป็นแผนผังโมเดลได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กระบวนการส่งเสริมการใช้หลักสาราณียธรรมในการให้บริการสู่ความเป็นเลิศ

จากแผนภาพที่ 1 เป็นกระบวนการการส่งเสริมการใช้หลักสาราณียธรรมในการให้บริการสู่ความเป็นเลิศ ด้วยกระบวนการตามแผนผังข้างต้น โดยเริ่มต้นที่องค์กรต้องเห็นความสำคัญและสนับสนุน ทั้งด้านการอบรมกาย วาจา และใจ ให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการบริการ และกล่อมเกล่าให้เกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพื่อพัฒนาการบริการให้ทันสมัยมากขึ้น ทั้งองค์กรต้องสนับสนุนส่งเสริมด้านอุปกรณ์และสิ่งแวดล้อมในการบริการที่เหมาะสม ประกอบกับการวางขั้นตอน กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ในการให้บริการที่เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน เพื่อช่วยให้การบริการของเจ้าหน้าที่เป็นไปอย่างราบรื่น และสร้างความประทับใจให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนผู้เข้ามาใช้บริการ พร้อมทั้งเปิดช่องทางการแสดงความคิดเห็นต่อการบริการ เพื่อนำคำติชมมาปรับปรุงพัฒนาแก้ไขต่อไป

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า การใช้หลักสาราณียธรรมในการให้บริการสู่ความเป็นเลิศของเทศบาลตำบลคลองแงะ ตำบลพังลา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ทั้ง 6 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และแนวทางการส่งเสริมการใช้หลักสาราณียธรรมในการให้บริการสู่ความเป็นเลิศของเทศบาลตำบลคลองแงะ ตำบลพังลา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา เห็นว่า ผู้บริหารควรยึดเตือนกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่มีความกระตือรือร้นติดตามฐานะของประชาชนอย่างใกล้ชิดและเร่งด่วน ควรจัดการอบรมด้านกฎหมายหรือข้อมูลสาธารณะที่เป็นประโยชน์แก่เจ้าหน้าที่ และเน้นย้ำกำชับให้เจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลประชาชนให้ครบถ้วน ผู้บริหารเทศบาลควรจัดการฝึกอบรมจิตใจ สร้างสมาธิและสติในการทำงานของเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการทุกปี เพื่อเสริมสร้างจิตใจให้เข้มแข็ง และลดปัญหาการใช้ความรุนแรง ควรเร่งจัดทำโครงการของงบประมาณเพื่อช่วยสนับสนุนเครื่องมืออุปกรณ์ในการบริการให้มีคุณภาพมากขึ้น หรือเป็นการบริจาคสิ่งของแก่ประชาชน เมื่อประชาชนได้รับความเดือดร้อน อีกทั้งเจ้าหน้าที่ควรมีการวางกฎ ระเบียบ การบริการให้ชัดเจนและเข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน คำนึงถึงประชาชนเป็นหลัก พร้อมทั้งเน้นย้ำให้เจ้าหน้าที่รักษากฎ ระเบียบเหล่านั้น เพื่อมิให้เกิดข้อผิดพลาดในการบริการ สุดท้ายควรปรับเปลี่ยนนโยบายการทำงานให้มีความทันสมัยมากขึ้น และพัฒนาเจ้าหน้าที่ทั้งหมดให้มีความเชี่ยวชาญในการใช้อุปกรณ์และเครื่องมือให้มากขึ้น และจัดทำช่องทางเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชนให้เข้าถึงติดต่อได้ง่ายระหว่างเจ้าหน้าที่เทศบาลกับประชาชน เช่น การเปิด

ให้แสดงความคิดเห็นผ่าน Line, Facebook หรือ Website เพื่อรับปัญหาได้โดยตรง และนำมาพิจารณาแก้ไขต่อไป **ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย** 1) ผู้บริหารควรย้าเตือนกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่ติดตามฐานะของประชาชนอย่างใกล้ชิดและเร่งด่วน รับผิดชอบการให้เร็วที่สุด พร้อมทั้งพัฒนาให้เจ้าหน้าที่มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีให้เชี่ยวชาญมากขึ้น เพื่อบริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และรวดเร็ว 2) ผู้บริหารต้องจัดการอบรมด้านกฎหมายหรือข้อมูลสาธารณะที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน และเน้นย้ำกำชับให้เจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลประชาชนให้ครบถ้วน สิ่งเหล่านี้ทำให้ประชาชนเกิดความเข้าใจ เชื่อใจ เชื่อมั่น และศรัทธาในการทำงานขององค์กร 3) ผู้บริหารเทศบาลควรจัดการฝึกอบรมจิตใจ สร้างสมาธิและสติในการทำงานของเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการทุกปี เพื่อเสริมสร้างจิตใจให้เข้มแข็ง และลดปัญหาการใช้ความรุนแรง และปลุกฝังจิตสำนึกที่ดีในการให้บริการประชาชนด้วยการย้าเตือนถึงพันธกิจ อุดมการณ์หลักในการบริการในฐานะองค์กรของรัฐ และให้การยกย่องผู้ทำหน้าที่ได้ดี เพื่อเป็นแบบอย่างให้กับเจ้าหน้าที่คนอื่นๆ พร้อมทั้งติดตามประเมินผลการบริการของเจ้าหน้าที่เป็นประจำ 4) เทศบาลควรเร่งจัดทำโครงการของงบประมาณเพื่อเข้าไปช่วยสนับสนุนการบริการให้มีคุณภาพมากขึ้น หรือเป็นการบริจาคสิ่งของแก่ประชาชน เมื่อประชาชนได้รับความเดือดร้อน เพื่อให้ประชาชนดำเนินชีวิตโดยไม่ติดขัด 5) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ควรมีการวางกฎ ระเบียบ การบริการให้ชัดเจนและเข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน คำนึงถึงประชาชนเป็นหลัก พร้อมทั้งเน้นย้ำให้เจ้าหน้าที่รักษากฎ ระเบียบเหล่านั้น เพื่อมิให้เกิดข้อผิดพลาดในการบริการ 6) ผู้บริหารควรปรับเปลี่ยนนโยบายการทำงานให้มีความทันสมัยมากขึ้น และพัฒนาบุคลากรทั้งหมดให้มีความเชี่ยวชาญในการใช้อุปกรณ์และเครื่องมือให้มากขึ้น และจัดทำช่องทางเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชนให้เข้าถึงติดต่อได้ง่ายระหว่างเทศบาลกับประชาชน **ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป** 1) ควรศึกษาวิจัย เรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการให้บริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” 2) ควรศึกษาวิจัย เรื่อง “การใช้หลักสาราณียธรรมใน การพัฒนาการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” 3) ควรศึกษาวิจัย เรื่อง “การใช้หลักสาราณียธรรมในพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”

เอกสารอ้างอิง

- เทศบาลตำบลคลองแงะ. (2563). รายงานผลประเมินความพึงพอใจของประชาชนต่อผลการดำเนินงานของเทศบาลตำบลคลองแงะ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563. เรียกใช้เมื่อ 2 พฤศจิกายน 2565 จาก <https://khlongngae.go.th/report/cate/9>.
- _____. (2564). ความพึงพอใจของผู้รับบริการงานทะเบียนราษฎร. ผลการประเมิน. สำนักงานปลัดเทศบาลตำบลคลองแงะ. เรียกใช้เมื่อ 2 พฤศจิกายน 2565 จาก <https://khlongngae.go.th/report/cate/9>.
- _____. (2564). แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2566-2570 : ข้อมูลงานทะเบียนราษฎร เทศบาลตำบลคลองแงะ. 29 ตุลาคม.
- _____. (2564). ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการการแพทย์ฉุกเฉินวิถีใหม่ ER New Normal เทศบาลตำบลคลองแงะ. เรียกใช้เมื่อ 2 พฤศจิกายน 2565 จาก <https://khlongngae.go.th/report/cate/9>.
- นวนอนงค์ วิเชียร. (2549). ความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อการให้บริการของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สาขาบางประกง จังหวัดฉะเชิงเทรา. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการ. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- น้ำลิน เทียมแก้ว. (2561). การศึกษาความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการ สำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประจำปีการศึกษา 2560. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2551). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพมหานคร : เอส.рінดิง แมสโปรดักส์.
- พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี. (2546). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 120 ตอนที่ 100 ก หน้า 2 (9 ตุลาคม 2546).
- สำนักงานส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน. (2555). คู่มือหลักการการให้บริการที่ดี ภายใต้กระบวนการจัดการความรู้. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) ประเด็นการบริการประชาชน และประสิทธิภาพภาครัฐ. 18 เมษายน.

สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหิดล. (2554). คู่มือ-เทคนิคการให้บริการด้วยใจ “Service Mind”. นครปฐม : มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุจินต์ ธรรมชาติ. (2549). การวิจัยภาคปฏิบัติวิธีลัด. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

เสรี วงพงษ์. (2558). การพัฒนาแนวทางบริการสู่ความเป็นเลิศ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครปฐม. วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, 23(1), 66.

การให้บริการประชาชนตามหลักสังคหัตถุธรรมของเทศบาลเมือง
ปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช*

THE SERVICE PROVIDING TO PEOPLE ACCORDING TO
SANGGHAVATTHU DHAMMA OF MUANG PAKPUN MUNICIPALITY,
NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

พระมหาเอกชัย สิริธมโม (มานะจิตต์)¹

Phramaha Ekachai Siridhammo (Manajit)¹

พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร²

Phramaha Ekkawin Piyaweero²

สุปรียา ชำนาญพุฒิพร³

Supreecha Chamnanphuttiophon³

¹⁻³มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

¹⁻³Mahamakut Buddhist University, Thailand

Corresponding author E-mail: ekachai.bird67@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหัตถุธรรม ในเขตเทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางในการส่งเสริมการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหัตถุธรรม ในเขตเทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช การวิจัยครั้งนี้เป็นแบบผสมผสาน ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 395 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 รูป/คน ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า 1) การให้บริการประชาชนตามหลักสังคหัตถุธรรมของเทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้ง 4 ด้าน โดยรวม ซึ่งมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการให้บริการประชาชนด้านอัตถ

* Received 19 April 2023; Revised 26 April 2023; Accepted 28 April 2023

จริยา รองลงมา คือ ด้านการให้บริการประชาชนด้านทาน และด้านการให้บริการประชาชนด้านสมานัตตตา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการให้บริการประชาชนด้านปิยวาจา 2) ปัญหาและแนวทางในการส่งเสริมการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุธรรม ในเขตเทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านทาน เทศบาลไม่มีที่นั่งพักที่เพียงพอ เห็นควรให้เทศบาลจัดเตรียมที่นั่งให้ผู้รับบริการอย่างเพียงพอ ด้านปิยวาจา การติดต่อใช้บริการบางครั้งเจ้าหน้าที่พูดจาไม่สุภาพ ใช้น้ำเสียงไม่ไพเราะ ควรส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่นำหลักปิยวาจาไปใช้ในการให้บริการ ด้านอัตจริยา เจ้าหน้าที่ของเทศบาลให้บริการประชาชนแบบเลือกปฏิบัติ ควรให้ความสำคัญกับประชาชนที่มาติดต่อใช้บริการอย่างเท่าเทียมกัน ด้านสมานัตตตา เจ้าหน้าที่เทศบาลให้บริการประชาชน เอื้อผลประโยชน์ให้กับผู้รับบริการบางราย เจ้าหน้าที่ควรยึดการให้บริการของเทศบาลเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้ง

คำสำคัญ: การให้บริการ, สังคหวัตถุธรรม, ประชาชน, จังหวัดนครศรีธรรมราช

ABSTRACT

The objectives of this research are as follows; 1. to study the provision of public services according to the principles of Sanghawatthu Dhamma in Muang Pak Phun Municipality, Nakhon Si Thammarat province. 2. to study the problems and guidelines for promoting public services according to the principles of Sanghawatthu Dhamma in Muang Pak Phun Municipality, Nakhon Si Thammarat province. This research is a combination and quantitative research using questionnaires. Determine the sample used in the research of 395 persons and qualitative research by conducting in-depth interviews with key data providers of 5 persons. Use contextual content analysis techniques.

The results of the research showed that 1. The provision of public services according to the principles of Sanghawatthu Dhamma of Muang Pak Phun Municipality, Nakhon Si Thammarat province in all 4 aspects, which has an average value of a high level. When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average was the Atthacariya aspect; provision

of public services in the subjectivity, followed by Dana the provision of public services, in the aspect of Samanattata, and the aspect with the lowest average was the provision of public services was the aspect of Piyavaca.

2) Problems and guidelines for promoting public services according to the Sanghawatthu Dhamma principle in Muang Pak Phun Municipality, Nakhon Si Thammarat province. The municipality does not have enough seats. The municipality should provide adequate seats for service recipients. Piyavaca aspect; In contacting the service, the staff sometimes speaks impolitely, use a non-melodious tone and encourage staff to apply verbal principles in the service. Atthacariya aspect; some municipal officials provide discriminatory public services, officials should give equal importance to the people who come to use the service. Samanattata aspect; Some municipal officials serve the public in some cases, benefiting some service recipients. The authorities should strictly adhere to the services of the municipality, the interests of the people are the premises.

Keywords: Public Service, Sangghawatthu Dhamma, people, Nakhon Si Thammarat Provinces

บทนำ

การให้บริการประชาชน คือ กิจกรรม การกระทำ กระบวนการหรือผลการปฏิบัติงาน ซึ่งทำให้ประชาชนผู้รับบริการได้รับการตอบสนองตรงตามความต้องการหรือความจำเป็น นอกจากนี้การบริการยังเป็นกระบวนการส่งมอบและตอบสนองความต้องการของประชาชนผู้รับบริการ ดังนั้นหัวใจสำคัญของการบริการก็คือเจ้าหน้าที่ข้าราชการ ซึ่งผู้ปฏิบัติราชการ นอกจากจะมีหน้าที่รับผิดชอบตามภารกิจของตำแหน่งและองค์กรข้าราชการทุกคนล้วนมีหน้าที่เป็นกลไกของรัฐบาลในการให้บริการบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ประชาชน พระราชวรมุนี (ประยูร ธมมจิตโต) (2552) ได้ให้หลักคิดซึ่งสามารถนำมาเป็นคติเตรียมจิตใจ เพื่องานบริการไว้ ดังนี้ “เราเป็น

ข้าราชการที่ให้บริการประชาชนเหมือนคนอื่น แต่คนอื่นได้รางวัลสาขาบริการประชาชนดีเด่น ถามว่าคนที่ได้รางวัลด้านนี้ทำงานหนักกว่าเรากี่เท่าคำตอบคือไม่กี่เท่าหรอก แต่สิ่งที่เขาต่างจากเราตรงที่เขาใส่ใจเข้าไปในการบริการมนุษยสัมพันธ์ดี มีน้ำใจ เพราะฉะนั้น คนก็ประทับใจ เขามากกว่าที่ข้าราชการไม่เป็นที่ประทับใจของประชาชนนั้นอาจไม่ใช่ทำงานน้อย แต่อยู่ที่ให้น้ำใจน้อยไปหน่อยและมีจรรยาบรรณน้อยไปหน่อย ความประทับใจจึงน้อยลงไป ถ้าข้าราชการมีน้ำใจในการให้บริการ เขาจะมีความสุขในฐานะผู้ให้ เมื่อเขาเอื้ออาทรประชาชนเขาจะมีจรรยาบรรณนี้คือจรรยาบรรณนำหน้า เพื่อพัฒนาข้าราชการให้มีความสุขเพราะถือการทำงานเป็นการปฏิบัติธรรมโดยไม่รู้สีกว่าถูกบังคับ ถ้าข้าราชการทำอย่างนี้ได้ทุกคนจะอยู่อย่างมีความสุข”

ประชาชนผู้ใช้บริการถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญในการให้บริการ ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นองค์กรหรือหน่วยงานภาครัฐ ดังนั้นผู้บริหารของหน่วยงานราชการต้องเข้าใจถึงความต้องการของประชาชนต้องการบริการ ปัญหาที่พบเจอได้บ่อยก็มีหลายประการ ยกตัวอย่างเช่น มาตรฐานการให้บริการที่ทางหน่วยงานราชการกำหนดขึ้นไม่ตรงกับความต้องการของประชาชน การปฏิบัติราชการของข้าราชการผู้ให้บริการไม่เป็นไปตามมาตรฐานการให้บริการของหน่วยงานที่กำหนดไว้ คุณภาพงานบริการที่ประชาชนรับรู้ไม่ตรงกับสิ่งที่ประชาชนคาดหวัง ด้วยเหตุนี้การให้บริการที่ยังเป็นปัญหายู่งี้ เป็นสิ่งที่ทำให้การให้บริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเร่งหาแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นนี้เพราะเป็นส่วนสำคัญในการปฏิบัติราชการของข้าราชการทุกคนที่ต้องมีการปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ เป็นเรื่องที่ผู้บริหารตลอดจนถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเร่งแก้ไขดังที่ได้กล่าวมาในข้างต้น

จากการศึกษาการให้บริการประชาชนของเทศบาลเมืองปากพูน พบว่ามีปัญหาเนื่องมาจากการผู้ให้บริการยังไม่เข้าใจถึงการบริการที่ดีพอตลอดจนถึงประชาชนผู้ใช้บริการที่ไม่เข้าใจรูปแบบการให้บริการหรือมีความขัดข้องต่อการใช้บริการเองหรือจากอีกหลายปัจจัยที่ทำให้เกิดเป็นปัญหาและความไม่เข้าใจกันระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการและประชาชนผู้ใช้บริการ ดังนั้น เครื่องมือที่ช่วยประสานคนหมู่มากให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขเป็นขจัด

ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นสามารถอยู่ร่วมกันด้วยความรักสามารถนำไปใช้ได้ตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงระดับสังคมเป็นธรรมที่ก่อให้เกิดความผาสุกในบ้านเมืองและประเทศชาตินั้นคือหลักสังคหวัตถุธรรม (อง จตุกก. 21/32/50-51) ซึ่งการให้บริการประชาชนของเทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในเขตท้องถิ่น แต่ด้วยความที่มีประชากรมากทำให้การบริการในบางครั้งไม่เป็นไปตามความต้องการอย่างทั่วถึง จึงส่งผลถึงประสิทธิภาพการให้บริการและประสิทธิผลของการดำเนินงานด้านการให้บริการประชาชนของเทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุธรรมของเทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อให้ทราบถึงวิธีแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ เห็นสมควรที่จะศึกษาการนำหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาเพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมและช่วยส่งเสริมการพัฒนาในส่วนการให้บริการอันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในพื้นที่เทศบาลเมืองปากพูนอย่างสูงสุด จากเหตุผลดังกล่าว จึงควรนำหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้便是คือหลักสังคหวัตถุธรรม ได้แก่ 1) ทาน, 2) ปิยวาจา, 3) อตถจริยา และ 4) สมานัตตตา (โอบอ้อมอารี วชิโรภาส สงเคราะห์ประชาชน วางตนเหมาะสม) ซึ่งเป็นหลักธรรมจะทำให้คนเราอยู่กันด้วยความรักอยู่กันด้วยความปรารถนาดีและผูกพันใจต่อกันไว้ได้ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2543), หน้า 167-168.) ในการศึกษาและวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะได้นำผลการศึกษาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการประชาชนให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่นและนำผลของการศึกษาในส่วนของการเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุธรรมของเทศบาลเมืองปากพูนจังหวัดนครศรีธรรมราช ให้มีประสิทธิภาพและประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุธรรม ในเขตเทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางในการส่งเสริมการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุธรรม ในเขตเทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth in interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามหัวข้อดังต่อไปนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 32,398 คน (จำนวนประชากร ตามฐานข้อมูลประชากร ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2564)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช หาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 43) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 395 คน วิธีการคือ สุ่มประชากรแต่ละครอบครัวที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช หลังละ 1 คน เป็นผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นประชากร จำนวน 395 คน

1.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 รูป/คน ประกอบด้วย 1) นายธนวุฒิ ถาวรพราหมณ์ นายกเทศมนตรีเมืองปากพูน 2) ดร.สุกษัย นาคสุวรรณ ปลัดเทศบาลเมืองปากพูน 3) นางสาวระกิติ ศรีพร ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม 4) นางกระจาย ขวาลิทธิ ผู้ใหญ่บ้านตำบลปากพูน หมู่ที่ 4 5) พระปลัดสุริยา อาภาโค เจ้าคณะตำบลปากพูน (ธรรมยุต)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.1 แบบสอบถาม เรื่อง การให้บริการตามหลักสังคหวัตถุธรรม ของเทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยแบ่งข้อคำถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุธรรมของเทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้ง 4 ประการ คือ 1) ทาน คือ การเสียสละ 2) ปิยวาจา คือ การพูดจาไพเราะ 3) อตถจริยา คือ การช่วยเหลือกัน และ 4) สมานัตตตา คือ ความสม่ำเสมอ ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุธรรมของเทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.2 แบบสัมภาษณ์ เป็นแนวคำถามสำหรับ การให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุธรรมของเทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก ถูกพัฒนาขึ้นโดยผู้วิจัย ประกอบด้วยประเด็นสำคัญ 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์การให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุธรรมของเทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราชโดยตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือผ่านการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำเครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถาม และคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก ไปเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอน ดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ

1) ผู้วิจัยขอหนังสือจากศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยวิทยาเขตศรีธรรมโสกราช ถึง นายกเทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

2) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ตามบ้านต่าง ๆ ที่ได้ทำการสุ่มตัวอย่าง โดยทำการชี้แจงรายละเอียดของแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างฟังและรับแบบสอบถามคืนมาทั้งหมด จำนวน 395 ชุด

3) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถาม และตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้องในการตอบแบบสอบถาม แล้วนำมาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยผ่านโปรแกรมสำเร็จรูป

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยนัดหมายวัน เวลา และสถานที่กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และเดินทางไปเก็บข้อมูลตามวัน เวลา ที่นัดหมายไว้ สถานที่ในการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นสถานที่ที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ฟานักอาศัยอยู่ ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการจดบันทึกเป็นเอกสาร บันทึก โดยเครื่องอัดเสียง และบันทึกภาพ เมื่อได้รับอนุญาต

3. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาประกอบการพรรณนา (Content analysis technique)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง “การให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุธรรมของเทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช” สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา และรายได้ต่อเดือน ดังต่อไปนี้

เพศ ประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 208 คน คิดเป็นร้อยละ 52.42 และเป็นเพศหญิง จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 47.34

อายุ ประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ อายุ 25 – 44 ปี จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 38.48 รองลงมา อายุ 65 ปีขึ้นไป จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 29.11 อายุ 18 – 24 ปี จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 18.99 และอายุ 45 – 64 ปี จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 13.42

อาชีพ ประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีอาชีพเกษตรกรกรรม จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 36.20 รองลงมาคือ อาชีพรับจ้างทั่วไปและอื่นๆ จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ

ละ 26.33 อาชีพรับราชการ จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 24.56 อาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 12.91 และอาชีพเกษตรกรกรรม จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 16.16

การศึกษา ประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษา มัธยมศึกษา จำนวน 241 คน คิดเป็นร้อยละ 61.01 รองลงมา มีการศึกษา ปริญญาตรี จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 30.63 มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 6.84 และมีการศึกษา ประถมศึกษา จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.52

รายได้ต่อเดือน ประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีรายได้ต่อเดือน 10,001 – 15,000 บาท จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 45.31 รองลงมา มีรายได้ต่อเดือน 15,001 – 20,000 บาท จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 31.14 มีรายได้ต่อเดือน 20,000 บาทขึ้นไป จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 12.66 และมีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 10.89

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหัตถุธรรมของเทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า

การให้บริการประชาชนตามหลักสังคหัตถุธรรมของเทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม ซึ่งมีค่าแปลผลค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.48, S.D. = 0.16) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปหาต่ำสุด พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการให้บริการประชาชนด้านอัตถจริยา (คือ การช่วยเหลือกัน) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.50, S.D. = 0.23) อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการให้บริการประชาชนด้านทาน (คือ การเสียสละ) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.48, S.D. = 0.22) อยู่ในระดับมาก และด้านการให้บริการประชาชน ด้านสมานัตตตา (คือ ความสม่ำเสมอ) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.48, S.D. = 0.22) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการให้บริการประชาชนด้าน ปิยวาจา (คือ การพูดด้วยวาจาไพเราะ) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.50, S.D. = 0.24) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ด้านทาน พบว่าการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหัตถุธรรมของเทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านทาน (คือ การเสียสละ) มีค่าแปลผลโดยรวมค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.48, S.D. = 0.22) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 1 ที่ว่า เทศบาลจัดให้มีบริการสิ่งอำนวยความสะดวก

สะดวกต่าง ๆ เช่น บริการถ่ายเอกสาร เป็นต้น มากน้อย เพียงใด ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.71, S.D. = 0.45) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือข้อที่ 5 ที่ว่า เทศบาลมีการให้บริการประชาชนทั้งในและนอกสถานที่ทำการ มากน้อย เพียงใด ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.49, S.D. = 0.56) อยู่ในระดับมาก และข้อที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ 2 ที่ว่า เทศบาลได้จัดเตรียมที่นั่งพักระหว่างรอรับบริการอย่างเพียงพอ มากน้อย เพียงใด ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.35, S.D. = 0.48) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ด้านปิยวาจา พบว่าการให้บริการประชาชนตามหลักสัณคหัตถุธรรมของเทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านปิยวาจา (คือ การพูดจาไพเราะ) มีค่าแปลผลโดยรวมค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.45, S.D. = 0.24) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 4 ที่ว่าเจ้าหน้าที่ของเทศบาลเต็มใจรับฟังความคิดเห็นของประชาชนผู้มารับบริการอย่างสุภาพ มากน้อย เพียงใด ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.51, S.D. = 0.59) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือข้อที่ 2 ที่ว่า เจ้าหน้าที่ของเทศบาลยิ้มแย้มแจ่มใสและพูดจาด้วยความสุภาพจริงใจ มากน้อย เพียงใด ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.43, S.D. = 0.56) อยู่ในระดับมาก และข้อที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ 1 ที่ว่า เจ้าหน้าที่ของเทศบาลพูดจาทักทายกับประชาชน ด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน มากน้อย เพียงใด ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.38, S.D. = 0.49) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ด้านอัตถจริยา พบว่าการให้บริการประชาชนตามหลักสัณคหัตถุธรรมของเทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านอัตถจริยา (คือ การช่วยเหลือกัน) มีค่าแปลผลโดยรวมค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.50, S.D. = 0.23) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 1 ที่ว่า เจ้าหน้าที่ของเทศบาลได้ให้ความช่วยเหลือประชาชนทุกคนด้วยความเท่าเทียมกัน มากน้อย เพียงใด ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.59, S.D. = 0.50) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือข้อที่ 3 ที่ว่า เจ้าหน้าที่ของเทศบาลได้สร้างความเข้าใจระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชน มากน้อย เพียงใด ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.53, S.D. = 0.50) อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ 2 ที่ว่า เจ้าหน้าที่ของเทศบาลให้ความสำคัญกับประชาชนที่มาติดต่ออย่างเท่าเทียมกัน มากน้อย เพียงใด ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.39, S.D. = 0.49) อยู่ในระดับมากตามลำดับ

ด้านสมานัตตตา พบว่าการให้บริการประชาชนตามหลักสัณคหัตถุธรรมของเทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านสมานัตตตา (คือ ความสม่ำเสมอ) มีค่าแปลผล

โดยรวมค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.22) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 4 ที่ว่า เจ้าหน้าที่ของเทศบาลส่งเสริมให้ประชาชนบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ในโอกาสต่าง ๆ มากน้อย เพียงใด ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.50) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือข้อที่ 3 ที่ว่า เจ้าหน้าที่ของเทศบาลยึดผลประโยชน์ของประชาชน เป็นที่ตั้ง ไม่มีอคติลำเอียง มากน้อย เพียงใด ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.55) อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ 1 ที่ว่า เจ้าหน้าที่ของเทศบาลสงเคราะห์ประชาชนและมีจิตสำนึกในความรับผิดชอบหน้าที่ มากน้อย เพียงใด ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.51) อยู่ในระดับมากตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางในการส่งเสริมการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหัตถุธรรม ในเขตเทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ด้านทาน เทศบาลไม่มีที่นั้งพักที่เพียงพอสำหรับประชาชนผู้ใช้บริการเห็นควรให้เทศบาลจัดเตรียมที่นั้งรอ ให้ผู้รับบริการอย่างเพียงพอ ด้านปิยวาจา ในการติดต่อใช้บริการในบางครั้งเจ้าหน้าที่ของเทศบาลพูดจาไม่สุภาพ ใช้น้ำเสียงไม่ไพเราะ เห็นควรส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่นำหลักปิยวาจาไปปรับใช้ในการให้บริการ ด้านอัตถจริยา เจ้าหน้าที่ของเทศบาลให้บริการประชาชนแบบเลือกปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ควรความสำคัญกับประชาชนที่มาติดต่อใช้บริการอย่างเท่าเทียมกัน ด้านสมานัตตตา เจ้าหน้าที่ของเทศบาลในการให้บริการประชาชนในบางกรณี เจ้าหน้าที่เอื้อผลประโยชน์ให้กับผู้รับบริการบางราย เจ้าหน้าที่เทศบาลควรยึดการให้บริการของเทศบาลอย่างเคร่งครัดผลประโยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้งไม่มีอคติลำเอียง

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหัตถุธรรม ในเขตเทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช จากการสัมภาษณ์เชิงลึก กับ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เสนอการวิเคราะห์ในรูปแบบเชิงพรรณนา พบว่า

ด้านการให้บริการประชาชนด้านทาน (คือ การเสียสละ) การให้บริการตามหลักทาน คือการเสียสละนั้น ต้องเริ่มตั้งแต่เบื้องบนคือผู้บริหารที่จะต้องเสียสละแรงกายแรงใจในการวางแผนนโยบายใช้สอยทรัพยากร เทคโนโลยี เครื่องไม้เครื่องมือและบุคลากรให้ได้ศักยภาพ เพื่อให้การบริการสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน เป็นศูนย์กลางในยุคแห่งสังคมสมัยใหม่ มีความรวดเร็วไม่มีความจำกัดในเรื่องของสถานที่ให้บริการ อีกต่อไป อยู่ที่บ้านก็สามารถที่จะใช้บริการของเทศบาลได้ เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเต็มความสามารถตอบสนองนโยบายของผู้บริหารต้องมีพัฒนาความเชี่ยวชาญทางด้านนั้นๆ รวมทั้ง

ต้องพัฒนาบุคลากรภาพสังเกตข้อดี ข้อเสียของตนรวมถึงระบบการให้บริการเพื่อการปรับปรุงแก้ไขปัญหอันเกิดจากปัจจัย คือช่วงเวลาสถานการณ์บังคับให้ผ่านพ้นไปด้วยดี สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นการสร้างความประทับใจต่อผู้รับบริการเป็นภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่องค์กร ทำให้เกิดเสน่ห์ดึงดูดยึดเหนี่ยวจิตใจให้ประชาชนมาใช้บริการอีกครั้ง

ด้านการให้บริการประชาชนด้านพิววาจา (การพูดจาไพเราะ) การให้บริการประชาชนด้านพิววาจา คือ การพูดจาไพเราะ บุคลากรต้องพร้อมบริการด้วยการสื่อสารปฏิสัมพันธ์กันสองฝ่ายคือผู้ให้บริการและผู้รับบริการ เป็นหลักทั่วไปได้รับปลูกฝัง จากครอบครัว สถาบันการศึกษา นำมาปรับปรุงพัฒนาเป็นจรรยาบรรณหลักของข้าราชการทุกคนที่พึงประสงค์ เป็นนโยบายของผู้บริหารการที่ผู้ให้บริการพูดคุยซักถาม เมื่อประชาชนเข้าไปรับบริการมีคนต้อนรับ ถามว่าท่านมาติดต่อเรื่องอะไร ต้องการพบใคร ต้องการขอความช่วยเหลือในด้านใด แม้อย่างน้อยให้บริการอะไรไม่ได้ก็ให้คำแนะนำ จุดประชาสัมพันธ์สอบถามให้ข้อมูลเพื่อชี้แจงความสงสัยในการทำเอกสารอำนวยความสะดวกคลายข้อสงสัยและเตรียมเอกสารเพิ่มเติมได้ เพราะผลตอบรับด้านลบยุคปัจจุบันสามารถทำลายภาพลักษณ์องค์กรให้เสียหายได้อย่างรวดเร็วเพียงปลายนิ้วเท่านั้น

ด้านการให้บริการประชาชนด้านอัตถจริยา (การช่วยเหลือกัน) การให้บริการด้านอัตถจริยา คือ การช่วยเหลือกัน เป็นการขับเคลื่อนสังคม สังคมโดยการคิดของผู้นำคิดว่าผู้ปกครองหรือตัวแทนของชาวบ้านควรยืนอยู่ในน้ำ เราจะวิ่งไปหาคนที่เดือดร้อน จะไม่ให้คนที่เขาเดือดร้อนวิ่งเข้าหา การแก้ไขเดือดร้อนโดยใช้ข้อมูล เครื่องไม้เครื่องมือ เมื่อประชาชนติดต่อหรือเราไปติดต่อประชาชน หลักที่สำคัญก็คือความเท่าเทียม ซึ่งประชาชนมีความแตกต่างการเลือกปฏิบัติ จะทำให้มีการไปพูดกันปากต่อปากยอมทำให้เกิดความเสียหายต่อองค์กรและความเชื่อมั่นของประชาชนต่อองค์กร การวางมาตรฐานการบริการที่ครอบคลุมทั้งวัยของผู้ใช้บริการ สุขภาพร่างกายของผู้ใช้บริการ เพื่อความเสมอภาคกันในการให้และรับบริการ และปรับปรุงแนวทางการให้บริการ ตลอดจนถึงช่วยติดต่อประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาช่วยแก้ปัญหาให้กับประชาชนหากปัญหาบางอย่างอยู่เหนือขอบเขตความรับผิดชอบของเทศบาล เพราะประชาชนอาจไม่มีความรู้ความเข้าใจเพียงพอ เพื่อให้ตรงความต้องการของประชาชนอย่างสูงสุด

ด้านการให้บริการประชาชนด้านสมานัตตตา (ความสม่ำเสมอ) การให้บริการด้านสมานัตตตา คือ ความสม่ำเสมอ โดยเริ่มตั้งแต่นโยบาย รูปแบบ การปรับนำเทคโนโลยี การสื่อ

สารสนเทศสมัยใหม่มาปรับใช้ เพื่อให้สอดคล้องกับรูปแบบการใช้ชีวิตของประชาชนในปัจจุบัน แนวคิดสมาร์ตซิตี้ ที่การบริการมีได้จำกัดอยู่ที่สถานที่ทำการ แต่ประชาชนอยู่ที่บ้านก็สามารถเข้าถึงบริการได้ การขอความช่วยเหลือจากเทศบาลไม่ว่าจะเป็นการบรรเทาสาธารณภัย การดูแลด้านสุขภาวะบุคคล สิทธิประโยชน์ที่ประชาชนควรได้รับ แต่ยิ่งการเข้าถึงบริการมีสะดวกมากขึ้นเทศบาลจะต้องตอบสนองความต้องการต้องใช้ความสม่ำเสมอของการปฏิบัติงานต้องเพิ่มขยายความสามารถมากยิ่งขึ้น เพราะผลตอบรับการให้บริการก็มาในรูปแบบออนไลน์เช่นกัน ทำให้สามารถที่จะรับรู้ผลสะท้อนทั้งด้านบวก ด้านลบ การปรับปรุง เปลี่ยนแปลง พัฒนางองค์กร ตนเอง ด้านความรู้ความสามารถ สมรรถนะ ทักษะคนดี ที่กล่าวมาล้วนส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อองค์กร

อภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุธรรมของเทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช การให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุธรรมของเทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านอรรถจริยา (คือ การช่วยเหลือกัน) มีค่าเฉลี่ยแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือด้านทาน (คือ การเสียสละ) และด้านสมานัตตตา (คือ ความสม่ำเสมอ) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านปิยวาจา (คือ การพูดด้วยวาจาไพเราะ) อภิปรายได้ว่าการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุธรรมของเทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ประชาชนได้รับการบริการจากเทศบาลเมืองปากพูน อย่างเหมาะสม เทศบาลมีการจัดให้บริการอำนวยความสะดวก ความสะดวกสะอาดของสถานที่ การให้บริการนอกสถานที่ เจ้าหน้าที่ของเทศบาลพูดจาด้วยความสุภาพ รับฟังความคิดเห็นของผู้ใช้บริการ ให้บริการด้วยความเสมอภาค เท่าเทียม มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระวิศรุต จิตรีโสภณ (2561) ได้วิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย” พบว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า การให้บริการประชาชน ด้านอรรถจริยา (คือ การช่วยเหลือกัน) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านทาน ด้านปิยวาจา และสมานัตตตา ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมือง

จังหวัดเชียงราย มีการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. ปัญหาและแนวทางในการส่งเสริมการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุธรรม ในเขตเทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านทาน เทศบาลไม่มีที่นั่งพักที่เพียงพอสำหรับประชาชนผู้ใช้บริการเห็นควรให้เทศบาลจัดเตรียมที่นั่งรอให้ผู้รับบริการอย่างเพียงพอ ด้านปิยวาจา ในการติดต่อใช้บริการในบางครั้งเจ้าหน้าที่ของเทศบาลพูดจาไม่สุภาพ ใช้น้ำเสียงไม่ไพเราะ เห็นควรส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่นำหลักปิยวาจาไปปรับใช้ในการให้บริการ ด้านอัตถจริยา เจ้าหน้าที่ของเทศบาลให้บริการประชาชนแบบเลือกปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ควรความสำคัญกับประชาชนที่มาติดต่อใช้บริการอย่างเท่าเทียมกัน ด้านสมานัตตตา เจ้าหน้าที่ของเทศบาลในการให้บริการประชาชนในบางกรณี เจ้าหน้าที่เอื้อผลประโยชน์ให้กับผู้รับบริการบางราย เจ้าหน้าที่เทศบาลควรยึดการให้บริการของเทศบาลอย่างเคร่งครัดผลประโยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้งไม่มีอคติลำเอียง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิสิทธิ์ ขจรภพ (2561) วิจัยเรื่อง “การนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการให้บริการของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด” พบว่า 1) การนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการให้บริการของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ในการให้บริการโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ และ 3) บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ในการให้บริการ เรียงลำดับจากความถี่สูงไปหาต่ำสามอันดับแรก ได้แก่ ความส่งเสริมให้มีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 (อัตถจริยา) ในการให้บริการเพื่อบุคลากรเกิดการเอาใจใส่ให้บริการอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอมากยิ่งขึ้น ควรส่งเสริมให้มีการนำเอาหลักสังคหวัตถุ 4 (อัตถจริยา) ในการให้บริการ เพื่อให้บุคลากรเกิดความขยันอดทนให้บริการอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอมากยิ่งขึ้น และควรส่งเสริมให้มีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 (สมานัตตตา) ในการให้บริการเพื่อให้บุคลากรเอาใจใส่ให้บริการอย่างรวดเร็วอยู่เสมอมากยิ่งขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า การให้บริการประชาชนของเทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักสังคหวัตถุ ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน ประชาชนได้รับการบริการที่เหมาะสม มีการจัดให้บริการอำนวยความสะดวก ความสะอาดของสถานที่ การให้บริการนอกสถานที่ เจ้าหน้าที่ของเทศบาลพูดจาด้วยความสุภาพ รับฟังความคิดเห็นของผู้ใช้บริการ ให้บริการด้วยความเสมอภาค เท่าเทียม มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า การให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุธรรมของเทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ปัญหาและแนวทางในการส่งเสริมการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุธรรม ในเขตเทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านทาน เทศบาลไม่มีที่นั่งพักที่เพียงพอสำหรับประชาชน ผู้ใช้บริการเห็นควรให้เทศบาลจัดเตรียมที่นั่งรอให้ผู้รับบริการอย่างเพียงพอ ด้านปิยวาจา ในการติดต่อใช้บริการในบางครั้งเจ้าหน้าที่ของเทศบาลพูดจาไม่สุภาพ ใช้น้ำเสียงไม่ไพเราะ เห็นควรส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่นำหลักปิยวาจาไปปรับใช้ในการให้บริการ ด้านอัตถจริยา เจ้าหน้าที่ของเทศบาลให้บริการประชาชนแบบเลือกปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ควรให้ความสำคัญกับประชาชนที่มาติดต่อใช้บริการอย่างเท่าเทียมกัน ด้านสมานัตตตา เจ้าหน้าที่ของเทศบาลในการให้บริการประชาชนในบางกรณี เจ้าหน้าที่เอื้อผลประโยชน์ให้กับผู้รับบริการบางราย เจ้าหน้าที่เทศบาลควรยึดการให้บริการของเทศบาลอย่างเคร่งครัดผลประโยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้งไม่มีอคติลำเอียง ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย การให้บริการด้านทาน คือ การเสียสละ เทศบาลเมืองปากพูนจึงควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมด้านทาน การให้กำลังใจ การเสียสละ แก่ผู้ให้บริการและเพื่อนร่วมงานให้สามารถปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การให้บริการด้านปิยวาจา คือ การพูดจาไพเราะ เทศบาลควรจัดโครงการหรือกิจกรรมที่ช่วยสร้างขวัญกำลังใจให้กับเจ้าหน้าที่บริการประชาชน เช่น การจัดโครงการเจ้าหน้าที่ดีเด่นประจำเดือน โดยการทำป้ายประชาสัมพันธ์ เจ้าหน้าที่ดีเด่น เป็นต้น การให้บริการด้านอัตถจริยา (การช่วยเหลือกัน) เทศบาลเปิดช่องทางพิเศษสำหรับการให้บริการบุคคลพิเศษ เช่น ผู้พิการ สตรีมีครรภ์ ผู้สูงอายุ พระภิกษุ

การให้บริการด้านสมานัตตตา (ความสม่ำเสมอ) เทศบาลตรวจสอบมาตรฐานทั้งข้อดีข้อเสีย เพื่อการแก้ไขส่วนที่บกพร่อง ไม่ว่าจะเป็น ระบบงาน ผลตอบรับการปฏิบัติงานการให้บริการ และแนวทางการทำงานที่มีประสิทธิภาพแก่เจ้าหน้าที่เพื่อการพัฒนาทักษะศักยภาพเป็นต้น ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรศึกษาการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุธรรมของเทศบาลตำบลท่าแพ อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) ควรศึกษาการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนในยุคดิจิทัลตามหลักสังคหวัตถุธรรมของเทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช 3) ควรศึกษาการให้บริการสุขภาพชุมชนแก่ประชาชนตามหลักสังคหวัตถุธรรมของเทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช

เอกสารอ้างอิง

- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (2543). พัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยจิตวิทยาแบบยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระวิศรุต ฐิตโสภโณ. (2561). การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการปกครอง, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2552). พระไตรปิฎกมหามกุฏราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีพร้อมอรรถกถา. (ชุด 91 เล่ม). พระไตรปิฎก อรรถกถาแปล ฉบับครบรอบ 200 ปี แห่งราชวงศ์จักรี กรุงรัตนโกสินทร์ พุทธศักราช 2525. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- วิสิทธิ์ ขจรภพ. (2561). การนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการให้บริการของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด. ใน สารนิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- Taro Yamane. (1973). Statistics: An Introductory Analysis. 3rdEd. New York. Harper and Row. Publications. Vroom, H. V. (1967). Work and Motivation.

การใช้หลักสังคหัตถุธรรมในการพัฒนาการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นของประชาชน ในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช*

AN APPLICATION OF SANGKHAHAVATTHU DHAMMA IN LOCAL
ELECTION DEVELOPMENT OF PEOPLE IN THE AREA OF NOPPITAM
DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

พระครูปลัดชัยวัฒน์ ชยธมฺโม (คุ่มเดช)¹

Phakhrilad Chaiwat Chayathammo (Kumdet)¹

พระมหาเอกกวิน ปิยวีโร²

Phramaha Ekkawin Piyaweero²

สุปรีชา ชำนาญพุฒิพร³

Supreecha Chamnanphuttiphon³

¹⁻³มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

¹⁻³Mahamakut Buddhist University, Thailand

Corresponding author E-mail: khumdchc@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการใช้หลักสังคหัตถุธรรมในการพัฒนาการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน 2) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางในการพัฒนาโดยนำหลักสังคหัตถุธรรมไปใช้ในการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน การวิจัยครั้งนี้กำหนดรูปแบบการวิจัยเป็นแบบผสมผสานประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 396 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 รูป/คน ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาการใช้หลักสังคหัตถุธรรมในการพัฒนาการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน โดยรวมทั้ง 4 ด้าน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านปิยวาจา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านทาน และด้าน

* Received 19 April 2023; Revised 26 April 2023; Accepted 27 April 2023

อรรถจริยา ส่วนด้านสมานัตตตา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2) ปัญหาและแนวทางในการพัฒนาโดยนำหลักสังคหวัตถุธรรมไปใช้ในการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน พบว่าประชาชนไม่มีความเข้าใจในกระบวนการการเลือกตั้ง ไม่เคารพหลักการเลือกตั้ง 1 คน ต่อ 1 เสียง นอนหลับทับสิทธิไม่ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง มีอคติในการเลือกตั้ง แนวทางการพัฒนาโดยการนำหลักสังคหวัตถุธรรมไปใช้ในการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน ควรรณรงค์ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการการเลือกตั้ง เคารพถึงสิทธิของตน 1 สิทธิ 1 เสียง ประชาสัมพันธ์ให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เลือกผู้แทนตามนโยบายและคุณสมบัติ

คำสำคัญ: สังคหวัตถุธรรม, การพัฒนาการเลือกตั้ง, ประชาชน

ABSTRACT

The objectives of this research are: 1 . To study the application of Sanghawattadhamma principles in the development of people's elections for local government organizations. in Nopphitam district Nakhon Si Thammarat Province 2 . To analyze the problem. and guidelines for development by applying Sanghawattadhamma principles in the election of local government organizations of the people in Nopphitam district Nakhon Si Thammarat Province The design of this research was a mixed research consisting of quantitative research. Data was collected using a questionnaire. The sample group used in the research was 396 people and qualitative research. By interviewing with key informants, 7 informants/person. To analyze quantitative data with package computer program and qualitative data with descriptive method.

The results of the research were as follows: 1) The results of the study of the use of Sankhahavattuthamma principles in developing the election of local government organizations of the people. in Nopphitam district Nakhon Si Thammarat Province, including all 4 aspects, found that the overall level was at a high level. When considering each aspect, it was found that the Piyawaja

aspect had the highest average, followed by the dharma aspect and the atthacriya aspect. 2) Problems and guidelines for development by applying the principle of Sankhahavatthuthamma in the election of local government organizations of the people. in Nopphitam district Nakhon Si Thammarat Province found that people do not understand the election process. Not respecting the principle of 1 person per 1 vote, do not vote electoral bias Approaches for development by applying the Sangkhahavatthudhamma principles in the election of local government organizations of the people in Nopphitam district Nakhon Si Thammarat Province Campaigns should be made to educate the public about the electoral process. Respect their rights, 1 right, 1 vote. Choose representatives based on policies and qualifications.

Key words: Sangkhahavatthu, Election Development, People

บทนำ

นับแต่ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย ภายใต้รัฐธรรมนูญโดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และรัฐบาลในขณะนั้นได้มีกำหนดให้มีการเลือกตั้งเป็นครั้งแรกในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2476 และได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเลือกตั้งเรื่อยมา จนถึงปัจจุบันได้มีการพัฒนาการเลือกตั้งกระจายไปสู่ท้องถิ่น ครอบคลุมทุกพื้นที่ของประเทศไทย

ในปัจจุบันการเลือกตั้งได้พัฒนารูปแบบในทุกระดับของการเลือกตั้ง ตั้งแต่ระดับประเทศไปจนถึงระดับท้องถิ่น หากแต่การพัฒนาการเลือกตั้งนั้นจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งต่อประเทศชาติและประชาชนได้นั้น ควรที่จะนำหลักธรรมเข้ามาช่วยในการพัฒนาการเลือกตั้ง โดยหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่จะนำมาใช้ในการเลือกตั้งนั้น หลักสังคหวัตถุเป็นหลักธรรมที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาการเลือกตั้งได้ดีที่สุด สังคหวัตถุธรรม แปลว่า ธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งการสงเคราะห์กัน, ธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจกัน

หมายถึง หลักการครองใจคน, หลักยึดเหนี่ยวใจกันไว้, วิธีทำให้คนรัก, หลักสังคมสงเคราะห์ ซึ่งเป็นเครื่องประสานใจและเหนี่ยวรั้งใจคน ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ และทำให้อยู่กันด้วยความรักความปรารถนาดีต่อกัน สังคหวัตถุ แปลว่า ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวใจบุคคลและประสานหมู่ชนไว้ในความสามัคคี หมายถึง การกระทำ การสงเคราะห์ที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจของกันและกัน ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับคนทุกคนและทุกสังคม เช่น ผู้ปกครองหรือผู้บริหารกับ ผู้ใต้บังคับบัญชา (บริวาร) ศิษย์กับครูอาจารย์ เป็นต้น เพราะเป็นรากฐานแห่งการแบ่งปันผลประโยชน์ทางวัตถุที่ลงตัว และความเจริญก้าวหน้าทั้งส่วนตัวและส่วนรวม มี 4 ประการ ดังนี้ (57 ที.ปา. (ไทย) 11/313/295) 1) ทาน หมายถึง การให้ปันสิ่งของด้วยความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ ช่วยเหลือ สงเคราะห์ ด้วยทุนหรือทรัพย์สิน และวัตถุสิ่งของตลอดจนให้ความรู้และศิลปวิทยา นัยสำคัญของ “ทาน” ในสังคหวัตถุนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสงเคราะห์ผู้รับ เน้นผู้รับเป็นสำคัญ เช่น ช่วยเหลือ สงเคราะห์ผู้อื่นด้วยปัจจัย 4 กล่าวคือ เครื่องนุ่งห่ม อาหาร ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ฉะนั้นการให้ทานจึงควรให้ด้วยความมีเมตตา เพื่อแสดงน้ำใจไมตรี สร้างเสริมมิตรภาพให้ด้วยกรุณาต้องการช่วยปลดเปลื้องความทุกข์ความเดือดร้อนให้ด้วยมุทิตา ส่งเสริมสนับสนุนให้ทำความดีมีความเจริญก้าวหน้า เพราะฉะนั้นการให้ด้วยวัตถุสิ่งของ จึงมุ่งประโยชน์แก่ผู้รับ 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) ให้โดยหวังจะอนุเคราะห์ การให้ความเกื้อหนุนโอบอ้อมอารีด้วยเมตตา และการให้ การอุดหนุนเอื้อเฟื้อช่วยเหลือกันด้วยกรุณา 2) ให้โดยหวังเพื่อเป็นการสมัคสมานสามัคคี ด้วยการสงเคราะห์เกื้อกูลกันและกันในฐานะผู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับตน และ 3) ให้เพื่อเป็นการตอบแทนคุณ ประราธนาบูชาคุณแก่ท่านผู้มีคุณ เช่น ปู่ ทวด ยาย ทวด ตา ยาย และบิดา มารดาผู้ที่มีอุปการะคุณ (สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (พิมพ์ ธรรมธโร) 2527, หน้า 275-270) ทานหรือการให้นั้น ย่อมเป็นประโยชน์ทั้งแก่ผู้ให้และผู้รับ คือ ทำให้ผู้ให้มีความสุขเบิกบานใจ และอิมใจซึ่งจะเป็นประโยชน์เกื้อกูลต่อร่างกายและจิตใจ เป็นการสละความเห็นแก่ตัว ผู้รับย่อมได้รับประโยชน์จากสิ่งของที่เขาให้ การให้และการรับจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับมนุษย์ เป็นการรักษาความเป็นธรรมชาติของมนุษย์ไว้ เป็นการรักษาความเป็นสังคมความเป็นเพื่อนฝูงความเป็นญาติเอื้ออาไว และการให้กับการรับยังเป็นกฎเป็นกระบวนการของธรรมชาติของบุคคลผู้มีความกตัญญู ถ้าธรรมชาติไม่มีการให้และการรับปานนี้ก็จะไม่มีโลก

ดวงดาว มนุษย์ พืช สัตว์ และธรรมชาติอย่างแน่นนอน พระพุทธองค์ตรัสว่า “การให้ทานเป็นมงคลอันสูงสุด” 2) ปิยวาจา หรือ เปยยวัชชะ หมายถึง พูดอย่างคนรักกัน คือ กล่าวคำสุภาพ ไพเราะน่าฟัง ชี้แจง แนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีเหตุผลเป็นหลักฐานชักจูงในทางที่ดีงามหรือ คำแสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจ รู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจดีสมานสามัคคี เกิดไมตรี ทำให้รักใคร่นับถือและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน 3) อัตถจริยา หมายถึง ทำประโยชน์แก่เขา คือ ช่วยเหลือด้วยแรงกาย และชวนชววยช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ รวมทั้งช่วยแก้ไขปัญาและช่วยปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรม 4) สมานัตตตา หมายถึง เอาตัวเข้าสมาน คือทำตัวให้เข้ากับเขาได้ วางตนเสมอต้น เสมอปลาย ให้ความเสมอภาค ปฏิบัติสม่ำเสมอต่อผู้อื่น ไม่เอาเปรียบ และร่วมสุข ร่วมทุกข์ ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไขปัญา เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน (อง.จตุกก. (ไทย) 21/32/50-51)

อำเภอนบพิตำ เป็นอำเภอหนึ่ง ซึ่งอยู่ในเขตปกครองของจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งท้องที่อำเภอนบพิตำเดิมเป็นส่วนหนึ่งของอำเภอท่าศาลา กระทรวงมหาดไทยได้ประกาศลงวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2538 แบ่งพื้นที่การปกครองออกมาตั้งเป็น กิ่งอำเภอนบพิตำ โดยให้มีผลตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน ปีเดียวกัน และต่อมาในวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2550 ได้มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะขึ้นเป็น อำเภอนบพิตำ โดยมีผลบังคับตั้งแต่วันที่ 8 กันยายน ปีเดียวกัน มีการปกครองในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยแบ่งส่วนการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเทศบาล 1 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 3 แห่ง ซึ่งในการปกครองส่วนท้องถิ่นนี้ ผู้นำองค์กรและผู้บริหารพร้อมทั้งสมาชิก ต้องมาจากการเลือกตั้งของประชาชนในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งในการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของเขตอำเภอนบพิตำ อาจมีปัญหาอยู่บ้าง ไม่ว่าจะเป็นทัศนคติที่ไม่ตรงกัน การไม่ใช้วาจาที่ไม่สุภาพ ไม่ใช่เหตุผลในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อีกทั้งยังเล็งเห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม เมื่อมีการเลือกตั้งไม่ให้ความสำคัญกับการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง นอนหลับทับสิทธิ เป็นต้น

ดังนั้น ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของการใช้หลักสังคหวัตถุธรรมในการพัฒนาการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน ในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัด

นครศรีธรรมราช และเพื่อเป็นการศึกษาการใช้หลักสัจพัตถธรรมมีผลต่อการพัฒนาการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน ในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในระดับใด และศึกษาปัญหาและแนวทางในการพัฒนาโดยนำหลักสัจพัตถธรรมไปใช้ในการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน ในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้หลักสัจพัตถธรรมในการพัฒนาการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน ในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางในการพัฒนาโดยนำหลักสัจพัตถธรรมไปใช้ในการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน ในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth in interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามหัวข้อดังต่อไปนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 26,515 คน (ประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งอายุ 18 ปี จังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอนบพิตำ พ.ศ. 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยอยู่ในอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยสูตรของทาโร่ ยามานะ (Taro Yamane) ที่ระดับ

ความเชื่อมั่น 95 % (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 43) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 396 คน จากจำนวนประชากรทั้งหมด 26,515 คน

1.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 รูป/คน ประกอบด้วย 1) พระครูสุตติวิหารการ เจ้าคณะอำเภอพรหมคีรี – นบพิตำ ธรรมยุต 2. พระครูภัทรธรรมาภรณ์ เจ้าอาวาสวัดภูเขาเหล็ก 3. นายสมโชค อินณรงค์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนบพิตำ อำเภอ นบพิตำ จังหวัด นครศรีธรรมราช 4. นายจรินทร์ จันท์ชุม นายกองค์การบริหารส่วนตำบลกรุงชิง อำเภอ นบพิตำ จังหวัด นครศรีธรรมราช 5. นายสมุล ชัยณรงค์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลกะหรอ อำเภอ นบพิตำ จังหวัด นครศรีธรรมราช 6. นายคณิง สันธานเดชา ประชาชนหมู่ที่ 6 ตำบลนบพิตำ อำเภอ นบพิตำ จังหวัด นครศรีธรรมราช 7. นายปวิช อินรินทร์ รองประธานกองทุนหมู่บ้าน (บ้านห้วยตง)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.1 แบบสอบถาม เรื่อง การใช้หลักสังคหัตถุธรรมในการพัฒนาการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน ในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัด นครศรีธรรมราช โดยแบ่งข้อคำถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการใช้หลักสังคหัตถุธรรมในการพัฒนาการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน ในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัด นครศรีธรรมราช ทั้ง 4 ประการ คือ 1) ทาน 2) ปิยาวาจา 3) อตถจริยา และ 4) สมานัตตตา ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการนำหลักสังคหัตถุธรรมไปใช้ในการพัฒนาการเลือกตั้งในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัด นครศรีธรรมราช

2.2 แบบสัมภาษณ์ เป็นแนวคำถามสำหรับ การใช้หลักสังคหัตถุธรรมในการพัฒนาการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน ในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัด นครศรีธรรมราช โดยคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก ถูกพัฒนาขึ้นโดยผู้วิจัย ประกอบด้วย ประเด็นสำคัญ 2 ส่วนใหญ่ๆ คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ ส่วนที่ 2 แนวทางการนำหลักสังคหัตถุธรรมไปใช้ในการพัฒนาการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน ในเขต

อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ในแต่ละด้าน ควรเป็นอย่างไร โดยตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือผ่านการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย

3. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาประกอบการพรรณนา (Content analysis technique)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง “การใช้หลักสังคหัตถุธรรมในการพัฒนาการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน ในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช” สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา และรายได้ต่อเดือน ดังต่อไปนี้

เพศ ประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 57.58 และเป็นเพศชาย จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 42.42

อายุ ประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ อายุ 25 – 44 ปี จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 39.39 รองลงมา อายุ 65 ปีขึ้นไป จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 24.50 อายุ 18 – 24 ปี จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 18.43 และอายุ 45 – 64 ปี จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 17.68

อาชีพ ประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีอาชีพเกษตรกรกรรม จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 33.59 รองลงมาคือ อาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 24.49

อาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 15.91 อาชีพรับราชการ จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 14.65 และอาชีพอื่นๆ จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 11.36

การศึกษา ประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษา มัธยมศึกษา จำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 49.75 รองลงมา มีการศึกษา ปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 29.55 มีการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 20.70

รายได้ต่อเดือน ประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีรายได้ต่อเดือน 20,001 บาท ขึ้นไป จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 41.16 รองลงมา มีรายได้ต่อเดือน 9,000 – 15,000 บาท จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 32.32 มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 9,000 บาท จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 15.15 และมีรายได้ต่อเดือน 15,001 – 20,000 บาท จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 11.36

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการใช้หลักสังคหวัตถุธรรมในการพัฒนาการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน ในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

การใช้หลักสังคหวัตถุธรรมในการพัฒนาการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน ในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.43, S.D = 0.14) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านปิยวาจา ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.46, S.D = 0.26) อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านทาน ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.43, S.D = 0.30) อยู่ในระดับมาก และด้านอัตถจริยา ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.43, S.D = 0.28) อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านสมานัตตตา ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.41, S.D = 0.29) อยู่ในระดับมากตามลำดับ

ด้านทาน การใช้หลักสังคหวัตถุธรรมในการพัฒนาการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน ในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านทาน ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.43, S.D = 0.30) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อที่ 1 ที่ว่า ท่านเห็นว่าการเสียสละเวลาเพื่อไปเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความสำคัญมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$

= 4.48, S.D = 0.65) อยู่ในระดับมาก และข้อที่ 4 ที่ว่า การไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสิทธิและหน้าที่ที่ประชาชนทุกคนควรเสียสละความเห็นแก่ตัว เพื่อไปใช้สิทธิมีความสำคัญ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.48, S.D = 0.60) อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ข้อที่ 2 ที่ว่า ท่านเห็นว่า การให้ความรู้แก่ผู้อื่นเกี่ยวกับกระบวนการเลือกตั้งมีความสำคัญ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.40, S.D = 0.54) อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อที่ 3 ที่ว่า การใช้สิทธิ์เลือกตั้งเป็นการเสียสละต่อกระบวนการพัฒนาการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.36, S.D = 0.60) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ด้านปียาวา การใช้หลักสังคหวัตถุธรรมในการพัฒนาการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน ในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านปียาวา ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.46, S.D = 0.26) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อที่ 4 ที่ว่า การที่ประชาชนสนทนากันด้วยมธุรวาจาเป็นกระบวนการพัฒนาการเลือกตั้ง รูปแบบหนึ่ง ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.50, S.D = 0.53) อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ข้อที่ 2 ที่ว่า ท่านเห็นว่า ในกระบวนการพัฒนาการเลือกตั้งนั้นประชาชนทุกภาคส่วนไม่ควรใส่ร้ายป้ายสีกัน ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.49, S.D = 0.61) อยู่ในระดับมาก ต่อมา ข้อที่ 3 ที่ว่า ท่านเห็นว่า ในกระบวนการพัฒนาการเลือกตั้งนั้นประชาชนทุกภาคส่วนไม่ควรพุดจาขยุงเพื่อสร้างความแตกแยกในสังคม ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.46, S.D = 0.63) อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อที่ 1 ที่ว่า ท่านเห็นว่าในกระบวนการพัฒนาการเลือกตั้งนั้น ประชาชนควรพุดจากันด้วยเหตุผลและข้อเท็จจริง ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.38, S.D = 0.52) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ด้านอัตถจริยา การใช้หลักสังคหวัตถุธรรมในการพัฒนาการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน ในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านอัตถจริยา ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.43, S.D = 0.28) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อที่ 3 ที่ว่า ท่านเห็นว่า การที่ประชาชนไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง เพื่อให้ได้ผู้แทนของปวงชนเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย ($\bar{X}$ = 4.48, S.D = 0.62) อยู่ในระดับมาก และข้อที่ 4 ที่ว่า ท่านเห็นว่า การยอมรับเสียงข้างมากและเคารพเสียงส่วนน้อยเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.48, S.D = 0.61) อยู่ในระดับมาก

รองลงมาคือ ข้อที่ 2 ที่ว่า ท่านเห็นว่า การที่ท่านรณรงค์หรือชักชวนผู้อื่นไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง เป็นการบำเพ็ญประโยชน์ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.42, S.D = 0.50) อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อที่ 1 ที่ว่า ท่านเห็นว่า การที่ประชาชนไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งเป็นการบำเพ็ญประโยชน์ในการพัฒนาการเลือกตั้ง ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.36, S.D = 0.57) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ด้านสมานัตตตา การใช้หลักสังคหวัตถุธรรมในการพัฒนาการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน ในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านสมานัตตตา ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.41, S.D = 0.29) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อที่ 3 ที่ว่า ท่านเห็นว่า การที่ประชาชนไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งอย่างสม่ำเสมอ ในทุกครั้งที่มีการเลือกตั้งมีความสำคัญและจำเป็น ($\bar{X}$ = 4.44, S.D = 0.70) อยู่ในระดับมาก และข้อที่ 4 ที่ว่า ท่านเห็นว่า การที่ประชาชนปราศจากอคติพิจารณานโยบายของผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันมีความสำคัญ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.44, S.D = 0.62) อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ข้อที่ 2 ที่ว่า ท่านเห็นว่า การไม่นอนหลับหัตถ์สิทธิ์และการออกไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง เป็นการพัฒนาความเสมอภาคเท่าเทียมกันในกระบวนการเลือกตั้งของประชาชน ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.39, S.D = 0.69) อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อที่ 1 ที่ว่า ท่านเห็นว่า การเคารพหลักการเลือกตั้ง 1 คนต่อ 1 สิทธิ์ 1 เสียง เป็นการพัฒนาระบบการเลือกตั้งโดยความเสมอภาคของประชาชน ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.35, S.D = 0.56) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางในการพัฒนาโดยนำหลักสังคหวัตถุธรรมไปใช้ในการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน ในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ปัญหาในการพัฒนาโดยนำหลักสังคหวัตถุธรรมไปใช้ในการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน ในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช การที่ประชาชนไม่มีความรู้ความเข้าใจ ในกระบวนการเลือกตั้งและการใช้สิทธิของตนเท่าที่ควร ประชาชนไม่สามารถเล็งเห็นถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ผู้นำชุมชนไม่มีความสุจริต ไม่ได้ทำงานเพื่อประชาชนเท่าที่ควรประชาชนและหน่วยงานไม่มีความเข้าใจในหลักสังคหวัตถุธรรมอย่างแท้จริง การขาดการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการนำหลักธรรมไปใช้ในการพัฒนาการเลือกตั้ง การนำหลักสังคหวัตถุธรรมไปใช้ไม่มีความต่อเนื่อง ผู้มีความรู้ทางหลักสังคหวัตถุธรรมไม่สามารถอธิบายให้ประชาชนเข้าใจอย่างละเอียด ผู้นำไม่เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตน และการจัดอบรมหรือเสนอแนะต่อประชาชน ถึงการพัฒนาการเลือกตั้ง โดยใช้หลักธรรมเข้ามา

เสริม ยังมีน้อย แนวทางในการพัฒนาโดยนำหลักสังคหวัตถุธรรมไปใช้ ในการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน ในเขตอำเภอหนองบัวลำภู จังหวัดนครราชสีมา การใช้หลักสังคหวัตถุธรรมในการพัฒนาการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอหนองบัวลำภู จังหวัดนครราชสีมา ประกอบไปด้วย หลักธรรมทั้ง 4 ประการ คือ 1. ทาน (การเสียสละ) 2. ปิยวาจา (การพูดจาเป็นประโยชน์) 3. อัตถจริยา (การบำเพ็ญประโยชน์) และ 4. สมานัตตตา (ความเสมอภาค) ซึ่งแนวทางในการพัฒนาการเลือกตั้งโดยใช้หลักสังคหวัตถุธรรมนั้น คือ เห็นควรให้หน่วยงานที่รับผิดชอบและมีหน้าที่ในการเลือกตั้ง ให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชนให้มากกว่าเดิม ในการเลือกตั้ง หรือกระบวนการเลือกตั้ง เพื่อจะได้เกิดประโยชน์ และผลสูงสุด ในการทำหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชน ควรส่งเสริมให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง มีความรู้สึก รักและรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองตามที่กฎหมายกำหนด ในการเลือกตั้ง และเล็งเห็นประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก ผู้นำท้องถิ่นควรยึดหลักสังคหวัตถุธรรม เป็นหลักธรรมประจำใจ เพื่อความสุจริต และทำงานเพื่อประชาชนด้วยความยินดี ควรให้ประชาชนและหน่วยงานทำความเข้าใจในหลักสังคหวัตถุธรรมอย่างแท้จริง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการดำเนินงานบริหารชุมชน หรือองค์กรราชการได้ การนำหลักธรรมไปใช้ในการเลือกตั้งควรมี การนำเสนอหรือประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ควรให้ทุกหน่วยงาน ได้นำหลักสังคหวัตถุธรรมไปใช้อย่างต่อเนื่อง และขยายไปในภาคส่วนองค์กรต่างๆ ให้มีความเจริญควบคู่ไปทั้งทางด้านวัตถุและศีลธรรมควรให้ผู้มีความรู้ทางหลักสังคหวัตถุธรรม อธิบายให้ประชาชนเข้าใจอย่างละเอียด ผู้นำควรเป็นแบบอย่างให้ประชาชนเห็น เป็นการสอนประชาชน เพื่อพัฒนาประชาชน โดนผู้แทนเป็นตัวอย่างในการปฏิบัติตน ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการจัดอบรม หรือเสนอแนะต่อประชาชน ถึงการพัฒนาการเลือกตั้ง โดยใช้หลักธรรมเข้ามาเสริมเพื่อที่ประชาชนจะได้มีความรู้ความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการใช้หลักสังคหวัตถุธรรมในการพัฒนาการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน ในเขตอำเภอหนองบัวลำภู จังหวัดนครราชสีมา จากการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เสนอการวิเคราะห์ในรูปแบบเชิงพรรณนา

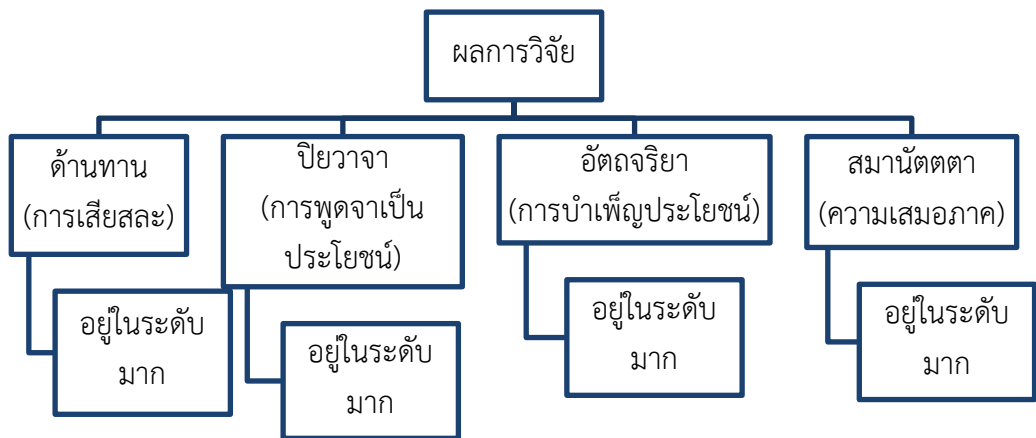
ด้านทาน (การเสียสละ) การพัฒนาการเลือกตั้งนั้น การเสียสละเป็นสิ่งที่สำคัญ ทุกคนย่อมต้องมีความร่วมมือกัน โดยเล็งเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลักมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

ร่วมมือกันทุกๆ กิจกรรม โดยการพิจารณาบุคคลที่จะเข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้แทนของประชาชน ต้องมีความเสียสละ อดทน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนในพื้นที่ ให้ความสำคัญกับการเสียสละตนเองเพื่อส่วนรวม ทั้งการเสียสละกำลังกาย กำลังทรัพย์ และกำลังสติปัญญา อีกทั้งยังต้องมีความเป็นผู้นำที่ดี ยึดถือประชาชนเป็นที่ตั้ง ให้สมควรกับที่ประชาชนได้เลือกเข้ามาทำหน้าที่แทนตน ดังนั้นย่อมเป็นการใช้หลักสังคหวัตถุธรรม ด้านทาน (การเสียสละ) เพื่อพัฒนาการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ด้านปิยวาจา (การพูดจาเป็นประโยชน์) การพูดจาที่เป็นประโยชน์ พูดจាកันด้วยเหตุผล อ่อนน้อม ถ่อมตน ไม่ใส่ร้ายป้ายสีในขณะหาเสียง ไม่พูดจาให้เกิดความแตกแยก หรือยุยงปลุกปั่นให้เกิดความแตกแยกกันในสังคม ไม่พูดจาเอาดีใส่ตัว เอาชั่วใส่ผู้อื่น ไม่พูดจาอันเป็นเหตุที่จะให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน มารยาทอันดีงาม ยิ้มแย้ม แจ่มใส วาจาไพเราะ ช่วยเหลือบุคคลต่างๆ ที่มาติดต่อราชการ นั้นเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้การพัฒนาการเลือกตั้งนั้นเป็นไปสู่วิถีทางที่ดี มีคุณธรรม และมีประสิทธิภาพได้

ด้านอัตถจริยา (การบำเพ็ญประโยชน์) ผู้แทนของประชาชนย่อมต้องมีความเสียสละประโยชน์ส่วนตน เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ให้ความร่วมมือกับทุกๆ กิจกรรม ไม่มีข้ออ้าง ไม่หลีกเลี่ยง ทุ่มเททั้งร่างกายและแรงใจในการพัฒนาชุมชนหรือองค์กร ควบคุมและซึ่งกันและกัน สร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในชุมชน องค์กร และหมู่คณะ ส่งเสริมให้ประชาชนรัก สามัคคีซึ่งกันและกัน ร่วมด้วยช่วยกันในการที่จะพัฒนาชุมชน สังคม รวมถึงประเทศชาติให้ไปสู่ความเจริญ ทั้งทางวัตถุและทางคุณธรรม จึงจะถือว่าเป็นการพัฒนาการเลือกตั้ง

ด้านสมานัตตตา (ความเสมอภาค) การเคารพซึ่งกันและกัน การเคารพเสียงข้างมาก 1 คน 1 สิทธิ 1 เสียง ให้ความยอมรับหาผู้ที่เข้าไปเป็นผู้แทน แม้ไม่ใช่คนที่ตนต้องการ แต่ถ้าเป็นมติของเสียงข้างมากก็ให้ความยอมรับ ให้โอกาสในการเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชน รวมถึงการที่ไม่อ่อนแอหลบหลีกสิทธิ ไปใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างสม่ำเสมอ และเลือกผู้แทนของตนโดยปราศจากอคติ เลือกตามความเหมาะสม ตามเจตนารมณ์ และมองเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ย่อมเป็นการพัฒนาการเลือกตั้งได้

แผนภาพที่ 1 ผลการวิจัยการใช้หลักสังคหัตถุธรรมในการพัฒนาการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของประชาชน ในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

อภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้หลักสังคหัตถุธรรมในการพัฒนาการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน ในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช การใช้หลักสังคหัตถุธรรมในการพัฒนาการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน ในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านปียวจา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านทาน และด้านอัตถจริยา ส่วน ด้านสมานัตตตา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อภิปรายได้ว่า การใช้หลักสังคหัตถุธรรมในการพัฒนาการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน ในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช นั้น ต้องมีปียวจา การพูดจาที่เป็นประโยชน์ การสนทนากันด้วยมธุรวาจา ไม่ใส่ร้ายป้ายสีซึ่งกันและกัน ไม่พูดจากยุงเพื่อสร้างความแตกแยกในสังคม และต้องพูดจาไปด้วยเหตุผลข้อเท็จจริง ทาน การเสียสละ ต้องมีการเสียสละเวลาไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ไม่เห็นแก่ตัวให้ความรู้แก่ผู้อื่นเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาการเลือกตั้ง ให้ความสำคัญกับการไปใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างสม่ำเสมอ อัตถจริยา การบำเพ็ญประโยชน์ มีการยอมรับเสียข้างมากและเคารพเสียงส่วนน้อย ธรนรงค์หรือชักชวนผู้อื่นไปใช้สิทธิเลือกตั้ง สมานัตตตา ความเสมอภาค มีการพิจารณานโยบายของผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันโดยปราศจากอคติ และเคารพหลักการเลือกตั้ง 1 คน ต่อ 1 สิทธิ 1 เสียง อยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับ

งานวิจัยของ พระครูวินัยธรพนพัฒน์ พลาวัน (สีลสุทโธ) (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$, $S.D = 0.36$) เมื่อเฉลี่ยเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านปิยวาจา ($\bar{X} = 3.92$, $S.D = 0.57$) รองลงมา คือ ด้านทาน ($\bar{X} = 3.83$, $S.D = 0.58$) ด้านอัตถจริยา ($\bar{X} = 3.80$, $S.D = 0.57$) และด้านสมานัตตตา ($\bar{X} = 3.77$, $S.D = 0.47$) ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มี เพศ อายุ และตำแหน่ง แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นระดับการศึกษาที่แตกต่างระหว่างกลุ่มปริญญาตรีกับกลุ่มมัธยมศึกษาและอนุปริญญา ในด้านทาน และรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างระหว่างกลุ่ม 15,001-20,000 กับกลุ่มอื่นๆ ในด้านทาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ข้อนี้ผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณมีความสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยข้าราชการ และผู้บริหาร จะต้องทำตัวให้น่าเชื่อถือมีความเสมอต้นเสมอปลาย มีธรรมาภิบาล มีจริยธรรม คุณธรรม โปร่งใส เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลต้องไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนโดยไม่ใช้ทรัพยากรของราชการ เพื่อประโยชน์ตนเอง โดยวางกฎระเบียบให้เคร่งครัด ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญจึงจะทำให้องค์การมีความน่าเชื่อถือและนำพาองค์การสู่ความเชื่อมั่นของประชาชนเพื่อประโยชน์แก่ทั้งสองฝ่าย คือ เพื่อประโยชน์ตน (องค์การ) และประโยชน์ผู้อื่น (ประชาชน) 3) องค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งมีบทบาทและหน้าที่ในการดูแลให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนในชุมชนสามารถเข้าถึงปัญหาและวิถีชีวิตของคนในชุมชนได้อย่างแท้จริงการใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารงานติดต่อประสานงานกับประชาชน จะเป็นหลักอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะส่งผลให้บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นบุคลากรที่มีคุณธรรมและนำไปสู่การเป็นองค์การที่มีธรรมาภิบาลต่อไป

2. ปัญหาและแนวทางในการพัฒนาโดยนำหลักสังคหวัตถุธรรมไปใช้ในการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน ในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ปัญหาในการพัฒนาโดยการนำหลักสังคหวัตถุธรรมไปใช้ในการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน ในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช คือ การที่ประชาชน

ไม่มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการการเลือกตั้งและการใช้สิทธิของตนเท่าที่ควร ไม่เคารพหลักการเลือกตั้ง 1 คน ต่อ 1 เสียง ว่าเป็นการเลือกตั้งโดยความเสมอภาคของประชาชน อีกทั้งประชาชนยังมีการนอนหลับทับสิทธิและไม่ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อย่างสม่ำเสมอทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง และยังมีอคติในการเลือกตั้ง ไม่พิจารณาตามนโยบายของผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน แนวทางการพัฒนาโดยการนำหลักสังคหวัตถุธรรมไปใช้ในการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน ในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ควรรณรงค์ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการ การเลือกตั้ง และเคารพถึงสิทธิของตน 1 สิทธิ 1 เสียง โดยความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างสม่ำเสมอทุกครั้ง และเลือกผู้แทนของตนตามนโยบายและคุณสมบัติอื่นๆ ไม่มีอคติพิจารณาตามนโยบายความเป็นจริง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า การใช้หลักสังคหวัตถุธรรมในการพัฒนาการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน ในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ปัญหาในการพัฒนาโดยการนำหลักสังคหวัตถุธรรมไปใช้ในการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน ในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช คือ การที่ประชาชนไม่มีความรู้ความเข้าใจ ในกระบวนการการเลือกตั้งและการใช้สิทธิของตนเท่าที่ควร ไม่เคารพหลักการเลือกตั้ง 1 คน ต่อ 1 เสียง ว่าเป็นการเลือกตั้งโดยความเสมอภาคของประชาชน อีกทั้งประชาชนยังมีการนอนหลับทับสิทธิและไม่ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อย่างสม่ำเสมอทุกครั้งที่มีการเลือกตั้งและยังมีอคติในการเลือกตั้ง ไม่พิจารณาตามนโยบายของผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน แนวทางการพัฒนาโดยการนำหลักสังคหวัตถุธรรมไปใช้ในการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน ในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ควรรณรงค์ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการการเลือกตั้ง และเคารพถึงสิทธิของตน 1 สิทธิ 1 เสียง โดยความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างสม่ำเสมอทุกครั้ง และเลือกผู้แทนของตนตามนโยบายและคุณสมบัติอื่นๆ ไม่มีอคติ พิจารณาตามนโยบายความเป็นจริง ข้อเสนอแนะนำไปใช้ต่อการพัฒนาการเลือกตั้ง 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการจัดการอบรมส่งเสริม ให้ประชาชนนำหลักสังคหวัตถุธรรมไปใช้ในการพัฒนาการเลือกตั้ง และปลูกฝังให้

ประชาชนตระหนักถึงความจำเป็นของหลักสังคหัตถุธรรม ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนาการเลือกตั้งดำเนินไปอย่างก้าวหน้ายิ่งขึ้น 2) ควรให้มีการนำหลักธรรมอื่น ๆ มาใช้ควบคู่กับการพัฒนาการเลือกตั้ง ซึ่งหลักธรรมทางพระพุทธศาสนานั้นมีหลายอย่าง อบรม ให้ความรู้แก่ประชาชน พร้อมทั้งให้การช่วยเหลือและสนับสนุน ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรมีการศึกษาเรื่องการใช้หลักสังคหัตถุธรรมในการพัฒนาการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่หลากหลายและรับทราบถึงการใช้หลักสังคหัตถุธรรมในการพัฒนาการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบและนำมาปรับปรุงแนวทางการใช้หลักสังคหัตถุธรรมในการพัฒนาการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาถึงหลักธรรมต่างๆ ที่สามารถใช้ในการพัฒนาการเลือกตั้ง เพื่อนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบว่าหลักธรรมอื่นๆ สามารถนำมาใช้กับการพัฒนาการเลือกตั้งได้หรือไม่อย่างไร และให้ผลสัมฤทธิ์ในระดับใด

เอกสารอ้างอิง

- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- พระครูวินัยธรพนพัฒน์ พลาวัน (สีลสุโท). (2560). การบริหารงานตามหลักสังคหัตถุ 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี. ใน การค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตร มหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระมหาวีรวงศ์ (พิมพ์ ธมฺมธโร). (2541). ธรรมะสร้างเยาวชน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Taro Yamane. (1973). Statistics: An Introductory Analysis. 3rdEd. New York. Harper and Row. Publications. Vroom, H. V. (1967). Work and Motivation.

การใช้หลักอปริหานิยธรรมในการบริหารจัดการองค์การบริหาร
ส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา*

AN APPLICATION OF APARIHANIYADHAMMA PRINCIPLE FOR
ADMINISTRATION OF THAPO SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE
ORGANIZATION, SADOA DISTRICT, SONGKHLA PROVINCE

พระกฤษดา จิตธมโม (แก้วประยูร)¹

Phra Krisada Thititammo (Kaewprayoon)¹

กันตภณ หนูทองแก้ว²

Kantapon Nuthongkaew²

สุปรีชา ชำนาญพุฒิพร³

Supreecha Chamnanphuttiophon³

¹⁻³มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

¹⁻³Mahamakut Buddhist University, Thailand

Corresponding author E-mail: kritsadas37@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการใช้หลักอปริหานิยธรรมในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ 2) วิเคราะห์ปัญหาและแนวทางในการพัฒนาหลักอปริหานิยธรรมในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน การวิจัยเชิงปริมาณและ การวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมดจำนวน 82 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้วิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (μ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยวิธีพรรณนา

1) การใช้หลักอปริหานิยธรรมในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ ทั้ง 7 ด้าน โดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.40$, $\sigma = 0.37$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการเชื่อ

* Received 19 April 2023; Revised 24 April 2023; Accepted 26 April 2023

พึงผู้บังคับบัญชาค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.76$, $\sigma = 0.38$) รองลงมา คือ ด้านให้เกียรติและคุ้มครองสตรี ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.53$, $\sigma = 0.43$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.31$, $\sigma = 0.55$) 2) แนวทางในการพัฒนาหลักการบริหารนิยมในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ พบว่า ควรมีการประชุมกันอยู่เป็นประจำภายในองค์กรเพื่อที่จะทำให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ โดยพร้อมเพรียงกัน ควรสร้างความเข้าใจให้แก่บุคลากรในด้านการกฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ควรมีการจัดกิจกรรมต่างๆ ภายในองค์กรเพิ่มมากขึ้นเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรและผู้บังคับบัญชา ควรมีการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย ควรมีการส่งเสริมและรักษาประเพณีวัฒนธรรมให้กับบุคลากรในองค์กรมากขึ้นและควรมีการส่งเสริมสนับสนุนโดย ให้การอารักขาคุ้มครอง ป้องกัน ศาสนาและมีการทำนุบำรุงศาสนามากขึ้น

คำสำคัญ: หลักการบริหารนิยม, การบริหารจัดการ, องค์การบริหารส่วนตำบล

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) an application of Aparihaniyadhamma principle for the administration of Thapo subdistrict administrative organization 2) to analyze problems and guidelines for the development of Aparihaniyaharma principle for the administration of Thapo subdistrict administrative organization. It is mixed Method Research. It consists of quantitative research and qualitative research. The population used in the research was 82 people and 5 key informants. The research tools were questionnaires and interviews. The statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The results of the research were found that 1) An application of Aparihaniyadhamma principle for the administration of Thapo subdistrict administrative organization, all 7 aspects were averaged at a high level ($\mu = 4.40$, $\sigma = 0.37$) When considering each aspect in order of average from highest to lowest, it was found that the aspect with the highest average is the obedience to the average commander was at the highest level ($\mu = 4.76$, $\sigma = 0.58$), followed by Honoring and protecting women the mean was at a highest level ($\mu = 4.53$, $\sigma = 0.43$) and the side with the mean the lowest is the

promotion and preservation of good culture and traditions, the mean was at a high level, ($\mu = 4.31$, $\sigma = 0.55$) 2) The guideline for administration of Thapo subdistrict administrative organization found that there should cooperate with personnel and meeting more, in various activities in organization, should create knowledge and understanding for personnel in the field of rules and regulations, activities should be organized within good relationship between personnel and supervisors and there should have right between men and women by delegating operations to culture to personnel in the organization and protection of religion and traditions should be promoted and preserved and supported by providing protection.

Keywords: Aparihaniyadhamma Principle, Administration, Subdistrict Administrative Organization

บทนำ

การบริหารจัดการองค์กรเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในองค์กร เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่วางไว้ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือภาคเอกชน ก็ต้องมีการบริหารจัดการองค์กรเนื่องจากการบริหารจัดการองค์กรนั้นเป็นการวางแผนหรือกำหนดทิศทางขององค์กรว่าจะดำเนินไปในทิศทางใด เปรียบเสมือนหางเสือเรือที่คอยควบคุมเส้นทางทำให้บุคลากรในองค์กรเห็นวิธีการและเป้าหมายที่ชัดเจนทำให้การทำงานง่ายและมีประสิทธิภาพมากขึ้น นำไปสู่ความสำเร็จขององค์กรโดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารจัดการของภาครัฐที่เป็นเครื่องมือหลักในการบริหารประเทศตั้งแต่ส่วนกลางส่วนภูมิภาคจนถึงระดับท้องถิ่นความสำเร็จของประเทศก็ขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการที่สำคัญไม่น้อยไปกว่าการพัฒนาการบริหารจัดการคือการพัฒนาบุคลากรให้ความรู้ความสามารถให้ควบคู่ไปกับคุณธรรม จริยธรรมมีการวางข้อปฏิบัติที่ดีแก่บุคลากรในองค์กรอย่างหลักธรรมาภิบาล ซึ่งเป็นไปตามคำแนะนำนโยบายของคณะรัฐมนตรีประเด็นการส่งเสริมระบบธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการภาครัฐโดยสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาและส่งเสริมให้เกิดการพัฒนากระบวนการราชการบุคลากรและเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างจริงจัง โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทางความคิดให้คำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติและเน้นประชาชนเป็นศูนย์กลางพร้อมกับยึดมั่นในหลักจริยธรรม

และธรรมาภิบาลมีสมรรถนะและความรู้ความสามารถพร้อมต่อการปฏิบัติงาน ดำเนินการปรับปรุงคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนตลอดจนสร้างขวัญกำลังใจและความผูกพันในการทำงาน การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพจะต้องสนองตอบต่อระบบทุนนิยมที่เน้นการแข่งขันในการประกอบธุรกิจ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามความต้องการ การบริหารจัดการสมัยใหม่ยังขาดอะไรบางอย่างที่เป็นนามธรรมที่เกี่ยวกับมนุษย์ที่จะต้องอยู่ร่วมกัน รวมทั้งสิ่งแวดล้อมในโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงและมีผลกระทบต่องสังคมและองค์กร (ทองดี ศรีตระการ , 2559)

การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นรูปแบบหนึ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นให้มากขึ้นโดยมีเจตนารมณ์เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้และเป็นกลไกสำคัญในการกระจายทรัพยากรการพัฒนาของรัฐไปสู่ชนบทได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีการกระจายอยู่ทั่วทุกพื้นที่และมีอำนาจในการบริหารจัดการตนเองอย่างการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา จากโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและเจ้าหน้าที่ต่างๆ ขององค์การเป็นจำนวนมากทำหน้าที่บริหารและรับผิดชอบงานด้านต่างๆ ในองค์การหลายแบบมีปัญหาอุปสรรคต่างๆ มากมาย เช่น ปัญหาการทุจริตต่อหน้าที่ขาดความรับผิดชอบเอาใจใส่ดูแลประชาชนและไม่มีความโปร่งใส ปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ทำให้เกิดการก้าวก่ายการทำงานกันและกัน การจัดแผนพัฒนาตำบลการใช้จ่ายงบประมาณผิดประเภทการขาดประชุมและการไม่สามารถควบคุมการบริหารงานของคณะกรรมการบริหารได้ เป็นต้น (โกวิทย์ พวงงาม, 2553)

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา เกิดช่องว่างในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหารและบุคลากรและอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความห่างเหินจนกลายเป็นความไม่เข้าใจในการทำงานร่วมกันและทำให้เกิดความสับสนในการปฏิบัติงาน เพื่อให้การบริหารงานขับเคลื่อนในทิศทางที่สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพในการบริหารงานต่างๆ สามารถนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการแก้ไขปัญหาซึ่งเป็นหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการปกครองและการบริหารสำหรับผู้บริหารที่สามารถนำมาใช้เพื่อส่งเสริมคุณธรรมของผู้บริหารการจัดการชุมชนให้ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ โดยใช้หลักอปริหานิยธรรม คือ 1) หมั่นประชุมกันเนื่อง

นิตย 2) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ 3) ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ 4) เคารพนับถือผู้ใหญ่ 5) ไม่ข่มเหงล่วงสตรี 6) เคารพสักการบูชาเจดีย์ 7) จัดให้อารักขา คุ้มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม ซึ่งหลักอปริหานิยธรรม 7 ประการนี้เป็นหลักธรรมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในองค์กร ให้มีใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความสามัคคีปรองดองประสานใจกันให้เป็นหนึ่งเดียว การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและสามารถทำงานกันเป็นทีมได้เพื่อสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับองค์กรเพื่อการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพในการบริหารองค์กร

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ เรื่อง การใช้หลักอปริหานิยธรรมในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา เพื่อต้องการบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ หลักอปริหานิยธรรม 7 ประการซึ่งหลักธรรมนี้พระพุทธเจ้าทรงตรัสแก่เจ้าวัชชีผู้ปกครองโดยระบอบสามัคคีธรรมและเพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ในการบริหารจัดการองค์การและผลการศึกษาไปเป็นข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาในการปรับปรุงการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา และหน่วยงานอื่นๆ ให้มีประสิทธิภาพและให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงแก่ประชาชนและบุคลากรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้หลักอปริหานิยธรรมในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางในการพัฒนาหลักอปริหานิยธรรมในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยแบบผสม (Mixed Methods) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยไว้ ดังนี้

1. กลุ่มประชากร

1.1 กลุ่มประชากรเชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา ทั้งหมดจำนวน 82 คน (ใช้ประชากรทั้งหมดในการวิจัย)

1.2 กลุ่มเป้าหมายเชิงคุณภาพ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ข้าราชการการเมือง 2 คน และข้าราชการประจำ จำนวน 3 คน รวมทั้งหมด 5 คน ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ (ข้าราชการการเมือง) รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ (ข้าราชการการเมือง) ปลัดองค์การบริหารส่วน ตำบลท่าโพธิ์ (ข้าราชการประจำ) หัวหน้าสำนักงานปลัด (ข้าราชการประจำ) และนักพัฒนาชุมชน (ข้าราชการประจำ)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 แบบสอบถาม (Questionnaires) เรื่อง การใช้หลักอปริหานิยธรรมในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา โดยมีโครงสร้างของแบบสอบถาม 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้หลักอปริหานิยธรรมในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา 7 ด้าน

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะและแนวทางในการใช้หลักอปริหานิยธรรมในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา

โดยตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือผ่านการค่าการวิเคราะห์เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of item objective congruence) จากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 3 ท่าน พบว่า มีค่าความดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 และทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายในงานวิจัย เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ปรากฏว่าได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.923

2.2 แบบสัมภาษณ์ (Interview From) มีลักษณะแบบมีโครงสร้าง ซึ่งเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open ended Form) โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบ สัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับการใช้หลักการบริหารนิยธรรมในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา โดยตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือผ่านการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ดำเนินการขอหนังสือรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสโกราช จังหวัดนครศรีธรรมราช ถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ใช้พื้นที่แจกแบบสอบถาม เพื่อทำการวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์

3.2 ผู้วิจัยนำส่งหนังสือถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามจากบุคลากรทั้งหมด จำนวน 82 คน

3.4 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 5 คน และรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์เชิงบูรณาการต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Techniques)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง “การใช้หลักอปริหานิยธรรมในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอสะเตกา จังหวัดสงขลา” สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และรายได้ต่อเดือนดังต่อไปนี้

เพศ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 53.66 และรองลงมาเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 46.34 อายุ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 30 - 39 ปี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 40.24 รองลงมาอายุระหว่าง 40 - 49 ปี จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 31.71 รองลงมาอายุระหว่าง 20 - 29 ปี คิดเป็นร้อยละ 18.29 และอายุ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 9.76

ระดับการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 63.41 รองลงมาคือ มัธยมศึกษา/ปวช. จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 19.51 และรองลงมาคืออนุปริญญา/ปวส. จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 8.54 และประถมศึกษา จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 8.54

ตำแหน่ง ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งข้าราชการ จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 36.59 รองลงมาคือ พนักงานจ้าง จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 32.93 รองลงมา คือ ลูกจ้างชั่วคราวจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 15.85 และลูกจ้างประจำ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 14.63

รายได้ต่อเดือน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ตั้งแต่ 10,000 - 15,000 บาท จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 43.90 รองลงมาคือ รายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 26.83 รองลงมารายได้ตั้งแต่ 20,000 บาทขึ้นไป จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 19.51 และรายได้ตั้งแต่ 15,000 - 20,000 บาท จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 9.76

2. ผลการวิเคราะห์การใช้หลักอปริหานิยธรรมในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

การวิเคราะห์การใช้หลักอปริหานิยธรรมในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลาโดยการหาค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) การใช้หลักอปริหานิยธรรมในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา โดยรวม

(N = 82)

ข้อ	การใช้หลักอปริหานิยธรรมในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา	ระดับการใช้		แปลผล
		μ	σ	
1.	ด้านการประชุมกันเองนิตย	4.01	0.60	มาก
2.	ด้านการพร้อมเพรียงกันประชุม	4.41	0.52	มาก
3.	ด้านการไม่บัญญัติหรือลบล้างข้อบัญญัติตามอำเภอใจ	4.45	0.58	มาก
4.	ด้านการเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา	4.76	0.38	มากที่สุด
5.	ด้านให้เกียรติและคุ้มครองสตรี	4.53	0.43	มากที่สุด
6.	ด้านการส่งเสริมและรักษาวินัยธรรมประเพณีที่ดีงาม	4.31	0.56	มาก
7.	ด้านจัดให้อารักขา คุ้มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม	4.36	0.48	มาก
โดยรวม		4.40	0.37	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การใช้หลักอปริหานิยธรรมในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมค่าเฉลี่ย ($\mu = 4.40$, $\sigma = 0.37$) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา ค่าเฉลี่ย ($\mu = 4.76$, $\sigma = 0.38$) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านให้เกียรติและคุ้มครอง

สตรี ค่าเฉลี่ย ($\mu = 4.53$, $\sigma = 0.43$) อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมประเพณีที่ดงามค่าเฉลี่ย ($\mu = 4.31$, $\sigma = 0.55$) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

3. แนวทางการส่งเสริมการใช้หลักอปริหานิยธรรมในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความสอดคล้องกัน ซึ่งให้สัมภาษณ์ในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 ด้านการประชุมกันเนื่องนิยต์ ควรการจัดประชุมเป็นประจำไม่ว่าจะเป็นรายปี รายเดือนหรือรายสัปดาห์เพราะการที่ได้มีการพูดคุยพบปะหารือกันอยู่เสมอเพื่อที่จะได้แก้ไขปัญหาต่างๆ

ประเด็นที่ 2 ด้านการพร้อมเพรียงกันประชุม ควรเปิดโอกาสให้สมาชิกผู้เข้าร่วมประชุมได้แสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึงและได้สรุปประเด็นสำคัญของแต่ละครั้งแต่ละเรื่อง

ประเด็นที่ 3 ด้านการไม่บัญญัติหรือลบล้างข้อบัญญัติตามอำเภอใจ ควรมีการประชุมรับฟังความคิดเห็นจากและเปิดโอกาสให้กับบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ทุกท่านได้มาร่วมกันแสดงความคิดเห็นจะได้หาวิธีการหรือแนวทางในการที่จะสร้างกฎระเบียบต่างๆ

ประเด็นที่ 4 ด้านการเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา ควรมีแนวทางในการปฏิบัติงานภายในองค์กรโดยยึดหลักการปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอย่างเคร่งครัด คือการปฏิบัติตามที่ตามคำสั่งผู้บังคับบัญชา เพื่อที่จะทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์

ประเด็นที่ 5 ด้านให้เกียรติและคุ้มครองสตรี ควรมีการเปิดโอกาสให้สตรีมีส่วนร่วมในการบริหารงานต่างๆ ภายในองค์กรหรือการเข้ามามีบทบาทในตำแหน่งสำคัญๆ

ประเด็นที่ 6 ด้านการส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมประเพณีที่ดงาม ควรมีการส่งเสริมและรักษาประเพณีวัฒนธรรมของตำบลไว้อย่างต่อเนื่อง ด้วยการจัดสรรงบประมาณโดยการอุดหนุนให้กับองค์กรต่างๆ

ประเด็นที่ 7 ด้านจัดให้อารักขา คຸ້ມครอง ป້ອ່ງกัน อັນชอบธรรม ควรมึนโยบายในการที่จะคຸ້ມครองและป້ອ່ງกันดำรงรักษพระพุทธศาสนา ให้คงอยู่ตลอดไปโดยการที่จะทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา

สรุปได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ ควรมีการประสานงานกับบุคลากรและมีการประชุมกันอยู่เป็นประจำ ควรมีการจัดกิจกรรมต่างๆ ภายในองค์กรมากขึ้นเพื่อที่จะทำให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ โดยพร้อมเพรียงกัน ควรสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่บุคลากรในด้านการกฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ควรมีการจัดกิจกรรมต่างๆ ภายในองค์กรเพิ่มมากยิ่งขึ้นเพื่อที่จะส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรและผู้บังคับบัญชา ควรมีการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างผู้หญิงและผู้ชายโดยการมอบหมายการปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับเพศ ควรมีการส่งเสริมและรักษาประเพณีวัฒนธรรมให้กับบุคลากรในองค์กรมากขึ้นและควรมีการส่งเสริมสนับสนุนโดย ให้การอารักขา คຸ້ມครอง ป້ອ່ງกัน ศาสนาและมีการทำนุบำรุงศาสนาให้มากขึ้น

อภิปรายผล

1. การใช้หลักอปริหานิยธรรมในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา โดยรวม อยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ได้ มีการบริหารจัดการองค์การโดยการยึดหลักของการมีส่วนร่วม มาใช้ในการบริหารและได้นำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระขจรศักดิ์ กิตติวุฑโฒ (2562) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักอปริหานิยธรรมของเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรที่มีความคิดเห็นต่อ การบริหารงานตามหลักอปริหานิยธรรมของเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยรวมพบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหารงานตามหลักอปริหานิยธรรมของเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง อยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถนำมา อภิปรายผลตามลำดับ ดังนี้

ด้านการประชุมกันเนืองนิตย์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ ได้มีส่วนร่วมในการประชุมปรึกษาหารือประสานงาน ภายในองค์กรอยู่เป็นประจำและได้มีพูดคุยกับบุคลากรภายในองค์กรอยู่เป็นประจำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระวิริยะ จิระธมโม (2560) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลตามหลักอปริหานิยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของครูสังกัดเทศบาล

เมืองปากพนัง อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานบุคคลตามหลักอปริหานิยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดเทศบาลเมืองปากพนัง อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 7 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ ส่วนด้านมีความเคารพต่อสถานที่ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดตามลำดับ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านการพร้อมเพรียงกันประชุม พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ ได้ให้ความสำคัญในการประชุมและเข้าร่วมประชุมตามเวลาที่กำหนดไม่ละทิ้งการประชุมโดยเข้าประชุมพร้อมเพรียงกันและได้ให้บุคลากรได้ลงมติเห็นชอบในการประชุมอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระขจรศักดิ์ กิตติวิฑูโร (2562) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักอปริหานิยธรรมของเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรที่มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักอปริหานิยธรรมของเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยรวมพบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหารงานตามหลักอปริหานิยธรรมของเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง อยู่ในระดับมากทุกด้าน

ด้านการไม่บัญญัติหรือลบล้างข้อบัญญัติตามอำเภอใจ พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ ไม่ได้ออกกฎระเบียบ กฎเกณฑ์ต่างๆ ตามความต้องการของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งและบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ ได้ถือกฎระเบียบ กฎเกณฑ์ต่างๆ ไว้เป็นบรรทัดฐานในการบริหาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระวิริยะ จิระมโม (2560) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลตามหลักอปริหานิยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของครูสังกัดเทศบาล เมืองปากพนัง อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่าการบริหารงานบุคคลตามหลักอปริหานิยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดเทศบาลเมืองปากพนัง อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 7 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ ส่วน ด้านมีความเคารพต่อสถานที่ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดตามลำดับ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และ ประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านการเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ ได้ให้ความเคารพคำสั่งของผู้บังคับสมอเมื่อได้รับคำสั่งและจะปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาด้วยความซื่อสัตย์ ขยันหมั่นเพียรและให้เกียรติผู้บังคับบัญชาเสมอซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุวัฒน์ ศรีษะเกษ (2563) ได้วิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 เพื่อการทำงาน : กรณีศึกษาอำเภอนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ อำเภอนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า (1) ด้านหมั่นประชุมกัน เนื่องด้วย อยู่ในระดับมากที่สุด (2) ด้านพร้อมเพรียงในการประชุม มาประชุม เลิกประชุมและทำภารกิจอื่นๆ ให้พร้อมกันอยู่ในระดับมากที่สุด (3) ด้านไม่บัญญัติสิ่งที่ไม่ได้บัญญัติหรือลบล้างข้อบัญญัติต่างๆ อยู่ในระดับมากที่สุด (4) ด้านเคารพนับถือผู้บังคับบัญชา และรับฟังคำแนะนำจากท่าน อยู่ในระดับมากที่สุด (5) ด้านไม่ข่มเหงหรือล่วงเกินสตรี อยู่ในระดับมากที่สุด (6) ด้านเคารพสักการะปูชนียสถานปูชนียวัตถุและรูปเคารพต่างๆ อยู่ในระดับมากที่สุด (7) ด้านให้ความคุ้มครองพระสงฆ์ผู้ทรงศีลและนักบวชอื่นๆ อยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านให้เกียรติและคุ้มครองสตรี พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ ได้มีการให้เกียรติสตรีและเพศอื่นเท่าเทียมกันโดยให้ความเคารพไม่ว่าจะเป็นเพศใดเป็นผู้บริหารและยังได้เปิดโอกาสให้สตรีได้มีบทบาทหน้าที่ในองค์กรโดยมีการยอมรับผู้บังคับบัญชาที่เป็นสตรีและยังให้การคุ้มครองสิทธิสตรีโดยชอบตามกฎหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระขจรศักดิ์ กิตติวุฑฺโฒ (2562) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักอปริหานิยธรรมของเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง ผลการวิจัยพบว่าบุคลากรที่มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักอปริหานิยธรรมของเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยรวมพบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหารงานตามหลักอปริหานิยธรรมของเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

ด้านการส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ ได้มีการส่งเสริม พิธีกรรมประเพณีวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามของท้องถิ่น โดยการปลูกฝังจิตสำนึก ให้แก่ประชาชนรักท้องถิ่นของตนและองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ยังได้ส่งเสริมกิจกรรมการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวกับความเชื่อถือศรัทธาของประชาชนในท้องถิ่นที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระขจรศักดิ์ กิตติวุฑฺโฒ (2562) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารงานตาม

หลักการบริหารนิยธรรมของเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรที่มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักการบริหารนิยธรรมของเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยรวมพบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหารงานตามหลักการบริหารนิยธรรมของเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง อยู่ในระดับมากทุกด้าน

ด้านจัดให้อารักขา ค้ำครอง ป้องกัน อันชอบธรรม พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ ได้ให้การค้ำครองศาสนาโดยการปลูกจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนาโดยมีการสนับสนุนกิจกรรมต่างๆทางศาสนา และได้ให้การค้ำครองศาสนาโดยนำหลักของศาสนามาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในรูปแบบพหุวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบัติ เจนสระคู (2560) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารโรงเรียนของผู้บริหาร ตามหลักการบริหารนิยธรรม 7 โรงเรียนการกุศล ของวัดทางพระพุทธศาสนาในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการบริหารโรงเรียนของผู้บริหารตามหลักการบริหารนิยธรรม 7 โรงเรียนการกุศลของวัดทางพระพุทธศาสนาในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านพร้อมเพรียงกันประชุมและพร้อมเพรียงกันเลิกประชุมรองลงมาคือด้านไม่ลุแก่อำนาจ ความอยาก ความเห็นแก่ตัว ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านใครเป็นใหญ่เป็นประธานใหญ่เคารพนับถือผู้ใหญ่

2. องค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ ควรมีการประสานงานกับบุคลากรและมีการประชุมกันอยู่เป็นประจำ ควรมีการจัดกิจกรรมต่างๆ ภายในองค์กรมากขึ้นเพื่อที่จะทำให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ โดยพร้อมเพรียงกัน ควรสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่บุคลากรในด้านการกฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ควรมีการจัดกิจกรรมต่างๆ ภายในองค์กรเพิ่มมากยิ่งขึ้นเพื่อที่จะส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรและผู้บังคับบัญชา ควรมีการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างผู้หญิงและผู้ชายโดยการมอบหมายการปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับเพศ ควรมีการส่งเสริมและรักษาประเพณีวัฒนธรรมให้กับบุคลากรในองค์กรมากขึ้นและควรมีการส่งเสริมสนับสนุนโดย ให้การอารักขา ค้ำครอง ป้องกัน ศาสนาและมีการทำนุบำรุงศาสนาให้มากขึ้น และนำมาพิจารณาแก้ไขต่อไป สอดคล้องกับแนวคิดของ พระทวีป กลยาณธมโม (2553) กล่าวคือ การประชุมกันเนื่องนิตย์ คือ การอยู่ร่วมกันการทำงานร่วมกันของคนในสังคมจะต้องมีการพบปะ ประชุมปรึกษาหารือกันสม่ำเสมอเพื่อแก้ไขปัญหาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันยอมรับในเหตุผลที่ถูกต้องที่เป็นประโยชน์เพื่อความเข้าใจที่ดีต่อกันของคนในสังคมซึ่งความเจริญไม่เกิดความเสื่อมในทุกกรณี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระครูนิกรสุนทรกิจ (2553) กล่าวคือ การพร้อมเพรียงกันประชุม เลิกประชุมและกระทำ

กิจที่ควรทำเพื่อให้เกิดความยุติธรรมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของหมู่คนที่อยู่ร่วมกัน ไม่กินแบ่ง แคลงใจกันจะทำงานอะไรก็สำเร็จได้ เช่น ในครอบครัวมีอะไรปรึกษาหารือกันก็ต้องอยู่พร้อมๆ กัน เพื่อทุกคนจะได้ยอมรับในสิ่งที่ทำลงไปด้วยความเต็มใจจะทำลงไปด้วยความเต็มใจ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า การใช้หลักอภิธานิธรรมในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ทั้ง 7 ด้าน โดยรวม อยู่ในระดับมาก และแนวทางการส่งเสริมการใช้หลักอภิธานิธรรมในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา เห็นว่า ควรมีการประสานงานกับบุคลากรและมีการประชุมกันอยู่เป็นประจำ ควรมีการจัดกิจกรรมต่างๆ ภายในองค์กรมากขึ้นเพื่อที่จะทำให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ โดยพร้อมเพรียงกัน ควรสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่บุคลากรในด้านการกฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ควรมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ภายในองค์กรเพิ่มมากยิ่งขึ้นเพื่อที่จะส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรและผู้บังคับบัญชา ควรมีการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างผู้หญิงและผู้ชายโดยการมอบหมายการปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับเพศ ควรมีการส่งเสริมและรักษาประเพณีวัฒนธรรมให้กับบุคลากรในองค์กรมากขึ้นและควรมีการส่งเสริมสนับสนุนโดย ให้การอารักขา ค้ำครอง ปกป้อง ศาสนาและมีการทำนุบำรุงศาสนาให้มากขึ้น ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 1) ด้านการประชุมกันเนื่องนิยัต ผลวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งควรคงไว้ในระดับนี้ และมีการพัฒนาส่งเสริมให้ดีขึ้น โดยพิจารณาเป็นรายชื่อที่ว่าการมีส่วนร่วมในการปรึกษารื้อกับบุคลากรยังมีค่าเฉลี่ยต่ำ ดังนั้น ควรมีการปรับปรุงให้มีการประชุมกันภายในองค์กรให้มากขึ้น เพื่อที่จะให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น 2) ด้านการพร้อมเพรียงกันประชุม ผลวิจัยพบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งควรคงไว้ในระดับนี้และมีการพัฒนาส่งเสริมให้ดีขึ้น โดยพิจารณาเป็นรายชื่อที่ว่าการลงมติเห็นชอบในการประชุมโดยพร้อมเพรียง ยังมีค่าเฉลี่ยต่ำ ดังนั้น ควรที่จะมีการจัดกิจกรรมต่างๆ ภายในองค์กร เพื่อที่จะทำให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการลงมติต่างๆ โดยพร้อมเพรียงกัน 3) ด้านการไม่บัญญัติหรือลบล้างข้อบัญญัติตามอำเภอใจ ผลวิจัยพบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งควรคงไว้ในระดับนี้และมีการพัฒนาส่งเสริมให้ดีขึ้น โดยพิจารณาเป็นรายชื่อที่ว่าการไม่ออกกฎระเบียบ กฎเกณฑ์ต่างๆ ตามความต้องการของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ยังมีค่าเฉลี่ยต่ำ ดังนั้น ควรให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือ เพื่อที่จะได้แก้ไขกฎระเบียบหรือข้อบังคับอื่นนอกเหนือจากกฎบังคับเดิมและไม่ออกกฎข้อบังคับนอกเหนือจากกฎระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง 4) ด้านการเชื้อฟังผู้บังคับบัญชา ผลวิจัยพบว่าโดยรวมอยู่ในระดับ

มากที่สุด ซึ่งควรรักษาระดับให้คงไว้ใน ระดับนี้ 5) ด้านให้เกียรติและคุ้มครองสตรี ผลวิจัยพบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งควรคงไว้ในระดับนี้และต้องมีการพัฒนาส่งเสริมให้ดีขึ้น โดยพิจารณาเป็นรายข้อที่ว่า ให้เกียรติสตรีและเพศอื่นๆ ได้มีบทบาทเท่าเทียมกัน ยังมีค่าเฉลี่ยต่ำ ดังนั้น ควรเปิดโอกาสให้สตรีมีส่วนร่วมในองค์กรให้มากขึ้นโดยการจัดตั้งชมรมสตรีภายในองค์กร เพื่อให้มีบทบาทเท่าเทียมกับเพศอื่นๆ 6) ด้านการส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม ผลวิจัยพบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งควรคงไว้ในระดับนี้และมีการพัฒนาส่งเสริมให้ดีขึ้น โดยพิจารณาเป็นรายข้อที่ว่า การส่งเสริมกิจกรรมอย่างมีส่วนร่วมที่เกี่ยวกับความเชื่อถือศรัทธาของประชาชนในท้องถิ่นที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตยังมีค่าเฉลี่ยต่ำ ดังนั้น ควรมีการจัดกิจกรรมทางศาสนาหรือประเพณีวัฒนธรรมให้มากขึ้น 7) ด้านจัดให้อารักขา คุ้มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม ผลวิจัยพบว่าโดยรวมอยู่ใน ระดับมาก ซึ่งควรคงไว้ในระดับนี้และมีการพัฒนาส่งเสริมให้ดีขึ้น โดยพิจารณาเป็นรายข้อที่ว่า การสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ และการจัด อารักขา คุ้มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม ยังมีค่าเฉลี่ยต่ำ ดังนั้น ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ การอารักขา คุ้มครอง ป้องกัน ศาสนาโดยมีการทำนุบำรุงศาสนา ไม่ว่าจะด้วยการถวายปัจจัยสี่ ให้แก่วัดหรือการสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับศาสนา ข้อเสนอแนะ เพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรมีศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุมชนตามหลักอปริหานิยธรรม ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา 2) ควรทำการวิจัย เรื่องการ ใช้หลักอปริหานิยธรรมในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

เอกสารอ้างอิง

- โกวิท พวงงาม. (2553). การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์.
- ทองดี ศรีตระการ. (2559). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอปริหานิยธรรม. วารสารปัญญาปณิธาน, 1(1), 2.
- พระครูนิกรสุนทรกิจ. (2553). การศึกษาวิเคราะห์เรื่องความสามัคคีในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระทวีป กลยานธมโม. (2553). การศึกษาวิเคราะห์หลักกัลป์ยานธรรมสำหรับการดำรงชีวิตที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา.วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2544). คุณธรรมสำหรับนักบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2545). องค์การและการจัดการ.กรุงเทพมหานคร : บริษัท ธรรมสาร จำกัด.

องค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์. (2565). ข้อมูลสถิติประชากร. เรียกใช้เมื่อ 4 พฤศจิกายน 2565, จาก <https://www.thapo.go.th/content/information>.

การใช้หลักไตรสิกขาต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร
ในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช*

AN APPLICATION OF TRI-SIKKHA TOWARDS COMPETENCY
DEVELOPMENT OF PERSONEL IN NAKHON SI THAMMARAT
PROVINCIAL ADMINISTRATION

ปิยนันท์ ฤทธิเดช¹

Piyanan Ritthidet¹

กันตภณ หงษ์ทองแก้ว²

Kantapon Nuthongkaew²

สุปรีชา ชำนาญพุฒิพร³

Supreecha Chamnanphuttiophon³

¹⁻³มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

¹⁻³Mahamakut Buddhist University Srithammasokraj Campus, Thailand

Corresponding author E-mail: piyanan5984@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการใช้หลักไตรสิกขาต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางแนวทางการใช้หลักไตรสิกขาต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มตัวอย่างคือบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 247 คน ผู้ให้ข้อมูลหลักคือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 รูป/คน การวิจัยนี้เป็นแบบผสมผสาน การวิจัยเชิงปริมาณรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์แบบโครงสร้างและวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) การใช้หลักไตรสิกขาต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราชอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านศีล

* Received 19 April 2023; Revised 26 April 2023; Accepted 28 April 2023

รองลงมาคือ ด้านปัญญา และหลักที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านสมาธิ และ 2) แนวทางการใช้หลักไตรสิกขาต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช การนำหลักไตรสิกขามาใช้การส่งเสริมการใช้ในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช และส่งเสริมให้มีการพัฒนาความรู้และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานโดยใช้หลักไตรสิกขาเป็นหลักพัฒนาศักยภาพของบุคลากรและศักยภาพในการทำงาน ก็จะทำให้การปฏิบัติงานของ องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช จะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ไตรสิกขา, การพัฒนาศักยภาพ, องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช

ABSTRACT

This research has the following objectives: 1) to study the use of the Tri-Sikkha principle for personnel potential development in Nakhon Si Thammarat Provincial Administrative Organization and 2) to study the approaches for the use of the threefold principle to develop the potential of personnel in Nakhon Si Thammarat Provincial Administrative Organization. The sample consisted of 247 personnel in the Nakhon Si Thammarat Provincial Administrative Organization. The main informants were 5 people. This research was a mixed method. Quantitative research collected data using a questionnaire. Data were analyzed by frequency distribution, percentage, mean and standard deviation. Qualitative research used structured interviews and content analysis.

The research results showed that 1) The use of the Tri-Sikkha principles to develop the potential of personnel in Nakhon Si Thammarat Provincial Administrative Organization was at a high level. The aspect with the highest average was morality, followed by wisdom, and the principle with the lowest average was concentration. 2) The application of the Tri-Sikkha principles to promote use in Nakhon Si Thammarat Provincial Administrative Organization

and promote the development of knowledge and experience in working by using the Tri-Sikkha Principle to develop the potential of personnel and work potential It will make the performance of Nakhon Si Thammarat Provincial Administrative Organization will be effective

Keywords: Tri-Sikkha, Potential Development, Nakhon Si Thammarat Provincial Administration

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้วางแผนที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม การพัฒนาที่ยึดหลักสมดุลยั่งยืน โดยวิสัยทัศน์ของการพัฒนาในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรภาครัฐให้มีความเป็นมืออาชีพและเพียงพอต่อการขับเคลื่อนภารกิจภาครัฐร่วมกับภาคเอกชนและภาคประชาสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้ระบบราชการเล็กกะทัดรัดแต่มีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพสูง ดังนั้นยุทธศาสตร์การพัฒนาและสังคมไทยจึงให้ความสำคัญลำดับสูงกับการพัฒนาคุณภาพคนเนื่องจากคนเป็นทั้งเป้าหมายสุดท้ายที่จะได้รับผลประโยชน์และผลกระทบจากการพัฒนาขณะเดียวกันก็เป็นผู้ขับเคลื่อนการพัฒนาไปสู่เป้าประสงค์ที่ต้องการจึงจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพคนในทุกมิติอย่างสมดุลทั้งจิตใจ ร่างกายความรู้ และทักษะความสามารถบุคลากรจัดเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในการบริหารงาน ซึ่งทุกองค์กรจะสามารถปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพและศักยภาพของบุคลากร ซึ่งหมายถึง บุคคลต้องมีความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ และทัศนคติที่เหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละคน แต่เนื่องจากปัจจุบันสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กรมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ตลอดจนมีการค้นพบเทคโนโลยีใหม่ๆ ด้านการบริหารงานและด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ทำให้บุคลากรที่คัดเลือกเข้ามาในองค์กรเห็นว่ามีเหมาะสมในการทำงานในขณะหนึ่งก็อาจกลับกลายเป็นผู้ที่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ดี จึงเป็นหน้าที่ขององค์กรที่จะต้องพัฒนาบุคคลเหล่านั้นให้มีคุณภาพและมีศักยภาพสายสนับสนุน ให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะ ประสบการณ์ คุณธรรม จริยธรรม รวมถึงมีทัศนคติที่

เหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละบุคคล สามารถก่อให้เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานให้
ก้าวหน้ายิ่งขึ้น

การจะพัฒนาบุคลากรขององค์กรจำเป็นต้องประเมินความสามารถของบุคลากรของ
องค์กรให้รู้ว่ามีจุดแข็งอะไรที่ต้องส่งเสริมสนับสนุนและมีจุดอ่อนอะไรที่ต้องปรับปรุงแก้ไขที่
สำคัญการพัฒนาเพื่อให้รู้ทันความเป็นไปของโลกธุรกิจในอนาคต องค์กรต้องมีความสามารถที่
จะแบ่งปันเอาทรัพยากรในตลาดมาสร้างความมั่งคั่งให้กับองค์กร ซึ่งเป็นภาระอันใหญ่หลวง
ของผู้บริหารทุกคนองค์กรที่ดีสมาชิกขององค์กรต้องมีข้อผูกมัดหรือพันธะทางใจว่าจะทำงาน
ขององค์กรประสบผลสำเร็จ และมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ การที่องค์กรจะขับเคลื่อนได้ขึ้นอยู่กับ
สมาชิกขององค์กรซึ่งการพัฒนาพนักงานมีหลายรูปแบบ เช่น การปฐมนิเทศ การฝึกอบรม
การมอบหมายงาน การทำงานเป็นกลุ่มคณะ (Team building) การประเมินผลการปฏิบัติงาน
การพัฒนาสายอาชีพ เป็นต้น (ประเวศน์ มหารัตน์สกุล, 2547 : 265)

องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มี
บุคลากรจำนวน 689 คน องค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นองค์กรที่ใกล้ชิดประชาชน การ
บริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ฝ่ายบริหารประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วน
จังหวัด รองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด และเลขาธิการนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด
ฝ่ายนิติบัญญัติประกอบด้วย สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และบุคลากรส่วนต่างๆ
จากโครงสร้างจำนวนประชากรดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งจะประสบ
ความสำเร็จได้นั้นต้องอาศัยความร่วมมือ ประสพการณ์จากบุคลากรที่มีอยู่มากมาย และมี
หน้าที่ที่แตกต่างกัน ถ้าองค์กรขาดส่วนหนึ่งส่วนใดก็จะทำให้เกิดความสำเร็จขึ้นไม่ได้ ในการ
พัฒนาศักยภาพบุคลากรในองค์กรนั้นได้มีการพัฒนาตลอดมาแต่การพัฒนาศักยภาพของ
บุคลากรโดยการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนานั้นยังไม่ได้มีการพัฒนาอย่างจริงจัง
จึงทำให้บุคลากรยังมีศักยภาพในการทำงานไม่เต็มที่ตามที่หน่วยงานต้องการ เพื่อการพัฒนา
อย่างยั่งยืนและเพื่อเพิ่มศักยภาพให้กับบุคลากรจึงได้นำหลักหลักไตรสิกขา คือ หลักการสำคัญ
ของการพัฒนามนุษย์ การฝึกฝนและพัฒนาคนนั้นทางพุทธศาสนาจัดวางเป็นหลักเรียกว่า
ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งถือว่าเป็นระบบการศึกษาที่ทำให้บุคคลพัฒนาอย่างมีบูรณา
การ และให้มนุษย์เป็นองค์รวมที่พัฒนาอย่างมีดุลยภาพ 1. ศีล เป็นเรื่องของการฝึกในด้าน
พฤติกรรม โดยเฉพาะพฤติกรรมเคยชิน เครื่องมือที่ใช้ในการฝึกศีล ก็คือวินัย วินัยเป็นจุดเริ่มต้น
ในกระบวนการศึกษาและการพัฒนามนุษย์ เพราะว่าวินัยเป็นตัวการจัดเตรียมชีวิตให้อยู่ใน

สภาพที่เอื้อต่อการพัฒนา โดยจัดระเบียบความเป็นอยู่ การดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกันในสังคม ให้เหมาะกับการพัฒนาและให้เอื้อโอกาสในการที่จะพัฒนา เมื่อฝึกได้ผลจนคนมีพฤติกรรมเคยชินที่ดีตามวินัยนั้นแล้วก็เกิดเป็นศีล ดังนั้น โดยสรุปวินัยจะมาในรูปของการฝึกพฤติกรรมเคยชินที่ดี และการจัดสภาพแวดล้อม ที่จะป้องกันไม่ให้มีพฤติกรรมที่ไม่ดี และเอื้อต่อการมีพฤติกรรมที่ดีที่พึงประสงค์ การฝึกคนให้คุ้นกับพฤติกรรมที่ดี ตลอดจนการจัดระเบียบระบบทั้งหลายทั้งปวงในสังคมมนุษย์ 2. สมาธิ เป็นเรื่องของการฝึกในด้านจิต หรือระดับจิตใจ ได้แก่การพัฒนาคุณสมบัติต่างๆ ของจิต ทั้งในด้านคุณธรรม เช่น ความเมตตา กรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ในด้านความสามารถของจิต เช่น ความเข้มแข็ง มั่นคง ความเพียรพยายาม ความรับผิดชอบ ความแน่วแน่มั่นคง ความมีสติ สมาธิ และในด้านความสุข เช่น ความอิ่มใจ ความร่าเริงเบิกบานใจ ความสดชื่นผ่องใส ความรู้สึกพอใจ พูดสั้นๆ ว่า พัฒนาคูณภาพ สมรรถภาพ และสุขภาพของจิต 3. ปัญญา เป็นเรื่องของการฝึกหรือพัฒนาในด้านการรู้ความจริง เริ่มตั้งแต่ความเชื่อ ความเห็น ความรู้ ความเข้าใจ ความหยั่งรู้เหตุผล การรู้จักวินิจฉัย ไตร่ตรอง ตรวจสอบ คิดการต่างๆ สร้างสรรค์ เฉพาะอย่างยิ่งเน้นการรู้ตรงตามความเป็นจริง หรือรู้เห็นตามที่เป็นจริง ตลอดจนรู้แจ้งความจริงที่เป็นสากลของสิ่งทั้งปวง จนถึงขั้นรู้เท่าทันธรรมชาติของโลกและชีวิต ที่ทำให้มีจิตใจเป็นอิสระ ปลอดภัย ไร้ทุกข์ เข้าถึงอิสรภาพโดยสมบูรณ์ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต) (2546 : 308)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “การใช้หลักไตรสิกขาต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการพัฒนาศักยภาพตามหลักไตรสิกขาของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพตามหลักไตรสิกขาของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้หลักไตรสิกขาต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาแนวทางการใช้หลักไตรสิกขาต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การวิจัยแบบผสมผสาน โดยในส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่บุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 689 รูป กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีของ เครจซีและมอร์แกน (เครจซีและมอร์แกน อ้างถึงใน สุทิน ชนะบุญ, 2560 : 148-160) ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ ร้อยละ 5 และระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 247 คน สุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยแบ่งตามสัดส่วน และการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 รูป/คน ใช้การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีเฉพาะเจาะจงโดยคำนึงถึงความเชี่ยวชาญในการใช้หลักไตรสิกขาต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักไตรสิกขาต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช และรวบรวมข้อมูลเพื่อสร้างเป็นกรอบคำถามของแบบสอบถาม และสร้างแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์สำหรับงานวิจัยการใช้หลักไตรสิกขาต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช และนำมาเสนอต่ออาจารย์ที่ปริญญานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหาและรับข้อเสนอแนะ และผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบเครื่องมือ ทั้งนี้เพื่อให้การวิจัยมีความสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้แล้วดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม จากประชากรกลุ่มตัวอย่างบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 247 คน ในในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช ส่วนแบบสัมภาษณ์ใช้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 รูป/คน ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์รวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ และเรียบเรียงข้อมูลตามวัตถุประสงค์ สำหรับข้อเสนอแนะและวิธีแก้ปัญหาเพื่อศึกษาแนวทางการใช้หลักไตรสิกขาต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัย 2 ชนิด คือแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์มีรายละเอียดดังนี้

แบบสอบถามมี 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล 3 ด้าน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการใช้หลักไตรสิกขาต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นความเห็นและข้อเสนอแนะการใช้หลักไตรสิกขาต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยมีการทดสอบแบบสอบถามโดยทดลองจากบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 30 คน และคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient- A) โดยงานวิจัยนี้มีค่า Coefficient Alpha ของ Cronbach การใช้หลักไตรสิกขาต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ คีล 0.80 สมานิ 0.80 ปัญญา 0.80 แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือที่สามารถนำไปใช้งานได้จริง

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ใช้สำหรับสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมายจำนวน 5 รูป/คน เป็นข้อคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการใช้หลักไตรสิกขาต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามบริบท ของผู้ให้ข้อมูล จำนวน 3 ข้อ

การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการนำเครื่องมือเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความถูกต้อง และความเหมาะสมโดยหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา (Index of Objective Congruence : IOC) แล้วเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นมาใช้ รวมทั้งปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญอีกครั้งการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 247 คน คำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับคะแนน การใช้หลักไตรสิกขาต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช 5 ระดับ และแปลความหมายของค่าเฉลี่ยด้วยเกณฑ์สัมบูรณ์ตามแนวทางของเบสต์ (Best, 1981, หน้า 240) ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง ระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง ระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึงระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง การใช้หลักไตรสิกขาต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยเรียงลำดับเป็นประเด็นสำคัญประกอบการพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์แนวทางการใช้หลักไตรสิกขาต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การใช้หลักไตรสิกขาต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม

(N = 247)

ข้อ	การใช้หลักไตรสิกขาต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร ในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช	ระดับการใช้		แปลผล
		$\bar{x}$	S.D.	
1.	ด้านศีล	4.57	0.46	มาก
2.	ด้านสมาธิ	4.46	0.50	มาก
3.	ด้านปัญญา	4.47	0.49	มาก
	โดยรวม	4.50	0.48	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การใช้หลักไตรสิกขาต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมมีค่าแปลผล ($\bar{x} = 4.50$, S.D = 0.48) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านศีลค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 4.57$, S.D = 0.46) อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านปัญญา ค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 4.47$, S.D = 0.50) อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านสมาธิ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 4.46$, S.D = 0.43) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะการใช้หลักไตรสิกขาต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนี้

ด้านศีล 1. การมีวินัยในการปฏิบัติงาน คือเป็นปัจจัยที่สำคัญมากข้อหนึ่งที่จะทำให้ผลการปฏิบัติงานหรือหน้าที่ บรรลุเป้าหมายได้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้นควรรักษาวินัย จน

ก่อให้เกิดความเคยชินเกิดเป็นพฤติกรรม 2. ปฏิบัติงานตามระเบียบวินัยที่องค์กรกำหนดให้ถูกต้อง,มีมารยาทกับผู้ร่วมงานและประชาชนที่มาติดต่อ 3. ใช้ศีลด้านความประพฤติ ระเบียบวินัย ความสุจริตทางวาจา 4. มีจริยธรรมในการปฏิบัติงาน ครองตนอยู่บนพื้นฐานของความดี มีคุณธรรม

ด้านสมาธิ 1. การมีสภาวะจิตใจที่เข้มแข็งในการทำงาน มีความนิ่งต่อสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น จะส่งผลต่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ 2. ใช้สมาธิคิดไตร่ตรองงานที่ได้รับมอบหมายเพื่อให้งานออกมาสมบูรณ์ถูกต้องตามระเบียบ 3. ปลูกฝังคุณธรรม สร้างเสริมคุณภาพสมรรถภาพ และสุขภาพจิต 4. คิดทบทวนอย่างรอบคอบใช้สติในการแก้ไขปัญหา

ด้านปัญญา 1. การใช้ความรู้ที่มีบวกกับประสบการณ์ที่ผ่านมา นำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ หรือเผยแพร่ประสบการณ์หรือองค์ความรู้นั้นแก่ผู้อื่น 2. ใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและพัฒนางานให้ทันตามยุคตามสมัยเพื่อความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ 3. เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงใช้สติปัญญาแก้ปัญหาด้วยความถูกต้อง 4. มั่นทบทวนกฎระเบียบเกี่ยวกับงานที่ทำและศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมสม่ำเสมอ

อภิปรายผล

1.การใช้หลักไตรสิกขาต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 3 ด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากอภิปรายผลได้ว่า

ด้านศีล พบว่า การใช้หลักไตรสิกขาต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านศีล เป็นข้อปฏิบัติที่เป็นหลักที่ใช้สำหรับฝึกอบรมในด้านความประพฤติ เป็นวินัยเป็นเครื่องข่มจิต ข่มที่ตัวจิตไม่ให้ตามใจกิเลส ศีลเป็นหลักธรรมเพื่อเป็นพื้นฐานให้การครองชีวิตในสังคมช่วยกำหนดแนวทางให้ปฏิบัติตนต่อเพื่อนร่วมงานโดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่หมู่คณะ เป็นเครื่องมือที่ทำให้เราทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเมื่อมีศีลเราจะหน้าที่โดยสุจริต โปร่งใส มีความยุติธรรม รู้จักเสียสละเพื่อส่วนร่วม และมีความรับผิดชอบร่วมกัน ศีลจะเป็นเครื่องมือช่วยสร้างหลักเกณฑ์ควบคุมพฤติกรรมสร้างระเบียบวินัยให้เกิดขึ้นแก่บุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (2546 : 308) ศีลสิกขา หมายถึง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมในทางความ

ประพุดอย่างสูงฝึกฝนอบรมความประพฤติทางกาย วาจา คือ ระเบียบวินัย การอยู่ร่วมกับผู้อื่นและในสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ด้วยดี ด้วยความเกื้อกูลไม่ทำลาย ไม่เบียดเบียน และสอดคล้องกับพระธรรมปิฎก ป.อ. ปยุตโต (2549 : 21) ศील คือการฝึกฝนพัฒนาด้านพฤติกรรม หมายถึง การพัฒนาพฤติกรรม ทางกายและ วาจาให้มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้องมีผลดี สิ่งแวดล้อมที่เราเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ มี 2 ประเภท คือ สิ่งแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ เพื่อนมนุษย์ (ในความหมายเดิมทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งสัตว์อื่นทั้งหลายทั้งปวงด้วย) สิ่งแวดล้อมทางวัตถุ ได้แก่ ปัจจัย 4 เครื่องใช้วัสดุอุปกรณ์ ต่างๆ รวมทั้งเทคโนโลยีและสิ่งทั้งหลายที่มีในธรรมชาติ

ด้านสมาธิ พบว่า การใช้หลักไตรสิกขาต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านสมาธิ โดยรวมอยู่ในระดับมาก สมาธิจะเป็นตัวช่วยในการทำงานให้บุคลากรมีความตั้งใจมีความรับผิดชอบต่องานที่ทำอย่างเต็มประสิทธิภาพงานที่ทำจะละเอียดรอบคอบ ทำให้จิตใจมีความเข้มแข็งหนักแน่นมั่นคง การปฏิบัติหน้าที่ด้วยคุณธรรม เมื่อมีสมาธิเราก็จะปฏิบัติงานมีคุณภาพและบรรลุเป้าหมายตามเจตนารมณ์ของตนเอง รวมไปถึงหน่วยงานของเราซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2553 : 63-66) การฝึกจิตให้มีสมาธิมี 2 วิธี คือ การเจริญสมถกรรมฐาน หรือ สมถภาวนา คือ การฝึกอบรมจิตให้เกิดความสงบหรือเกิดสมาธิ โดยให้จิตยึดเกาะสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นอารมณ์ หรือกำหนดจิตให้ระลึกถึงเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยไม่มีเรื่องอื่นแทรกเข้ามา และการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน หรือ วิปัสสนา-ภาวนา คือ การฝึกอบรมให้เกิดปัญญา ความรู้ความเข้าใจตามความเป็นจริง รู้เท่าทันปรากฏการณ์ทุกอย่างที่เข้าไปเกี่ยวข้องโดยไม่ปรุงแต่งยึดติดถือมั่นด้วยอำนาจของอวิชชา ตัณหา อุปาทาน เพื่อให้จิตได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมควรแก่การงานทางปัญญาและ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพระธรรมปิฎก ป.อ. ปยุตโต (2549 : 21) สมาธิ หมายถึง การฝึกพัฒนาในด้านจิตใจ มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะจิตใจเป็นฐานของพฤติกรรม เนื่องจากพฤติกรรมทุกอย่างเกิดขึ้นจากความตั้งใจหรือเจตนา และเป็นไปตามเจตจำนงและแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลัง ถ้าจิตใจได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้นแล้ว ก็จะควบคุมดูแลและนำพฤติกรรมไปในทางที่ดีงามด้วย แม้ความสุขความทุกข์ในที่สุดก็อยู่ที่ใจยิ่งกว่านั้น ปัญญาจะเจริญงอกงามได้ ต้องอาศัยจิตใจที่เข้มแข็งสู้ปัญหา เอาใจใส่ มีความเพียรพยายามที่จะคิดค้นไม่ทอดถอย ยิ่งเรื่องที่คิดหรือพิจารณานั้นยาก หรือละเอียดลึกซึ้ง ก็ยิ่งต้องมีจิตใจที่สงบแน่วแน่

ไม่ฟังชานไม่ฟังปลานกระวนกระวาย คือ ต้องมีสมาธิจึงจะคิดได้ชัดเจน เจาะลึกทะลุได้และมองเห็นทั่วตลอด จิตที่ฝึกดีแล้ว จึงเป็นฐานที่จะให้ปัญญาทำงานและพัฒนาอย่างได้ผล

ด้านปัญญา พบว่า การใช้หลักไตรสิกขาต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านปัญญาเป็นการพัฒนาความรู้ ส่งเสริมการศึกษาเพิ่มเติม สร้างกระบวนการเรียนรู้ไปพร้อมกับการปฏิบัติงานพัฒนาให้รู้เท่าทันโลกและชีวิต ที่ทำให้มีจิตใจเป็นอิสระ ปลอดปัญหา ไร้ทุกข์การปฏิบัติงานก็จะมีประสิทธิภาพกว่าเดิม เข้าใจในบทบาทหน้าที่ มีวิสัยทัศน์ที่ถูกต้อง รู้เข้าใจระบบงานอย่างชัดเจนถูกต้อง ก็จะทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2546 : 308) ปัญญาสิกขา หมายถึง ข้อปฏิบัติสำหรับอบรมปัญญาให้เกิดความรู้แจ้งอย่างสูงมองเห็นสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงจนจิตใจหลุดพ้นเป็นอิสระ ปราศจากกิเลสและกองทุกข์ (พระไตรปิฎก, 2538, อภ.วิ. 35/796/420-422) ปัญญามี 2 ระดับ ได้แก่ โลภียปัญญา หรือ ปัญญาระดับทิลกฐิ เป็นปัญญาทางโลกของปุชนทั่วไป เกิดขึ้นจากการพิจารณาด้วยจิตธรรมดา เพื่อดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง มีความเจริญก้าวหน้า และหลุดตรปัญญา หรือ ปัญญาระดับญาณ เป็นปัญญาของอริยชนที่ รู้ยังเห็นจริง เกิดจากการบำเพ็ญเพียรทางจิตตามหลักสมาธิโดยตรงผ่านการฝึกอบรมอย่างยิ่งยวดจนขัดเกลากิเลสต้นหา ความเห็นผิด พระธรรมปิฎก ป.อ. ปยุตโต (2549 : 21) ได้ให้ความหมายว่า ปัญญา หมายถึง การพัฒนาปัญญา ซึ่งมีความสำคัญสูงสุดเพราะปัญญาเป็นตัวนำทางและควบคุมพฤติกรรมทั้งหมด คนเราจะมีพฤติกรรมอะไร อย่างไร และแค่ไหน ก็อยู่ที่ว่าจะมีปัญญาชี้แนะหรือบอกทางให้เท่าใด และปัญญาเป็นตัวปลดปล่อยจิตใจ ให้ทางออกแก่จิตใจเช่น เมื่อจิตใจอึดอัดมีปัญหาคิดตันอยู่ พอเกิดปัญญารู้ว่าจะทำอะไร จิตใจก็โล่งเป็นอิสระได้การพัฒนาปัญญาเป็นเรื่องกว้างขวางแยกออกไปได้หลายด้านและมีหลายขั้นหลายระดับ

2. ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักไตรสิกขาต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ด้านศีล พบว่า การใช้หลักไตรสิกขาต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำศีลมาเป็นข้อปฏิบัติที่เป็นหลักที่ใช้สำหรับฝึกอบรมในด้านความประพฤติ เป็นวินัยเป็นเครื่องข่มจิต ข่มที่ตัวจิตไม่ให้ตามใจกิเลส เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการครองชีวิตช่วยกำหนดแนวทางให้ปฏิบัติไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่หมู่คณะเป็นเครื่องมือช่วยสร้างหลักเกณฑ์ควบคุมพฤติกรรมสร้างระเบียบวินัยให้เกิดขึ้นแก่บุคลากรใน

องค์การบริหารส่วนจังหวัด ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับแนวคิดของ ไชยวัฒน์ กปิลกาญจน์ (2525 : 52) กล่าวคือความไม่ก้าวล่วงในธรรมที่เป็นอกุศล ซึ่งมีความหมายรวมถึง จิตและเจตสิกทั้งหลาย ที่เป็นไปเกี่ยวกับความไม่ก้าวล่วง มีลักษณะตรงกันข้ามกับความก้าวล่วง ภายพุทฺธจิต 3 อย่างชื่อว่า ความก้าวล่วงทางกาย วชิพุทฺธจิต 4 อย่างชื่อว่าความก้าวล่วงทาง วาจาพุทฺธจิตทั้งสองชื่อว่าความก้าวล่วงทั้งกายและทางวาจา โดยประการที่วານี้ จึงเป็นอันทรง แสดงถึงความก้าวล่วงอาชีวีวัฏฐมกศีล

2. ด้านสมาธิพบว่าการใช้หลักไตรสิกขาต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรใน องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช สมาธิจะเป็นตัวช่วยในการทำงานให้บุคลากรมีความตั้งใจมีความรับผิดชอบต่องานที่ทำอย่างเต็มประสิทธิภาพงานที่ทำจะละเอียดรอบคอบ ทำให้จิตมีความเข้มแข็งหนักแน่นมั่นคง การปฏิบัติหน้าที่ด้วยคุณธรรม เมื่อมีสมาธิเราก็คงปฏิบัติงานมีคุณภาพและบรรลุเป้าหมายตามเจตนารมณ์ของตนเอง และประโยชน์สูงสุดแก่ องค์การสอดคล้องกับแนวคิดของ พระพิ วชิรญาณมหาเถระ (2546 : 45-46) กล่าวว่า การฝึกสมาธิ เป็นกิจที่จำเป็นสำหรับทุกคน ไม่จำกัด วาจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ ไม่จำกัดว่าจะประกอบอาชีพใดๆ เพราะการฝึกสมาธิ ก็คือการบริหารจัดการจิตเพื่อให้จิตมีพลังเข้มแข็ง และเพื่อให้จิตมีสุขภาพดีอยู่เสมอเช่นเดียวกับการบริหารทางร่างกายผู้ที่ไม่ได้หมั่นออกกำลังกาย ร่างกายย่อมอ่อนแอเกิดโรคร้าย ไข้เจ็บได้ง่ายฉับใด ผู้ที่ไม่ได้หมั่นฝึก สมาธิไว้เสมอทุกๆ วัน จิตก็ย่อมจะอ่อนแอ ตกเป็นทาสอารมณ์ได้ง่าย และจะหาความสุขสบาย ในทางจิตใจได้ยาก ฉะนั้น สมาธิย่อมแสดงให้เห็นถึงพลังของจิตที่ ใช้การได้ ซึ่งไม่หวั่นไหวเพราะความเร้าร้อนเพราะว่าผลที่แท้จริงของสมาธิ ก็คือสภาพของจิตที่ปราศจากการรบกวน และสภาพที่ชัดเจนซึ่งแทรกซึมเข้าไปในอารมณ์ของสมาธิ เมื่อจิตบรรลุถึงขั้นนี้จิตจะตั้งอยู่อย่าง ไม่หวั่นไหว เพราะเหตุแห่งเครื่องเร้าร้อนภายนอก และกระแสแห่งความคิดที่ผสมผสานกันหลายอย่าง ย่อมสงบ ยิ่งกว่านั้นสมาธิย่อมชำระจิตให้บริสุทธิ์ โดยการขจัดกิเลสภายในจิตทั้งหมด กระเจกเงาที่ขจัดดีแล้วย่อมให้ภาพสะท้อนที่ชัดเจน ฉะนั้น จิตที่บริสุทธิ์ย่อมฉายแสงภายในของตนให้เห็นหรือรู้แจ้งสิ่งต่างๆตามความเป็นจริง ฉะนั้น จิตของผู้มีความสุขย่อมจดจ่ออยู่ ณ จุดใดจุดหนึ่ง เพราะว่าความเรียบง่าย และความสุขของกายและจิต เป็นสาเหตุโดยตรงของสมาธิและจะได้รับความสุขดังกล่าวด้วยการฝึกสมาธิที่จริงการฝึกสมาธิ ไม่ใช่งานที่ยากจนเกินไปแล้วแต่เราจะฝึกในขั้นสูงคือใน ขั้นฌาน จึงจะเป็นสิ่งที่ยากมากและน้อยคนที่จะก้าวไปถึง แต่การฝึกสมาธิที่ผู้เขียนจะกล่าวไว้ในบทความนี้ เป็นแบบง่ายๆ เพื่อให้คนทั่วไปปฏิบัติตามได้ และเพื่อให้ได้ผลในด้านการศึกษา

การทำงานและในอาชีพต่างๆ เพราะฉะนั้นขอให้ทุกคนเข้าใจไว้ก่อนว่า ผู้ทำวิจัยไม่เกิดที่จะชวนท่านเข้าป่าหรือชวนให้ละทิ้งการทำงาน แล้วตั้งหน้าตั้งตามาฝึกแต่ในเรื่องสมาธิอย่างเดียว

3. ด้านปัญญา พบว่า การใช้หลักไตรสิกขาต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านปัญญาเป็นการพัฒนาความรู้ ส่งเสริมการศึกษาเพิ่มเติม สร้างกระบวนการเรียนรู้ไปพร้อมกับการปฏิบัติงานพัฒนาให้รู้เท่าทันโลกและชีวิต ที่ทำให้มีจิตใจเป็นอิสระ ปลอดปัญหา ไร้ทุกข์การปฏิบัติงานก็จะมีประสิทธิภาพกว่าเดิม เข้าใจในบทบาทหน้าที่ มีวิสัยทัศน์ที่ถูกต้อง รู้เข้าใจระบบงานอย่างชัดเจนถูกต้อง ก็จะทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ บุญมี แท่นแก้ว (2536 : 165) กล่าวคือ ความหมายของปัญญาในหนังสือ ปรัชญาศาสนา ไว้ว่าปัญญาคือความรู้ หมายถึง รู้เหตุแห่งความเสื่อม เหตุแห่งความเจริญ และ รู้ทั้งเหตุผลทุกอย่างทั้งเสื่อมและเจริญ เช่นตั้งปัญหาไว้ในใจ เพื่อการศึกษาเล่าเรียน หาความรู้ใส่ใจไว้มากๆ และหมั่นอบรมภาวนาให้ปัญญาเจริญอยู่เสมอ นั่นแหละเป็นการตั้งปัญหาไว้ในใจที่ถูกต้องและเกิดสัมมาปัญญา

องค์ความรู้ใหม่

แสดงให้เห็นว่า การใช้หลักไตรสิกขาต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราชอยู่ในระดับมาก โดยปรับใช้ให้เหมาะสม ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นกระบวนการปฏิบัติ หรือ กระบวนการพัฒนา 3 ด้าน คือ ศีล เป็นหลักการพัฒนาระดับความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคม สมาธิ เป็นหลักการพัฒนาจิตใจให้มีสมรรถภาพและประสิทธิภาพในการคิดพิจารณาตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำการใดๆ ปัญญา เป็นหลักการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ รู้จักสิ่งทั้งหลายตามที่มันเป็น และ เพื่อให้การบริหารงานดำเนินกิจกรรมต่างๆ บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย พบว่า การใช้หลักไตรสิกขาต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม มีค่าแปรผลอยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ประกอบด้วย 1) บุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช ตำบลโพธิ์เสด็จ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ควรรักษามาตรฐานใน

ระดับนี้ไว้และจัดกิจกรรม โครงการ อบรมเรื่องหลักไตรสิกขาให้กับเจ้าหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เจ้าหน้าที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักไตรสิกขาที่ถูกต้องยิ่งขึ้น ก็จะทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ 2) ด้านศิลป การใช้หลักไตรสิกขาต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าโดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีข้อเสนอแนะว่าผู้บริหารตลอดถึงบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราชควรรักษามาตรฐานระดับมากไว้และพัฒนาให้ถึงระดับมากที่สุด 3) ด้านสมาธิ การใช้หลักไตรสิกขาต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าโดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีข้อเสนอแนะว่าผู้บริหารตลอดถึงบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราชควรรักษามาตรฐานระดับมากไว้และพัฒนาให้ถึงระดับมากที่สุด 4) ด้านปัญญา การใช้หลักไตรสิกขาต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าโดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีข้อเสนอแนะว่าผู้บริหารตลอดถึงบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราชควรรักษามาตรฐานระดับมากไว้และพัฒนาให้ถึงระดับมากที่สุด **ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป** ประกอบด้วย 1) ควรทำการศึกษาวิจัยกระบวนการในการใช้หลักไตรสิกขาต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช 2) ควรทำการศึกษาวิจัยศึกษาปัจจัยที่มีส่งผลต่อการใช้หลักไตรสิกขาต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช

เอกสารอ้างอิง

ไชยวัฒน์ กปิลกาญจน์. (2525). วิสุทธิมรรคและปรมัตถมัณฺยชูสามหาฎีกา ฉบับแปลเป็นไทย ภาค

1. กรุงเทพมหานคร : สัมฤทธิ์การพิมพ์.

บรรยงค์ โตจินดา. (2543). การบริหารงานบุคคล. กรุงเทพมหานคร : รวมสาส์น จำกัด.

บุญมี แท่นแก้ว. (2536). ปรัชญาศาสนา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ หจก. ณะการพิมพ์.

พระเทพเวที (ป.อ.ปยุตโต). (2531). พจนานุกรมฉบับประมวลศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 4

กรุงเทพมหานคร : บริษัทด้านสุทธาการพิมพ์ จำกัด.

พระเทพโสภณ. (ประยูร ธรรมจิตโต).(2544). ปัญญาภา. ในวิชาการเทศนา. กรุงเทพมหานคร : หจก.เอมีเทรดดิ้ง.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2543). พุทธธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพี.วชิรญาณมหาเถร,ดร. (2546). สมาธิในพระพุทธศาสนา. แปลโดย ชูศักดิ์ ทิพย์เกสร กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พุทธทาสภิกขุ.(2552). คู่มือมนุษย์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

สมเด็จพระญาณสังวร สุวฑฺฒโน. (2516). หลักพระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.

สมาน รังสี โยเกษม. (2535). ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล. สวัสดิการสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2547). การพัฒนาองค์กรและบุคลากรแนวคิดใหม่ในการพัฒนาทรัพยากรบุคคล. กรุงเทพมหานคร : บริษัทเซ็นจูรี จำกัด.

การสื่อสารทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพของนายกเทศมนตรี
เทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี*

THE POLITICAL COMMUNICATION AS THE EFFECTIVENESS OF
PHETCHABURI MUNICIPALITY MAJOR, PHETCHABURI PROVINCE

พระครูวินัยธรธรรมิษฐ์ สุวฑฒ (สุขพานิช)¹

PhrakhruvinaiTHON Athit Suwaddho (Sookpanich)¹

สุปรีชา ชำนาญพุฒิพร²

Supreecha Chamnanphuttiphon²

กัณฑ์กณ หนูทองแก้ว³

Kantaphon Nuthongkaew³

¹⁻³มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

¹⁻³Mahamakut Buddhist University, Thailand

Corresponding author E-mail: athit.sookpanieh@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพของนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 2) เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพของนายกเทศมนตรี เทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการสื่อสารทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพของนายกเทศมนตรี เทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี การวิจัยครั้งนี้แบบผสมวิธี เชิงปริมาณและ วิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน และการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 8 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเนื้อหาประกอบบริบท

* Received 20 April 2023; Revised 29 April 2023; Accepted 29 April 2023

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เพศชาย จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 50.20 ส่วนใหญ่อายุ 41-50 ปีจำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 33.00 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่มีการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 234 คน คิดเป็นร้อยละ 58.50 อาชีพส่วนใหญ่มีรับจ้างทั่วไป จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 43.30 รายได้ส่วนใหญ่มีรายได้ 10,001–20,000 บาท จำนวน 207 คนคิดเป็นร้อยละ 51.70 2) กระบวนการสื่อสารทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพของนายกเทศมนตรี เทศบาลเมืองเพชรบุรีผ่านด้านผู้ส่งสาร Sender ด้านสาร Message ด้านสื่อหรือช่องทาง Channel ด้านผู้รับสาร Receiver อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.46) 3) แนวทางการสื่อสารทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพของนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี เป็นการเสริมสร้างกระบวนการทางการเมืองโดยให้ประชาชนได้รับทราบถึงผลการดำเนินงานที่เป็นมาตรฐาน โดยยึดหลักในการพัฒนาพื้นที่เทศบาลเมืองเพชรบุรีให้มีความมั่นคงในพื้นที่เพื่อเพิ่มความเป็นเสถียรภาพทางด้านเศรษฐกิจที่ดีโดยมุ่งเน้น “ความสะอาดและปลอดภัย” ที่ดีเยี่ยมและมีประสิทธิภาพสูงสุดในรูปแบบทางสังคมที่ยั่งยืน

คำสำคัญ: การสื่อสารทางการเมือง, อย่างมีประสิทธิภาพ, นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองเพชรบุรี

ABSTRACT

The objectives of this research 1) To study the general state of effective political communication of the Mayor of Phetchaburi Municipality. Phetchaburi Province 2) to study the effective political communication process of the mayor Phetchaburi Municipality Phetchaburi Province. 3) To present the mayor's effective political communication guidelines. Phetchaburi Municipality Phetchaburi Province. This research combines methods. Quantitative and qualitative research by using a questionnaire with a sample of 400 people and

in-depth interviews with 8 people, quantitative data were analyzed by means. and standard deviation and qualitative data analysis with content and context

The results showed that: 1) Personal factors of the majority of respondents were male, 201 people, representing 50.20 percent, most of them aged 41-50 years, 132 people, representing 33.00 percent. Most of them had a bachelor's degree, 234 people, representing one hundred. 58.50 per person, most of them are general contractors of 173 people, representing 43.30 percent of income, most of them have income 10,001–20,000 baht, 207 people, representing 51.70 percent 2) The mayor's effective political communication process Phetchaburi Municipality through the sender side, the message side, the media side or the channel side, the receiver side, is at a high level. ($\bar{X}$ = 4.37, S.D. = 0.46) 3) Guidelines for Effective Political Communication of the Mayor of Phetchaburi Municipality Phetchaburi Province It strengthens the political process by making people aware of the standard performance. By adhering to the principle of developing the area of Phetchaburi Municipality to have wealth in the area to increase good economic stability by focusing on “cleanliness and safety” that is excellent and most effective in a sustainable social way.

Keywords: Political Communication, Efficiency, Phetchaburi Mayor

บทนำ

ประเทศไทยมีรูปแบบการปกครองของประเทศแบ่งออกเป็นราชการส่วนกลางส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น ซึ่งในราชการส่วนกลางประกอบด้วยกระทรวง ทบวง กรม ส่วนภูมิภาคประกอบด้วยจังหวัดและอำเภอ ส่วนท้องถิ่นประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด

องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลเมืองพัทยาและกรุงเทพมหานคร หน่วยงานต่างๆ เหล่านี้ต่างก็มีงานที่ต้องดำเนินการแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้เพื่อจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ การพัฒนาประเทศชาติและองค์กรต่างๆ เหล่านี้ต้องใช้ทรัพยากรต่างๆ มากมาย รวมทั้งคนหรือที่เรียกว่าทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญอย่างยิ่งยวด เพราะคนเป็นผู้สร้างสรรค์สิ่งจนกลายเป็นผลผลิตหรือการนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ และการที่บุคลากรจะปฏิบัติงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ โดยทั่วไปแต่ละคนมีลักษณะที่หลากหลายแตกต่างกัน ในด้านความรู้ ทักษะ ทัศนคติ แต่การบริหารทรัพยากรบุคคลก็ต้องตระหนักถึงสภาพร่างกาย และจิตใจของผู้ปฏิบัติงานด้วย การปกครองท้องถิ่นเป็นรากฐานอันสำคัญยิ่งในระบอบประชาธิปไตย เป็นการกระจายอำนาจการบริหารจัดการจากส่วนกลางสู่ส่วนท้องถิ่น มุ่งหวังให้ท้องถิ่นสามารถดำเนินการตัดสินใจและตกลงใจเรื่องต่างๆ ได้ด้วยคนในท้องถิ่นเองและมุ่งหวังให้สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเพราะการปกครองท้องถิ่น เป็นวิธีการฝากให้ประชาชนรู้จักและเข้าใจในหลักการปกครองตนเอง การปกครองท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญ 3 ประการ คือ (ลิขิต ชีรเวคิน, 2552) 1) ถ้าการปกครองท้องถิ่นพัฒนาตนเองให้ก้าวรุดหน้าไปอย่างรวดเร็วทั้งในด้านการเมือง การบริหาร การจัดการ การบริหารบุคลากร การใช้ทรัพยากรที่เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนและตอบสนองต่อความต้องการของคนในท้องถิ่น ก็จะกลายเป็นองค์กรที่สำคัญอย่างยิ่งในการบริหารทรัพยากรและการพัฒนาท้องถิ่น เมื่อท้องถิ่นมีการพัฒนาก็จะนำไปสู่การพัฒนาระดับชาติในที่สุด 2) การปกครองท้องถิ่นจะนำไปสู่การเกิดความตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระดับรากหญ้าช่วยส่งเสริมให้ประชาชน รู้จักสิทธิเสรีภาพ รู้จักการเรียกร้อง การตอรองและป้องกันสิทธิของตนเองตามกฎหมาย เป็นการฝึกหัดประชาธิปไตยและการปกครองตนเอง หรือ เรียกว่าโรงเรียนสอนประชาธิปไตยแก่ประชาชน ในระดับรากหญ้านั่นเอง 3) มีความสำคัญในการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ไหยังรากลึกลงไปในชุมชนชนบทและเขาไปสู่การเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนในระดับรากหญ้าซึ่งรากฐานการปกครองท้องถิ่นนั้นว่ามีความสำคัญมาก หากไม่สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและแข็งแกร่ง ก็จะมีผลกระทบต่อการสร้างส่วยบน หรือระดับมหภาคได้ในทางทฤษฎีรัฐศาสตร์

การปกครองแบบประชาธิปไตยจะสามารถพัฒนาไปได้จะต้องประกอบด้วยตัวแปรหลัก 3 ประการ คือ 1) สภาพสังคมและเศรษฐกิจ (Socio-Economic Condition) ต้องเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาระบบการเมืองแบบมีส่วนร่วม มีกลไกของรัฐที่คำนึงถึงหลักนิติธรรม มีการประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน มีการถ่วงดุลอำนาจของสถาบันการเมืองและองค์กรต่างๆ 2) มีโครงสร้างและกระบวนการ (Structure and Process) ที่จะนำไปสู่การสถาปนาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย 3) มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย (Democratic Political Culture) ทั้งส่วนผู้ที่ปฏิบัติงานทางการเมืองและประชาชน ในส่วนของประชาชน ต้องมีอัตมันปัจเจกภาพ(Selfhood) หมายถึงการที่บุคคลมีความเป็นตัวตนของตนเอง มีหลักการ มีความเชื่อมั่น มีวิธีการคิดและสามารถตัดสินใจด้วยตนเองโดยไม่ถูกบีบคั้นจากสิ่งแวดล้อมภายนอกจนกลายเป็นการขาดความอิสระในการคิดและการกระทำ หากประชาชนมีความศรัทธาในสิทธิเสรีภาพความเสมอภาคและความเป็นประชาธิปไตยแล้ว ก็จะมีอัตมันทางการเมืองแบบประชาธิปไตย (Democratic Political Self) (ลิขิต ชีรเวคิน, 2552)

การสื่อสารทางการเมืองเป็นกระบวนการพิเศษ ที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมการเมืองและทำให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมการเมืองการถ่ายทอดข่าวสารที่เกี่ยวกับการเมืองจากระบบการเมืองหนึ่งไปยังอีกส่วนหนึ่ง และถ่ายทอดระบบสังคมกับระบบการเมืองประเด็นสำคัญของการสื่อสารที่ประสบความสำเร็จ ก็คือสามารถสื่อสารให้อีกฝ่ายได้รับข่าวสารได้แจ่มชัด แต่บ่อยครั้งเกิดปัญหาในการสื่อสาร ผู้ส่งข่าวสารไม่สามารถส่งเนื้อหาข่าวสารได้แจ่มชัด จนทำให้เกิดความเข้าใจผิด โดยเฉพาะการสื่อสารทางการเมือง (ลิขิต ชีรเวคิน, 2557) หลายปีที่ผ่านมาความขัดแย้งในสังคมไทยทำให้สังคมได้ตระหนักและเริ่มกล่าวถึงเครื่องมือที่จะเชื่อมโยงสังคมไทยให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติมีความสุข ดังจะเห็นได้จากกลุ่มคนในประเทศต่างๆ ที่พัฒนาตนเองเข้าสู่ประเทศที่พัฒนาทั้งระบบเศรษฐกิจและการเมือง ได้ให้การยอมรับอย่างกว้างขวางในการนำการสื่อสารมาเป็นเครื่องมือ (Tool) และวิธีการ (Means) (พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2555) เพื่อนำมาพัฒนาให้เกิดความเปลี่ยนแปลงและสร้างความเจริญก้าวหน้าทั้งต่อปัจเจกบุคคล องค์กร สังคมและประเทศชาติ แม้ว่าการสื่อสารถูกนำมาเป็นเครื่องมือที่สำคัญทางการเมืองระหว่างประชาชนกับรัฐบาลและ

รัฐบาลกับประชาชน แต่ส่วนหนึ่งที่ทำให้“ความขัดแย้ง” ขยายตัวขึ้น หรือลดระดับความรุนแรงลงในสังคม ที่สำคัญประการหนึ่งคือสื่อมวลชน ที่มีส่วนในการขยายระดับความรุนแรงของความขัดแย้ง (คณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริง (คอป.), 2555)

จากสภาพปัญหาเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองที่มีตัวแปรของการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพของนายกเทศมนตรี เทศบาลเมืองเพชรบุรี ทุกยุคทุกสมัยจะมีกลยุทธ์แบบเดิมๆ ไม่ทันสมัยกับวิวัฒนาการทางสังคม ณ. ปัจจุบันนี้ ซึ่งนักการเมืองที่จะเข้ามาลงสมัครรับเลือกตั้งจะต้องมีกระบวนการสื่อสารทางการเมืองที่สร้างสรรค์เพื่อให้ประชาชนมีความเชื่อถือเชื่อมั่นเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชน และได้นักการเมืองที่มีความรู้มีความสามารถตามเจตนารมณ์ที่ประชาชนให้ความนิยมและให้ความศรัทธากับนักการเมืองท่านนั้น

ด้วยเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา แนวคิด ทฤษฎีการสื่อสารทางการเมือง สภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมือง กระบวนการสื่อสารทางการเมือง และแนวทางการสื่อสารทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพของนายกเทศมนตรี เทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพของนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพของนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการสื่อสารทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพของนายกเทศมนตรี เทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed-Method Research) ซึ่งใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ในเขตการปกครองเทศบาลเมืองเพชรบุรี ตำบลท่าราบและ ตำบลคลองกระแซง จำนวน 16,379 คน

1.1 กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนในเขตการปกครองเทศบาลเมืองเพชรบุรี โดยใช้วิธีกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ใช้สูตรคำนวณของ “ทาโร่ ยามาเน่” (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% กำหนดความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 0.05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) จะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นตัวแทนประชากรทั้งสิ้นจำนวน 400 คน

1.2 กลุ่มเป้าหมายเชิงคุณภาพ

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นายอำเภอเมืองเพชรบุรี, นายกเทศมนตรี, นายกองค์การบริหารส่วนตำบล, ผู้นำชุมชน, เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง, นักวิชาการทางรัฐศาสตร์ จำนวน 8 ท่าน โดยใช้เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling)

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 การศึกษาวิจัยครั้งนี้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ รายละเอียดดังนี้แบบสอบถามมี 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามมีคำตอบให้เลือก โดยสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นลักษณะคำถามแบบมีคำตอบให้เลือกตอบ (Check list) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารทางการเมือง ทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ผู้ส่งสาร (Sender), 2) สาร (Message), 3) สื่อหรือช่องทาง (Channel), 4) ผู้รับสาร (Receiver)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพของนายกเทศมนตรี เทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended Question) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระ

2.2 แบบสัมภาษณ์ใช้สำหรับสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นายอำเภอเมืองเพชรบุรี, นายกเทศมนตรี, นายกองค์การบริหารส่วนตำบล, ผู้นำชุมชน, เจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การเลือกตั้ง, นักวิชาการทางรัฐศาสตร์ จำนวน 8 ท่าน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลของแบบสอบถาม

1. ผู้วิจัยทำการขอหนังสือรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารเพื่อขออนุญาตแจกแบบสอบถาม เพื่อเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลประชาชนในเขตการปกครองเทศบาลเมืองเพชรบุรี

2. ผู้วิจัยนำหนังสือจากผู้บริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบุรี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม ของประชาชนในเขตการปกครองเทศบาลเมืองเพชรบุรี

3. ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามให้กับประชาชนในเขตการปกครองเทศบาลเมืองเพชรบุรีด้วยตัวเองให้ครบตามจำนวนตามที่กำหนดไว้โดยใช้เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) และตามดุลยพินิจ ของผู้วิจัย โดยการนำแบบสอบถาม

4. เมื่อได้แบบสอบถามที่ตอบกลับเรียบร้อยแล้วจำนวน 400 ชุด คิดเป็น 100% จึงตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม จัดหมวดหมู่ของข้อมูลรวมทั้งลงรหัสและบันทึกข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติต่อไป

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลของแบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยทำการขอหนังสือรับรองจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมา โศกราชมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์จากนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการขอทำการสัมภาษณ์

2. ผู้วิจัยได้นำหนังสือรับรองขออนุญาตนำเสนอต่อผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ในการให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ข้าราชการประจำ, คณะผู้บริหารเทศบาลเมืองเพชรบุรี, สมาชิกสภาเทศบาลเมืองเพชรบุรี, ผู้นำชุมชน, เจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง, นักวิชาการทางรัฐศาสตร์, สื่อมวลชน จำนวน 8 ท่าน โดยใช้เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling)

3. ผู้วิจัยทำการนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ ในการสัมภาษณ์แก่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 8 ท่าน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

4. ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเองจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 8 ท่าน

5. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปวิเคราะห์การสื่อสารทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพของนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี เพื่อเป็นพหุกรณีศึกษา (Multi-case studies) ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม

หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์การสื่อสารทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพของนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับคะแนนตามวิธีของ ลิเคิร์ท (Likert) ตามขั้นตอนที่ระบุไว้โดยเกณฑ์ ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีระดับการสื่อสารทางการเมือง ในระดับมากที่สุด

ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีระดับการสื่อสารทางการเมือง ในระดับมาก

ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีระดับการสื่อสารทางการเมือง ในระดับปานกลาง

ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีระดับการสื่อสารทางการเมือง ในระดับน้อย

ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีระดับการสื่อสารทางการเมือง ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์การสื่อสารทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพของนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี

1. ปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 50.20 และเพศหญิง จำนวน 199 คน คิดเป็นร้อยละ 49.80 อายุ ส่วนใหญ่มีอายุ 41-50 ปี จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 33.00 อายุ 30-40 ปี จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 31.30 อายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 และอายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 15.80 ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่มีการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 234 คน คิดเป็นร้อยละ 58.50 ปวช./ปวส. จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 18.30 ปริญญาโท จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 13.80 ประถมศึกษา จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 4.80 มัธยมศึกษา จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.80 และปริญญาเอก 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.00 อาชีพ ส่วนใหญ่มีรับจ้างทั่วไป จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 43.30 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 43.30 เกษตรกร จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 13.00 นักเรียน/นักศึกษา จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 4.80 อื่นๆ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.50

ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.00 และพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.00 รายได้ ส่วนใหญ่มีรายได้ 10,001–20,000 บาท จำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 51.70 รายได้ ตั้งแต่ 30,000 บาทขึ้นไป จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 21.00 รายได้ 10,001–20,000 บาท จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 17.80 ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 38 คน คิดเป็น ร้อยละ 9.50

2. กระบวนการสื่อสารทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพของนายกเทศมนตรี เทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 วิเคราะห์กระบวนการสื่อสารทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพของนายกเทศมนตรี เทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ผ่านด้านผู้ส่งสาร S (Sender) ด้านผู้รับสาร R (Receiver) ด้านสาร M (Message) ด้านสื่อหรือช่องทาง C (Channel) ด้านผู้รับสาร R (Receiver)

(n=400)

กระบวนการสื่อสารทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ ของนายกเทศมนตรี เทศบาลเมืองเพชรบุรี	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านผู้ส่งสาร S (Sender)	4.39	0.51	มาก
2. ด้านสาร M (Message)	4.34	0.52	มาก
3. ด้านสื่อหรือช่องทาง C (Channel)	4.36	0.52	มาก
4. ด้านผู้รับสาร R (Receiver)	4.41	0.47	มาก
ภาพรวม	4.37	0.46	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า กระบวนการสื่อสารทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพของนายกเทศมนตรี เทศบาลเมืองเพชรบุรีผ่านด้านผู้ส่งสาร S (Sender) ด้านสาร M (Message) ด้านสื่อหรือช่องทาง C (Channel) ด้านผู้รับสาร R (Receiver) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.46)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยพบผลการศึกษา คือ ผ่านด้านผู้รับสาร R (Receiver) ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.47) ด้านผู้ส่งสาร S (Sender) ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.51) ด้านสื่อหรือช่องทาง C (Channel) ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.52) ด้านสาร M (Message) ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.52) ทุกด้านอยู่ในระดับมากตามลำดับ

3. แนวทางการสื่อสารทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพของนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ตามแนวทางการสื่อสารทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ 4 ด้าน คือ 1) ด้านความน่าเชื่อถือมักเกิดจากการพิสูจน์ด้วยผลงาน, 2) ด้านความไว้วางใจของบุคคล, 3) ด้านการเป็นผู้นำทางการเมืองสมัยใหม่, 4) ด้านทักษะทางด้านการสื่อสารที่มีมาตรฐาน การเสริมสร้างกระบวนการทางการเมืองโดยให้ประชาชนได้รับทราบถึงผลการดำเนินงานที่เป็นมาตรฐาน โดยยึดหลักในการพัฒนาพื้นที่เทศบาลเมืองเพชรบุรีให้มีความมั่นคงในพื้นที่เพื่อเพิ่มความเป็นเสถียรภาพทางด้านเศรษฐกิจที่ดีโดยมุ่งเน้น “ความสะอาดและปลอดภัย” ที่ดีเยี่ยมและมีประสิทธิภาพสูงสุดในรูปแบบทางสังคมที่ยั่งยืน

อภิปรายผล

1. การสื่อสารทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพของนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ดังนี้

ผลจากการวิจัย พบว่า การสื่อสารทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพของนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ด้านความน่าเชื่อถือมักเกิดจากการพิสูจน์ ด้วยผลงาน, ด้านความไว้วางใจของบุคคล, ด้านการเป็นผู้นำทางการเมืองสมัยใหม่, ด้านทักษะทางด้านการสื่อสารที่มีมาตรฐาน ย่อมส่งผลให้ ซึ่งมีผลอย่างมากเนื่องจากการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพของนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองเพชรบุรี ปัจจุบันผ่านกระบวนการทางการเมือง

โดยให้ประชาชนได้รับทราบถึงผลการดำเนินงานที่เป็นมาตรฐาน โดยผ่านกระบวนการที่เข้มแข็งส่งต่อไปถึงความมั่งคั่งในพื้นที่เทศบาลเมืองเพชรบุรีให้มีความเป็นเสถียรภาพทางด้านเศรษฐกิจที่ดีและมี “ความสะอาดและปลอดภัย” ที่ดีเยี่ยมซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤติยา รุจิโชค (กฤติยา รุจิโชค 2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การสื่อสารทางการเมืองเพื่อรักษาภาพลักษณ์รัฐบาลในสื่อยุคดิจิทัล” ผลจากการวิจัยพบว่า โดยรวมผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการให้สัมภาษณ์ทั้ง 8 ท่านมีความสอดคล้องกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีประเด็นนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1.1 ด้านความน่าเชื่อถือมักจะเกิดจากการพิสูจน์ ด้วยผลงาน พบว่า การสื่อสารทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพของนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ด้านความน่าเชื่อถือมักจะเกิดจากการพิสูจน์ด้วยผลงาน การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพของนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองเพชรบุรี ปัจจุบันผ่านกระบวนการทางการเมืองโดยให้ประชาชนได้รับทราบถึงผลการดำเนินงานเป็นมาตรฐาน โดยยึดหลักในการพัฒนาพื้นที่เทศบาลเมืองเพชรบุรีให้มีความมั่งคั่งในพื้นที่เทศบาลเมืองเพชรบุรีให้มีความเป็นเสถียรภาพทางด้านเศรษฐกิจที่ดีและ “ความสะอาดและปลอดภัย” ที่ดีเยี่ยมโดยผ่านกระบวนการวางแผนที่ชัดเจนส่งต่อไปถึงการพัฒนาพื้นที่ที่เข้มแข็ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ อิติวุฒิ หมั่นมี (อิติวุฒิ หมั่นมี 2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำจะต้องมีองค์ความรู้ขึ้นอยู่กับความเชี่ยวชาญ หรือความชำนาญต่อไปนี้ คือ องค์ความรู้ทางด้านความเป็นผู้นำ องค์ความรู้ทางการบริหาร และองค์ความรู้ทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งต้องอาศัยหลักการดังต่อไปนี้ หลักการด้านนิติธรรม ผู้นำจะต้องมีความเที่ยงตรง และเที่ยงธรรมในการบริหาร และที่สำคัญจะต้องไม่ยึดติดกับตำแหน่งแต่ต้องยึดติดกับหลักการด้านหลักคุณธรรม ผู้นำจะต้องเป็นมีความประพฤติทั้งภายใน และภายนอกให้อยู่ในหลักเกณฑ์ของการบริหารและความประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเห็น หลักการด้านความโปร่งใส ผู้นำจะต้องบริหารงานโดยไม่มีความลับต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และจะต้องทำตัวเสมอต้นเสมอปลาย มีหลักการด้านการมีส่วนร่วม โดยผู้นำจะต้องใจกว้าง และต้องเชื่อมั่นในความสามารถของผู้ใต้บังคับบัญชา อีกทั้งจะต้องทำตัว

เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้ได้บังคับบัญชา หลักการด้านหลักความรับผิดชอบ ผู้นำจะต้องคำนึงถึงเป้าหมาย หรือความสำเร็จขององค์กรโดยรวม และหลักการด้านหลักความคุ้มค่า ผู้นำต้องเป็นผู้นำที่มีการศึกษาหาความรู้อยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะความรู้ด้านการบริหารสมัยใหม่ โดยที่ต้องอาศัยเทคโนโลยีทางการบริหาร

1.2 ด้านความไว้วางใจของบุคคล พบว่า การสื่อสารทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพของนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ด้านความไว้วางใจของบุคคล นายกเทศมนตรีต้องมีพรหมวิหาร 4 คือ เมตตา กรุณา มุทิตา และ อุเบกขา ต่อผู้ได้บังคับบัญชา ผู้ร่วมงาน และประชาชนทั่วไป โดยไม่เลือกกว่าผู้ที่ให้ความช่วยเหลือจะเคยสนับสนุนตนหรือกลุ่มพวกตัวเอง โดยการรักษาระบบสังคมวัฒนธรรม ที่แตกต่างกันเพื่อนำไปใช้เป็นประโยชน์ในทางสร้างสรรค์ รู้จุดหมายของการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายอย่างตั้งใจ และเข้าใจ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภารัตน์ เกษราพันธุ์ (2561) ได้วิจัยเรื่อง “พุทธวิธีเชิงบูรณาการแก้ปัญหาความขัดแย้งในการเมืองไทยปัจจุบัน” ผลการวิจัยพบว่า การแก้ปัญหาความขัดแย้งสามารถอาศัยทุนที่ยิ่งใหญ่ของสังคมไทย 2 ประการคือ พระพุทธศาสนาและพระราชปรีชาญาณแห่งองค์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ ในการใช้ “เศรษฐกิจพอเพียง” ตามแนวพุทธปรัชญาเป็นเครื่องเชื่อมโยงคุณค่าของประชาธิปไตยให้สอดคล้องกับรากฐานทางศีลธรรมและ “ความเป็นไทย” ควบคู่กับพระราชดำรัสเรื่องการใช้ ประชาธิปไตยขั้นหมู่บ้านเป็นรากฐานรองรับประชาธิปไตยขั้นประเทศเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งการเมืองไทยอย่างเป็นระบบ

1.3 ด้านการเป็นผู้นำทางการเมืองสมัยใหม่ พบว่า การสื่อสารทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพของนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ด้านการเป็นผู้นำทางการเมืองสมัยใหม่ ยุคสมัยของท่านนายกฯ ปัจจุบัน Social Media เป็นเรื่องสำคัญ ฉะนั้นการสื่อสารเรื่องการร้องทุกข์หรือสายตรงถึงท่านนายกฯ เทศบาลเมืองเพชรบุรีมีการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนได้มีโอกาสรับรู้ข่าวสารของเทศบาลผ่าน

www.phetchaburicity.go.th หรือ LINE Official ของเทศบาลเมืองเพชรบุรีเพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ในเรื่องต่างๆ และสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพมากขึ้น

โดยการจัดสรรผลประโยชน์ให้กับประชาชนได้อย่างเท่าเทียมและมีความเสมอภาค สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระอธิการแสงอรุณ ขยาภินโน (อ้อยผดุง) พระครูโสภณปริยัติสุธีและสหทัย วิเศษ (2565) ได้วิจัยเรื่อง “การสื่อสารทางการเมืองผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา” ผลการวิจัยพบว่า 1) เครือข่ายสังคมออนไลน์เกิดจากความก้าวหน้าของระบบอินเทอร์เน็ต คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีการสื่อสารก่อให้เกิดเครือข่ายสังคมใหม่ที่รู้จักกันแพร่หลายว่า ที่ผ่านมาการเลือกตั้งในพื้นที่จังหวัดพะเยา มีพรรคการเมืองและนักการเมืองได้ใช้สังคมออนไลน์เพื่อสื่อสารทางการเมืองผ่านเฟซบุ๊กไลน์ และอินสตาแกรม โดยผู้สมัครโพสต์ข้อความประวัติส่วนตัว นโยบายพรรคผ่านไปยังกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อให้เลือกตนเองเป็นผู้แทนของตน 2) กระบวนการสื่อสารทางการเมือง โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์เป็นสังคมที่กว้างขวาง และมีความรวดเร็ว ข้อมูลข่าวสารที่สื่อสารออกไปนั้นหากไม่ตรวจสอบของแหล่งที่มาของข้อมูลอาจทำให้ข้อมูลข่าวสารนั้นบิดเบือนจากข้อเท็จจริงได้ และ 3) การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการสื่อสารทางการเมืองผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ของประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดพะเยานั้น ได้ใช้หลักธรรมโยนิโมฆานิสิกการ กับหลักธรรม ปรโตโฆสะ ในการสื่อสารทางการเมือง ซึ่งการสื่อสารทางการเมืองนั้นมีทั้งกลุ่มนักการเมืองที่หวังผลประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง หากผู้รับข้อมูลข่าวสารไม่มีการพิจารณาหรือไตร่ตรองให้ดีอาจตกเป็นเครื่องมือของกลุ่มคนเหล่านี้ดังนั้นรัฐควรส่งเสริมให้ประชาชนผู้รับข้อมูลข่าวสาร มีการคิด วิเคราะห์แยกแยะ เนื้อหาข้อมูลข่าวสารโดยการบูรณาการหลักพุทธธรรมตามวิถีการดำเนินชีวิตแบบชาวพุทธ

1.4 ด้านทักษะทางดานการสื่อสารที่มีมาตรฐาน พบว่า การสื่อสารทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพของนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ทักษะทางดานการสื่อสารที่มีมาตรฐาน การมีทัศนคติแนวทางวิธีการคิดในการสื่อสารทางการเมืองของนายกเทศมนตรี ที่ดีมีเหตุผล ย่อมทำให้มีความสามารถในการเรียบเรียงจัดระบบความคิดที่ดีด้วย มีความรอบรู้ในเรื่องการสื่อสารทางการเมืองให้สอดคล้องกับสถานการณ์ต่างๆ เพื่อสร้างความเข้าใจในการเมืองและการพัฒนาพื้นที่เทศบาลเมืองเพชรบุรี ที่ถูกต้องชอบธรรมให้แก่บุคคลในสังคม เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีความปรองดองสามัคคีและส่งเสริมให้ประชาชนมี

ส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเองให้เป็นชุมชนที่เข้มแข็งปราศจากอบายมุขทุกประการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรพล สุธะพรหม (2562) ได้วิจัยเรื่อง “การสื่อสารทางการเมืองของ พระเทพปฏิภาณวาที” (เจ้าคุณพิพิธ) : ศึกษาในช่วงเวลา พ.ศ. 2540-2560 ผลการวิจัยพบว่า 1) ช่วงระยะเวลาปี พ.ศ. 2540–2543 เป็นช่วงเวลาที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับ ประชาชนที่มีผลต่อการปฏิรูปการเมืองไทยอย่างกว้างขวางด้วยการมีองค์กรอิสระเกิดขึ้น มีการ จัดให้มีการเลือกตั้งแบบใหม่ อีกทั้งในช่วงระยะเวลาปี พ.ศ. 2544–2549 เป็นช่วงที่รัฐบาล ทักษิณ ชินวัตร ได้เข้ามาบริหารประเทศตามกติกาของรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2540 มีผลต่อการ เปลี่ยนแปลงทางการเมือง และห้วงระยะเวลาปี พ.ศ. 2540–2560 เป็นช่วงวิกฤตการณ์ทาง การเมืองอย่างรุนแรง ซึ่งสามช่วงเวลาดังกล่าวมีบริบททางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองที่มี ผลต่อการสื่อสารทางการเมืองของพระเทพปฏิภาณวาที (เจ้าคุณพิพิธ) 2) กระบวนการสื่อสาร ทางการเมืองของพระเทพปฏิภาณวาที (เจ้าคุณพิพิธ) ในช่วงเวลาปี พ.ศ. 2550-2560 นั้น เจ้า คุณพิพิธในฐานะผู้ส่งสารที่เป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาได้นำเทคนิคและวิธีการสื่อสารของ พระพุทธเจ้ามาใช้ คือ สื่อสารได้อย่างแจ่มแจ้ง จูงใจ แกล้วกล้าและ ร่าเริง อีกทั้งเป็นผู้ส่งสาร ทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองอย่างตรงไปตรงมานับเป็นพระภิกษุที่มีฝีปากแกล้วกล้าด้วย การใช้ภาษาไทยทั้งรูปแบบของร้อยแก้วและร้อยกรอง ส่วนสารนั้นเจ้าคุณพิพิธได้ใช้เนื้อหาของ หลักพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้เพื่อเสนอเป็นแนวทางแก้ปัญหาสังคมและปัญหาทางการเมือง โดยผ่านช่องทางของสื่อทั้งสื่อกระแสหลัก คือ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ หนังสือและใน รูปแบบของการบรรยาย ปาฐกถา การเทศนา รวมถึงการใช้สื่อบุคคลผ่านสื่อใหม่ทั้งยูทูบ เฟซบุ๊ก และเพจ รวมเป็นรูปแบบของมัลติมีเดียที่มีความทันสมัยต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน และผู้รับ สารของเจ้าคุณพิพิธ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชนชั้นกลางที่อยู่ในกรุงเทพมหานครและในตัวเมืองที่เป็นผู้ ที่มีความสนใจทางการเมืองและเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่อง “การสื่อสารทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพของนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี” ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ที่ได้มาจากการสื่อสารทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพของนายกเทศมนตรี เทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ได้ดังต่อไปนี้

การสื่อสารทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพของนายกเทศมนตรี เทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ด้านกระบวนการสื่อสารทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพของนายกเทศมนตรีเมืองเพชรบุรี ผ่านด้านผู้ส่งสาร (Sender) ด้านสาร (Message) ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) ด้านผู้รับสาร (Receiver) มาส่งเสริมให้มีกระบวนการที่เข้มแข็ง สู่การสื่อสารทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านด้านความน่าเชื่อถือมักเกิดจากการพิสูจน์ ด้วยผลงาน, ด้านความไว้วางใจของบุคคล, ด้านการเป็นผู้นำทางการเมืองสมัยใหม่, ด้านทักษะทางดานการสื่อสารที่มีมาตรฐาน ย่อมส่งผลให้ การสื่อสารทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพของนายกเทศมนตรี เทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี มีความมั่นคงและยั่งยืนในการปฏิบัติหน้าที่ในเส้นทางการเมืองและพัฒนาเทศบาลเมืองเพชรบุรีได้อย่างมีมาตรฐานดังต่อไปนี้

1. กระบวนการที่เข้มแข็ง

การสื่อสารทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพของนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ทางด้านกระบวนการที่เข้มแข็ง ความน่าเชื่อถือมักเกิดจากการพิสูจน์ด้วยผลงาน การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพของนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองเพชรบุรี ปัจจุบันผ่านกระบวนการทางการเมืองโดยให้ประชาชนได้รับทราบถึงผลการดำเนินงานที่เป็นมาตรฐานโดยยึดหลักในการพัฒนาพื้นที่เทศบาลเมืองเพชรบุรีให้มีความมั่งคั่งในพื้นที่เทศบาลเมืองเพชรบุรีให้มีความเป็นเสถียรภาพทางด้านเศรษฐกิจที่ดีและมี “ความสะอาดและปลอดภัย” ที่ดีเยี่ยมโดยผ่านกระบวนการวางแผนที่ชัดเจนส่งต่อไปถึงการพัฒนาพื้นที่ที่เข้มแข็ง

2. สู่การสื่อสารทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ

การสื่อสารทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพของนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี จะต้องมียุทธศาสตร์ทางการสื่อสารที่มีมาตรฐาน มีทัศนคติแนวทางการคิดในการสื่อสารทางการเมืองที่ดีมีเหตุผล โดยสามารถเรียบเรียงจัดระบบความคิดที่ดีในเรื่องที่สอดคล้องกับสถานการณ์ต่างๆ เพื่อสร้างความเข้าใจในการเมืองและการพัฒนาพื้นที่เทศบาลเมืองเพชรบุรี ที่ถูกต้องชอบธรรมให้แก่บุคคลในสังคม เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีความปรองดองสามัคคีและเสริมสร้างให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเองให้เข้มแข็งปราศจากอภัยมุขทุกประการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในรูปแบบทางสังคมที่ดี

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การสื่อสารทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพของนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ทางด้านกระบวนการที่เข้มแข็ง ความน่าเชื่อถือมักเกิดจากการพิสูจน์ด้วยผลงาน การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพของนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองเพชรบุรี ปัจจุบันผ่านกระบวนการทางการเมืองโดยให้ประชาชนได้รับทราบถึงผลการดำเนินงานที่เป็นมาตรฐาน โดยยึดหลักในการพัฒนาพื้นที่เทศบาลเมืองเพชรบุรีให้มีความมั่นคงในพื้นที่เทศบาลเมืองเพชรบุรีให้มีความเป็นเสถียรภาพทางด้านเศรษฐกิจที่ดีและมี “ความสะอาดและปลอดภัย” ที่ดีเยี่ยมโดยผ่านกระบวนการวางแผนที่ชัดเจนส่งต่อไปถึงการพัฒนาพื้นที่ที่เข้มแข็งส่งต่อไปถึงมีทัศนคติแนวทางการคิดในการสื่อสารทางการเมืองที่ดีมีเหตุผล โดยสามารถเรียบเรียงจัดระบบความคิดที่ดี ในเรื่องที่สอดคล้องกับสถานการณ์ต่างๆ เพื่อสร้างความเข้าใจในการเมืองและการพัฒนาพื้นที่เทศบาลเมืองเพชรบุรี ที่ถูกต้องชอบธรรมให้แก่บุคคลในสังคม เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีความปรองดองสามัคคีและเสริมสร้างให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเองให้เข้มแข็งปราศจากอภัยมุขทุกประการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในรูปแบบทางสังคมที่ดี ส่วนข้อเสนอแนะ 1. ด้านความน่าเชื่อถือมักเกิดจากการพิสูจน์ด้วยผลงาน นายกเทศมนตรีฯ จะต้องใช้อำนาจบริหารงานโดยยึดแนวทางของระเบียบกฎหมายอย่างเคร่งครัด และนำแบบอย่างของเทศบาลในท้องถิ่นอื่นๆ ที่ได้รับการยอมรับมาปรับใช้เพื่อให้

เกิดประโยชน์ด้านการพัฒนาเทศบาลเมืองเพชรบุรีต่อไป 2. ด้านความไว้วางใจของบุคคลนายกเทศมนตรีฯ จะได้รับความไว้วางใจจากผู้ร่วมงานในทุกกระดับ ย่อมต้องเปิดใจรับข้อมูลหรือข้อเสนอแนะและ ข้อเสนอเป็นมิตรร่วมกัน 3. ด้านการเป็นผู้นำทางการเมืองสมัยใหม่ การพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลให้ยั่งยืนนายกเทศมนตรีฯ จัดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานทั้งในรูปแบบออนไลน์และออนไลน์ เพื่อทุกฝ่ายแสดงความคิดเห็นร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพที่สุด 4. ด้านทักษะทางด้านการสื่อสารที่มีมาตรฐานนายกเทศมนตรีฯ มีการพัฒนาแบบฟอร์มในการรับรู้ข่าวสารการส่งเสริม การสนับสนุน การช่วยเหลือ และการปฏิบัติงาน ให้มีความใหม่อยู่เสมอเพื่อยกระดับไปสู่การรับรางวัลการบริหารที่ดีเยี่ยมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กฤติยา รุจิโชค. (2564). การสื่อสารทางการเมืองเพื่อรักษาภาพลักษณ์รัฐบาลในสื่อยุคดิจิทัล. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, (6)1.
- จิตวุฒิ หมั่นมี. (2560). ภาวะผู้นำการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. (2549). การจัดการความขัดแย้งอย่างสันติวิธีและการสื่อสารทางการเมืองในภาวะวิกฤต. การสื่อสารทางการเมืองหน่วยที่ 13. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- พระอธิการแสงอรุณ ชยาภินนโท (อ้อยผดุง) พระครูโสภณปริยัติสุธี และสหทัยา วิเศษ. (2565). การสื่อสารทางการเมืองผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา. วารสารวิจัยวิชาการ, 5(3).
- ลิขิต ธีรเวคิน. (2552). การเมืองไทยและประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร : มิสเตอร์ก๊อปปี้.

- สุรพล สุธะพรหม. (2562). การสื่อสารทางการเมืองของพระเทพปฏิภาณวาที (เจ้าคุณพิพิธ) :
ศึกษาในช่วงเวลา พ.ศ. 2540-2560. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
สื่อสารการเมือง. มหาวิทยาลัยเกริก.
- สุดารัตน์ เกยุราพันธุ์. (2561). พุทธวิธีเชิงบูรณาการแก้ปัญหาความขัดแย้งในการเมืองไทย
ปัจจุบัน. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์. 14(2).

การใช้หลักสัปปริสธรรมต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์
จังหวัดสุราษฎร์ธานี*

AN APPLICATION OF SAPPURISA DHAMMA BASE ON THE SANGHA
AFFAIR ADMINISTRATION IN SURAT THANI PROVINCE

หัตสยา พันธุ์ณี¹

Hadsaya Panmanee¹

พระมหาเอกกวิน ปิยวีโร²

Phramaha Ekkawin Piyaweero²

กัณตภณ หนูทองแก้ว³

Kantaphon Nuthongkaew³

¹⁻³มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

¹⁻³Mahamakut Buddhist University, Thailand

Corresponding author E-mail: Thegeartsaw29@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการใช้หลักสัปปริสธรรมต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรมต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี กลุ่มตัวอย่างคือพระสงฆ์ภิกษุระดับเจ้าอาวาสในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 188 รูป ผู้ให้ข้อมูลหลักคือเจ้าอาวาส จำนวน 5 รูป การวิจัยนี้เป็นแบบผสมผสาน การวิจัยเชิงปริมาณรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์แบบโครงสร้างและวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) เจ้าอาวาสในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีการใช้หลักสัปปริสธรรมต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ หลักอรรถัตถุญดา (เป็นผู้รู้จักตน) รองลงมาคือ หลักปุคคัลโปปรัญญตา (เป็นผู้รู้จักบุคคล) และหลักที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ หลักอรรถัตถุญดา (เป็นผู้รู้จักผล) และ 2) เจ้าอาวาสมีการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรมต่อการบริหาร

* Received 20 April 2023; Revised 24 April 2023; Accepted 26 April 2023

กิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน โดยหลักรู้จักเหตุ เข้าใจเหตุผลของการปฏิบัติตนเพื่อดำเนินกิจการในวัดอย่างเหมาะสม หลักรู้จักผล ใช้กำหนดเป้าหมายในการดำเนินกิจการของวัดเพื่อประโยชน์สูงสุด หลักรู้จักตน ใช้พิจารณาความรู้ความสามารถของตนหรือคนรอบตัวเพื่อบริหารกิจการต่างๆ อย่างเหมาะสม หลักรู้จักประมาณ ใช้ควบคุมการจ่ายงบประมาณให้มีความพอดี หลักรู้จักกาลใช้จัดลำดับความสำคัญการดำเนินกิจการในวัด หลักรู้จักชุมชน โดยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ หลักรู้จักบุคคล เพื่อให้บริหารงานผู้ได้ปกครองได้ตรงตามความสามารถ

คำสำคัญ: พระสังฆาธิการ, การบริหารกิจการคณะสงฆ์, หลักสัปปุริสธรรม

ABSTRACT

The objectives of this thematic were 1) To study the use of the principle of Sappurisa Dhamma Base on the Sangha Affair Administration in Surat Thani Province. and 2) to study the application of the principle of Sappurisa Dhamma to the Sangha Affair Administration in Surat Thani Province. This research is a mixed method research. Quantitative research use questionnaires as a tool to collect information from a sampling of 188 monks. The statistics used were frequency, percentage, mean and standard deviation. Qualitative research use content analysis of 5 abbots in the interview.

The results showed that: 1) The abbot use of the principle Sappurisa Dhamma Base on the Sangha Affair Administration is at a high level. The principle Attannuta(Knowing oneself)is use the most 2) The abbotsapplied the principles of Sappurisa Dhamma to the Sangha Affair Administration. knowing the cause used to understand the reasons for behaving in order to conduct the affairs of the temple appropriately. Knowing the purpose is used to determine the objectives of organizing activities for whose benefit. know oneself is used to consider one's own knowledge and abilities or that of the temple. to carry out the activities of the temple appropriately. Moderation Used to control the budget organizing activities according to their own budget. knowing the proper time

used to prioritize activities in the temple. knowing the society used to build good relationships with the community to allow people to participate in various activities. knowing the individual is used order to subordinates according to their abilities.

Keywords: The Abbot, The Sangha Affair Administration, Sappurisa Dhamma

บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย มีความสัมพันธ์ข้องเกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนไทยทั้งในทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ด้วยประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือและยกย่องเทิดทูนพระพุทธศาสนาเป็นสรณะแห่งชีวิต สืบทอดต่อเนื่องกันมาเป็นเวลาช้านาน ทั้งนี้สถานการณ์พระพุทธศาสนาในเมืองไทย ในสายตาของประชาชนปัจจุบัน อยู่ในอาการที่อาจกล่าวได้ว่าเสื่อมถอย ถึงกับใช้คำว่า วิกฤตศรัทธา สิ่งเหล่านี้้อาจเป็นสาเหตุซึ่งถึงผลกระทบของการปกครองคณะสงฆ์ อาทิ พระภิกษุสามเณรในปกครองทำผิดพระธรรมวินัยมากยิ่งขึ้นการวางตนไม่เหมาะสมของพระ ทำให้ภาพพจน์ของพระพุทธศาสนาหมัวหมองไปด้วย วัดหลายแห่งมักเน้นการพัฒนาด้านอาคารสถานที่มากกว่าพัฒนาเพื่อมุ่งประโยชน์ต่อการศึกษาอบรมพระภิกษุสามเณร (ไพรัตน์ เลิศพิริยกุลมล, 2539 : 5) อีกประการหนึ่ง คือ การบริหารกิจการพระพุทธศาสนาเป็นเรื่องของพระสังฆาธิการเท่านั้น ไม่มีการกระจายงาน ทำให้ไม่มีพลังพอที่จะทำงานได้ทุกๆ ด้าน ทำให้เกิดความบกพร่องในการดำเนินงานได้ง่าย พระสงฆ์และประชาชนขาดความเป็นเจ้าของศาสนา ไม่มีการทุ่มเทเพื่อการพัฒนาศาสนาและชุมชน ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับประชาชนไม่สมบูรณ์ตามหลักการที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน พระสงฆ์จำนวนไม่น้อยบวชแต่ไม่ได้ศึกษา ไม่ได้เผยแผ่ธรรมแก่ประชาชน ประชาชนก็ปฏิบัติต่อพระสงฆ์ไม่ถูกต้องทางสังคม จึงทำให้พระพุทธศาสนาเกิดปัญหา เกิดความไม่จริงใจในการนับถือศาสนาทั้งหมด โดยรวมแล้วมีสาเหตุเริ่มต้นจากการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (พระราชปริยัติโมลี (ไพบูลย์ วบุโล), 2554 : 3)

เมื่อศึกษาย้อนไปในสมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้าเป็นผู้ปกครองสงฆ์สูงสุด และมีการบัญญัติพระวินัยขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือในการปกครองคณะสงฆ์ ประเทศไทยแม้จะอยู่ในฐานะที่นับถือพระพุทธศาสนามานานแล้ว แต่ยังมีคนจำนวนไม่น้อยที่ไม่ทราบว่าพระพุทธเจ้าทรงแสดง

วิธีการปกครองไว้ตั้งแต่สมัยพุทธกาลและสืบต่อกันมาจนปัจจุบัน เช่น ทศพิธราชธรรมจักรวัตติ และราชสังคหวัตถุ (พระมหากฤตวิทย์ อธิภูฐานโน (สนธิสุข), 2548 : 53) และอีกหนึ่งหลักธรรมของพุทธองค์ คือ หลักสัปปุริสธรรม ซึ่งเป็นหลักธรรมที่เหมาะสมแก่นักปกครองและการเป็นผู้นำที่จะต้องเป็นผู้รู้จักเหตุและผล รู้จักตัวเองและผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งรู้จักนิสัยความต้องการและความสามารถของผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อจะได้เลือกใช้คนให้เหมาะสมกับงาน นอกจากนี้ การปกครองคณะสงฆ์ไทยนอกจากจะมีพระธรรมวินัยซึ่งเป็นหลักในการปกครองแล้ว ยังมีการใช้อำนาจรัฐมาช่วยหนุนส่งเสริมและป้องกันภัยที่จะเกิดแก่พระธรรมวินัย โดยการตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ไทย ร.ศ.121(พ.ศ. 2445) ซึ่งต่อมาได้มีการแก้ไขปรับปรุงจนมาถึงปัจจุบัน โดยเจตนาของการตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์เพื่อเป็นการคุ้มครองพระพุทธศาสนา (พระณรงค์ สังขจิตฺต, 2560) และจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายเถรสมาคม โดยในทางปฏิบัติ พระสังฆาธิการที่มีสมณศักดิ์สูงกว่า มีหน้าที่ดูแลดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ที่อยู่ภายใต้เขตการปกครองของตน ควบคุมและส่งเสริม รักษาความเรียบร้อยดีงาม โดยมหาเถรสมาคมซึ่งเป็นองค์กรปกครองสูงสุดของคณะสงฆ์ไทย มีการวางมาตรการกำหนดกรอบของการปฏิรูปกิจการงานพระพุทธศาสนาไว้ 6 ด้าน คือ 1) ด้านการปกครอง 2) ด้านการศาสนศึกษา 3) ด้านการเผยแผ่ 4) ด้านการสาธารณูปการ 5) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 6) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ จึงมีความสำคัญที่เกี่ยวข้องต่อผู้นำทางสงฆ์ โดยผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ที่ทำหน้าที่แทนสถาบันหลักคือ พระสังฆาธิการที่จะต้องสนองงานนั้นให้ลุล่วงตามกำหนดเป้าหมายที่วางไว้

จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัดในศาสนาพุทธจำนวน 365 วัด โดยแบ่งเขตการปกครองตามเขตการปกครองของบ้านเมือง และกำหนดวิธีการปกครองคณะสงฆ์ตามกฎหมายเถรสมาคมเป็นหลัก มีผู้บริหารกิจการคณะสงฆ์ ได้แก่ เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และเจ้าอาวาส เมื่อย้อนกลับมามองในมุมของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ พระสังฆาธิการมีหลักเกณฑ์หรือทฤษฎีเป็นแนวทางการปฏิบัติดังกล่าวมาแล้วมากมาย ซึ่งเป็นเสมือนตัวชี้วัดการบริหารการปกครองการดูแลรักษาหมู่คณะ และการดำเนินงานหรือการจัดการกิจกรรมต่างๆ ของหมู่คณะให้สำเร็จลุล่วงไปตามนโยบาย และบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรนั้นด้วยดีมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการใช้หลักสัปปุริสธรรมต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของจังหวัดสุราษฎร์ธานีว่า มีการนำหลักสัปปุริสธรรมมาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสุราษฎร์ธานีอย่างไรและมีแนวทางใดบ้างในการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรมต่อการ

บริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี อันจะทำให้เกิดความมั่นคงและเกิดประสิทธิภาพในการบริหารงานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้หลักสัปติธรรมต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักสัปติธรรมต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การวิจัยแบบผสมผสาน โดยในส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่พระสงฆ์ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีระดับเจ้าอาวาส จำนวน 365 รูป กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีของ เครจซีและมอร์แกน (เครจซีและมอร์แกน อ้างถึงใน สุทิน ชนะบุญ, 2560 : 148-160) ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ ร้อยละ 5 และระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 188 รูป สุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยแบ่งตามสัดส่วนของแต่ละอำเภอ และการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับพระสงฆ์ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีระดับเจ้าอาวาสจำนวน 5 รูป ใช้การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีเฉพาะเจาะจงโดยคำนึงถึงผู้เชี่ยวชาญในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสงฆ์ระดับเจ้าอาวาส

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสัปติธรรมต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ และรวบรวมข้อมูลเพื่อสร้างเป็นกรอบคำถามของแบบสอบถาม และสร้างแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์สำหรับงานวิจัยการใช้หลักสัปติธรรมต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสุราษฎร์ธานีและนำมาเสนอต่ออาจารย์ที่ปริญญานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหาและรับข้อเสนอแนะ และผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบเครื่องมือ ทั้งนี้เพื่อให้การวิจัยมีความสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ แล้วดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม จากประชากรกลุ่มตัวอย่างเจ้าอาวาส จำนวน 188 รูปในเขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ส่วนแบบสัมภาษณ์ใช้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเจ้าอาวาสจำนวน 5 รูป ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์รวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ และเรียบเรียงข้อมูล

ตามวัตถุประสงค์ สำหรับข้อเสนอแนะและวิธีแก้ปัญหาประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรมในการบริหารกิจการคณะสงฆ์

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัย 2 ชนิด คือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์มีรายละเอียดดังนี้

แบบสอบถามมี 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล 7 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการใช้หลักสัปปุริสธรรมต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสุราษฎร์ธานีของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ซึ่งแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นความเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรมต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี ของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส

ผู้วิจัยมีการทดสอบแบบสอบถามโดยทดลองจากพระสังฆาธิการพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 30 รูป และคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient- A) โดยงานวิจัยนี้มีค่า Coefficient Alpha ของ Cronbach การใช้หลักสัปปุริสธรรมต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์แต่ละด้าน ได้แก่ หลักอัมมัญญาตา(เป็นผู้รู้จักเหตุ) 0.84 หลักอัตถัญญาตา(เป็นผู้รู้จักผล) 0.82 หลักอัตตัญญาตา(เป็นผู้รู้จักตน) 0.81 หลัก มัตตัญญาตา(เป็นผู้รู้จักประมาณ) 0.81 กาลัญญาตา (เป็นผู้รู้จักกาล) 0.83 ปริสัญญญาตา (เป็นผู้รู้จักชุมชน) 0.82 และหลักปุคคลบัญญัติ (เป็นผู้รู้จักบุคคล) 0.81ซึ่งมากกว่า 0.7 แสดงให้เห็นว่า แบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือที่สามารถนำไปใช้งานได้จริง

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ใช้สำหรับสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมายจำนวน 5 รูป เป็นข้อคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรมต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามบริบทของผู้ให้ข้อมูล จำนวน 7 ข้อ

การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการนำเครื่องมือเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความถูกต้อง และความเหมาะสมโดยหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา (Index of Objective Congruence : IOC) แล้วเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นมาใช้ รวมทั้งปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญอีกครั้ง

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 188 รูป คำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับคะแนน การใช้หลักสัปติธรรมต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ 5 ระดับ และแปลความหมายของค่าเฉลี่ยด้วยเกณฑ์สัมบูรณ์ตามแนวทางของเบสต์ (Best, 1981, หน้า 240) ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง ระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง ระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึงระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง การประยุกต์ใช้หลักสัปติธรรมต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยเรียงลำดับเป็นประเด็นสำคัญประกอบการพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้หลักสัปติธรรมต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลของการใช้หลักสัปติธรรมต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การใช้หลักสัปติธรรมต่อ การบริหารกิจการคณะสงฆ์	$\bar{X}$	ระดับการใช้ S.D.	แปลผล
1.ธัมมัญญตา การรู้จักเหตุ	4.27	0.64	มาก
2.อรรถัญญตา การรู้จักผล	4.09	0.62	มาก
3.อรรถัญญตา การรู้จักตน	4.55	0.62	มากที่สุด
4.มัตตัญญตา การรู้จักประมาณ	4.10	0.59	มาก
5.กาลัญญตา การรู้จักเวลา	4.32	0.60	มาก
6.ปริสัณญตา การรู้จักชุมชน	4.38	0.64	มาก
7.ปุคคัลโปปรัญญตา การรู้จักบุคคล	4.52	0.59	มากที่สุด
รวม	4.31	0.64	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การใช้หลักสัปปริสธรรมต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัด สุราษฎร์ธานีของกลุ่มตัวอย่างพระสังฆาธิการในระดับเจ้าอาวาส มีค่าแปลผลโดยรวม ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.31$, S.D = 0.64) อยู่ในระดับมาก หลักที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ หลักอรรถัตถุญญาตา (เป็นผู้รู้จักตน) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.55$, S.D = 0.62) การแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ หลักบุคคลปริปริญญาตา (เป็นผู้รู้จักบุคคล) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.52$, S.D = 0.59) การแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด และหลักที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ หลักอรรถัตถุญญาตา (เป็นผู้รู้จักผล)ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.09$, S.D = 0.62) การแปลผลอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรมต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

1) แนวทางการประยุกต์ใช้หลักอัมมัญญาตา (เป็นผู้รู้จักเหตุ) มีการประยุกต์ใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในแต่ละด้านแตกต่างกันไปตามบริบทของแต่ละสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัด สิ่งสำคัญคือต้องพิจารณาให้รู้จักเหตุก่อน เพราะเมื่อเข้าใจสาเหตุ ก็จะยอมรับในผลของสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้น และสามารถใช้สติพิจารณาแก้ไขปัญหาได้ ในฐานะเจ้าอาวาสจะต้องรู้จักเหตุ รู้จักหลักการ รู้กฎระเบียบ ความเป็นจริงของธรรมชาติ ธรรมะที่จะเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย หรือหนทางที่จะแก้ไขปัญหาให้บรรลุวัตถุประสงค์

2) แนวทางการประยุกต์ใช้หลักอรรถัตถุญญาตา (เป็นผู้รู้จักผล) มีการประยุกต์ใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของจังหวัดสุราษฎร์ธานีแตกต่างกันไปตามแต่ละสถานการณ์ โดยผลเกิดต่อเนื่องจากเหตุที่กระทำ และการบริหารการปกครองก็ต้องเป็นผู้ที่รู้จักผลลัพธ์หรือเป้าหมายของการกระทำกิจกรรมต่างๆ รู้ว่าการกระทำใดที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่เราต้องการ รู้ว่าประโยชน์ของสิ่งที่เรากำลังทำนั้นจะเกิดแก่ใครอันจะก่อให้เกิดทั้งความสำเร็จต่อการพัฒนาในการบริหารจัดการกิจการทั้ง 6 ด้านของคณะสงฆ์ในวัด

3) แนวทางการประยุกต์ใช้หลักอรรถัตถุญญาตา (เป็นผู้รู้จักตน) มีการประยุกต์ใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในแนวทางที่ใกล้เคียงกัน กล่าวคือ ในฐานะผู้นำและนักปกครองเจ้าอาวาสแต่ละท่านจะมีการเล็งเห็นความสำคัญของการรู้จักตนเอง รู้ข้อดีข้อเสียของตนเอง แล้วหาทางแก้ไขปรับปรุงหรือพัฒนาตนเอง กิจการงานใดที่พิจารณาแล้วเห็นว่าเกินกำลังตัวก็จะมอบหมายให้ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญมากกว่าดำเนินการ

4) แนวทางการประยุกต์ใช้หลักมัตตัญญาตา (เป็นผู้รู้จักประมาณ) มีการประยุกต์ใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของจังหวัดสุราษฎร์ธานีตามแต่ละสถานการณ์ ซึ่งการบริหาร

กิจการคณะสงฆ์ด้านต่างๆ นั้น ต้องมีความประมาทไม่ให้มากหรือน้อยจนเกินไป โดยเฉพาะด้านสาธารณูปการ การบูรณะซ่อมแซม ใช้สอยปัจจัยต่างๆ ภายในวัด เพื่อควบคุมการบริหารจัดการการเงินในวัด ด้านการศึกษาสงเคราะห์และด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พิจารณาในเรื่องการเทศนาสั่งสอนธรรมะให้พอเหมาะพอดี ไม่ยากหรือมากเกินไปจนคนฟังเบื่อหน่าย

5) แนวทางการประยุกต์ใช้หลักกาลัญญตา (เป็นผู้รู้จักกาล) มีการประยุกต์ใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของจังหวัดสุราษฎร์ธานีตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยเจ้าอาวาสต้องรู้จักการจัดสรรเวลา จัดลำดับความสำคัญของงานที่ต้องปฏิบัติ สั่งการพระภิกษุผู้ใต้บังคับบัญชาในเวลาที่ถูกต้องเหมาะสม การสอนการสอบธรรมศึกษา และการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ต้องมีการรู้จักเตรียมการล่วงหน้า ทั้งสถานที่และแผนการเรียนการสอน หรือในกิจการงานของวัด ต้องกำหนดผู้รับผิดชอบในงานต่างๆ การซ่อมแซม ก่อสร้าง ควบคุมระยะเวลาให้แล้วเสร็จตามแผนการ และด้านสาธารณสงเคราะห์ วัดเป็นที่บรรเทาความเดือนร้อนของประชาชนได้ตามสมควรในช่วงเวลาที่เกิดภัย

6) แนวทางการประยุกต์ใช้หลักปรีชัญญตา (เป็นผู้รู้จักชุมชน) มีการนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในแนวทางที่แตกต่างกันไปตามแต่ละสถานการณ์ที่เกิดขึ้น แต่ประเด็นที่เหมือนกันคือความต้องการรู้จักว่าชุมชนนั้นๆ ที่อยู่ใกล้วัดเป็นอย่างไร วางตัวให้ถูกต้องและเหมาะสม เป็นที่ยอมรับนับถือจากบุคคลในสังคม โดยเฉพาะด้านการศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์และด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในการเทศนาธรรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์และความต้องการของคนในชุมชน ด้านสาธารณูปการ เช่น การพัฒนาวัด ที่ต้องอาศัยความร่วมมือ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ช่วยเหลือประชาชนในยามเกิดภัยพิบัติหรือได้รับความทุกข์ยากลำบากกายใจก็เป็นสิ่งที่ทางวัดพึงกระทำ

7) แนวทางการประยุกต์ใช้หลักบุคคลโรปรัญญตา (เป็นผู้รู้จักบุคคล) มีการประยุกต์ใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในแนวทางที่แตกต่างไปตามแต่ละสถานการณ์ที่เกิดขึ้นโดยการรู้จักนิสัยใจคอของบุคคลนั้นๆ ให้ถูกต้อง เพื่อที่จะได้ปฏิบัติตัวต่อผู้อื่นด้วยความเหมาะสม การปกครองคณะสงฆ์ในวัดต้องบริหารพระภิกษุให้ทำงานในสิ่งที่ตรงตามความสามารถ และส่งเสริมพระภิกษุให้ได้รับการพัฒนาทักษะความสามารถยิ่งขึ้น ด้านการสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ การรู้จักบุคคลช่วยให้สามารถมอบหมายหน้าที่หรือกำหนดผู้รับผิดชอบในกิจการงานต่างๆ ภายในวัดได้อย่างเหมาะสม

อภิปรายผล

1. การใช้หลักสัปปริสธรรมต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1) อัมมัญญตา (เป็นผู้รู้จักเหตุ) พระสังฆาธิการในจังหวัดสุราษฎร์ธานีรู้จักบทบาทภาระหน้าที่ความรับผิดชอบทุกอย่าง รู้กฎ ระเบียบ คำสั่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาระหน้าที่ความรับผิดชอบและพร้อมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นในการทำมาความเข้าใจมากยิ่งขึ้น เพื่อนำไปใช้ในการกำหนดเป้าหมายวัตถุประสงค์ในการบริหารงานให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ ซึ่งกล่าวว่า การรู้จักเหตุรู้หลักเกณฑ์แบบแผนหน้าที่ และรู้หลักการที่จะทำให้เกิดผล ซึ่งจะเป็นเหตุให้ทำการใดๆ ได้สำเร็จผลตามความมุ่งหมาย (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2518 : 210) และงานวิจัยของจุฑารัตน ทศไกรและคณะ เรื่องศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสัปปริสธรรมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีวิธีการตามหลักอัมมัญญตา มีวิธีการได้แก่ ผู้บริหารควรรู้จักเหตุ หลักการ กฎเกณฑ์ วิธีการ แนวทางปฏิบัติ และรู้จักขั้นตอนของการบริหารจัดการหลักสูตร ตั้งแต่ขั้นตอนในการปฏิบัติและการนำไปใช้ในบริหารจัดการให้เกิดคุณภาพของผู้เรียน (จุฑารัตน ทศไกร และคณะ (2564 : 170-175)

2) อัตถัญญตา (เป็นผู้รู้จักผล) พระสังฆาธิการในจังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถสื่อสารวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการให้แก่ผู้ปฏิบัติงานให้มีความเข้าใจได้ สามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นและนำผลการดำเนินงานที่ผ่านมาใช้เป็นแนวทางปรับปรุงในการดำเนินการครั้งต่อไปให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ กล่าวว่า การรู้จักผล รู้จักประโยชน์ที่ประสงค์ รู้ผลที่จะเกิดขึ้น สืบเนื่องจากการกระทำ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2518 : 210) และงานวิจัยของพระครูโกสุมสมณวัตรเรื่อง หลักสัปปริสธรรมที่ส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในตำบลศรีณรงค์ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า หลักสัปปริสธรรมในด้านอัตถัญญตาในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านตามหลักสัปปริสธรรมการรู้จักผล รู้ว่าเมื่อทำสิ่งนั้นจะเกิดผลดีหรือผลเสียแก่ใคร มากน้อยเพียงใด และรู้จักว่าเป้าหมายของการกระทำ ส่งผลให้ผู้ใหญ่บ้านสร้างความสามัคคีในการทำกิจกรรมและดำเนินงานตามเป้าหมายจนประสบความสำเร็จ และสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม (พระครูโกสุมสมณวัตร (สังวาลยกุลสุโม/เมตตาเยยา), 2560 : 60)

3) อัตตัญญูตา (เป็นผู้รู้จักตน) พระสังฆาธิการในจังหวัดสุราษฎร์ธานีปฏิบัติตนเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ และมีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งความเป็นผู้รู้จักตนเองจะทำให้สามารถวิเคราะห์ตนเองได้อย่างถูกต้อง สอดคล้องกับแนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ กล่าวว่า การรู้จักตนนั้นหมายถึง ฐานะ ภาวะ เพศ กำลัง ความรู้ ความถนัด ความสามารถ และคุณธรรมต่างๆ เป็นต้นของตนตามจริง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2518 : 210) และงานวิจัยของพระครูพิฑูรณคราภิรักษ์ และพระมหาสุเมฆ สมานิตโต เรื่องทักษะการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารคณะสงฆ์ในระดับต่างๆ ต้องมีทักษะความคิดรวบยอด ความรู้ ความเข้าใจ รู้จุดเด่นจุดด้อย คือ รู้จักความสามารถของตนเองว่าสามารถบริหารกิจการคณะสงฆ์ในด้านใดให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้หรือไม่ เพื่อจะดำเนินการพัฒนาแก้ไข และปรับปรุงให้ดีขึ้น (พระครูพิฑูรณคราภิรักษ์ (อนุชาติ นรินโท) และพระมหาสุเมฆ สมานิตโต, 2564 : 235-244)

4) มัตตัญญูตา (เป็นผู้รู้จักประมาณ) พระสังฆาธิการในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีการควบคุมการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีการวางแผนจัดสรรงบประมาณให้สำเร็จตามเป้าหมาย สอดคล้องกับแนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ กล่าวว่า การรู้จักประมาณ รู้จักความพอเหมาะพอดี เช่น ภิกษุรู้จักประมาณในการรับและบริโภคปัจจัย (พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ.ปยุตฺโต), 2518 : 210) และงานวิจัย ของพระครูโพธิกิตติคุณ เรื่อง ศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักธรรมาภิบาลเชิงพุทธ ของคณะสงฆ์ภาค 3 พบว่าการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักคุณธรรมเชิงพุทธนั้นพระสังฆาธิการต้องรู้จักความพอเหมาะพอดี ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเรื่องนั้นๆ เช่น การใช้จ่ายงบประมาณของคณะสงฆ์ต้องมีเหตุผล ความจำเป็น ความคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด (พระครูโพธิกิตติคุณ, 2561 : 140-141)

5) กาลัญญูตา (เป็นผู้รู้จักกาล) พระสังฆาธิการในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นผู้ตรงต่อเวลาและรักษาเวลาในการดำเนินกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม จัดลำดับความสำคัญของกิจกรรม/การปฏิบัติงานได้อย่างดี สอดคล้องกับแนวคิดของพระครูสังฆรักษ์ปรีชา เรื่อง สัมปยุตธรรม พุทธธรรม หรือการกระทำเป็นเครื่องกำหนดอนาคต พบว่า รู้ว่าเวลาไหนควรทำอะไร ใช้เวลาเท่าไร แล้วทำให้ ทันเวลา จึงจะทำให้การดำเนินการมีโอกาที่จะบรรลุเป้าหมายมากยิ่งขึ้น (พระครูสังฆรักษ์ปรีชา จิตญาโณ, 2564 : 23-26)

6) ปริสัญญูตา (เป็นผู้รู้จักชุมชน) พระสังฆาธิการในจังหวัดสุราษฎร์ธานีรู้จักและเข้าใจขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชนเป็นอย่างดี มีจัดกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

พร้อมทั้งมีส่วนช่วยในการสนับสนุนพัฒนาชุมชน มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ กล่าวว่าการรู้จักชุมชนคือรู้จักถิ่น รู้จักที่ชุมชนและชุมชน รู้จักการมารยาทระเบียบวินัย ขนบธรรมเนียมประเพณี และรู้ข้อควรปฏิบัติอื่นต่อชุมชนนั้นๆ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2518 : 210) จะส่งผลต่อพระสังฆาธิการให้เป็นผู้รู้จักชุมชนมากขึ้น รู้จักมารยาท การปฏิบัติตน และการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น ศาสนกิจสงเคราะห์ การทำบุญ ให้เป็นไปตามขบธรรมเนียมประเพณี

7) บุคคลโปรปรียญดุษฎา (เป็นผู้รู้จักบุคคล) พระสังฆาธิการในจังหวัดสุราษฎร์ธานี รู้จักพระภิกษุสามเณรและศิษย์วัด มีการมอบหมายหน้าที่ให้เหมาะสมตามความรู้ความสามารถ และศักยภาพ ส่งเสริมและสนับสนุนด้านการศึกษาให้แก่พระภิกษุ สามเณร รู้ว่าบุคคลใดมีความสามารถด้านใด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ กล่าวว่าการรู้จักบุคคลโดยอรรถาธิบายความสามารถและคุณธรรมเพื่อปฏิบัติต่อผู้นั้นโดยถูกต้อง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2518 : 210-211) และงานวิจัยของพระครูพิฑูร นคราภิรักษ์ และพระมหาสุเมฆ สมานิต เรื่อง ทักษะการบริหารกิจการคณะสงฆ์ พบว่า การที่จะดำเนินการ ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต้องอาศัยพระภิกษุสามเณรที่มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมและสอดคล้องกับกิจการด้านนั้นๆ หรือ “Put the right man on the right job” การมอบหมายงานให้ถูกกับบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับงานนั่นเอง (พระครูพิฑูร นคราภิรักษ์ (อนุชาติ นรินโท) และพระมหาสุเมฆ สมานิต, 2564 : 235-244)

2. แนวทางการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรมต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1) มีการนำหลักธัมมัญญดา (เป็นผู้รู้จักเหตุ) มาประยุกต์ใช้โดยเจ้าอาวาสจะต้องรู้จักเหตุ รู้จักหลักการ รู้กฎระเบียบว่าเพราะอะไรถึงจัดให้มีการศึกษาการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การบำรุงรักษาสถานที่เครื่องใช้ของวัด หรือผู้ที่มาขอความช่วยเหลือมีสาเหตุจากอะไร เพราะเมื่อเข้าใจสาเหตุก็จะยอมรับในผลของสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้น และสามารถแก้ไขปัญหานั้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระศตวรรษ กิตติปาโล (บุญกมล) เรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรมในการส่งเสริมการปกครองของพระสังฆาธิการในเขตจังหวัดนนทบุรีพบว่า แนวทางประยุกต์ใช้หลักธัมมัญญดาความเป็นผู้รู้จักเหตุ รู้หลักการและกฎเกณฑ์ของสิ่งทั้งหลายที่ตนเข้าไปเกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่และดำเนินกิจการต่างๆ ควรเป็นผู้รู้จักการพิจารณาวิเคราะห์ แยกแยะอย่างสมเหตุสมผล (พระศตวรรษ กิตติปาโล (บุญกมล), 2562 : 129-140) และงานวิจัยของพระครูพิฑูร นคราภิรักษ์ (อนุชาติ นรินโท) และพระมหาสุเมฆ

สมาธิโต เรื่อง ทักษะการบริหารกิจการคณะสงฆ์ พบว่าการรู้จักเหตุ รุหลักเกณฑ์ และหลักการ ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์มีความมุ่งหมายอย่างไรในการกิจแต่ละด้านโดยการวิเคราะห์ ไทหฺรราบถึงสาเหตุของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน (พระครูพิฑูรณคราภิรักษ์(อนุชาติ นริน โท) และพระมหาสุเมฆ สมาธิโต, 2564 : 235)

2) มีการนำอรรถัตถุญดา (เป็นผู้รู้จักผล) มาประยุกต์ใช้โดยเจ้าอาวาสใช้ผลลัพธ์ในการกำหนดเป้าหมายของการปกครองและการบริหารงาน รู้ว่าทำอย่างไรจะได้ผลอย่างไร การส่งเสริมความรู้ให้แก่พระภิกษุสามเณร หรือประชาชนทั่วไปมีประโยชน์อย่างไร รวมถึงการบริหาร จัดการสาธารณูปการที่มีอยู่ในวัดเช่นกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑารัตน์ ทศไกร และคณะ เรื่อง ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสัปปริสธรรมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 1 พบว่าแนวทางการบริหารงานตาม หลักสัปปริสธรรม 7 ผู้บริหารต้องรู้จักผลจากการวางแผนการทำงาน กิจกรรม และผลการปฏิบัติงานของผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ต่างๆ โดยจะให้ความสำคัญแก่ วัตถุประสงค์และผลที่ได้รับเป็นหลัก (จุฑารัตน์ ทศไกร และคณะ, 2564 : 170-175)

3) มีการนำหลักอรรถัตถุญดา (เป็นผู้รู้จักตน) มาประยุกต์ใช้ ในฐานะเจ้าอาวาส จะต้องรู้ข้อดีข้อเสียของตนเองแล้วหาทางแก้ไข กิจการงานใดหากพิจารณาแล้วเห็นว่าเกิน กำลังก็มอบหมายให้ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญมากกว่าดำเนินการแทน ซึ่งสอดคล้องกับการงานวิจัยของ พระศตวรรษ กิตติปาโล (บุญกมล) เรื่องการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรมในการส่งเสริมการ ปกครองของพระสังฆาธิการในเขตจังหวัดนันทบุรี พบว่าแนวทางประยุกต์ใช้หลักอรรถัตถุญดา ได้นำหลักความสามารถมองตนเองออกมา ตนเองเป็นใคร มีฐานะและภาวะอย่างไร กำลัง ต้องการอะไร เมื่อมองออกแล้วก็พยายามปรับปรุงตนเองให้เป็นอย่างที่ตนเป็นได้ อย่างถูกต้องเหมาะสม (พระศตวรรษ กิตติปาโล (บุญกมล), 2562 : 129-140) และงานวิจัย ของธนวัฒน์ชาวโพธิ์ เรื่องภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัยวิทยาเขตล้านช้าง โดยภาวะผู้นำในหลักอรรถัตถุญดา อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่ง สอดคล้องกับการประยุกต์หลักอรรถัตถุญดาในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าอาวาสทั้ง 5 รูป ที่ให้ความสำคัญกับการรู้จักตนเองเป็นสำคัญ

4) มีการนำหลักมัตถุญดา (เป็นผู้รู้จักประมาณ) มาประยุกต์ใช้ในเรื่องการใช้งบประมาณในการดำเนินกิจการในวัด โดยเฉพาะด้านสาธารณูปการ การบูรณะซ่อมแซมใช้ สอยปัจจัยต่างๆ ภายในวัดเพื่อควบคุมการบริหารจัดการการเงินในวัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย

ของพระครูสังฆรักษ์ปรีชา จิตญาโณเรื่อง สัปบุริสธรรมพฤติกรรมหรือการกระทำเป็นเครื่องกำหนดอนาคต พบว่า การดำเนินชีวิตสมัยใหม่ตามหลักมัตตัญญูตา ความรู้จักประมาณ ควรคำนึงถึงความเป็นอยู่พอประมาณ ไม่ฟุ่มเฟือย และใช้จ่ายตามความจำเป็น (พระครูสังฆรักษ์ปรีชา จิตญาโณ, 2564 : 24 -26)

5) มีการนำหลักกาลัญญาตา (เป็นผู้รู้จักกาล) มาประยุกต์ใช้ในการจัดสรรเวลาว่าเวลานี้ควรจะทำอะไรหรือไม่ควรทำสิ่งใด จัดลำดับความสำคัญของงานที่ต้องปฏิบัติ จัดการเรียน การสอน การสอบธรรมศึกษาและการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เตรียมการล่วงหน้าในการดูแลด้านสาธารณูปการในวัด ควบคุมระยะเวลาการซ่อมแซม ก่อสร้าง ให้แล้วเสร็จตามกำหนด ซึ่งสอดคล้องกับการงานวิจัยของพระศตวรรษ กิตติปาโล (บุญกมล) เรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรมในการส่งเสริมการปกครองของพระสังฆาธิการในเขตจังหวัดนนทบุรี พบว่าแนวทางประยุกต์ใช้ด้านหลักการรู้จักกาล เวลาใดอันที่จะประกอบกิจนั้นๆ เป็นต้นว่า มีหน้าที่การงานจะพึงทำหลายอย่างด้วยกัน จะต้องแบ่งเวลาให้เหมาะแก่กิจที่จะต้องทำนั้นๆ จึงจะดำเนินไปโดยเรียบร้อย(พระศตวรรษ กิตติปาโล (บุญกมล), 2562 : 129-140) และงานวิจัยของพระครูโพธิกิตติคุณ ศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักธรรมาภิบาลเชิงพุทธของคณะสงฆ์ภาค 3 พบว่าพระสังฆาธิการที่ได้นำหลักสัปปริสธรรมด้านกาลัญญาตา เวลาอันเหมาะสมมาใช้บริหารและปฏิบัติต่อผู้อื่น โดยพระสังฆาธิการผู้รู้จักกาลจะรู้ว่าเวลาใดควรทำงานอะไร หรือละเว้นจากงานที่ไม่จำเป็นจึงจะเหมาะสม (พระครูโพธิกิตติคุณ 2561 : 146-147)

6) มีการนำหลักปรีชาญาณ (เป็นผู้รู้จักชุมชน) มาประยุกต์ใช้โดยในฐานะเจ้าอาวาสต้องรู้จักว่าชุมชนที่อยู่ใกล้วัดเป็นอย่างไร มีความเชื่อ ค่านิยมไปในทิศทางใด การเทศนาเผยแผ่พระธรรมควรเหมาะสมกับสถานการณ์และความต้องการของคนในชุมชน หรือในการขอความร่วมมือจากชุมชนเพื่อกิจกรรมหรือการพัฒนาวัด ซึ่งสอดคล้องกับการงานวิจัยของพระครูโกสุมสมณวัตร เรื่องหลักสัปปริสธรรมที่ส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในตำบลศรีณรงค์ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า การรู้จักชุมชนว่ามีกฎเกณฑ์หรือข้อตกลงร่วมกันอย่างไร ชุมชนมีขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างไร จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน (พระครูโกสุมสมณวัตร (สังวาลย์ กุสโม/เมตตาเยา), 2560 : 59-62)

7) มีการนำหลักบุคคลโปรบิรณฤตฺตา (เป็นผู้รู้จักบุคคล) มาประยุกต์ใช้ โดยเจ้าอาวาสควรรู้จักบุคคลในแ่งมุมต่างๆ ทำให้เข้าใจพื้นฐานและความแตกต่างของแต่ละบุคคล ทั้งความสามารถและจิตใใจการมอบหมายหน้าที่ให้พระภิกษุลงกวดทำงานในสิ่งที่ตรงตาม

ความสามารถ รวมทั้งยังส่งเสริมพระภิกษุให้ได้รับการศึกษาเพิ่มเติม เพื่อพัฒนาความรู้ทักษะให้ มีมากยิ่งขึ้น หลักนี้ยังช่วยกำหนดผู้รับผิดชอบในการช่วยดูแลรักษา ควบคุมการซ่อมแซม ปรับปรุง ก่อสร้าง หรือกิจกรรมภายในวัดได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของงานวิจัยของพระ ศตวรรษ กิตติปาโล(บุญกมล) เรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรมในการส่งเสริมการ ปกครองของพระสังฆาธิการในเขตจังหวัดนนทบุรี พบว่า แนวทางประยุกต์ใช้ผู้รู้จักบุคคลคือรู้จัก และเข้าใจความแตกต่างแห่งบุคคลว่าโดยอธยาศัย ความสามารถ คุณธรรม เป็นต้น และรู้จักที่ จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นๆ ควรคบหรือไม่ จะใช้จะตำหนิ ยกย่องแนะนำ สั่งสอนอย่างไร จึงจะ ได้ผลดีตามมา (พระศตวรรษ กิตติปาโล (บุญกมล), 2562 : 129-140) และงานวิจัยของพระครู โภธิกิตติคุณ ศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักธรรมาภิบาลเชิงพุทธของคณะสงฆ์ภาค 3 พบว่า ในด้านหลักบุคคลปโรปรัญญุตา รู้จักบุคคลว่าความสามารถ คุณธรรม ของใครเป็นอย่างไร และรู้จักที่จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นอย่างไร จะให้คำแนะนำสั่งสอนอย่างไร วิธีใดเพื่อสรรหาบุคคลให้ตรงกับงาน (พระครูโพธิกิตติคุณ, 2561 : 149-150)

องค์ความรู้ใหม่

แสดงให้เห็นว่า หลักสัปปริสธรรมนั้นสามารถประยุกต์ใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการได้ พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสในจังหวัดสุราษฎร์ธานีสามารถนำ หลักสัปปริสธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์แตกต่างกัน โดยปรับให้ เหมาะสมกับสถานการณ์ แต่ละพื้นที่ชุมชน ทั้งนี้ พระสังฆาธิการต้องมีความเข้าใจเหตุผลของ การบริหารกิจการคณะสงฆ์ว่าทำเพื่อประโยชน์ใดด้วยเหตุผลใด เพื่อจะกำหนดวัตถุประสงค์ใน สิ่งที่ต้องการจากการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน โดยอาศัยหลักรู้จักตนเองโดยพิจารณา ความรู้ความสามารถของตนเองหรือของวัดก่อนลงมือทำ หลักรู้จักบุคคลเพื่อใช้ในการบริหาร ทรัพยากรบุคคลได้อย่างถูกต้องเหมาะสม หลักรู้จักชุมชนในการบริหารกิจการคณะสงฆ์โดยวัด ต้องอาศัยความร่วมมือของผู้คนในชุมชนข้างเคียง ทั้งในฐานะผู้เข้าร่วมกิจกรรมหรือผู้ที่มีส่วน ช่วยจัดกิจกรรมซึ่งมีการควบคุมการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักรู้จักประมาณ เพื่อควบคุม การใช้จ่ายเงินงบประมาณของวัดหรือของเจ้าอาวาส ให้เป็นไปด้วยความพอเพียงไม่ใช้จ่ายเกิน ตัว รวมถึงหลักรู้จักกาลที่เป็นการควบคุมในการบริหารเวลาตั้งแต่การจัดลำดับความสำคัญของ กิจกรรมสำคัญ ดังนั้นหลักสัปปริสธรรมจึงเป็นส่วนช่วยพระสังฆาธิการในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน เพื่อให้การบริหารงานดำเนินกิจกรรมต่างๆ บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป /ข้อเสนอแนะ

พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีใช้หลักสัปปุริสธรรมต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์อยู่ในระดับมาก และมีการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรมหลักรู้จักเหตุ หลักรู้จักผล หลักรู้จักตน หลักรู้จักประมาณ หลักรู้จักกาล หลักรู้จักชุมชน และหลักรู้จักบุคคลมาช่วยส่งเสริมการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ทั้ง 6 ด้าน แตกต่างกันตามพื้นที่และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นภายในวัด โดยด้านการปกครอง พระภิกษุ สามเณร ศิษย์วัด และการบริหารกิจการต่างๆ ภายในวัดนั้น เจ้าอาวาสให้ความสำคัญกับหลักการรู้จักตนเองและการรู้จักบุคคล เพราะการกระทำทุกอย่างนั้นเริ่มต้นจากตนเอง การรู้จักตนเองว่ามีความสามารถด้านใดและมีจุดแข็งและจุดอ่อนอย่างไร และในหลักการรู้จักบุคคลคือ ถ้ารู้จักว่าใครมีความสามารถอย่างไร มีนิสัยใจคออย่างไร จะทำให้บุคคลดังกล่าวสามารถช่วยเหลือกิจการต่างๆ ของวัดได้ โดยเจ้าอาวาสต้องใช้หลักการรู้จักผล เพื่อใช้ในการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และหลักการรู้จักประมาณให้ดำเนินกิจการแต่ละอย่างตามความเหมาะสมพอดี เพื่อควบคุมการใช้จ่ายเงินหรือจัดสรรงบประมาณ ในหลักการรู้จักชุมชนก็จะเป็นประโยชน์จากการได้รับความร่วมมือในการจัดกิจกรรมหรือจัดงานภายในวัด ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยบริหารกิจการคณะสงฆ์เช่นกัน และหลักของการรู้จักกาล เป็นสิ่งเจ้าอาวาสในแต่ละท่านได้ให้ความสำคัญว่าเวลาใด เหมาะสมสำหรับการกระทำให้สิ่งใดแล้วจะได้ผลดีที่สุด โดยในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ การจัดกิจกรรมต่างๆ ไม่ว่าในด้านการศึกษา การเผยแผ่ศาสนา การสาธารณูปการ หรือได้ด้านอื่นใด ต้องมีกำหนดช่วงเวลาให้เหมาะสม ตรงต่อเวลา และจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมที่ต้องทำ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลวิจัยไปใช้ คือ 1) สำหรับผู้นำองค์กร สามารถนำแนวทางการปรับใช้หลักสัปปุริสธรรมในการเป็นปฏิบัติตนไปใช้ในการบริหารงานภายในองค์กร 2) สามารถนำผลการศึกษานำแนวทางการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรมต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าอาวาสในแต่ละท่าน ไปปรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์โดยใช้หลักสัปปุริสธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป คือ 1) การศึกษาค้างนี้ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของพระสังฆาธิการอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีเท่านั้น ยัง

มีพระสังฆาธิการอยู่ทั่วทั้ง 76 จังหวัด ที่มีปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม รวมถึงตำแหน่งการปกครองในระดับสูงกว่า ซึ่งเป็นปัจจัยที่แตกต่างกันต่อการใช้หลักสัปปริสธรรมที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม 2) ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้หลักสัปปริสธรรมของพระสังฆาธิการ 3) ควรศึกษาเกี่ยวกับหลักธรรมที่ส่งผลต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ

เอกสารอ้างอิง

- จุฑารัตน์ ทศไกร และคณะ. (2564). แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิจิตร เขต 1. วารสารวิจัยวิชาการ, 5(3), 163 – 177.
- ธนวัฒน์ ชาวโพธิ์. (2565). ภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง. วารสารวิจัยศรีล้านช้าง, 2(4), 57 – 65.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2518). พระธรรมปิฎก พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพมหานคร : ศุภสภา.
- พระครูนิรมิตสารวัฒน์ (บุญเมือง ชวโน) และคณะ. (2564). แนวทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้วยหลักสังคหัตถ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองอำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี. Journal of Modern Learning Development, 6(3), 41 – 57.
- พระครูสังฆรักษ์ปรีชา ฐิตญาโณ. (2564). สัปปริสธรรม : พฤติกรรมการดำเนินชีวิตสมัยใหม่. วารสารมหาจุฬานาครพรรณ์, 8(7), 17 – 26.
- พระครูพิฑูรนาคราภิรักษ์ (อนุชาติ นรินโท) และพระมหาสุเมธ สมานิตโต. (2564). ทักษะการบริหารกิจการคณะสงฆ์. วารสารวิจัยวิชาการ, 4(2), 235 – 250.
- พระณรงค์ สังขวิจิตร. (2560). การปกครองคณะสงฆ์ไทยปัจจุบัน : ปัญหาและแนวทางแก้ไข. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 6(1), 27 – 40.
- พระครูโพธิจิตตคัคณ (กิตติพงษ์ สุบุญโญ). (2561). การบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักธรรมมาภิบาลเชิงพุทธ ของคณะสงฆ์ภาค 3. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูโกสุมสมณวัตร (สังวาลย์ กุสุโม/เมตตาเยา). (2560). ศึกษาหลักสัปปริสธรรมที่ส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน ในตำบลศรีณรงค์ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์.

- ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหากฤตวิทย์ อธิฐานโน (สนธิสุข). (2548). ศึกษาเปรียบเทียบแนวความคิดประชาธิปไตยในพุทธปรัชญาเถรวาทกับแนวคิดประชาธิปไตยในสังคมปัจจุบัน. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาปรัชญา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชปริยัติโมลี (ไพฑูริย์ วิบุโล). (2554). การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดสุพรรณบุรี. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระศตวรรษ กิตติปาโล (บุญกมล). (2562). ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรมในการส่งเสริมการปกครองของพระสังฆาธิการในเขตจังหวัดนนทบุรี. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ไพรัตน์ เลิศพิริยกุล. (2539). สภาพปัญหาสังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสถาบันราชภัฏ.
- สุทิน ชนะบุญ. (2560). สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยด้านสุขภาพเบื้องต้น. ขอนแก่น : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น.
- Best, John W. (1981). Research in Education. 3rd ed. Englewood cliffs. New Jersey: Prentice Hall.

บทบาทของพระสงฆ์ต่อการกล่อมเกลাজริยธรรมทางการเมืองแก่
ประชาชนในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี*

THE ROLE OF BUDDHIST MONKS TOWARDS ETICAL POLITICALIZATION
TO PEOPLE IN DEMOCRATIC REGIME WITH THE KING AS THE HEAD IN
MUANG DISTRICT, SURAT THANI PROVINCE

จารุวัฒน์ กิตติธรางกูร¹

Jaruwat Kittithirangkul¹

พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร²

Phramaha Ekkawin Piyaweero²

กัณตภณ หนูทองแก้ว³

Kantaphon Nuthongkaew³

¹⁻³มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

¹⁻³Mahamakut Buddhist University, Thailand

Corresponding author E-mail: kaiitcom05@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ต่อการกล่อมเกลাজริยธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน ในระบอบประชาธิปไตย 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการกล่อมเกลাজริยธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน ในระบอบประชาธิปไตย กลุ่มตัวอย่างคือพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 181 รูป ผู้ให้ข้อมูลหลักคือพระสังฆาธิการ จำนวน 5 รูป การวิจัยนี้เป็นแบบผสมผสาน การวิจัยเชิงปริมาณรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์แบบโครงสร้างและการวิเคราะห์เนื้อหา

* Received 20 April 2023; Revised 28 April 2023; Accepted 29 April 2023

ผลการวิจัย พบว่า 1) บทบาทของพระสงฆ์ต่อการกล่อมเกลาจริยธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการเทศนาส่งเสริมจริยธรรมทางการเมือง ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมทางการเมือง ด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมจริยธรรมทางการเมือง ตามลำดับ 2) แนวทางการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ต่อการกล่อมเกลาจริยธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน พบว่า ภาครัฐและเอกชน ควรให้การสนับสนุนด้านงบประมาณและเทคโนโลยีที่จำเป็น ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมทางการเมือง และพระสงฆ์ควรพัฒนาตนเองด้านองค์ความรู้ใหม่ๆ สามารถประยุกต์ใช้หลักธรรมเพื่อให้ประชาชนเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับจริยธรรมทางการเมืองได้ดียิ่งขึ้น และควรพัฒนาความรู้ ด้านเทคโนโลยี เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการกล่อมเกลาจริยธรรมทางการเมืองได้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ: บทบาทของพระสงฆ์, การกล่อมเกลาจริยธรรมทางการเมือง, ประชาธิปไตย

ABSTRACT

The objectives of this research were as follows 1. to study the roles of Buddhist monks towards ethical politicalization to people in democratic regime 2. to study guidelines for the development the role of Buddhist monks towards ethical politicalization to people in democratic regime. This research is mixed method research. Quantitative research use questionnaires as tool to collect information from a sampling of 181 monks. The statistic used were frequency, percentage, mean and standard deviation. Qualitative research use content analysis of 5 abbots in interview.

The results of the research found that: 1) The roles of Buddhist monks towards ethical politicalization to people in democratic regime with the King as Head in Muang district, Surat Thani province overall, it was at a high level. Sorted in order of average from most to least as follows: preaching promote political ethics, organizing activities to promote political ethics and public relations to promote political ethics, respectively. 2) Suggestions on the roles of Buddhist monks towards

ethical politicalization to people in democratic regime. it was found: public and private agencies should support the monks in terms of budget and technology needed to organize activities to promote political ethics and monks should develop themselves in knowledge able apply Buddhist principles to teach people to understand political ethics better and monks should develop their knowledge of technology able use as a tool for dissemination of Buddhist principles in order to refine political ethics to public get better.

Keywords: Role of Buddhist monks, Ethical Politicalization, Democratic

บทนำ

ในยุคโลกาภิวัตน์สังคมไทยประสบปัญหาความเสื่อมทรุดด้านศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรม สาเหตุที่ประชาชนเสื่อมทรุดจากศีลธรรม เป็นผลสืบมาจากการที่ประชาชนมองเห็นคุณค่าวัตถุนิยมสำคัญ กว่าจิตใจ โดยไม่ได้ประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี หรือมิได้ปฏิบัติตนให้เป็นผู้ประพฤติดีและประพฤติชอบ การลดระดับความสำคัญของพระสงฆ์ ทำให้ประชาชนขาดศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรม จากการยึดถือวัตถุนิยมกล่าวคือทรัพย์สินเงินทองเป็นที่ตั้ง ส่งผลให้คณะบุคคลในสังคมเป็นนักฉวยโอกาสใช้วิธีมือใครยาวสาวได้สาวเอา สังคมถูกครอบงำด้วยความโลภ ความโกรธ และความหลง ถูกกิเลสตัณหาครอบงำจิตใจ ความเห็นอกเห็นใจความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเมตตาเอื้ออาทร หดหายไปจากจิตใจของสังคม สภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่อง ความวิปริต ความสับสนวุ่นวาย เป็นสัญญาณบ่งบอกถึงความเสื่อมสลาย ด้านจิตใจเริ่มทวีความรุนแรง ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดจากการที่มนุษย์ห่างไกลจากศาสนามากขึ้น (พระครูอาทรยติกิจ, 2559)

จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่พระสงฆ์จะต้องเข้ามามีบทบาทโดยการนำหลักธรรมพัฒนาบุคคลเหล่านี้ ให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม ควบคู่กับความเจริญทางด้านวัตถุ พระสงฆ์ถือเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ ที่ทำให้พระพุทธศาสนามีการดำรงอยู่และสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน เพราะพระสงฆ์คือผู้ที่นำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้ามาเผยแผ่ เพื่อให้ประชาชนใช้เป็นหลักและแนวทางการดำเนินชีวิต จึงทำให้พระสงฆ์กลายเป็นศูนย์รวมทางด้านจิตใจและได้รับความเคารพจากประชาชน เพราะถือว่าพระสงฆ์คือผู้ที่ปฏิบัติดี ปฏิบัติงาม เป็นผู้ที่มีความรู้ทาง

ธรรมอย่างถ่องแท้ และถ่ายทอดความรู้ให้บุคคลอื่นได้ ในฐานะผู้นำชุมชนพระสงฆ์อาจใช้ความรู้ทางจริยธรรมของตน ช่วยแก้ปัญหาการซื้อเสียง หรือการทุจริตเลือกตั้งในรูปแบบอื่นๆ เมื่อพระสงฆ์และชุมชนรวมตัวกันและมีพลังในเชิงจริยธรรม นักการเมืองก็จะนึกถึงจริยธรรมมากขึ้นและการเมืองก็จะมีจริยธรรมเพิ่มขึ้นด้วย ในสังคมไทยนั้นศาสนากับการเมืองสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออกมาโดยตลอด (พระศิลาศักดิ์ สุเมธ และคณะ, 2562)

ปัญหาการขาดจริยธรรมทางการเมืองมักจะเกิดขึ้นกับการเลือกตั้ง ส่งผลต่อการเกิดวัฒนธรรม ทางความคิดที่ไม่ถูกต้องของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ขาดความรู้ความเข้าใจวัตถุประสงค์ของการเลือกตั้งมักจะเลือกผู้สมัครที่มีการให้สิ่งตอบแทนหรือเงินมากกว่าการดูข้อมูลของผู้สมัครด้านผลงานหรือความซื่อสัตย์ของผู้สมัคร โดยมากแล้วมักจะเป็นผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น ที่มีความใกล้ชิด และอุปถัมภ์ค้ำจุนกับชุมชน ทำให้การเลือกตั้งแต่ละครั้งประชาชนจะให้ความสำคัญกับการตอบแทนบุญคุณ มากกว่าดูข้อมูลด้านอื่นๆ ของผู้สมัคร นอกจากนั้นยังมีพฤติกรรมที่เข้าข่ายผิดจริยธรรมอีกมากมายที่เกิดขึ้นในช่วงการเลือกตั้งผ่านสื่อต่างๆ ซึ่งผลของการขาดจริยธรรมนั้นนำไปสู่การได้รับผู้แทนที่ไม่มีคุณภาพ เกิดปัญหาคอร์รัปชัน ส่งผลต่อการพัฒนาของประเทศโดยตรง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ต่อการกล่อมเกล่าจริยธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เนื่องจากอำเภอเมืองจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นศูนย์กลางระบบราชการ การคมนาคมขนส่ง การศึกษา และเศรษฐกิจของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ทำให้พื้นที่นี้มีการแข่งขันทางการเมืองในระดับต่างๆ ค่อนข้างสูง ซึ่งหากผู้สมัครรับเลือกตั้งและประชาชนผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งปราศจากซึ่งจริยธรรมทางการเมืองแล้ว ก็จะไปสู่การได้รับผู้แทนที่ไม่มีคุณภาพ เกิดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันตามมา และเป็นตัวฉุดรั้งการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน พระสงฆ์เป็นผู้ซึ่งอยู่ในสถานะเป็นที่เคารพสักการะจากประชาชน ถึงแม้จะไม่สามารถเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองโดยตรง แต่สามารถถ่ายทอดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้แก่ประชาชน เมื่อประชาชนใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นเครื่อง ยึดเหนี่ยวจิตใจ ก็จะดำเนินชีวิตอยู่บนความถูกต้องและไม่ประมาท ใช้สติในการดำเนินชีวิต ก็จะทำให้ชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข เกิดภูมิคุ้มกันต่ออบายมุขต่างๆ อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ต่อการกล่อมเกลাজริยธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนามาบทบาทของพระสงฆ์ในการกล่อมเกลাজริยธรรมทางการเมือง แก่ประชาชน ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ซึ่งใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ดังนี้ แบบเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 341 รูป (สำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2565) กำหนดขนาด กลุ่มตัวอย่างประชากร โดยใช้วิธีของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จำนวน 181 รูป โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายแบบเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 5 รูป ใช้การสุ่มตัวอย่างโดยวิธีเฉพาะเจาะจง โดยเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญด้านหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและมีประสบการณ์ด้านการเทศนาธรรม

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ บทบาทของพระสงฆ์ต่อการกล่อมเกลাজริยธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน และรวบรวมข้อมูลเพื่อสร้างเป็นกรอบคำถามของแบบสอบถาม และดำเนินการสร้างแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์สำหรับงานวิจัยบทบาทของพระสงฆ์ต่อการกล่อมเกลাজริยธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา สารนิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหาและรับข้อเสนอแนะ และผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์

ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงและความเหมาะสมของเนื้อหา ทั้งนี้ เพื่อให้การวิจัยมีความสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ แล้วดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม จากประชากรกลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 181 รูป ส่วนแบบสัมภาษณ์ใช้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 5 รูป ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์รวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ และเรียบเรียงข้อมูลตามวัตถุประสงค์ สำหรับแนวทางการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ต่อการกล่อมเกลাজริยธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัย 2 ชนิด คือแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ มีรายละเอียด ดังนี้

แบบสอบถาม (Questionnaires) โดยมีโครงสร้างของแบบสอบถาม 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล 4 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามบทบาทของพระสงฆ์ต่อการกล่อมเกลাজริยธรรมทางการเมือง แก่ประชาชน ซึ่งแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นความเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ต่อการกล่อมเกลাজริยธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน

แบบสัมภาษณ์ เป็นข้อคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับข้อเสนอแนะบทบาทของพระสงฆ์ต่อการกล่อมเกลাজริยธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน โดยมีโครงสร้างของแบบสัมภาษณ์ 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ต่อการกล่อมเกลাজริยธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 4 ข้อ

ผู้วิจัยดำเนินการนำเครื่องมือวิจัยเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ความถูกต้องและความเหมาะสม โดยหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและเนื้อหา (Index of objective Congruence : IOC) แล้วเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นมาใช้ รวมทั้งปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญอีกครั้ง

ผู้วิจัยมีการทดสอบแบบสอบถามโดยทดลองจากพระสงฆ์ในพื้นที่ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 30 รูป และคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นจากค่าสัมประสิทธิ์

สหสัมพันธ์ของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient- A) โดยงานวิจัยนี้มีค่า Coefficient Alpha ของ Cronbach บทบาทของพระสงฆ์ต่อการกล่อมเกลাজริยธรรมทางการเมืองแก่ประชาชนแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน = 0.81, ด้านการเทศนาส่งเสริมจริยธรรมทางการเมือง = 0.81, ด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมจริยธรรมทางการเมือง = 0.80 ซึ่งมากกว่า 0.7 แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือที่สามารถนำไปใช้งานได้จริง

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 181 รูป คำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับคะแนนบทบาทของพระสงฆ์ต่อการกล่อมเกลাজริยธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน ในระบอบประชาธิปไตย 5 ระดับ และแปลความหมายของค่าเฉลี่ยด้วยเกณฑ์สัมบูรณ์ตามแนวทางของเบสต์ (Best, 1981, หน้า 240) ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง ระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง ระดับปานกลางค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง ระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง บทบาทของพระสงฆ์ ต่อการกล่อมเกลাজริยธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยเรียงลำดับประเด็นสำคัญประกอบการพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ต่อการกล่อมเกลাজริยธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ต่อการกล่อมเกลাজริยธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผล ของ บทบาทของพระสงฆ์ต่อการกล่อมเกลাজริยธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ข้อ	บทบาทของพระสงฆ์ต่อการกล่อมเกลাজริยธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี	ระดับบทบาท		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	การจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมทางการเมือง	3.57	0.69	มาก
2.	การเทศนาส่งเสริมจริยธรรมทางการเมือง	3.92	0.60	มาก
3.	การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมจริยธรรมทางการเมือง	3.28	0.61	ปานกลาง
รวม		3.59	0.63	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ต่อการกล่อมเกลাজริยธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีค่าแปลผลโดยรวม ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.63) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การเทศนาส่งเสริมจริยธรรมทางการเมือง ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.60) อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมทางการเมือง ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.69) อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมจริยธรรมทางการเมือง ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.28$, S.D. = 0.61) อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์พระสังฆาธิการ เรื่องบทบาทของพระสงฆ์ต่อการกล่อมเกลাজริยธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

“บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการกล่อมเกลাজริยธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในปัจจุบัน” พบว่า เนื่องจากพระสงฆ์ไม่สามารถยุ่งเกี่ยวกับการเมืองได้โดยตรง ดังนั้นพระสงฆ์จึงอาศัยหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือ ในการกล่อมเกลাজริยธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน เพื่อ

ชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องในการมีส่วนร่วมทางการเมืองแก่ประชาชน ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถแสดงออกผ่านช่องทางต่างๆ เช่น การจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมทางการเมือง การเทศนาส่งเสริมจริยธรรมทางการเมือง และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมจริยธรรมทางการเมือง เป็นต้น

“แนวทางในการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ต่อการกล่อมเกลাজริยธรรมทางการเมือง แก่ประชาชน ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” พบว่า พระสงฆ์ต้องมีการพัฒนาตนเองด้านองค์ความรู้สมัยใหม่และด้านเทคโนโลยี เพื่อให้มีความเท่าทันกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เช่น การพัฒนาความรู้นอกเหนือจากความรู้ทางธรรมแล้วควรมีการศึกษาหาความรู้ในแขนงอื่นๆ เพิ่มเติม เพื่อเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการถ่ายทอดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน ซึ่งจะทำให้พระสงฆ์สามารถถ่ายทอดหลักธรรมอันเกี่ยวกับการส่งเสริมจริยธรรมทางการเมืองแก่ประชาชนได้ดียิ่งขึ้น พระสงฆ์จะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ดี ในระดับหนึ่ง และสามารถประยุกต์ใช้หลักธรรมที่เหมาะสมเพื่ออบรมสั่งสอนแก่ประชาชนได้ รวมถึงหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนสนับสนุนด้านงบประมาณและเทคโนโลยีที่จำเป็น และเปิดโอกาสให้พระสงฆ์ได้มีส่วนร่วมในการใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อสอดแทรกจริยธรรมทางการเมืองแก่ประชาชนในโอกาสต่างๆ

“ปัญหาอุปสรรคของพระสงฆ์ต่อการกล่อมเกลাজริยธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” พบว่า เนื่องจากพระสงฆ์ถูกมองว่าต้องวางตัวเป็นกลางทางการเมืองและไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมือง ดังนั้นการเมืองจึงถือเป็นเรื่องที่ไกลตัวสำหรับพระสงฆ์ เพราะฉะนั้นการแสดงออกในเรื่องซึ่งเกี่ยวข้องกับเมืองจึงต้องกระทำอย่างระมัดระวัง และอีกประการหนึ่ง การถ่ายทอดหลักธรรมอันเกี่ยวกับการกล่อมเกลাজริยธรรมทางการเมืองแก่ประชาชนนั้น พระสงฆ์จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในด้านการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้ดีพอสมควร

“ข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ต่อการกล่อมเกลাজริยธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” พบว่า เนื่องจากพระสงฆ์ต้องวางตนเป็นกลางทางการเมือง ดังนั้นแนวทางในการกล่อมเกลাজริยธรรมทางการเมือง แก่ประชาชน คือการใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการอบรมสั่งสอนให้ความรู้แก่ประชาชน รวมถึงการที่พระสงฆ์จะต้องมีการพัฒนาองค์ความรู้ใน

แขนงต่างๆ เพื่อเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนาได้ดียิ่งขึ้น

อภิปรายผล

1. บทบาทของพระสงฆ์ต่อการกล่อมเกลาจริยธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.63) โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการเทศนาส่งเสริมจริยธรรมทางการเมืองอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.60) ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมทางการเมืองอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.69) และด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมจริยธรรมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.28$, S.D. = 0.61) ตามลำดับ เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจาก ปัจจุบันบริบทของสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ปัจจุบันพระสงฆ์ได้รับการศึกษาเรียนรู้ในวิชาการสมัยใหม่มากขึ้น ประกอบกับเทคโนโลยีการสื่อสารในยุคปัจจุบันซึ่งมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว สิ่งเหล่านี้เป็นการเพิ่มขีดความสามารถของพระสงฆ์ในการถ่ายทอดความรู้ด้านหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาแก่ประชาชนได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งปัจจุบันการเผยแพร่ธรรมะนั้นมิใช่เพียงมีการเผยแพร่ภายในวัดเท่านั้น แต่พระสงฆ์ยังได้รับโอกาสในการเผยแพร่หลักธรรมนอกสถานที่ เช่น การได้รับเชิญจากองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อเป็นวิทยากรในการอบรมสอนหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น การสอนศีลธรรมในสถานศึกษา การอบรมสัมมนา ทั้งหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ประกอบกับเทคโนโลยีการสื่อสารที่มีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว พระสงฆ์จึงสามารถใช้เทคโนโลยีเหล่านี้เข้ามาช่วยในการเผยแพร่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาแก่ประชาชนได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็วมากขึ้น สิ่งเหล่านี้เป็นการเปิดโอกาส ให้พระสงฆ์สามารถใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการสอดแทรกจริยธรรมทางการเมืองแก่ประชาชนได้อีกช่องทางหนึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ (วุฒิสักดิ์ พรหมสาร, 2557) ซึ่งได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมจริยธรรมทางการเมืองของพระสงฆ์ อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ต่อการกล่อมเกลาจริยธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในเขตอำเภอเมือง

จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยสรุปเป็นรายด้านได้ดังนี้ 1) ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจริยธรรมทางการเมือง พระสงฆ์ควรมีการจัดกิจกรรมอันมีส่วนช่วยในการส่งเสริมจริยธรรมทางการเมืองอย่างต่อเนื่องและหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ควรให้การสนับสนุนพระสงฆ์ในเรื่องของงบประมาณและเทคโนโลยีที่จำเป็นต้องใช้ในการจัดกิจกรรม 2) ด้านการเทศนาส่งเสริมจริยธรรมทางการเมือง พระสงฆ์ควรมีการพัฒนาตนเองในด้านความรู้ โดยจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยพหุปรมาณ และจะต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมอย่างถ่องแท้ สามารถประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการสั่งสอนประชาชนเพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับจริยธรรมทางการเมืองได้ดียิ่งขึ้น 3) ด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมจริยธรรมทางการเมือง พระสงฆ์ควรมีการพัฒนาความรู้ทางด้านเทคโนโลยี เพราะปัจจุบันเทคโนโลยีการสื่อสารสามารถเข้าถึงประชาชนได้ทุกเพศ ทุกวัย ดังนั้นหากพระสงฆ์ มีความชำนาญในการใช้เทคโนโลยี ก็สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นการกล่อมเกลาจริยธรรมทางการเมืองแก่ประชาชนได้อีกช่องทางหนึ่ง

องค์ความรู้ใหม่

แสดงให้เห็นว่า ถึงแม้พระสงฆ์จะต้องวางตนเป็นกลางทางการเมืองและห้ามมิให้ยุ่งเกี่ยวกับการเมืองโดยตรง แต่ในอีกบทบาทหนึ่ง พระสงฆ์คือผู้สืบทอดพระพุทธศาสนาโดยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเผยแพร่และถ่ายทอดแก่ประชาชน ซึ่งแนวทางที่พระสงฆ์สามารถมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยและกฎหมายคือ การใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือในการปลูกฝังและกล่อมเกลาจริยธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน เพื่อให้ผู้มีส่วนร่วมทางการเมืองเกิดจิตสำนึกที่ดีและแสดงออกทางการเมืองได้อย่างเหมาะสม เป็นไปตามแนวทางของระบอบประชาธิปไตย จริยธรรมทางการเมืองเป็นสิ่งที่ต้องปลูกฝังตั้งแต่เยาวชน เพราะเยาวชนในวันนี้ก็คือผู้ใหญ่ในวันข้างหน้า หากผู้มีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นประชาชนผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งหรือนักการเมือง ยึดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยไม่หวังอามิสสินจ้างหรือผลประโยชน์ตอบแทน ใช้สติ ปัญญา พิจารณาไตร่ตรอง ในการเลือกผู้แทน เลือกคนดีมีความสามารถและความตั้งใจในการทำงาน ส่งเสริมให้คนดีมีความสามารถได้มีบทบาทในการบริหารบ้านเมือง ส่วนนักการเมืองปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ไม่เห็นแก่ผลประโยชน์มิควรได้ จะส่งผลให้

บ้านเมืองพัฒนาอย่างยั่งยืน ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยรูปแบบการส่งเสริมจริยธรรมทางการเมืองที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย และกฎหมายนั้น สามารถกระทำได้หลายรูปแบบ อาทิ เช่น การจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมทางการเมือง เช่น การจัดอบรม สัมมนา ประชุม เป็นต้น การเทศนาส่งเสริมจริยธรรมทางการเมืองในโอกาสต่างๆ และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมจริยธรรมทางการเมือง เช่น การใช้สื่อโซเชียลมีเดีย ช่องทางวิทยุ โทรทัศน์ วารสาร สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ เป็นต้น ซึ่งพระสงฆ์สามารถใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมจริยธรรมทางการเมืองผ่านช่องทางต่างๆ เหล่านี้ได้ ซึ่งพบว่าแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์ในการกล่อมเกลาจริยธรรมทางการเมืองแก่ประชาชนนั้น พระสงฆ์จะต้องมีการพัฒนาตนเองทั้งด้านวิทยาการความรู้สมัยใหม่และด้านเทคโนโลยี และรวมถึงทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือเอกชน จะต้องให้การสนับสนุนพระสงฆ์ทางด้านการงบประมาณและเทคโนโลยีที่จำเป็น เพื่อเป็นการเพิ่มขีดความสามารถของพระสงฆ์ในการใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมจริยธรรมทางการเมืองแก่ประชาชนได้ดียิ่งขึ้น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. บทบาทของพระสงฆ์ต่อการกล่อมเกลาจริยธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ อันดับที่ 1 ด้านการเทศนาส่งเสริมจริยธรรมทางการเมือง อยู่ในระดับมาก อันดับที่ 2 ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมทางการเมือง อยู่ในระดับมาก และด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมจริยธรรมทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ต่อการกล่อมเกลาจริยธรรมทางการเมืองแก่ประชาชนในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชน ควรให้การสนับสนุนพระสงฆ์ในเรื่องของงบประมาณและเทคโนโลยีที่จำเป็นต้องใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมทางการเมือง และเปิดโอกาสให้พระสงฆ์ได้มีส่วนร่วมในการใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อปลูกฝังจริยธรรมทางการเมือง ให้แก่นักเรียน นักศึกษา ประชาชนทั่วไป ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง รวมถึงพระสงฆ์จะต้องมีการพัฒนาตนเองในด้านความรู้แขนงต่างๆ ควบคู่กับความรู้ทางธรรม เพื่อเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการประยุกต์ใช้หลักธรรมทาง

พระพุทธศาสนา อบรมสั่งสอนประชาชนให้เกิดจริยธรรมทางการเมืองและมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างถูกต้องและเนื่องจากปัจจุบันเป็นยุคของเทคโนโลยีที่ไร้พรมแดน พระสงฆ์ควรมีการพัฒนาความรู้ทางด้านเทคโนโลยี เพราะปัจจุบันเทคโนโลยีการสื่อสารสามารถเข้าถึงประชาชนได้ ทุกเพศ ทุกวัย พระสงฆ์สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่วัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อเป็นการกล่อมเกลาจริยธรรมทางการเมืองแก่ประชาชนได้อีกช่องทางหนึ่ง

ข้อเสนอเพื่อการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. พระสงฆ์ควรมีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมทั้งองค์ความรู้ใหม่ๆ และเทคโนโลยีที่จำเป็น เพื่อเป็นการเพิ่มทักษะและขีดความสามารถของพระสงฆ์ในการถ่ายทอดและประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการกล่อมเกลาจริยธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน

2. องค์กรต่างๆ ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ควรมีการบูรณาการร่วมกับวัด เพื่อเปิดโอกาสให้พระสงฆ์ได้มีโอกาสใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในการกล่อมเกลาจริยธรรมทางการเมืองแก่ประชาชนมากขึ้น

3. หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ควรมีการสนับสนุนงบประมาณและเทคโนโลยีที่จำเป็น เพื่อเป็นการเพิ่มขีดความสามารถแก่พระสงฆ์ในการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ต่อการกล่อมเกลาจริยธรรมทางการเมืองแก่ประชาชนในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพเชิงลึก

2. ควรศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์ซึ่งพระสงฆ์ใช้ในการกล่อมเกลาจริยธรรมทางการเมืองแก่ประชาชนเพื่อจะได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการกล่อมเกลาจริยธรรมทางการเมืองแก่ประชาชนต่อไป

3. ควรศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ต่อการกล่อมเกลาจริยธรรมทางการเมืองแก่ประชาชนครอบคลุมทั้งจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งจะทำให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ต่อการกล่อมเกลาจริยธรรมแก่ประชาชนได้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- พระครูอาทรยติกิจ (ชื่น ขำวงษ์). (2559). การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์.วารสาร มจร.มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์, 2(2), 106-115.
- พระศิลาศักดิ์ สุเมธ และคณะ. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างการกล่อมเกลากิจทางเมืองกับ วัฒนธรรมทางการเมือง. วารสารปัญญาปนิธาน, 4(1), 33-49.
- วุฒิสกดิ์ พรมสาร. (2557). ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมจริยธรรม ทางการเมืองของพระสงฆ์ อำเภอลำปาง. ใน สารนิพนธ์รัฐศาสตร มหาบัณฑิต. สาขาการปกครอง.มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- รัชนก สมศักดิ์ และคณะ. (2556). การขาดจริยธรรมทางการเมือง. เรียกใช้เมื่อ 16 เมษายน 2566 จาก <http://phdcommunication.com>.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสุราษฎร์ธานี. (2565). บัญชีสำรววัด พระภิกษุ สามเณร ศิษย์วัด ชี นอกพรรษากาล ประจำปี พ.ศ. 2565, 1-6.
- Best, j.w. (1981). Research in education (4th ed). New Jersey: Prentice Hall.
- Krejcie, R. V. & D. w. Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Education and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.

การใช้หลักภวนาธรรมต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุใน
เขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา*

AN APPLICATION OF PAVANADHAMMEPRINCIPLES FORLIFE
QUALITY PROMOTIONOF THE ELDERLY IN MUANG KHLONGHAE
MUNICIPALITY, HAT YAI DISTRICT, SONGKHLA PROVINC

อาทิตยา นุ่นแก้ว¹

Atittaya Nunkaew¹

กันตณ หนูทองแก้ว²

Kantapon Nuthongkaew²

สุปริษา ชำนาญพุฒิพร³

Supreecha Chamnanphuttiophon³

¹⁻³มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

¹⁻³Mahamakut Buddhist University, Thailand

Corresponding author E-mail: atittayanunkaew@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาใช้หลักภวนาธรรมต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการประยุกต์ใช้หลักภวนาธรรมต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่าง 251 คน ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 รูป/คน การวิจัยนี้เป็นแบบผสมผสาน การวิจัยเชิงปริมาณรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดย

* Received 21 April 2023; Revised 30 April 2023; Accepted 30 April 2023

แจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์แบบโครงสร้างและวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) การใช้หลักภวนาธรรมต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา อยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านจิตตภาวนา รองลงมา คือ ด้านกายภาวนาและด้านปัญญาภาวนา ด้านศีลภาวนา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 2) แนวทางการพัฒนาการประยุกต์ใช้หลักภวนาธรรมต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา การนำหลักภวนาธรรมมาใช้ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุสามารถนำไปใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาในการใช้ชีวิตให้อยู่ดีมีสุข นำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำรงชีวิตที่ดีต่อไป

คำสำคัญ: ภวนาธรรม, การส่งเสริมคุณภาพชีวิต, ผู้สูงอายุ

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1. to use the pavanadhammeprinciples to enhance the quality of life of the elderly in Muang Khlong Hae Municipality, Hat Yai District, Songkhla Province and 2. to study the development method for applying the principles of meditation to enhance the quality of life of the elderly in Khlong Hae Municipality, Hat Yai District, Songkhla Province. The sample used in the research were elderly people in Khlong Hae Municipality, Hat Yai District, Songkhla Province. Number of sample population 251 people the main informant was 5 experts/person. This research was mixed. Quantitative research collected data using a questionnaire. Data were analyzed by frequency distribution, percentage, mean and standard deviation. Qualitative research used structured interviews and content analysis.

The research results showed that 1) The use of meditation principles to promote the quality of life of the elderly in Khlong Hae Municipality, Hat Yai District, Songkhla Province was at a moderate level. The aspect with the highest average was spiritual meditation, followed by physical meditation and intellectual meditation, and moral meditation had the lowest average. 2) Guidelines for the development of the application of meditation principles to promote the quality of life of the elderly in Khlong Hae Municipality, Hat Yai District, Songkhla Province. The application of meditation principles to promote the quality of life of the elderly can be used to promote and develop a happy life. It can be applied in daily life to achieve efficiency in living a good life.

Keywords: Promotion meditation, Quality of Life Promotion, Elderly

บทนำ

คุณภาพชีวิต เป็นการรับรู้ในบริบทที่ดำรงชีวิตภายใต้วัฒนธรรมและระบบคุณค่าซึ่งมีความสัมพันธ์กับเป้าหมายความคาดหวังมาตรฐานและการตระหนักของแต่ละบุคคล (World Health Organization, 1997 : 1) จึงเป็นการรับรู้ความพึงพอใจและการรับรู้สถานะด้านร่างกายจิตใจ ความสัมพันธ์ทางสังคม และสภาพแวดล้อมของบุคคลในการดำรงชีวิตในสังคม คุณภาพชีวิตจึงมีความสำคัญอย่างมากต่อผู้สูงอายุในสังคม ผู้สูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีจึงเป็นผู้สูงอายุที่สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขและมีสุขภาวะในบั้นปลายของชีวิตคุณภาพชีวิตเป็นลักษณะที่โดดเด่นของบุคคลในความเป็นอยู่ ครอบคลุมลักษณะที่เป็นความต้องการทางวัตถุและทางจิตใจของบุคคลสามารถดำรงชีวิตได้ในระดับที่เหมาะสมให้สามารถพึ่งตนเองได้โดยไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกันและไม่เบียดเบียนธรรมชาติ (พรปวีณ์ ทรัพย์แก้ว, 2559)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 มาตรา 54 ได้บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิผู้สูงอายุให้มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ เพื่อให้ได้กฎหมายที่ครอบคลุมทุกด้าน

สำหรับผู้สูงอายุและเพื่อให้การดำเนินงานเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุน ต่อสิทธิประโยชน์ของผู้สูงอายุเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพจึงได้มีการตราพระราชบัญญัติ ผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ขึ้นและมีผลบังคับใช้ เป็นการให้บุคคลที่มีอายุเกิน 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และมีสัญชาติไทยให้มีสิทธิได้รับการคุ้มครอง ส่งเสริม สนับสนุนในด้านต่างๆมีสาระสำคัญคือ ให้การบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขที่จัดไว้โดยให้ความสะดวกและรวดเร็วแก่ ผู้สูงอายุเป็นกรณีพิเศษให้การศึกษาการศาสนาและข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนิน ชีวิตให้การประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสมให้การพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมใน กิจกรรมทางสังคม และการรวมกลุ่มในลักษณะ เครือข่ายหรือชุมชน การอำนวยความสะดวก และความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคารสถานที่ยานพาหนะหรือการบริการสาธารณะ อื่นการช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม การยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ ของรัฐการช่วยเหลือผู้สูงอายุซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกละเมิดหรือถูกแสวงหาประโยชน์ โดยมีขอบด้วยกฎหมายหรือถูกทอดทิ้งการให้คำแนะนำปรึกษาดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทาง คดีหรือในทางการแก้ไขปัญหาคกรครบถ้วน การจัดที่พัก อาหารและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความ จำเป็นอย่างทั่วถึง การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพเป็นรายเดือนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม การสงเคราะห์ ในการจัดการศพตามประเพณีองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่บริหารและการจัดบริการ สาธารณะมีทั้งในส่วนของการส่งเสริมคุณภาพชีวิต สภาพเศรษฐกิจ สังคม และความเป็นอยู่ ของประชาชนในท้องถิ่นให้มีความอยู่ดีกินดีเหตุผลสำคัญประการหนึ่ง คือ เพื่อให้องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินการจัดกิจกรรมด้วยตนเองเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลถือ เป็นการปฏิบัติงานที่ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่แต่จากการ เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมเป็นสาเหตุที่สำคัญทำให้บทบาทของ ครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุลดลงไป

เทศบาลเมืองคลองแหเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีหน้าที่ดำเนินการบริหารและ
พัฒนาในทุกๆด้านของประชาชนทั้งในส่วนของการพัฒนาคุณภาพชีวิต สภาพเศรษฐกิจ สังคม
และความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นให้มีความอยู่ดีกินดีและให้ความสำคัญต่อคุณภาพ
ชีวิตผู้สูงอายุการส่งเสริมการป้องกันฟื้นฟูและพัฒนาระบบสุขภาพแบบครบวงจร ได้มีการ

จัดทำโครงการเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุในฐานะที่เป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคมในด้านต่างๆ อาทิ การส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ โครงการฝึกอบรมและพัฒนาอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุ ตลอดจนการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตามนโยบายรัฐบาล เพื่อนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของผู้สูงอายุ จากความสำคัญดังกล่าวมานี้เห็นว่าหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการใช้หลักภวนาธรรมต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก โดยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ หลักภวนาธรรม มาใช้ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการใช้หลักภวนาธรรมต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุคือ การปฏิบัติธรรม การพัฒนาตนเอง การฝึกอบรมตนเองในทางที่เป็นคุณ มิให้เกิดโทษให้กุศลธรรมงอกงามให้อกุศลธรรมเสื่อมสูญการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีทางสังคมวิถีการดำเนินชีวิตของตนตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ได้แก่ การรู้จักประมาณตนการใช้ชีวิตให้มีความสุขมีสุขภาวะที่ดีผู้สูงอายุปฏิบัติตนตามหลักศีลธรรมในพระพุทธศาสนาและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม การใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหาตลอดจนรู้เท่าทันเหตุปัจจัยที่เกิดขึ้นตามเหตุปัจจัยนั้นๆและเพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุต่อไป (เทศบาลเมืองคลองแห, 2565)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การใช้หลักภวนาธรรมต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้แก่ กลุ่มประชากร คือ ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาอีกทั้งเพื่อทราบถึงแนวทางการใช้หลักภวนาธรรมต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเพื่อนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยเทศบาลเมืองคลองแหได้มีหน้าที่การจัดบริการสาธารณะและการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ หลักภวนาธรรมมาใช้ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเพื่อให้ทราบถึงการใช้หลักและแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตามหลักภวนาธรรมสามารถนำมากำหนดทิศทางการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอีกด้วย เพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้หลักภวนาธรรมต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอนาทใหญ่ จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการประยุกต์ใช้หลักภวนาธรรมต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ตามหลักภวนาธรรมในเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอนาทใหญ่ จังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การวิจัยแบบผสมผสาน โดยในส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอนาทใหญ่ จังหวัดสงขลา จำนวน 5,499 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีของ เครจซี่และมอร์แกน (เครจซี่และมอร์แกน อางถึงใน สุทิน ชนะบุญ, 2560, หน้า 148-160) ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ ร้อยละ 5 และระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 251 คน สุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยแบ่งตามสัดส่วน และการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 รูป/คน ใช้การสุ่มตัวอย่างวิธีเฉพาะเจาะจงโดยคำนึงถึงความเชี่ยวชาญในการใช้หลักภวนาธรรมต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอนาทใหญ่ จังหวัดสงขลาการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักภวนาธรรมต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอนาทใหญ่ จังหวัดสงขลา และรวบรวมข้อมูลเพื่อสร้างเป็นกรอบคำถามของแบบสอบถาม และสร้างแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์สำหรับงานวิจัยการใช้หลักภวนาธรรมต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอนาทใหญ่ จังหวัดสงขลาและนำมาเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหาและรับข้อเสนอแนะ และผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบเครื่องมือ ทั้งนี้เพื่อให้การวิจัยมีความสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้แล้วดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม จากประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ส่วนแบบสัมภาษณ์ใช้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 รูป/คน ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์รวบรวมวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเรียบเรียงข้อมูลตามวัตถุประสงค์ สำหรับข้อเสนอแนะและวิธีแก้ปัญหาเพื่อศึกษาแนวการใช้หลักภาวะนาธรรมต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัย 2 ชนิด คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ มีรายละเอียด ดังนี้

แบบสอบถามมี 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล 3 ด้าน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการใช้หลักภาวะนาธรรมต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ซึ่งแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นความเห็นและข้อเสนอแนวการใช้หลักภาวะนาธรรมต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยมีการทดสอบแบบสอบถามโดยทดลองจาก ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำนวน 30 คน และคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของครอนบาค (CronbachAlphaCoefficient-A) โดยงานวิจัยนี้มีค่า CoefficientAlpha ของ Cronbach การใช้หลักภาวะนาธรรมต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ได้แก่ ด้านกายภาวนา จิตภาวนา ศิลภาวนา และปัญญาภาวนา แสดงให้เห็นว่า แบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือที่สามารถนำไปใช้งานได้จริง

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ใช้สำหรับสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมายจำนวน 5 รูป/คน เป็นข้อคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการใช้หลักภาวะนาธรรมต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของ

ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ตามบริบทของผู้ให้ข้อมูล จำนวน 3 ข้อ

การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการนำเครื่องมือเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความถูกต้อง และความเหมาะสมโดยหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา (Index of Objective Congruence : IOC) แล้วเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นมาใช้ รวมทั้งปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญอีกครั้งการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 251 คน คำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับคะแนน การใช้หลักทฤษฎีการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 5 ระดับ และแปลความหมายของค่าเฉลี่ยด้วยเกณฑ์สัมบูรณ์ตามแนวทางของเบสต์ (Best, 1981, หน้า 240) ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง ระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง ระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง ระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง การใช้หลักทฤษฎีการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยเรียงลำดับเป็นประเด็นสำคัญประกอบการพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้หลักทฤษฎีการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยการหาค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัยดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การใช้หลักภวนาธรรมต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยรวม

(N = 251)

ข้อ	ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา	การใช้หลักภวนาธรรมต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของ ระดับการใช้		แปลผล
		$\bar{X}$	S.D.	
1.	ด้านกายภวนา	3.28	0.91	ปานกลาง
2.	ด้านจิตตภวนา	3.41	0.81	ปานกลาง
3.	ด้านศีลภวนา	3.15	0.96	ปานกลาง
4.	ด้านปัญญาภวนา	3.28	0.90	ปานกลาง
โดยรวม		3.28	0.80	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า การใช้หลักภวนาธรรมต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาโดยรวม มีค่าแปลผล ($\bar{X} = 3.28$, S.D = 0.80) อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านจิตตภวนา ($\bar{X} = 3.41$, S.D = 0.81) อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือ ด้านกายภวนา ($\bar{X} = 3.28$, S.D = 0.91) ด้านปัญญาภวนา ($\bar{X} = 3.28$, S.D = 0.90) อยู่ในระดับปานกลาง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านศีลภวนา ($\bar{X} = 3.15$, S.D = 0.96) อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ดังนี้

ด้านกายภาพ 1. ควรส่งเสริมการออกกำลังกาย 2. การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์เพื่อทำให้สุขภาพดีขึ้น 3. มีการดูแลในเรื่องของสุขภาพอนามัยให้กับผู้สูงอายุเป็นประจำเพื่อให้มีชีวิตที่ดีขึ้น

ด้านจิตตภาพ 1. ควรมีการฝึกฝนพัฒนาจิตให้ไม่เกิดภาวะซึมเศร้า 2. มีความเมตตากรุณาซึ่งทำให้สมรรถภาพทางใจดีขึ้น 3. มีความเข้มแข็งจะได้เอาไปใช้ให้มีสติมีความรับผิดชอบและมีสุขภาพจิตที่ดีขึ้นให้มีความมั่นใจและจิตใจไม่เกิดความฟุ้งซ่านจิตใจสงบขึ้น

ด้านศีลภาพ 1. ควรมีการรักษาศีล 2. ควรมีการใช้กฎหมายและระเบียบในการบังคับให้มากกว่านี้เพื่อใช้ชีวิตให้อยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมและการดำเนินชีวิตที่ดีขึ้น 3. ควรมีระเบียบและความประพฤติให้อยู่ในระเบียบวินัย

ด้านปัญญาภาพ 1. ควรจัดให้มีการส่งเสริมในการอบรมเพิ่มการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2. จัดให้มีการใช้สื่อต่างๆเพื่อรู้เท่าทันโลก 3. ควรจัดอบรมการใช้สติปัญญาแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า

อภิปรายผล

1. การใช้หลักภาวะธรรมต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอลำดวน จังหวัดสงขลาโดยรวม ทั้ง 4 ด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง อภิปรายผลได้ว่า

ด้านกายภาพ พบว่า การใช้หลักภาวะธรรมต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอลำดวน จังหวัดสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางทั้งนี้อภิปรายได้ว่า ผู้สูงอายুরักษาสุขภาพของตนเองได้ไม่ดี การมีสุขภาพที่ดีนั้นจะส่งผลทำให้ร่างกายดีขึ้นรวมถึงคุณภาพชีวิตที่ดี ภายนอกเจ็บป่วย ภายนอกไม่มีโรค จะส่งผลต่อสุขภาพจิตตามมาด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของ ชูเกียรติเต็ง ไตรสรณ์ ได้กล่าว ไว้ว่า ภายนอกดี หมายถึง เป็นผู้ที่มีสุขภาพแข็งแรง สามารถทำงานหรือกิจวัตรประจำวันได้ มีทัศนคติที่ดีใส่ใจต่อสุขภาพใฝ่เรียนรู้และหมั่นพัฒนาตนสร้างเสริมให้มีสุขภาพดี รู้จักบริโภคปัจจัย 4 (อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค) เพื่อคุณค่าของมัน ไม่บริโภคตามค่านิยม ความออร่อย หรือโก้หรูโดยไม่คำนึงถึงผลเสียต่อสุขภาพ นอกจากนี้ยังรู้จักใช้อินทรีย์ เช่น ตา หู ในทางที่เสริมสร้างการเรียนรู้ และฝึกปรือทักษะที่เกื้อหนุนการดำเนินชีวิตกิจการงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ

ประภัสสร กิมสุวรรณวงศ์ ได้ให้ความหมายว่า กายภาวนาหรือ การพัฒนากาย คือ การมีความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ หรือทางวัตถุ ให้รู้จัก “กิน อยู่ ดู ฟัง” เป็นสามารถเสพลิงเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ มิให้โทษ รู้จักควบคุมไม่ให้เกิดความต้องการที่ฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็น ส่วนข้อที่ว่าผู้สูงอายุใช้เวลาว่างในการทำกิจกรรม ทางกาย ที่เป็นประโยชน์เพียงใด มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ทั้งนี้ก็ปรายผลได้ว่า ผู้สูงอายุไม่ค่อยได้ใช้เวลาว่างทำกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์มากนักอาจยังไม่เข้าใจถึงการใช้เวลาว่างทำกิจกรรมทางกายที่เป็นประโยชน์

ด้านจิตตภาวนา พบว่า การใช้หลักภาวนาธรรมต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ ก็ปรายได้ว่า ผู้สูงอายุไม่มีการพัฒนาทางด้านจิตใจ ซึ่งเริ่มมาจากการที่ผู้สูงอายุมีสุขภาพกายที่ดีส่งผลต่อสุขภาพจิตที่ไม่ดีด้วยรวมถึงการที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี องค์กรประกอบต่างๆ เหล่านี้ ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไม่ดีขึ้นสอดคล้องกับแนวคิดของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้ให้ความหมายของภาวนาจิตว่า ผู้ได้เจริญจิตหรือมีจิตใจที่พัฒนาแล้ว คือ ได้ฝึกอบรมพัฒนาจิตใจ ให้สดใสเบิกบาน ร่าเริง ผ่องใส โปร่งโล่ง เป็นสุข เจริญออกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีน้ำใจเมตตากรุณา ศรัทธา กตัญญูกตเวที เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ขยันหมั่นเพียร เข้มแข็ง อดทน สงบ มั่นคง มีสติ มีสมาธิ เป็นต้น สอดคล้องกับแนวคิดของ นิสารัตน์ ศิลปะเดช ที่ว่าการที่จะทำให้บุคคลมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้นั้น มีปัจจัยด้านความสมบูรณ์ด้านจิตใจและอารมณ์ คือ การเป็นผู้ที่มีจิตใจที่ดีมีอารมณ์แจ่มใสมั่นคงไม่แปรปรวน หงุดหงิด โมโหง่าย จิตใจมีคุณธรรม ไม่อิจฉาริษยา หรือเคียดแค้นพยาบาทผู้อื่นเป็นผู้มองโลกในแง่ดี มีความโอบอ้อมอารี พร้อมที่จะช่วยเหลือผู้ที่ตกทุกข์ได้ยากหรือเดือดร้อนเสมอ การมีพื้นฐานด้านจิตใจและอารมณ์ที่ดี จะช่วยให้บุคคลเกิดความสุขและความสงบในการดำรงชีวิต การพัฒนาจิตตามหลักพระพุทธศาสนาเป็นการฝึกอบรมให้จิตมีคุณสมบัติครบ 3 ด้าน คือ ด้านคุณภาพจิต สมรรถภาพจิตและสุขภาพจิต และการทำปัญญาให้เจริญออกงามไป รู้เท่าทันโลก และชีวิตทำให้เป็นอิสระหลุดพ้นจากความทุกข์โดยสมบูรณ์และพัฒนาไปจนถึง ขั้นวิมุตติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุกุล บุญรักษา ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ของกองบัญชาการมณฑลทหารบกที่ ” ผลการวิจัยพบว่าการพัฒนา

ทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ของกองบัญชาการมณฑลทหารบกที่ ด้านจิตตภาวนา พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านปัญญาภาวนา พบว่า การใช้หลักภาวนาธรรมต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ทั้งนี้อภิปราย ได้ว่า ผู้สูงอายุรู้และเข้าใจว่าการเพิ่มพูนทักษะทางปัญญาทำได้หลายๆ ทางไม่ว่าจะเป็นจากการเรียนรู้ด้วยตนเองหรือจากการเรียนการศึกษาซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลต่ออนาคตและคุณภาพชีวิตที่ดี แต่การเรียนรู้ที่ได้นั้นต้องเรียนรู้เพื่อให้เข้าใจโลก ทนโลก และพึ่งพาตัวเองได้ ซึ่งถ้ามองจากสังคมทุกวันนี้ คนไทยเข้าถึงการศึกษาและสื่อต่างๆ ได้มากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ อุ่นตา นพคุณ ได้กล่าวถึงความหมายคุณภาพชีวิตว่า คุณภาพชีวิต คือ ชีวิตที่เป็นลักษณะหรือแบบอย่างของคน “คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น : การศึกษาที่ดีจะต้องเป็นการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนทั้งในและนอกระบบโรงเรียนมีคุณลักษณะของการ “คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น” เพราะตามความเชื่อพื้นฐานของคนคิดเป็นนั้น จะต้องปรับปรุงตนเอง ครอบครอง และสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมและกลมกลืนกับวิชาความรู้ที่ได้รับสอดคล้องกับแนวคิดของ นิสารัตน์ ศิลปเดช ได้สรุปว่า องค์ประกอบที่จะทำให้บุคคลมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้ประกอบด้วยปัจจัยพื้นฐาน ในส่วนของปัจจัยด้านความสมบูรณ์ด้านร่างกายและสติปัญญา หมายถึงการที่มนุษย์มีคุณภาพชีวิตที่ดีได้นั้นจะต้องมีความเป็นปกติของร่างกายและสติปัญญาเป็นพื้นฐาน ซึ่งได้แก่ การมีอวัยวะต่างๆ ของร่างกายสมบูรณ์ครบถ้วน มีสุขภาพอนามัยแข็งแรง มีผละกำลังที่สามารถทำกิจการงานได้ดีเช่นเดียวกับคนอื่นๆ มีระดับพัฒนาการของสติปัญญาเป็นปกติสามารถศึกษาเล่าเรียนคิดไตร่ตรองหาเหตุผลต่างๆ รวมทั้งสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นผลการวิจัยพบว่า การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา4ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ครั้งนี้ทำให้ทราบถึงข้อเสนอแนะในด้านปัญญาภาวนาว่า ปัญญาภาวนา คือ การฝึกอบรมปัญญาให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงรู้เท่าทันเข้าใจโลกและชีวิตตามสภาวะเป็นการไตร่ตรองวินิจฉัยเหตุการณ์ตามความเป็นจริงการพัฒนาปัจเจกบุคคลจะมีปัญญากำกับเสมอปัญญาเป็นเรื่อง

สำคัญมากเพราะช่วยเป็นแสงส่องสว่างช่วยให้แก้ไขกระจ่างในเรื่องที่สงสัยหรือเป็นปัญหาการเลือกรับสื่อต่างๆที่มีอยู่ในปัจจุบันการคิดวิเคราะห์หาหลักเหตุผลที่จะนำมาเป็นตัวแทนแห่งการพัฒนาสื่อต่างๆก่อให้เกิดผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่นการเพิ่มกิจกรรมทางพุทธศาสนาที่ช่วยเสริมสร้างปัญญาเพราะพุทธศาสนามีหลักแนวคิดที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการเพิ่มปัญญาเพราะปัญญาเกิดจากการประกอบความเพียรฝึกฝนไม่ใช่เกิดขึ้นเองโดยบังเอิญเพราะปัญญาที่เกิดขึ้นเองโดยบังเอิญไม่สามารถที่จะเป็นปัญญาขั้นสูงสุดปัญญาที่เกิดจากการฟังอบรมสัมมนาฟังจากสื่อที่สามารถเชื่อถือหรือมีความรู้จริงอีกทั้งการเป็นผู้มีปัญญาสามารถแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้อย่างทันทั่วทั้งหรือเฉพาะหน้าได้ศกเกิดมาจากการฝึกฝนอบรมภายในตนเองและมีกิจกรรมที่เหมาะสมเข้ามาเพิ่ม

ด้านศิลปาวนา พบว่า การใช้หลักภาวนาธรรมต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอกาบังใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า ผู้สูงอายุก้าวร้าวและยึดมั่นในหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา ซึ่งศิลปในในความหมายของหลักภาวนาธรรม ยังหมายถึง ความประพฤติ เป็นเรื่องของความสัมพันธ์ของคนในสังคม สะท้อนให้เห็นว่าผู้สูงอายุซึ่งเป็นเยาวชนที่เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของประเทศ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความประพฤติที่ดี มีระเบียบวินัย เยาวชนเหล่านี้พร้อมที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ เรื่องศิลปจึงไม่ใช่แค่การรักษาศิลป แต่เป็นการปฏิบัติตนเพื่อการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมอย่างสงบสุขด้วยศิลปเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ในสังคม ในด้านการมีชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมศิลปเป็นสภาพหรือคุณสมบัติของตัวบุคคล เป็นเรื่องของการที่บุคคลนั้นมีระเบียบในการดำเนินชีวิตและในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยดี ความมีระเบียบหรือประพฤติดนอยู่ในระเบียบอย่างนี้เรียกว่า ศิล ส่วนวินัยนั้นเป็นการจัดระเบียบ ทั้งการจัดระเบียบชีวิตของตนเองและการจัดระเบียบในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนการจัดระบบสังคมทั้งหมด ศิลกับวินัย จึงเป็นของคู่กัน คือ วินัยทำให้เกิดศิลป ถ้าเรารักษาวินัยเราก็เป็นผู้มีศิลป ทางพระตามปกติจะเรียกคนว่าเป็นผู้มีศิลป แต่ในภาษาไทยเรานิยมใช้คำว่า มีวินัย วินัยนั้นเนื่องอยู่กับสังคม เพื่อการอยู่ร่วมกันด้วยดีในสังคมซึ่งเป็นเรื่องสมมุติ ศิล คือ การที่คนนั้นเขามีระเบียบชีวิตอย่างนั้น หรือประพฤติดนอยู่ในระเบียบอย่างนั้น

เรื่องศีลภาวนา การพัฒนาคนให้มีระเบียบในการดำเนินชีวิต และในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม แยกคร่าวๆ ได้หลายระดับความมีระเบียบระบบในการเป็นอยู่ ในการดำเนินชีวิต โดยที่ไม่ให้มีการเบียดเบียนกัน ในทางชีวิตร่างกายทรัพย์สิน คุ้มครอง วาจา ตลอดจนไม่เบียดเบียน สติสัมปชัญญะของตนเอง ความหมายขยายออกไปถึงความสุจริตมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันการ ฝึกฝนควบคุมตนในทางกายวาจา

2. ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักภาวนาธรรมต่อการ ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ตามหลักภาวนาธรรมในเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ด้านกายภาวนา พบว่า การใช้หลักภาวนาธรรมต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของ ผู้สูงอายุ ตามหลักภาวนาธรรมในเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ใน เรื่องร่างกาย เช่น การออกกำลังกายด้านอาหารเพื่อให้ผู้สูงอายุมีร่างกายที่แข็งแรงและได้รับ ประทานอาหารที่มีประโยชน์เพื่อทำให้สุขภาพดีขึ้นและมีอายุที่ยืนยาวนานให้มีการฝึกฝนการ ใช้ร่างกายมีการดูแลในเรื่องของสุขภาพอนามัยให้กับผู้สูงอายุเป็นประจำเพื่อให้มีชีวิตที่ดีขึ้น ตามลำดับ

2. ด้านจิตตภาวนา พบว่า การใช้หลักภาวนาธรรมต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของ ผู้สูงอายุ ตามหลักภาวนาธรรมในเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ควรมีการจัดอบรมฝึกฝนพัฒนาจิตให้ไม่เกิดภาวะซึมเศร้าให้มีความเมตตากรุณาซึ่งทำให้ สมรรถภาพทางใจดีขึ้นและให้ความเข้มแข็งจะได้เอาไปใช้ให้มีสติมีความรับผิดชอบและมี สุขภาพจิตที่ดีขึ้นให้มีความมั่นใจและจิตใจไม่เกิดความฟุ้งซ่านจิตใจสงบขึ้น

3. ด้านศีลภาวนา พบว่า การใช้หลักภาวนาธรรมต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของ ผู้สูงอายุ ตามหลักภาวนาธรรมในเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ควรมีการรักษาศีล 5 และต้องมีการใช้กฎหมายและระเบียบในการบังคับให้มากกว่านี้เพื่อใช้ ชีวิตให้อยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมและการดำเนินชีวิตที่ดีขึ้นควรมีระเบียบและความประพฤติให้อยู่ในระเบียบวินัยยึดมั่นในหลักธรรมปฏิบัติธรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเรื่องศีลจึงไม่ใช่การ รักษาศีลแต่เป็นการปฏิบัติตนเพื่อการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมอย่างสงบสุข

4. ด้านปัญญาภาวนา พบว่า การใช้หลักภาวนาธรรมต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ตามหลักภาวนาธรรมในเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอบางใหญ่ จังหวัดสงขลา ควรจัดให้มีการส่งเสริมในการอบรมเพิ่มการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อให้เข้าถึงโลกทั้งโลกในการแสวงหาสิ่งต่างๆ ที่ควรและเป็นประโยชน์ต่อตนเองโดยเฉพาะสื่อออนไลน์เพื่อส่งเสริมให้รู้ถึงข่าวสารในชีวิตประจำวันและต้องรู้จักใช้สติปัญญาไตร่ตรองให้มีความเหมาะสม

องค์ความรู้ใหม่

แสดงให้เห็นว่าการใช้หลักภาวนาธรรมต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองคลองแหอำเภอบางใหญ่จังหวัดสงขลาอยู่ในระดับปานกลางโดยปรับให้เหมาะสมกับหลักภาวนาธรรมคือด้านกายภาวนาจิตตภาวนาศีลภาวนาและปัญญาภาวนาเป็นกระบวนการปฏิบัติและส่งเสริมทั้ง 4 ด้านคือด้านกายภาวนาเป็นการส่งเสริมในด้านร่างกายการออกกำลังกายการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์เพื่อให้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงด้านจิตภาวนาเป็นการส่งเสริมจิตใจไม่ให้เกิดจิตที่ฟุ้งซ่านมีสมาธิที่ดีขึ้นด้านศีลภาวนาเป็นการส่งเสริมให้มีการรักษาศีล 5 มีการเข้าวัดทำบุญปฏิบัติธรรมด้านปัญญาภาวนาเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้สติปัญญาและได้รับความรู้ที่เพิ่มมากขึ้น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย พบว่า การใช้หลักภาวนาธรรมต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอบางใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยรวม มีค่าแปรผลอยู่ในระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอบางใหญ่ จังหวัดสงขลา ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาในจัดกิจกรรม โครงการ อบรมเรื่องการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีความรู้ความเข้าใจในการใช้หลักกฏาณาธรรมที่ถูกต้องยิ่งขึ้น ก็จะทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

ด้านกายภาวนา ควรให้ความสำคัญในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเรื่องของการดูแลสุขภาพและอนามัยให้เพิ่มมากขึ้นในทางที่ดีขึ้นเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้สูงอายุเพราะการมีสุขภาพที่ดีนั้น จะส่งผลทำให้ร่างกายดีขึ้น ส่งผลต่อการเรียนรู้ สติปัญญา รวมถึงคุณภาพชีวิตที่ดีด้วย

ด้านจิตตภาวนา ควรมีการจัดอบรมฝึกฝนพัฒนาจิตให้ไม่เกิดภาวะซึมเศร้าให้มีความเมตตากรุณาซึ่งทำให้สมรรถภาพทางใจดีขึ้นและให้ความเข้มแข็งจะได้เอาไปใช้ให้มีสติมีความรับผิดชอบและมีสุขภาพจิตที่ดีขึ้นให้มีความมั่นใจและจิตใจไม่เกิดความฟุ้งซ่านจิตใจสงบขึ้น

ด้านศีลภาวนา ควรมีการรักษาศีล 5 และการใช้กฎหมาย ระเบียบในการบังคับให้มากกว่านี้เพื่อใช้ชีวิตให้อยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมและการดำเนินชีวิตที่ดีขึ้นควรมีระเบียบและความประพฤติให้อยู่ในระเบียบวินัยยึดมั่นในหลักธรรมปฏิบัติธรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเรื่องศีลจึงไม่ใช่การรักษาศีลแต่เป็นการปฏิบัติตนเพื่อการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมอย่างสงบสุข

ด้านปัญญาภาวนา พบว่า ควรจัดให้มีการส่งเสริมในการอบรมเพิ่มการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อให้เข้าถึงโลกทั้งโลกในการเสพสื่อต่างๆเท่าที่ควรและเป็นประโยชน์ต่อตนเองโดยเฉพาะสื่อออนไลน์เพื่อส่งเสริมให้รู้ถึงข่าวสารในชีวิตประจำวันและต้องรู้จักใช้สติปัญญาไตร่ตรองให้มีความเหมาะสม

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้หลักกฏาณาธรรมต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรทำการศึกษาวิจัยกระบวนการในการใช้หลักกฏาณาธรรมต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

2. ควรทำการศึกษาวิจัยศึกษาปัจจัยที่มีส่งผลต่อการใช้หลักภาวะธรรมต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

เอกสารอ้างอิง

กันตยา มานะกุล. (2550). การพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.

กรุงเทพมหานคร.

กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2560). ข้อมูลสถิติจำนวนผู้สูงอายุประเทศไทย ปี 2559. เรียกใช้เมื่อ 12

เม.ย. 64 จาก <http://www.dop.go.th>.

ชนิดา เล็บครุฑ. (2554). ผลกระทบของคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีต่อความผูกพันต่อ

องค์การของบุคลากรสายสนับสนุน. กรุงเทพมหานคร.

ทวีทอง หงส์วิวัฒน์ และคณะ. (2545). พฤติกรรมสุขภาพรวมบทความจากการประชุมวิชาการ

พฤติกรรมสุขภาพ ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร.

นิศารัตน์ ศิลปเดช. (2540). ประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 2

กรุงเทพมหานคร : พิเศษการพิมพ์.

บุษยมาส สินธุประมา. (2539). สังคมวิทยาความสูงอายุ. พิมพ์ครั้งที่ 1 เชียงใหม่ : โรงพิมพ์สา

ธการพิมพ์.

คะนิงนิจ อนุโรจน์. (2539). แนวทางในการพัฒนาต้นสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ. ปยุตโต). (2559). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม ครั้งที่

ที่ 34. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมสภา.

ประภัสสร กิมสุวรรณวงศ์. (2555). การดูแลสุขภาพแบบองค์รวมของผู้สูงอายุตามแนวคิดทาง

พระพุทธศาสนา วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาเขตขอนแก่น, 8(3).

ปิยะวัฒน์ ตรีวิทยา. (2559). กรอบแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต วารสารเทคนิคการแพทย์

เชียงใหม่, 49(2).

คะนิงนิจ อนุโรจน์, แนวทางในการพัฒนาตนสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต. เรียกใช้เมื่อ 12 พ.ค.

63

จ

า

ก

<https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:NmUSNvU09gJ:>

<https://www.gotoknow.org/posts/148813+&cd=50&hl=th&ct=clnk&gl=th.>

ชูฤทธิ์ เตังไตรสรณ์. (2565). กายหายไข้ใจหายทุกข์, เรียกใช้เมื่อ 12 พ.ค. 63

<http://suchart.rmutl.ac.th/Misc/Churit.php.>

ภาวะผู้นำตามหลักสัปบุริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม
สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 8*
LEADERSHIP BASED ON SAPPURISA-DHAMMA 7 FOR
ADMINISTRATORS OF PHRAPARIYATTIDHAMMA SCHOOLS ON
GENERAL STUDIES UNDER OFFICE OF PHRAPARIYATTIDHAMMA
EDUCATIONAL AREA 8 ON GENERAL STUDIES

พระมหาบัณฑิต ปณฺธิโต (อินสุข)¹

Phramaha Bandid Pandito (Insak)¹

พระครูปลัดจักรพล สิริธโร²

Phrakrupalad Chakkapol Siridharo²

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

¹⁻²Mahamakut Buddhist University, Thailand

Corresponding author E-mail: bundid@Gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำตามหลักสัปบุริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 8 2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำตามหลักสัปบุริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 8 3) เพื่อเสนอแนวทางส่งเสริมภาวะผู้นำตามหลักสัปบุริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 8 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างจำนวน 248 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย t-test และ One - Way ANOVA วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเนื้อหาประกอบบริบท

* Received 24 April 2023; Revised 29 April 2023; Accepted 30 April 2023

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำตามหลักสัปบุริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 8 โดยรวมทั้ง 7 ด้านอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตลอดถึงครูผู้สอนในโรงเรียน ที่มีตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำ ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เขต 8 ไม่พบความแตกต่างกัน 3) แนวทางส่งเสริมภาวะผู้นำตามหลักสัปบุริสธรรม 7 ได้ผลสรุป ดังนี้ 1) ผู้บริหารควรมีโอกาสได้เข้าร่วมอบรมพัฒนาตนเอง 2) ผู้บริหารควรเปิดใจให้กว้างมากขึ้นกว่าเดิม 3) ผู้บริหารควรมีระดับการควบคุมอารมณ์ของตนเองให้พอเหมาะ 4) ผู้บริหารควรที่จะรู้จักประมาณตนเองในการใช้อำนาจบริหารงบประมาณ 5) ผู้บริหารควรที่จะรู้เวลาและโอกาสในการพัฒนาสถานศึกษา 6) ผู้บริหารควรเป็นกัลยาณมิตรกับชุมชน 7) ควรให้มีการอบรมการบริหารงานด้านบุคลากรถสร้างความเจริญก้าวหน้าทั้งในปัจจุบันและอนาคต

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, หลักสัปบุริสธรรม 7, โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

ABSTRACT

This research the objectives were as follows: 1) To study the level of leadership according to the Seven Sappurisadhammas of Phrapariyattidhamma School administrators. Office of the Phrapariyattidhamma Education Area Department of General Education, Region 8 2) to compare leadership according to the 7 Sappurisadhamma principles of Phrapariyattidhamma School administrators. Office of the Phrapariyattidhamma Education Area Department of General Education Region 8 classified by position education level 3) To propose a guideline to promote leadership according to the Seven Sappurisadhammas of Phrapariyattidhamma School administrators. Office of the Phrapariyattidhamma Education Area Department of General Education, Region 8. quantitative research A questionnaire was used for a sample of 248 people to analyze the

data by using percentage, mean t-test and One - Way ANOVA, analyze qualitative data with contextual content.

The results of the study were as follows: 1) Office of the Phrapariyatthamma Education Area General Education Department, Region 8, including all 7 aspects, were at a high level. Department of General Education as well as teachers in schools with education level positions and different work experience. 2) There are opinions on the leadership according to the 7 Sappurisadhamma principles of the administrators of Phra Pariyattidhamma School. Office of the Phrapariyatthamma Education Area Department of General Education Region 8 found no difference. 3) Guidelines for promoting leadership according to the 7 Sappurisadhamma principles were summarized as follows: 1) Executives should have the opportunity to participate in self-development training. 2) Executives should open their minds more openly. 3) Executives should have a level of emotional control. 4) Administrators should know their own modesty in exercising budget management power. 5) Administrators should know the time and opportunity for educational institute development. 6) Administrators should be friends with the community. 7) There should be Personnel management training can create progress both now and in the future.

Keywords: Leadership, Sappurisadhamma 7, Phrapariyatthamma School
Department of General Education

บทนำ

การบริหารจัดการองค์การในปัจจุบันอยู่ในกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารต้องรับมือกับความท้าทาย จากสภาพการแข่งขันทางธุรกิจที่มากขึ้น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ส่งผลต่อการบริหารจัดการทรัพยากรพื้นฐานขององค์การ ซึ่งประกอบด้วยทรัพยากรด้านการเงิน ด้านสินทรัพย์ถาวร ด้านข้อมูล และด้านทรัพยากรมนุษย์

โดยเฉพาะทรัพยากรที่สำคัญที่สุดคือ ทรัพยากรมนุษย์ (พัชรี ชมภูคำ, 2552: 3-7) นับว่าเป็นประเด็นสำคัญหนึ่ง ที่ทุกองค์การทั้งภาครัฐและเอกชนต่างให้ความสนใจและเตรียมพัฒนาปรับปรุง ทั้งในด้านโครงสร้างองค์การ บุคลากร และกลยุทธ์ในการดำเนินการ เพื่อพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและสามารถแข่งขันได้ในระดับนานาชาติ จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น ต้องอาศัยผู้นำเป็นผู้รับมือการเปลี่ยนแปลง ซึ่งผู้นำต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ มองการไกลไปข้างหน้า และสามารถกำหนดทิศทาง รวมทั้งสามารถสื่อสารวิสัยทัศน์นั้นสู่คนในองค์การให้คล้อยตามได้ จึงใจให้คนทุ่มเท เพื่อให้องค์การบรรลุเป้าหมายร่วมกัน (พัชรี ชมภูคำ, 2552 :196-197) ซึ่งโดยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในทัศนะของเบส (Bass, 1997) ได้กล่าวว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ (Paradigm Shift) ไปสู่ความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล (Vision) เน้นการกระจายอำนาจหรือมอบหมายอำนาจที่ชัดเจน (Empowering) เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม (Moral) และทั้งนี้ต้องมีกระบวนการกระตุ้นผู้ตามให้มีความเป็นผู้นำ นอกจากนั้นประเด็นเรื่องการสื่อสารองค์การ นับว่าเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ผู้บริหารหรือผู้นำจำเป็นต้องมีองค์ความรู้ ตามที่ โรบบินส์และคูลเตอร์ (Robbins & Coulter, 2008: 132) กล่าวไว้เกี่ยวกับภาวะผู้นำหรือผู้บริหารว่า ในการติดต่อสื่อสารนั้นมีความสำคัญต่อผู้บริหารและต่อองค์การเพราะการติดต่อสื่อสารนั้นมีหน้าที่สำคัญ คือ เป็นการควบคุมพฤติกรรมของพนักงาน ใช้จูงใจพนักงาน ใช้แสดงออกถึงความรู้สึกต่างๆของพนักงาน และพนักงานแต่ละคนจำเป็นต้องรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆจากผู้บริหารหรือองค์การ

ผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ได้กล่าวถึง ความหมายของหลักสัปปุริสธรรม เป็นธรรมของสัปปุริสชน คือ คนดี ซึ่งมีคุณสมบัติความเป็นคนที่สมบูรณ์และถือเป็นคุณธรรมที่สำคัญอย่างยิ่งของการเป็นผู้นำที่สมบูรณ์ สัปปุริสธรรม 7 ประการ คือ 1.ธัมมัญญตา รู้หลักการ เมื่อดำรงตำแหน่ง มีฐานะ หรือจะทำอะไรก็ตาม ต้องรู้หลักการ รู้งานรู้หน้าที่ รู้กฎเกณฑ์กติกาที่เกี่ยวข้อง 2. อัตถัญญตา รู้จุดหมาย ผู้นำถ้าไม่รู้จุดหมายก็ไม่รู้ว่าจะนำคนและกิจการไปไหน นอกจากรู้จุดหมาย 3. อัตตัญญตา รู้ตน คือ ต้องรู้ว่าตนเองคือใครมีภาวะเป็นอะไร อยู่ในสถานะใด มีคุณสมบัติ มีความพร้อม มีความถนัด สติปัญญาความสามารถอย่างไร มีกำลังแค่ไหน มีข้อยิ่งข้อหย่อน จุดอ่อนจุดแข็งอย่างไร ซึ่งจะต้องสำรวจตนเอง และเตือนตนเองอยู่เสมอ 4. มัตตัญญตา รู้ประมาณ คือ รู้จักความพอดี 5.กาลัญญตา รู้กาล คือ รู้จักเวลา 6. ปริสัญญตา รู้ชุมชน คือ รู้สังคมตั้งแต่ในขอบเขตที่กว้างขวาง คือ รู้สังคมโลก รู้สังคมของประเทศชาติว่าอยู่ในสถานการณ์อย่างไร 7. ปุคคลัญตา รู้บุคคล คือ รู้จักบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะคนที่มา

ร่วมงานร่วมการร่วมไปด้วยกัน และคนที่เราไปให้บริการตามความแตกต่างเฉพาะตัว เพื่อปฏิบัติต่อเขาได้ถูกต้องเหมาะสม และได้ผล

กล่าวโดยสรุปการขาดคุณธรรมและจริยธรรมของผู้นำ ย่อมทำให้ผู้นำไม่เป็นที่ยอมรับต่อบุคคลทั่วไป ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อหลักการบริหารงานและภาพลักษณ์ขององค์การ ทั้งนี้สภาพปัญหาการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษานั้น พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่ให้ความสนใจและขาดความเอาใจใส่ ไม่มีการถ่ายทอดให้บุคลากรในสถานศึกษาของตนให้รับทราบถึงเป้าหมายและแผนกลยุทธ์ในการดำเนินงานส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ยังไม่บรรลุเป้าหมาย การช่วยเหลือระบบดูแลนักเรียน ปรับไม่ทันกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในยุคปัจจุบัน ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการบริหารจัดการของตนเองให้เหมาะสมกับการเป็นผู้บริหารยุคปฏิรูปการศึกษา ริเริ่มสร้างภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นกับตนเองอยู่เสมอ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความกล้าคิด กล้าทำมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีเพื่อผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในสถานศึกษา ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงถือเป็นแบบปฏิบัติที่ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและส่งผลต่อคุณภาพทางการศึกษา

ดังนั้น จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการที่จะศึกษาภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 8 ซึ่งมีอยู่ 7 ประการ ได้แก่ ภาวะผู้นำด้านธัมมัญญตา เป็นผู้รู้หลักยึดหลักการ ภาวะผู้นำด้านอรรถัญญตา เป็นผู้รู้จักผล ภาวะผู้นำด้านอรรถัญญตา เป็นผู้รู้จักตนอยู่เสมอ ภาวะผู้นำด้านมัตตัญญตา ที่เป็นผู้ที่รู้จักประมาณ รู้จักความพอดี ภาวะผู้นำด้านกาลัญญตา เป็นผู้ที่มีความสามารถในการบริหารเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ ภาวะผู้นำด้านปริสัญญตา เป็นผู้ที่รู้จักชุมชน และสังคม และภาวะผู้นำบุคคลปโรปรัญญตา เป็นผู้ที่รู้จักบุคคลเพื่อสามารถนำความรู้เกี่ยวกับภาวะของผู้นำนั้นมาประยุกต์ใช้ในสังคมไทยปัจจุบันและเป็นบรรทัดฐานในการกำหนดคุณสมบัติของผู้นำที่ดีในอนาคตได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 8

2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 8 จำแนกตามตำแหน่งระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

3. เพื่อเสนอแนวทางส่งเสริมภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 8

วิธีดำเนินการวิจัย

1. แหล่งข้อมูล

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรม สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 8 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 452 รูป/คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 84 รูป/คน ครู จำนวน 368 รูป/คน (ข้อมูลบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8, 2563 : 15)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 8 ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ และครูผู้สอน ที่ทำการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 8 จำนวน 248 รูป/คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 84 รูป/คน ครู จำนวน 164 รูป/คน รวมทั้งหมด จำนวน 248 รูป/คน (ข้อมูลบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8, 2563 : 15)

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเป็น 3 ตอน ตอน 1) แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอน 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 8 จำนวน 35 ข้อ ตอนที่ 3 แนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 8

แบบสัมภาษณ์ แบบสัมภาษณ์ใช้สำหรับสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมายจำนวน 15 รูป/คน ผู้บริหารจำนวน 5 รูป/คน ครูผู้สอนจำนวน 10 รูป/คน ได้สัมภาษณ์ 7 ด้านได้แก่ 1) ภาวะผู้นำด้านธัมมัญญูตา 2) ภาวะผู้นำด้านอรรถัญญูตา 3) ภาวะผู้นำด้านอัตตัญญูตา 4) ภาวะผู้นำด้านมัตตัญญูตา 5) ภาวะผู้นำด้านกาลัญญูตา 6) ภาวะผู้นำด้านปริสสัญญูตา และ 7) ภาวะผู้นำด้านปุคคลัญญูตา ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้สัมภาษณ์ และตอนที่ 2 เป็นแนวทางส่งเสริมภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 8 ทั้ง 7 ด้านได้แก่ 1) ภาวะผู้นำด้านธัมมัญญูตา 2) ภาวะผู้นำด้านอรรถัญญูตา 3) ภาวะผู้นำด้านอัตตัญญูตา 4) ภาวะผู้นำด้านมัตตัญญูตา 5) ภาวะผู้นำด้านกาลัญญูตา 6) ภาวะผู้นำด้านปริสสัญญูตา และ 7) ภาวะผู้นำด้านปุคคลัญญูตา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการดังนี้

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง พร้อมแนบหนังสือขอความอนุเคราะห์ใช้พื้นที่ในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลต่อผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม เขต 8 ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ และครูผู้สอน จำนวน 248 รูป/คน โดยปฏิบัติตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) ขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัย ถึงผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 8 เพื่อขอความอนุเคราะห์ใช้พื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2) นำแบบสอบถามไปแจกกับผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 8 ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ และครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ตามจำนวนที่กำหนดไว้ คือ 248 รูป/คน โดยผู้ศึกษาได้อธิบายเหตุผลการทำวิจัยและวิธีการตอบแบบสอบถามฉบับนี้และรอรับกลับคืนหลักจากผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบเสร็จเรียบร้อยแล้ว 3) ทำการตรวจสอบความเรียบร้อยสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่รับคืน จำนวน 248 รูป/คน แบบสอบถามมีความสมบูรณ์ทุกฉบับคิดเป็นร้อยเปอร์เซ็นต์แล้วจึงนำมาวิเคราะห์และประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์จากโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. แบบสอบถาม (Questionnaire) ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ด้วยระบบคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 8 ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

3. การสัมภาษณ์ (Interview) ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนี้

1) จำแนกตามตำแหน่ง ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรม สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 8 ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นตำแหน่งครูผู้สอน จำนวน 164 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 66.1 รองลงมาเป็นตำแหน่งผู้จัดการโรงเรียน จำนวน 42 รูป คิดเป็นร้อยละ 16.9 และเป็นตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 38 รูป คิดเป็นร้อยละ 15.3 ตามลำดับ

2) จำแนกตามระดับการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรม สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 8 ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี/เทียบเท่า จำนวน 198 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 79.8 รองลงมาจบการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 45 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 18.1 และจบการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 5 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 2.0 ตามลำดับ

3) จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรม สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 8 ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานตั้งแต่ 1-5 ปี จำนวน 166 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 66.9 รองลงมา

ประสบการณ์ทำงานตั้งแต่ 6-10 ปี จำนวน 46 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 18.5 และมีประสบการณ์ทำงานตั้งแต่ 11 ปี จำนวน 36 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 14.5 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 8 ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 8 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีดังนี้

1) ด้านธัมมัญญาตา : ความเป็นผู้รู้จักเหตุ พบว่าอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็น รายข้อโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ดังนี้ 1) ผู้บริหารเป็นนักวางแผน/จัดทำนโยบายสอดคล้องกับการบริหารงานของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย 4.71 รองลงมา 2) ผู้บริหารเป็นผู้ที่เข้าใจเกี่ยวกับหลักในการบริหารจัดการสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย 4.68 และ 3) ผู้บริหารแสดงภาวะผู้นำต่อเพื่อนร่วมงานด้วยความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และสนใจใฝ่ถามทุกข์สุข มีค่าเฉลี่ย 3.55 ตามลำดับ

2) ด้านอัตถัญญาตา : ความเป็นผู้รู้จักผล พบว่าอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็น รายข้อโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ดังนี้ 1) ผู้บริหารจัดให้มีการส่งเสริมบรรยากาศใฝ่เรียน ใฝ่รู้ต่อผู้ใต้บังคับบัญชา มีค่าเฉลี่ย 4.09 รองลงมา 2) ผู้บริหารจัดให้มีการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง โดยมีจุดเน้น เพื่อพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ย 4.08 และ 3) ผู้บริหารมีการร่วมมือกับผู้ปกครอง วัด และชุมชน เพื่อพัฒนาผู้เรียนและชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.65 ตามลำดับ

3) ด้านอัตตัญญาตา : ความเป็นผู้รู้จักตน พบว่าอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็น รายข้อโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ดังนี้ 1) ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีจิตใจโอบอ้อมอารี/มีความเสียสละ มีค่าเฉลี่ย 4.03 รองลงมา 2) ผู้บริหารมีความสามารถในการสร้างแรงจูงใจ มีค่าเฉลี่ย 4.02 และ 3) ผู้บริหารเป็นผู้มีการเปลี่ยนแปลง มีค่าเฉลี่ย 3.65ตามลำดับ

4) ด้านมัตตัญญาตา : ความเป็นผู้รู้ จักประมาณ พบว่าอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็น รายข้อโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ดังนี้ 1) ผู้บริหารบริหารงบประมาณได้อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย 4.06 รองลงมา 2)

ผู้บริหารรู้จักวางตนได้อย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 3.95 และ 3) ผู้บริหารจะปรับเปลี่ยนแผนการดำเนินงานตามสถานการณ์ต่างๆ ตามความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 3.64 ตามลำดับ

5) ด้านกาลัญญตา : ความเป็นผู้รู้ จักกาลเวลา พบว่าอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ดังนี้ 1) ผู้บริหารจัดทำโครงการเหมาะสมกับโอกาสและเวลา มีค่าเฉลี่ย 4.07 รองลงมา 2) ผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ย 4.06 และ 3) ผู้บริหารเป็นตัวอย่างที่ดีในการบริหารจัดการเวลา เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์กับสถานศึกษาสูงสุด มีค่าเฉลี่ย 3.65 ตามลำดับ

6) ด้านปรัญญตา : ความเป็นผู้รู้ จักชุมชนและสังคม พบว่าอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ดังนี้ 1) ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมภายในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย 4.08 รองลงมา 2) ผู้บริหารให้ความสำคัญในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชน และประชาชน มีค่าเฉลี่ย 4.00 และ 3) ผู้บริหารเป็นนักประสานงานที่ดี มีค่าเฉลี่ย 3.63 ตามลำดับ

7) ด้านบุคคัลญตา : ความเป็นผู้รู้จักบุคคล พบว่าอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ดังนี้ 1) ผู้บริหารเป็นผู้ส่งเสริมให้ภิกษุสามเณรได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนเพิ่มเติม มีค่าเฉลี่ย 4.06 รองลงมา 2) ผู้บริหารเป็นผู้ให้โอกาสและสนับสนุนคนที่มีความรู้ความสามารถให้ดำรงตำแหน่งที่เหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 3.95 และ 3) ผู้บริหารสามารถปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาแต่ละบุคคลได้อย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 3.65 ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 8 จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน

ผู้วิจัยทดสอบสมมติฐานการวิจัยโดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของระดับภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 8 พบว่า ผู้บริหาร ครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 8 จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม 7

ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 8 โดยรวม 7 ด้าน ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งเอาไว้

4 ผลการศึกษาแนวทางส่งเสริมภาวะผู้นำตามหลักสัปบุริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 8

แนวทางส่งเสริมภาวะผู้นำตามหลักสัปบุริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 8 ตามข้อเสนอแนะของผู้บริหารและครูผู้สอน ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามปลายเปิด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการสังเคราะห์ เนื้อหาทั้ง 7 ด้าน ได้ผลสรุป ดังนี้

(1) ภาวะผู้นำด้านธัมมัญญตา : ความเป็นผู้รู้จักเหตุ พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูได้ให้ข้อเสนอแนะ ได้แก่ ผู้บริหารเป็นผู้มีความรู้แต่ควรมีโอกาสได้เข้าร่วมอบรมพัฒนาตนเอง กล่าวคือ ผู้นำนั้นจะต้องรู้จักเหตุผลและหลักการและรู้บทบาทหน้าที่เพื่อที่จะนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

(2) ภาวะผู้นำด้านอัตถัญญตา : ความเป็นผู้รู้จักผล พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูได้ให้ข้อเสนอแนะ ได้แก่ ผู้บริหารควรเปิดใจให้กว้างมากขึ้นกว่าเดิมและยอมรับฟังความคิดเห็น ความรู้สึกของผู้ใต้บังคับบัญชาตลอดถึงผู้ร่วมงาน และปล่อยวางให้มากกว่าที่เป็นอยู่

(3) ภาวะผู้นำด้านอัตตัญญตา : ความเป็นผู้รู้จักตน พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูได้ให้ข้อเสนอแนะ ได้แก่ ผู้บริหารควรมีระดับการควบคุมอารมณ์ของตนเองให้พอเหมาะ มีความอดทน อดกลั้น ขันติธรรม และอย่ายึดติดกับตนเองหรือความคิดของตนเอง เป็นที่สุดมากกว่าองค์กรสถานศึกษาควรนำหลักธรรมมาปฏิบัติให้เกิดตามหลักของทางสายกลางให้มากขึ้นกว่าปกติ

(4) ภาวะผู้นำด้านมัตตัญญตา : ความเป็นผู้รู้ จักประมาณ พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูได้ให้ข้อเสนอแนะ ได้แก่ ผู้บริหารควรที่จะรู้จักประมาณตนเองในการใช้อำนาจบริหารงบประมาณหรือเงินอุดหนุน และควรจะนำงบประมาณที่ส่วนกลางจัดสรรให้ไปใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม โดยไม่นำไปใช้ด้านอื่นๆ หรือที่ไม่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน และทั้งนี้เพื่อพัฒนาองค์กรให้เจริญเติบโตยิ่งขึ้นไป

(5) ภาวะผู้นำด้านกาลัญญตา : ความเป็นผู้รู้ จักกาลเวลา พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูได้ให้ข้อเสนอแนะ ได้แก่ ผู้บริหารควรที่จะรู้เวลาและโอกาสในการพัฒนา

สถานศึกษา ควรมีระบบการวางแผนงานในการพัฒนาที่ดีกว่านี้ การปฏิบัติงานหรืองานในโรงเรียนควรใช้เวลาให้เหมาะสม ไม่เอาเวลาเรียนของสามเณรไปใช้ในงานส่วนตัวและควรที่จะมีเป้าหมายและแผนในการดำเนินงานให้ชัดเจนมากกว่าเดิม

(6) ภาวะผู้นำด้านปรีชาญาณ : ความเป็นผู้รู้ จักชุมชนและสังคม พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ได้ให้ข้อเสนอแนะ ได้แก่ ผู้บริหารควรเป็นกัลยาณมิตรกับชุมชน ชาวบ้าน ตลอดจนองค์กรอื่นๆ เพื่อที่จะทำให้ได้รับความไว้วางใจ เกิดการมีส่วนร่วมจากบุคคลภายในองค์กรและภายนอกสถานศึกษาและชุมชน

(7) ภาวะผู้นำด้านบุคลิกภาพ : ความเป็นผู้รู้จักบุคคล พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ได้ให้ข้อเสนอแนะ ได้แก่ ผู้บริหารไม่ควรที่จะเลือกปฏิบัติกับบุคคลที่ตนเองไม่ชอบใจทั้งนี้ควรเลือกบุคลากรในโรงเรียนในการทำงานให้เหมาะสมกับความสามารถของบุคคลนั้นๆ และควรให้มีการอบรมการบริหารงานด้านบุคลากรเพื่อให้เกิดประโยชน์และคุณค่าแก่ผู้ปฏิบัติงานทุกคน ตลอดจนสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าทั้งในปัจจุบันและอนาคต

อภิปรายผล

ภาวะผู้นำตามหลักสัปบุริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 8 โดยรวม ทั้ง 7 ด้าน อยู่ในระดับมากที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตลอดจนครูผู้สอนในโรงเรียน มีภาวะผู้นำทั้งในด้านธัมมปัญญาคือความเป็นผู้รู้จักเหตุ ภาวะผู้นำด้านอัตถปัญญาคือความเป็นผู้รู้จักผลและด้านอัตตปัญญา คือความเป็นผู้รู้จักตน ซึ่งสอดคล้องกับ สิทธิชัย กิมนอก (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาการปฏิบัติตามหลักสัปบุริสธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31

ผลการวิจัยพบว่า 1. การปฏิบัติตามหลักสัปบุริสธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 ตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับดังนี้ 1) ความเป็นผู้รู้จักชุมชน (ปรีชาญาณ) 2) ความเป็นผู้รักบุคคล (บุคลิกภาพ) 3) ความเป็นผู้รู้จักกาลเวลา (กาลัญญา) 4) ความเป็นผู้รู้จักเหตุ (ธัมมปัญญา) 5) ความเป็นผู้รู้จักตน (อัตตปัญญา) 6) ความเป็นผู้รู้จักประมาณ (มัตตปัญญา) และ 7) ความเป็นผู้รู้จักผล (อัตถปัญญา) 2. ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักสัปบุริสธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

เขต 31 ตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารมีการปฏิบัติตามหลักปฐริสธรรม 7 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ขนาดโรงเรียนและที่ตั้งของโรงเรียน ดังนี้ 2.1 ครูและผู้บริหารมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 2.2 ครูและผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่ขนาดต่างกันมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านความเป็นผู้รู้จักกาล (กาลัญญตา) เมื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของครูและผู้บริหารต่อการปฏิบัติตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า มีความแตกต่างกัน จึงทำการเปรียบเทียบรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method) 2.3 ครูและผู้บริหารที่ปฏิบัติงานตามที่ตั้งของโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 8 สรุปผลการวิจัยโดยเป็นองค์ความรู้ใหม่ดังภาพโนทัศน์

1) ภาวะผู้นำด้านธัมมัญญตา : ความเป็นผู้รู้จักเหตุ ผู้บริหารเป็นนักวางแผน/จัดทำนโยบายสอดคล้องกับการบริหารงานของสถานศึกษา ผู้บริหารเป็นผู้ที่เข้าใจเกี่ยวกับหลักในการบริหารจัดการสถานศึกษาและ ผู้บริหารแสดงภาวะผู้นำต่อเพื่อนร่วมงานด้วยความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และสนใจไต่ถามทุกข์สุข

2) ภาวะผู้นำด้านอัตถัญญตา : ความเป็นผู้รู้จักผล ผู้บริหารจัดให้มีการส่งเสริมบรรยากาศใฝ่เรียน ใฝ่รู้ต่อผู้ได้บังคับบัญชา ผู้บริหารจัดให้มีการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริงโดยมีจุดเน้น เพื่อพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่อง และ ผู้บริหารมีการร่วมมือกับผู้ปกครอง วัดและชุมชน เพื่อพัฒนาผู้เรียนและชุมชน

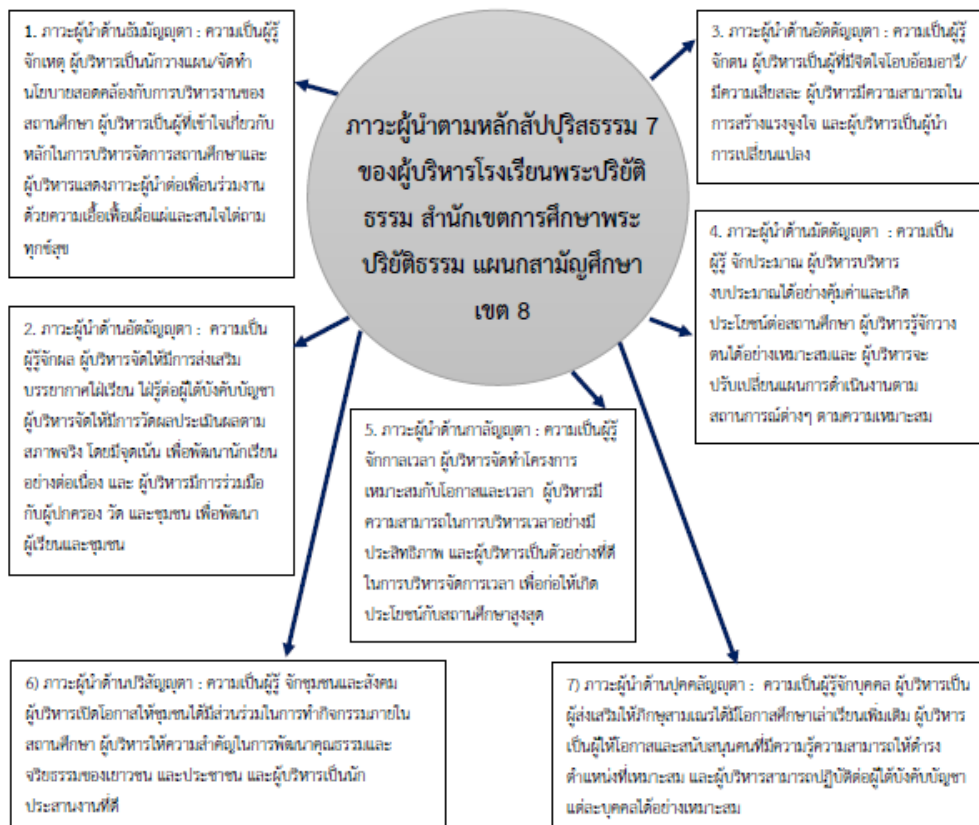
3) ภาวะผู้นำด้านอัตตัญญา : ความเป็นผู้รู้จักตน ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีจิตใจโอบอ้อมอารี/มีความเสียสละ ผู้บริหารมีความสามารถในการสร้างแรงจูงใจ และผู้บริหารเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

4) ภาวะผู้นำด้านมัตตัญญา : ความเป็นผู้รู้ จักประมาณ ผู้บริหารบริหารงบประมาณได้อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษา ผู้บริหารรู้จักวางตนได้อย่างเหมาะสมและ ผู้บริหารจะปรับเปลี่ยนแผนการดำเนินงานตามสถานการณ์ต่างๆ ตามความเหมาะสม

5) ภาวะผู้นำด้านกาลัญญา : ความเป็นผู้รู้ จักกาลเวลา ผู้บริหารจัดทำโครงการเหมาะสมกับโอกาสและเวลา ผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ และผู้บริหารเป็นตัวอย่างที่ดีในการบริหารจัดการเวลา เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์กับสถานศึกษาสูงสุด

6) ภาวะผู้นำด้านปริสัญญา : ความเป็นผู้รู้ จักชุมชนและสังคม ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมภายในสถานศึกษา ผู้บริหารให้ความสำคัญในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชน และประชาชน และผู้บริหารเป็นนักประสานงานที่ดี

7) ภาวะผู้นำด้านปุคคลัญญา : ความเป็นผู้รู้จักบุคคล ผู้บริหารเป็นผู้ส่งเสริมให้ภิกษุสามเณรได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนเพิ่มเติม ผู้บริหารเป็นผู้ให้โอกาสและสนับสนุนคนที่มีความรู้ความสามารถให้ดำรงตำแหน่งที่เหมาะสม และผู้บริหารสามารถปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาแต่ละบุคคลได้อย่างเหมาะสม

แผนภาพที่ 5.1 องค์ความรู้จากการวิจัย

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 8” สรุปได้ดังนี้

ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 8 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1) ด้านอัมมัญญตา: ความเป็นผู้รู้จักเหตุ พบว่าอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ดังนี้ 1) ผู้บริหารเป็นนักวางแผน/จัดทำนโยบายสอดคล้องกับการบริหารงานของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย 4.71 รองลงมา 2) ผู้บริหารเป็นผู้ที่เข้าใจเกี่ยวกับหลักในการบริหารจัดการสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย 4.68 และ 3) ผู้บริหาร

แสดงภาวะผู้นำต่อเพื่อนร่วมงานด้วยความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และสนใจไต่ถามทุกข์สุข มีค่าเฉลี่ย 3.55 ตามลำดับ

2) ด้านอัตถิยอุตตฺตา: ความเป็นผู้รู้จักผล พบว่าอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็น รายข้อโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ดังนี้ 1) ผู้บริหารจัดการให้มีการส่งเสริมบรรยากาศใฝ่เรียน ใฝ่รู้ต่อผู้ใต้บังคับบัญชา มีค่าเฉลี่ย 4.09 รองลงมา 2) ผู้บริหารจัดการให้มีการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง โดยมีจุดเน้น เพื่อพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ย 4.08 และ 3) ผู้บริหารมีการร่วมมือกับผู้ปกครอง วัด และชุมชน เพื่อพัฒนาผู้เรียนและชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.65 ตามลำดับ

3) ด้านอัตตัญญุตฺตา: ความเป็นผู้รู้จักตน พบว่าอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็น รายข้อโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ดังนี้ 1) ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีจิตใจโอบอ้อมอารี/มีความเสียสละ มีค่าเฉลี่ย 4.03 รองลงมา 2) ผู้บริหารมีความสามารถในการสร้างแรงจูงใจ มีค่าเฉลี่ย 4.02 และ 3) ผู้บริหารเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีค่าเฉลี่ย 3.65 ตามลำดับ

4) ด้านมัตตัญญุตฺตา: ความเป็นผู้รู้จักประมาณ พบว่าอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็น รายข้อโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ดังนี้ 1) ผู้บริหารบริหารงบประมาณได้อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย 4.06 รองลงมา 2) ผู้บริหารรู้จักวางแผนได้อย่างเหมาะสมมีค่าเฉลี่ย 3.95 และ 3) ผู้บริหารจะปรับเปลี่ยนแผนการดำเนินงานตามสถานการณ์ต่างๆ ตามความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 3.64 ตามลำดับ

5) ด้านกาลัญญุตฺตา: ความเป็นผู้รู้จักกาลเวลา พบว่าอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็น รายข้อโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ดังนี้ 1) ผู้บริหารจัดทำโครงการเหมาะสมกับโอกาสและเวลา มีค่าเฉลี่ย 4.07 รองลงมา 2) ผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ย 4.06 และ 3) ผู้บริหารเป็นตัวอย่างที่ดีในการบริหารจัดการเวลา เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์กับสถานศึกษาสูงสุด มีค่าเฉลี่ย 3.65 ตามลำดับ

6) ด้านปริสัณญุตฺตา: ความเป็นผู้รู้จักชุมชนและสังคม พบว่าอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ดังนี้ 1) ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมภายในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย 4.08 รองลงมา 2) ผู้บริหารให้ความสำคัญในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชน และประชาชน มีค่าเฉลี่ย 4.00 และ 3) ผู้บริหารเป็นนักประสานงานที่ดี มีค่าเฉลี่ย 3.63 ตามลำดับ

7) ด้านบุคคลัญญตา: ความเป็นผู้รู้จักบุคคล พบว่าอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ดังนี้ 1) ผู้บริหารเป็นผู้ส่งเสริมให้ภิกษุสามเณรได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนเพิ่มเติม มีค่าเฉลี่ย 4.06 รองลงมา 2) ผู้บริหารเป็นผู้ให้โอกาสและสนับสนุนคนที่มีความรู้ความสามารถให้ดำรงตำแหน่งที่เหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 3.95 และ 3) ผู้บริหารสามารถปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาแต่ละบุคคลได้อย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 3.65 ตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 8” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1) ควรศึกษาเรื่อง “ภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ทั้ง 14 เขต”

2) ควรศึกษาเรื่อง “การบูรณาการภาวะผู้นำตามหลักธรรมอื่นของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา”

เอกสารอ้างอิง

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ). (2525). พุทธศาสนากับคนรุ่นใหม่และสังคมไทยในอนาคต. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุภาพใจ.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2524). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม : มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูอุทัยกิจพิพัฒน์ (วิรัตน์ สุกอินทร์). (2554). การศึกษาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานีตามหลักสัปปริสธรรม 7. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาคมเพชร วชิรปญโญ (เรืองผา). (2553). การนำหลักสัปปริสธรรม 7 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอ

บางบัวทองจังหวัดนนทบุรี. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหารุ่งโรจน์ ธรรมภฏฐเมธี (ศิริพันธ์). (2550). การศึกษาวิเคราะห์หลักภาวะผู้นำใน
พระพุทธานุสาเถรราช. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหา
จุฬา ลงกรณราชวิทยาลัย.

Allport. G.W. (1967). Attitude: Handbook of Social Psychology. Worcester. Mass.:
Clark University Press.

Glasgoe Caledonian University. (1995). Social Security Scheme. Paper Presented
at Training on Social Security Administration. Social Security Office
Bangkok.

Jonthan Boston et.al. (1996). Public Management: The New Zealand Model
Auckland:Oxford University Press.

Zeithaml.V.A..L.L.Berry and A Pstsdutsman. (1994). Diagnosing Service Quality in
America.Academy of Management Executive 8.

พระพุทธศาสนาเพื่อการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพชีวิต
ในศตวรรษที่ 21*

BUDDHISM FOR LEARNING AND IMPROVING THE QUALITY OF LIFE IN
THE 21ST CENTURY

สายป่าน จักขุจินดา¹

Saipan Jugsujinda¹

กิตติพงษ์ โคตรจันทิก²

Kittipong Khotchunthuek²

ประภัสสร ดาเวสเรษฐ์³

Prapassorn Dawasate³

พิศณี พรหมเทพ⁴

Pisane Phromthep⁴

¹⁻⁴มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

¹⁻⁴Sakonnakon Rajabhat University, Thailand

Corresponding author E-mail: Kitipong_joo@hotmail.com

บทคัดย่อ

สามเสาหลักของประเทศได้แก่ สถาบันชาติ สถาบันศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนไทย อันนั้นหากต้องพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นคือการทำให้อาหารความพร้อมของบุคคลทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และด้านอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตเป็นไปในแนวทางที่ดีขึ้น ประกอบด้วย กายภาวนาหรือการพัฒนาด้านกาย ศิลภาวนาหรือการพัฒนาด้านศิลปะ จิตภาวนา หรือการพัฒนาด้านจิต และปัญญาภาวนาหรือพัฒนาปัญญา เป็นการพัฒนาที่ทำให้เจริญก้าวหน้าและการพัฒนานั้นต้องดับทุกข์ได้ภายใต้หลักภาวนา 4 โดยปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพุทธศาสนา คือการเข้าถึง

* Received 1 April 2023; Revised 16 April 2023; Accepted 20 April 2023

พระพุทธศาสนา การเข้าใจคำสอนและนำคำสอนเหล่านั้นมาปฏิบัติ รวมถึงสิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อมที่อาศัยอยู่ หากแต่การพัฒนาคุณภาพชีวิตในศตวรรษที่ 21 คือ ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ เน้นไปที่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา เปิดโอกาสทางการศึกษาให้คนไทยเข้าถึงการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพและกว้างขวาง การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน หากเข้าถึงการศึกษาจะสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตในศตวรรษที่ 21 ที่จะส่งผลให้มีจิตใจที่ดี มีสติในการปฏิบัติงานและทำให้การดำเนินชีวิตเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น

คำสำคัญ: ศตวรรษที่ 21, การพัฒนาคุณภาพชีวิต

ABSTRACT

The main pillar of Thailand is consisted of national, religious and royal institutions that is the spirital anchor of Thai people. However, to develop the quality of life should enhance the readiness in terms of prayer, mind, religious precepts and wisdom. The influent factors on developing quality of life in line with Buddhism are to understand the essence of Buddhism. Therefore, the developing of quality of life in 21st century is lifelong learning which emphasizes on the educational development and stakeholder participation in educational development due to the fact that education could enhance quality of life in 21st century as well as effect on mind and wisdom in any performance.

Keywords: 21st Century, Improving the Quality of Life

บทนำ

ศาสนาพุทธเกิดขึ้นในชมพูทวีปซึ่งในปัจจุบันเป็นดินแดนของประเทศอินเดีย ประเทศเนปาล ประเทศอัฟกานิสถาน ประเทศปากีสถาน และประเทศบังคลาเทศ แต่หลักฐานทางโบราณคดีส่วนใหญ่อยู่ที่ประเทศอินเดีย เช่น สันเขื่อนียสถาน และพุทธสถานต่างๆ

ศาสนาพุทธเข้าสู่ประเทศไทยหลังจากการทำสงครามครั้งที่ 3 ประมาณ พ.ศ. 235 พระเจ้าอโศกมหาราชได้ทรงส่งสมณทูตไปเผยแผ่พระพุทธศาสนายังดินแดนต่างๆ รวม 9 สายด้วยกัน ในส่วนของประเทศไทยเชื่อกันว่ามีคณะของสมณทูตซึ่งมีพระโสณเถระและพระอุตตรเถระเป็นหัวหน้าคณะเข้ามาเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นครั้งแรกและอาจมีคณะสมณทูตชุดอื่นๆ เข้ามาเผยแผ่พระพุทธศาสนาในกาลต่อๆ มา จึงทำให้คนไทยโดยเฉพาะพระมหากษัตริย์ไทยยอมรับนับถือพระพุทธศาสนาสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

สามเสาหลักของประเทศที่หล่อหลอมคนไทยให้มีความสามัคคีถึงปัจจุบันประกอบด้วยสถาบันชาติ สถาบันศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนไทย การที่จะบูรณะ รักษาและดำรงเจตจำนงที่ดั่งาม ควรที่จะกระตุ้นให้ประชาชนไทยเกิดจิตสำนึกที่ดีแก่สถาบันหลักที่สามนี้พระมหานันทวิทย์ ธีรภทโท (2558) ดังนั้นแล้วการที่จะทำให้ประชาชนในชาติเป็นหนึ่งเดียว ผสานกลมเกลียวเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืนนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะยึดหลักพุทธศาสนาในการดำรงชีวิตโดยเริ่มจากการพัฒนาตนเอง พัฒนาสังคมและพัฒนาประเทศชาติให้มีความเข้มแข็ง มั่นคงและถาวร

การที่เราจะสามารถบรรลุเป้าหมายข้างต้นได้จะต้องเริ่มพิจารณาที่หน่วยย่อยที่สุดคือคนในชาติด้านคุณค่าการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดั่งามโดยยึดหลักพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางและแรงผลักดันในการดำรงชีวิตเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน เมื่อมีแรงผลักดันนี้แล้ว จะส่งผลให้ประชาชนในกลุ่มสังคม มีการพัฒนาสิ่งแวดล้อมภายในสังคม ตลอดจนความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และจากการเรียนรู้ของประชาชนซึ่งเป็นหน่วยย่อยที่สุดผ่านการปลูกฝังค่านิยมและปลูกจิตสำนึกที่ดีแล้วนั้น จะก่อให้เกิดการพัฒนาทางสังคมและประเทศที่ยั่งยืนถาวร

การเรียนรู้ภายใต้ภาวะสังคมปัจจุบันในศตวรรษที่ 21 นั้น องค์การยูเนสโก ได้นิยามว่า “สังคมที่กำหนดได้ - Programmed Society” ซึ่งหมายถึงเป็นสังคมที่มีการนำปัจจัยหลัก รวมกัน 3 อย่างคือ เทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสารและ การสื่อสาร เข้ามารวมกัน ภาวะการณืนี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม การศึกษา วิทยาศาสตร์ และ พัฒนาการของมนุษย์ตลอดจนเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตประชาชนโดยสิ้นเชิง สังคมภาคประชาชนในประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงในการเรียนรู้และรับรู้ข้อมูลต่างจากสมัยก่อนอย่างมาก มีการใช้งานเทคโนโลยีในการสื่อสารที่มากขึ้นอาทิ การใช้โซเชียลเน็ตเวิร์คต่างๆ เช่นไลน์ เฟสบุ๊คที่มากขึ้น พระครูสิทธิธรรมาภรณ์และคณะ (2563)

พระพรหมคุณาภรณ์ (2557) ให้ความเห็นว่า วิทยาการต่างๆ ที่เจริญก้าวหน้าไม่สามารถช่วยให้มนุษย์แก้ปัญหาของโลกและชีวิตได้อย่างเพียงพอ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาจิตใจ ปัญหาสังคมหรือปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาเหล่านั้นยิ่งรุนแรงหรือเพิ่มมากขึ้น จึงถึงเวลาที่จะมีการก้าวใหญ่ครั้งสำคัญในการหาทางออกให้แก่ประชาชนในชาติ การพัฒนาสมรรถนะที่สมบูรณ์ควรพัฒนาให้ครบทั้ง 3 ด้าน รวมถึงการพัฒนาสติปัญญาของมนุษย์ให้เป็นคนเก่ง การพัฒนาศีลธรรมของมนุษย์ให้เป็นคนดีและการพัฒนาให้มนุษย์พอใจกับสภาวะเป็นอยู่กับปัจจุบันขณะของตนเองอย่างมีความสุข ซึ่งหมายถึงการมีวิชาการดี การมีวิชาชีพดี และมีชีวิตที่ดีพร้อมกันทั้ง 3 ด้าน

ดังนั้นในการศึกษาพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาชีวิตในศตวรรษที่ 21 ควรเริ่มพิจารณาตั้งแต่พุทธศาสนศึกษาในกระบวนการให้ความรู้และการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นโดยยึดหลักพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน การประยุกต์ใช้หลักของพุทธศาสนศึกษาภายใต้กรอบยุคสมัยศตวรรษที่ 21 จึงจะสามารถบรรลุเป้าประสงค์ของพระพุทธศาสนาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างชัดเจน

พุทธศาสนศึกษา

พุทธศาสนศึกษา คือการศึกษาพระพุทธศาสนาตามแบบจารีตประเพณีนิยมโดยยึดหลักไตรสิกขาเพื่อการฝึกปฏิบัติ และการศึกษาพระพุทธศาสนาตามหลักปรัชญาเชิงวิชาการและวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อสติปัญญาและคุณธรรมเพื่อประโยชน์แก่ผู้ศึกษาทั้งปัจจุบันและในอนาคต

พุทธศาสนศึกษาเป็นการศึกษาเชิงลักษณะจารีตประเพณีซึ่งแพร่หลายในทวีปเอเชีย นับตั้งแต่สมัยพุทธกาล โดยพระพุทธเจ้าทรงมอบแนวทางทั้งสองอย่างคือคัมภีร์ธรรมเป็น การศึกษาเล่าเรียนพระพุทธพจน์หรือพระไตรปิฎกและวิปัสสนาธุระเป็นการฝึกปฏิบัติด้านจิตใจ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2535) ประกอบด้วย ศิล สมาธิ ปัญญาซึ่งเป็นข้อปฏิบัติด้าน ความประพฤติ ด้านจิตใจ ด้านปัญญาตามลำดับ โดยให้ผลหลังการปฏิบัติคือ มรรค ผล นิพพาน

การศึกษาพุทธศาสนศึกษา ประกอบด้วย 1) การศึกษาพระพุทธศาสนาของ ชาวตะวันตก โดยการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเชิงวิชาการจากพระธรรมทูตเข้าไปเผยแผ่ พระพุทธศาสนาในพื้นที่นั้น ๆ 2) การศึกษาพระพุทธศาสนาของชาวตะวันออก เป็นการศึกษา พระพุทธศาสนาในเชิงจารีตประเพณีนิยม โดยการศึกษาจะเริ่มจากลักษณะของการฝึกหัด พระภิกษุระหว่างพระอุปชฌาย์กับลูกศิษย์โดยมีวัดเป็นสถานที่ศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยโดย มีหลักสูตรคือ คัมภีร์ธรรมเป็น การศึกษาเล่าเรียนพระพุทธพจน์ และวิปัสสนาธุระเป็น การศึกษา ปฏิบัติขัดเกลาจิตใจ โดยมีกรอบในการศึกษาคือไตรสิกขา เพื่อดำรงรักษาไว้ซึ่งพระปริยัติ สัทธรรม โดยมีกระบวนการเรียนการสอนผ่านการแสดงธรรม การไต่ถามที่ และการอภิปราย และบันทึกเป็นมุขปาฐะท่องจำกันสืบมาและ 3) การศึกษาพุทธศาสนศึกษาเชิงวิชาการใน มหาวิทยาลัยเป็นการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเพื่อรับรองการศึกษาของผู้ศึกษาเล่าเรียน ในระดับปริญญาตรี ปริญญาโทและปริญญาเอก เมื่อเรียนจบแล้วจะได้รับปริญญาบัตรในการ รับรองภูมิรู้ภูมิธรรม

หลักการพัฒนาคุณภาพชีวิต

พุทธทาสภิกขุเสนอใจความตอนหนึ่งว่า “พัฒนาแปลว่าเจริญ หมายถึง มากขึ้นหรือเพิ่มขึ้นเท่านั้น ไม่ได้หมายความว่าชั่วหรือดีเช่น ผมที่ศีรษะมันรกหนาแน่นขึ้นก็เรียกว่าผมมันพัฒนาเหมือนกัน แต่ไม่ได้หมายความว่าดี คำว่าพัฒนาเป็นคำกลาง คือ ต้องพัฒนาให้เป็นในทาง ที่ดับทุกข์คือ ต้องไม่มีตีมีชั่ว ไม่มีบวกลบหรือลบ” (พุทธทาสภิกขุ, 2537, หน้า 33)

คุณภาพชีวิต หมายถึง สภาวะความพร้อมของบุคคลทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และด้านอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น ปัจจัยสี่ สภาวะทางปัญญา รายได้ จำนวนบุตร เป็นต้น ที่จะสามารถส่งผลให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข การพัฒนาสุขภาพจิต เปรียบได้กับการพัฒนาชีวิต พระสมพร ฌนทสโร (2563) ซึ่งการพัฒนาชีวิตเป็นการฝึกฝนในด้านร่างกายและจิตใจ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายคือความเจริญก้าวหน้า ประสบผลสำเร็จจากการทำงาน การศึกษา ชีวิตครอบครัว สังคม และยังช่วยผลักดันให้ประเทศพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นได้อย่างมั่นคงและถาวร

พระราชมุนีได้ให้ความหมายของการพัฒนาไว้ว่า มีอยู่ 4 ด้าน คือ การพัฒนาด้านกายภาพเพื่อให้มีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง พละนาถุสุขภาพดี การพัฒนาด้านศีล ทำให้คนในสังคมมีระเบียบวินัย มีความประพฤติดี มีความสัมพันธ์กับผู้อื่นที่ การพัฒนาด้านจิตใจ โดยฝึกจิตให้มีคุณภาพดีให้มีสมรรถภาพดีและมีสุขภาพจิตดี การพัฒนาด้านปัญญา โดยฝึกอบรมปัญญาให้รู้ให้เข้าใจ มองเห็นสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงหรือตรงตามที่เป็น และฝึกกระบวนการคิดการรับรู้ไม่ให้เกิดกิเลส เช่น โลภะ โทสะ โมหะ เข้าครอบงำพร้อมทั้งการพิจารณาให้เห็นจริงด้วยปัญญา (พระราชมุนี, 2537)

หลักการพัฒนาคุณภาพชีวิตคือ หลักการที่พัฒนาหรือการทำให้สภาวะความพร้อมของบุคคลทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และด้านอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตเป็นไปในแนวทางที่ดีขึ้น การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นประกอบด้วยหลักภาวะ 4 คือจะต้องมีภาวะ 4 ด้าน คือ กายภาวนาหรือการพัฒนาด้านกาย ศีลภาวนาหรือการพัฒนาด้านศีล จิตภาวนา หรือการพัฒนาด้านจิต และปัญญาภาวนาหรือพัฒนาด้านปัญญา ดังนั้นความหมายของการพัฒนา

คุณภาพชีวิตจึงสามารถกล่าวโดยสรุปย่อว่าเป็นการพัฒนาที่ทำให้เจริญก้าวหน้าและการพัฒนานั้นต้องดับทุกข์ได้ภายใต้หลักภาวนา 4

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาเป็นคำกลางๆ คือการทำให้เกิดความพร้อม มีความหมายด้านบวก คือ ความเจริญมากขึ้น ในทางตรงกันข้าม หากเป็นความหมายด้านลบหรือต่ำลง ก็จะใช้คำว่า ด้อยพัฒนา

ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพุทธศาสนา

โดยปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตมีดังนี้

1) การเข้าถึงศาสนาทุกศาสนาล้วนสอนให้คนเป็นคนดี โดยอาจจะใช้พิธีกรรมต่างๆ เป็นสื่อในการทำให้มนุษย์ทำความดี แต่แท้จริงแล้วแก่นแท้ของศาสนาคือหลักธรรมคำสอน มีแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดี รู้จักทำตนเองให้มีความสุข รู้จักความพอใจในชีวิต รู้จักคุณค่าและความหมายของชีวิต

2) การเข้าใจหลักคำสอน การเข้าใจและตีความหลักคำสอนอย่างถูกต้อง จะทำให้เรามีแนวปฏิบัติในชีวิตที่ดี หากมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเช่นปฏิบัติจนเกินความพอดี ไม่เดินทางสายกลาง อาจจะทำให้เกิดความทุกข์ คุณภาพชีวิตก็จะแย่ลง

3) การนำมาปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ประจักษ์ เห็นผล และสามารถพิจารณาให้เห็นได้จากการปฏิบัติก่อนและหลัง

4) สิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย เป็นอีกปัจจัยหนึ่งซึ่งมีผลต่อพฤติกรรม เช่นแหล่งอบายมุขต่างๆ ที่อยู่รอบบริเวณที่อยู่อาศัย เพื่อนบ้าน คนรอบข้าง ซึ่งส่งผลโดยตรงทั้งในด้านจิตใจ ด้านการเรียนการปฏิบัติงาน และการดำรงชีวิต

ศาสนาทุกศาสนาล้วนมีหลักการที่คล้ายกัน คือ สอนให้คนเป็นคนดี ทั้งนี้คนจะดีได้ตามหลักศาสนาจะต้องศึกษาให้เข้าใจถึงแก่นและนำไปประยุกต์ปฏิบัติให้เข้ากับบริบทที่เปลี่ยนไป

ปัจจัยหลักของพระพุทธศาสนาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในศตวรรษที่ 21

ราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายของทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 หมายถึง กลุ่มความรู้ ทักษะ และนิสัยการทำงาน ที่เชื่อว่ามีสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เป็นเป้าประสงค์พลเมืองโลกของการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ ที่ช่วยชี้นำวิธีการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนาชีวิตของผู้เรียนให้มีคุณภาพและประสบความสำเร็จเพื่การดำรงชีวิตในสภาวะสังคมที่มีการขับเคลื่อนและการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญที่สุด คือ ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) วิจารณ์ พานิช (2555: 16-21)

ประเทศไทยมีวิสัยทัศน์การปฏิรูปการศึกษาไทยภายใต้ยุคศตวรรษที่ 21 กำหนดให้ “คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ” โดยมีจุดเน้นการปฏิรูป 3 เรื่องคือ 1) พัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ ให้ความเข้าใจเรียบง่าย เช่นการสรุปความต่างๆ การใช้เนื้อความหรือเนื้อหาที่เข้าสมัยง่ายต่อการเรียนรู้และเข้าใจ 2) เปิดโอกาสทางการศึกษาให้คนไทยเข้าถึงการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพและกว้างขวาง เพื่อลดปัญหาในการเข้าถึงโอกาสของคนหลายๆ กลุ่ม อาทิ กลุ่มแรงงาน หรือกลุ่มคนซึ่งอยู่ห่างไกลความเจริญให้มีโอกาสในการเข้าถึงการเรียนรู้ที่มากขึ้น 3) การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนของสังคม ทั้งในด้านการสนับสนุนจากภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะลดอุปสรรคต่างๆ ในการศึกษาเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป

หากกล่าวนิยามทางพุทธศาสนศึกษาแล้วนั้นหลักสูตรทางพระธรรมวินัยคือคันถธุระซึ่งเปรียบได้กับการศึกษาทฤษฎีและวิปัสสนาธุระเปรียบได้กับการศึกษาปฏิบัติเพื่อให้เป้าประสงค์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในศตวรรษที่ 21 ในด้านวิชาการ(จิตใจ)ที่ดีขึ้น ด้านวิชาชีพ(การปฏิบัติงาน)ที่ดีขึ้น และด้านการดำเนินชีวิตที่ดีขึ้นนั้น การเรียนรู้นั้นจำเป็นอย่างที่จะต้องศึกษาหลักทฤษฎีและหลักในทางปฏิบัติทั้งในด้านกายภาวนาหรือการพัฒนาด้านกายศีลภาวนาหรือการพัฒนาด้านศีล จิตภาวนา หรือการพัฒนาด้านจิต และปัญญาภาวนาหรือ

พัฒนาด้านปัญญา ควบคู่กันไปกับยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาในยุคศตวรรษที่ 21 สามด้านดังนี้

1) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ โดยหลักทฤษฎีและหลักในทางปฏิบัติ ในการเรียนรู้มีความเข้าใจและเข้าถึงง่าย และนำไปปฏิบัติได้จริงในการภาวนาทุกด้าน รวมถึงสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการศึกษาและการเรียนรู้ด้วย

2) โอกาสทางการศึกษาให้คนไทยเข้าถึงการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ โดยการเพิ่มช่องทางในการเข้าถึงโอกาสในการเข้าสู่การศึกษาเรียนรู้การพัฒนาคุณภาพชีวิตในศตวรรษที่ 21 มากยิ่งขึ้น และช่องทางหรือโอกาสที่เพิ่มขึ้นมานั้น จะต้องมีการเข้าถึงได้ง่ายไม่ซับซ้อน

3) การมีส่วนร่วมของสังคม โดยผ่านการสนับสนุนจากทางภาครัฐ เอกชน ตลอดจนภาคส่วนต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องและมีความสนใจในการสนับสนุนการศึกษาเรียนรู้การพัฒนาคุณภาพชีวิตในศตวรรษที่ 21 นี้ ให้มีการขยายวงที่เพิ่มมากขึ้นเพื่อประโยชน์ของสังคม ตลอดจนประเทศชาติได้

ประโยชน์ของพระพุทธศาสนาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในศตวรรษที่ 21

เพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจน จะได้สรุปประโยชน์ของพระพุทธศาสนาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในศตวรรษที่ 21 โดยนำเสนอเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1) ด้านจิตใจตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ถือเป็นที่เรียบง่าย เทียบตรง ผู้เรียนรู้สามารถพิสูจน์ได้ง่าย เมื่อทำการศึกษาและปฏิบัติและจะได้รับผลของการปฏิบัติ ทำให้มีจิตใจที่สงบ รู้สึกเบา ไม่มีความทุกข์ภายใน และจิตใจบริสุทธิ์ผ่องใส พร้อมทั้งเรียนรู้เพื่อที่จะลดความเครียด ความวิตกกังวล ความเหนื่อยล้า การพักผ่อนไม่เพียงพอและอื่น ๆ ด้วยการใช้ปฏิบัติตามหลักธรรมหรือบริหารจัดการอย่างง่ายในชีวิตประจำวัน

2) ด้านการปฏิบัติงาน ทำให้มีสติที่ตั้งมั่นและแน่วแน่ในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ ทำให้มีการคิดและสติในการพิจารณา การทำความเข้าใจ การแก้ปัญหา ตลอดจนการวางแผนงาน

ต่าง ๆ เป็นไปได้ด้วยดี ส่งผลให้ของการปฏิบัติงานดีขึ้น ตามลำดับ สถิติที่ตั้งมั่นและแน่วแน่ในการปฏิบัติงานนั้นจะส่งผลถึงคุณภาพในการปฏิบัติงานที่ดีขึ้นด้วย

3) ด้านการดำเนินชีวิต เพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตให้มีความเข้มแข็ง มีความอดทนต่อปัญหาและอุปสรรคเกิดขึ้นได้พร้อมทั้งป้องกัน รักษา และฟื้นฟูความทุกข์ทางจิตใจและตั้งมั่นอยู่ในความไม่ประมาท

เอกสารอ้างอิง

พระครูสิทธิธรรมารักษ์, พระสิริรัตนเมธี และ พระมหาสมศักดิ์ สถิตสมปนโน. (2563).

พระพุทธศาสนากับการบริหารทรัพยากรมนุษย์. Journal of Modern Learning Development, 5(3).

พระมหานันทวิทย์ ธีรภทโท (แก้วบุตรดี). (2558). รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของชุมชนตามแนวทางพระพุทธศาสนา. ใน รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์. (2557). พุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหามจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พุทธศาสนิกชน. (2537). การสังคมสงเคราะห์ส่วนที่ยังขาดอยู่. นนทบุรี: พิมพ์ดี.

พระราชวรมนี. (2537). สถาบันสงฆ์กับสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโกมลคีมทอง.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2546). รุ่งอรุณของการศึกษา : เบิกฟ้าแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน/_____. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม.

พระสมพร ฉนทสีโล (ท่าศิลา) พระโสภณพัฒนบัณฑิต และ โสวีย์บำรุงภักดีและพระมหาสำรอง สยัญโต. (2563). การพัฒนาคุณภาพชีวิตเยาวชนในชุมชนบ้านหนองไฮ อำเภอลำปำ จังหวัดมหาสารคาม ตามหลักภาวนา 4. Journal of Modern Learning Development, 5(3)

วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร : ตา
ตา ปับลิเคชั่น.

วัฒนธรรมไทย*

THAI CULTURE

พระมหาเจนภพ ปภาโส¹

Phramaha Janepop Paphaso¹

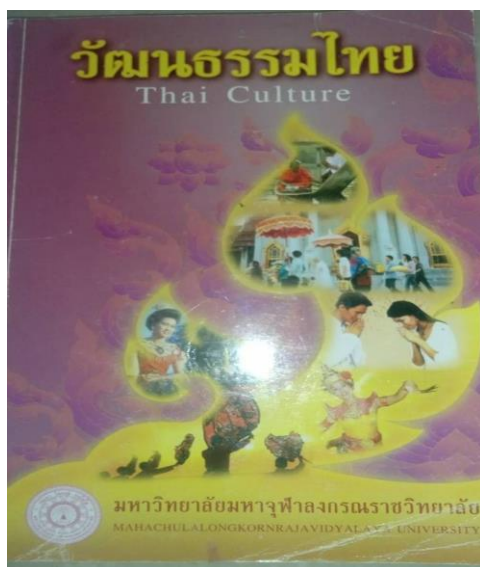
สมเดช นามเกต²

Somdet Namket²

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹⁻²Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding author E-mail: jenpop2555@gmail.com

แปลจากหนังสือ: วัฒนธรรมไทย

ผู้เขียน: คณาจารย์ มหาวิทยาลัย

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้แปล: คณาจารย์

สำนักพิมพ์: หจก นวสาส์นการพิมพ์

ปีที่พิมพ์: มกราคม 2554

จำนวนหน้า: 276

ISBN: 978-974-364-768-0

บทนำ

มนุษย์เป็นสัตว์โลกชนิดหนึ่ง แต่มนุษย์แตกต่างจากสัตว์โลกชนิดอื่นๆ เพราะมนุษย์มีวิถีชีวิตที่แตกต่างจากสัตว์ เช่น รู้จักทำมาหากิน รู้จักสร้างบ้านเรือนอยู่อาศัย ประดิษฐ์สิ่งของ เครื่องใช้ในการประกอบการทำมาหากิน และสร้างแบบแผนในการดำเนินชีวิตสิ่งต่างๆ เหล่านี้

* Received 17 April 2023; Revised 24 April 2023; Accepted 28 April 2023

คือ วัฒนธรรมและเนื่องจากมนุษย์มีวัฒนธรรม จึงทำให้มนุษย์มีพฤติกรรมสูงกว่าสัตว์ เจริญกว่าสัตว์ชนิดอื่นๆ วัฒนธรรมช่วยให้มนุษย์พัฒนาขึ้นเหนือสัตว์ทั้งปวง ทำให้มนุษย์มีอำนาจเหนือสัตว์ประเภทอื่นๆ รวมทั้งสามารถควบคุมธรรมชาติได้อย่างดียิ่ง องค์ประกอบของมนุษย์ที่ช่วยให้สามารถสร้างวัฒนธรรม ได้แก่ สมอที่ทรงคุณภาพเหนือกว่าสัตว์ทั้งมวลและความได้เปรียบบางอย่างของร่างกาย เช่น มือ นิ้วมือที่เหมาะสมกับการใช้งาน การประดิษฐ์สิ่งของเครื่องใช้ เครื่องมือต่างๆ วัฒนธรรมเกิดจากการเรียนรู้ การสร้างสม การสืบทอด และการถ่ายทอด วัฒนธรรมมีการเกิด การเจริญเติบโต การเปลี่ยนแปลงการเสื่อมสลายเช่นเดียวกับชีวิตคนและสัตว์ แต่อาการต่างๆ ที่เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไป หรือพัฒนาการนั้นเกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับชาติหนึ่งๆ การที่มนุษย์แบ่งเป็นชาตินั้น ชาตินี้ ก็อาศัยวัฒนธรรมเป็นเครื่องกำหนดนั่นเอง วัฒนธรรม จึงเป็นแบบฉบับของการแสดงออกทั้งด้านความรู้สึกนึกคิด และการกระทำของมนุษย์เป็นระเบียบแบบแผน หรือพฤติกรรมที่มนุษย์ปฏิบัติต่อกันจนเป็นประเพณี หรือเป็นหน้าที่ที่ทุกคนในสังคมต้องยึดถือและปฏิบัติตามกันทั้งทางวัฒนธรรมด้านจิตใจและวัฒนธรรมทางด้านวัตถุ ฉะนั้นการศึกษาสังคมมนุษย์จึงจำเป็นต้องศึกษาวัฒนธรรมเพราะจะช่วยให้เราเข้าใจพฤติกรรมที่มนุษย์ในสังคมหนึ่งๆ แสดงออกมา

เนื้อเรื่อง

เนื้อเรื่องของหนังสือ แบ่งออกเป็น 11 บท ดังนี้ งานได้ผล คนก็เป็นสุข ชีวิตกับการทำงาน และการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน การเรียงบท หนังสือมีความสอดคล้องกันดี การเรียบเรียงให้ เห็นว่า เอกลักษณ์ของชาติ ซึ่งพบได้ในศิลปะไทยทุกสาขาทั้งจิตรกรรม ประติมากรรมและสถาปัตยกรรม รวมทั้งวรรณศิลป์ในกวีนิพนธ์ทั้งหลายและความเป็นเจ้าบทเจ้ากลอนของคนไทยซึ่งเหลือต้นวรรณกรรมพื้นบ้าน ตลอดจนดนตรีประเภทต่างๆ ศิลปกรรมทั้งหลายและดนตรีเหล่านี้ส่วนมากเป็นของเกิดในพระพุทธศาสนา ในสถาบันพระพุทธศาสนาหรือไม่ก็เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา นอกจากจะเป็นเรื่องแสดงถึงเอกลักษณ์ของชนชาติไทยแล้ว จิตรกรรมประติมากรรมและสถาปัตยกรรม เป็นต้น เหล่านี้ก็เป็นมรดกและคลังสมบัติอันมีค่ายิ่งอยู่ในตัวของมันเอง พร้อมๆ กันนั้นพระพุทธศาสนาเป็นหลักนำทางในการพัฒนาชาติไทย บทเรียนจากการพัฒนานั้นสอนให้รู้ว่าการพัฒนาจะต้องดำเนินไปอย่างรอบด้านทั่วถึง ไม่ใช่มุ่ง

พัฒนาแต่เพียงด้านวัตถุอย่างเดียว โดยเฉพาะตัวคนซึ่งเป็นผู้ร่วมในกระบวนการพัฒนาและ
 เสวยผลของการพัฒนาจะต้องได้รับการพัฒนาเป็นอย่างดี มิฉะนั้นจะทำให้กระบวนการพัฒนา
 ไร้สาระสายไปหมด แนวการพัฒนาจึงต้องหันมาเน้นด้านการพัฒนาคน และในการพัฒนาคน
 นั้น ส่วนสำคัญที่สุดคือจิตใจดังนั้น ในยุคปัจจุบันงานพัฒนาจึงหันมาให้ความสนใจแก่การ
 พัฒนาจิตใจมากขึ้น การพัฒนาจิตใจนั้น รวมถึงการพัฒนาคุณธรรมดำเนินชีวิตกับสังคม
 ปัจจุบัน

บทวิจารณ์

หนังสือเล่มนี้มี 11 บทใหญ่ และซึ่งสามารถสรุปได้แต่ละประเด็น ดังต่อไปนี้

ผู้เขียนได้อารัมภบทเรื่อง พระพุทธศาสนากับภูมิปัญญาไทย บอกให้รู้ว่า ผู้เขียนจะ
 นำเสนอการศึกษาพระพุทธศาสนาให้เข้าใจชัดเจน รู้จักเลือกรู้จักจับธรรมให้ถูกหลัก นำมาใช้
 อย่างฉลาดปฏิบัติให้รอบด้านและตลอดวงจรพัฒนาการมีทางที่จะสัมฤทธิ์ผลดีโดยสมบูรณ์
 เป็นการพัฒนาทั้งทางวัตถุและทางจิตใจ เป็นการพัฒนาทั้งตัวคนและสิ่งที่คนไปพัฒนา แก้ไข
 ข้อผิดพลาดที่สืบมาในอดีต และเสริมส่วนที่ขาดไปของปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าพระพุทธศาสนา
 เป็นทั้งแกนนำและเป็นส่วนเติมเต็มของการพัฒนาช่วยให้การพัฒนาประเทศชาติดำเนินไป
 อย่างถูกต้องทางและครบถ้วนสมบูรณ์ นำมาซึ่งความเจริญมั่นคง และสันติสุขแก่ประชาชนได้
 อย่างแท้จริง

บทที่ 1 มนุษย์เป็นสัตว์โลกชนิดหนึ่ง แต่มนุษย์แตกต่างจากสัตว์โลกชนิดอื่นๆ
 เพราะมนุษย์มีวิถีชีวิตที่แตกต่างจากสัตว์ เช่น รู้จักทำมาหากิน รู้จักสร้างบ้านเรือนอยู่อาศัย
 ประดิษฐ์สิ่งของเครื่องใช้ในการประกอบการทำมาหากิน และสร้างแบบแผนในการดำเนินชีวิต
 สิ่งต่างๆ เหล่านี้ คือ วัฒนธรรมและเนื่องจากมนุษย์มีวัฒนธรรม จึงทำให้มนุษย์มีพฤติกรรมสูง
 กว่าสัตว์ เจริญกว่าสัตว์ชนิดอื่นๆ วัฒนธรรมช่วยให้มนุษย์พัฒนาขึ้นเหนือสัตว์ทั้งปวง ทำให้
 มนุษย์มีอำนาจเหนือสัตว์ประเภทอื่นๆ รวมทั้งสามารถควบคุมธรรมชาติได้อย่างดียิ่ง
 องค์ประกอบของมนุษย์ที่ช่วยให้สามารถสร้างวัฒนธรรม ได้แก่ สมอที่ทรงคุณภาพเหนือกว่า
 สัตว์ทั้งมวลและความได้เปรียบบางอย่างของร่างกาย เช่น มือ นิ้วมือที่เหมาะสมกับการใช้งาน
 การประดิษฐ์สิ่งของเครื่องใช้ เครื่องมือต่างๆ วัฒนธรรมเกิดจากการเรียนรู้ การสร้างสม การสืบ
 ต่อ และการถ่ายทอด วัฒนธรรมมีการเกิด การเจริญเติบโต การเปลี่ยนแปลงการเสื่อมสลาย

เช่นเดียวกับชีวิตคนและสัตว์ แต่อาการต่างๆ ที่เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไป หรือพัฒนาการนั้น เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีความค่าและมีความสำคัญสำหรับชาติ หนึ่งๆ การที่มนุษย์แบ่งเป็นชาตินั้น ชาตินี้ ก็อาศัยวัฒนธรรมเป็นเครื่องกำหนดนั่นเอง

บทที่ 2 พัฒนาการวัฒนธรรมไทย คำว่า “วัฒนธรรม” มีความหมายรากศัพท์มาจากภาษาบาลีและสันสกฤต) เพราะคำว่า “วัฒนธรรม” มาจากคำบาลีว่า “วทุฒน” ซึ่งแปลว่า เจริญงอกงาม คำว่า “ธรรม” มาจากภาษาสันสกฤตว่า “ธรม” หมายถึง ความดี

“วัฒนธรรม” มาจากภาษาอังกฤษ คำว่า “Culture” คำนี้มีรากศัพท์มาจาก “Cultura” ในภาษาละติน มีความหมายว่าการเพาะปลูกหรือการปลูกฝัง ซึ่งอธิบายได้ว่า มนุษย์เป็นผู้ปลูกฝังอบรมบ่มนิสัยให้เกิดความเจริญงอกงามในด้านสังคมศาสตร์ วัฒนธรรมจะมีความหมายกว้างขวางมาก กล่าวคือ วัฒนธรรมหมายถึง วิถีชีวิต (way of life) ของมนุษย์ในสังคม และแบบแผนการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทุกๆ อย่างรวมทั้งบรรดาผลงานทั้งมวลที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ขึ้นตลอดจนความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และความรู้ต่างๆ เป็นต้น คำว่า “วัฒนธรรม” หมายความว่า “ธรรม คือ ความเจริญ” หรือ “ธรรมเป็นเหตุให้เจริญ” นั้นแสดงให้เห็นว่ามีใช้ลักษณะที่อยู่กับที่ จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงตามลำดับ แต่การเปลี่ยนแปลงนั้นจะต้องเป็นไปในทางที่ดีขึ้นตามลำดับ สิ่งใดอยู่กับที่ สิ่งนั้นไม่ชื่อว่า “วัฒนธรรม” คือ “เจริญ” วัฒนธรรมจึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมแก่กาลเวลาอยู่เสมอพระยาอนุมานราชธน กล่าวว่า “วัฒนธรรม คือ สิ่งที่มนุษย์เปลี่ยนแปลงปรับปรุงหรือผลิตสร้างขึ้น เพื่อความเจริญงอกงามในวิถีแห่งชีวิตของส่วนรวมที่ถ่ายทอดกันได้เลียนแบบกันได้ เอาอย่างกันได้”

บทที่ 3 เนื้อหาของวัฒนธรรมไทย หมายถึง ในส่วนที่เป็นสาระสำคัญ เป็นนามธรรมหรือรูปธรรม โดยเฉพาะหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ถือว่าเป็นหลักใหญ่ของวัฒนธรรมไทย มีคตินิยม คำพังเพย กฎระเบียบต่างๆ ที่ได้มีสร้างสั่งสม เลือกสรรความคิด ศรัทธา ความเชื่อ ค่านิยมและเครื่องประเทียงจิต บำรุงใจ และปรับปรุงแก้ไขและสืบทอดกันมาจนกลายเป็นวัฒนธรรมประจำชาติ ที่คนไทยทุกคนมีส่วนเป็นเจ้าของ และเห็นความสำคัญในการรักษาศิลปวัฒนธรรม อันดงามของไทย ให้ดำรงอยู่คู่ชาติไทยต่อไป วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับหลักในการดำเนินชีวิต ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของจิตใจที่ได้มาจากศาสนาเป็นหลักวัฒนธรรมจะมีความเกี่ยวข้องกับกฎหมาย รวมทั้งระเบียบประเพณี ที่มีการยอมรับนับถือของคนในสังคม ที่มีความสำคัญ เช่นเดียวกับกฎหมาย จึงทำให้คนอยู่ร่วมกันอย่า

คติธรรม ได้แก่ วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับหลักในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับจิตใจ ศีลธรรมจรรยาซึ่งได้มาจากหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา ช่วยให้สังคมและประเทศชาติดำรงอยู่ได้อย่างสงบสุข มั่นคงและปลอดภัย เพราะคนไทยในชาติมีความสามัคคี มีความเอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ความขยันหมั่นเพียร คือ ความตั้งใจในการทำสิ่งใดก็ทำอย่างจริงจังจนสำเร็จลุล่วงไม่ทอดทิ้ง ไม่เป็นคนจับจด ไม่ผลัดวันประกันพรุ่ง ไม่อ้างเห็นอย่างใดอย่างหนึ่งว่าเป็นอุปสรรคต่อการทำงาน คนไทยเรามีคำพังเพยหลายอย่างให้ถือเป็นคติเตือนใจไว้ว่า

- 1) ตำข้าวสารกรอกหม้อ หมายถึง คนที่ทำงานพอกินไปวันๆ หนึ่งในไม่คิดเผื่อไว้วันต่อไป
- 2) ฝนทิ้งให้เป็นเข็ม หมายถึง ความเพียรพยายามทำงานอย่างหนักจนสำเร็จ
- 3) เหยียบขี้ไก่ไม่ฝ่อ หมายถึง คนที่ทำอะไรไม่จริงจังจับจด ทำอะไรก็ไม่สำเร็จ

เนติธรรม เป็นวัฒนธรรมเกี่ยวกับระเบียบหรือกฎหมายที่จำเป็นต่อสังคมและประเทศชาติ รวมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณี และระเบียบวินัยต่างๆ เป็นที่ยอมรับนับถือว่ามี ความสำคัญ ไม่ต่างจากกฎหมายที่ถือปฏิบัติในสังคมปัจจุบันที่ให้ความเคารพ

วัตถุธรรม คือ วัฒนธรรมทางวัตถุ (จับต้องได้) ที่ดีที่ถูกสุขลักษณะ เช่น ที่อยู่อาศัยดี งามบ้านช่อง อาหาร เครื่องแต่งกาย ถนน เป็นต้น

สหธรรม ได้แก่ วัฒนธรรมทางสังคม ที่มนุษย์เรายู่ร่วมติดต่อสัมพันธ์กันซึ่งจำเป็นจะต้องมีคุณธรรม เป็นแนวในการปฏิบัติ เพื่อให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มิใช่ตรีจิตถ้อยที่ถ้อยอาศัยกัน นอกจากนี้ยังรวมถึงระเบียบมารยาทที่ใช้ติดต่อสัมพันธ์กันในสังคมอีกด้วย

บทที่ 4 การแพร่กระจายและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมไทย

สังคมและวัฒนธรรมเป็นส่วนสำคัญของความเป็นมนุษย์ เป็นสองสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้และมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างลึกซึ้ง สิ่งที่แยกสังคมหนึ่งว่าต่างจากอีกสังคมหนึ่งก็คือ วัฒนธรรม ในขณะเดียวกันวัฒนธรรมก็เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการทางสังคมและจิตใจของมนุษย์ วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ช่วยประสานและผูกมัดไว้ในสังคมเดียวกัน เป็นสิ่งที่ช่วยให้โครงสร้างทางสังคมคงอยู่ เพราะเป็นการเสริมสร้างความผูกพันทางจิตใจของคนหลายๆ คนเข้าไว้ด้วยกัน

บทที่ 5 วิถีชีวิต คือ การดำเนินชีวิต ตลอดจนความเป็นอยู่ของผู้คนในแต่ละท้องถิ่น อันได้แก่การสร้างครอบครัว การครองชีพ การประกอบอาชีพ การมีส่วนร่วมทางจารีตประเพณี การพักผ่อนและนันทนาการ อาหารการกิน ความเชื่อทางจิตใจตลอดจนอัธยาศัยต่างๆ เป็นต้น

พระยาอนุমানราชชน กล่าวไว้ว่า วิถีชีวิตนั้นคือการที่มนุษย์เกิดและอยู่ในวัฒนธรรม ดำรงชีวิตภายใต้วัฒนธรรมในสังคมใดๆ ที่ตนอาศัยอยู่

มนุษย์เกิดมาก็อาศัยในบ้านเมืองและกินอาหารตามแบบฉบับของท้องถิ่นที่ตนเกิด แต่งกายด้วยเครื่องนุ่งห่มที่เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศที่ตนเติบโต และมีयरักษาโรคตาม สภาพภูมิประเทศแวดล้อม สิ่งต่างๆ ดังกล่าวนี้นั้นคนรุ่นก่อนๆ ได้คิดค้นและปรับปรุงแล้วถ่ายทอด ต่อกันมาเป็นช่วงๆ ทั้งสิ้น ทั้งนี้เพราะได้รับการฝึกฝนสั่งสอน และอบรมจากคนรอบข้างอัน ได้แก่ พ่อแม่ ครูบาอาจารย์ ญาติพี่น้อง และกลุ่มสังคมต่างๆ ที่ตนสมาคมด้วย อาจกล่าว โดยรวมๆ ว่าได้รับการขัดเกลาทางสังคมจากคนรอบข้างนั่นเอง

บทที่ 6 ทูทางวัฒนธรรมการพัฒนาทุนทางสังคมเป็นเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งในการพัฒนา คนและสังคมไทยให้สามารถก้าวสู่เศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-Based Society) ได้ อย่างรู้เท่าทันท่ามกลางสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสังคมโลก เนื่องจากประเทศไทย มีทุนทางสังคมที่ดีอยู่มากมาย สามารถนำมาเกื้อกูลให้คนไทยมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งยังช่วยสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา เป็น องค์ประกอบหนึ่งของทุนทางสังคมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งยวดต่อการพัฒนาประเทศ

บทที่ 7 พระพุทธศาสนากับวัฒนธรรมไทย พระพุทธศาสนาถือกันว่าเป็นหลัก วัฒนธรรมไทยอันสำคัญที่สุด เพราะช่วยเปลี่ยนแปลงนิสัยของมนุษย์ให้มีจิตใจงามขึ้น การที่ ประชาชนมีนิสัยใจคอเต็มไปด้วยความประณีต และมีนิสัยใจคอกรบด้วยความเมตตาปราณี รู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีความเมตตากรุณา มีความกตัญญูรู้คุณ รู้จักบาปกรรมในการทำ ความชั่ว มีสติสัมปชัญญะ มีหิริโอตตปะตอปปา มมองโลกในแง่ดี มีจิตใจกว้างขวาง และเป็นผู้พรั่ง พร้อมไปด้วยมโนธรรมและมนุษยธรรม ความเป็นระเบียบเรียบร้อยแห่งดวงจิต ก็อาศัยหลัก พุทธศาสนาช่วยขัดเกลา ให้มีจิตใจขาวสะอาดผ่องใส และสามารถร่วมกันอยู่เป็นกลุ่มเป็นก้อน ได้อย่างสบาย พุทธศาสนาจึงเป็นวัฒนธรรมอันสูง ที่จึงมนุษย์ให้มีระเบียบ มีวินัย ให้รู้จักความ เมตตา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พุทธศาสนาเป็นศาสนาที่คนไทยส่วนใหญ่นับถือ และเป็นหลัก วัฒนธรรมประจำชาติด้วย

บทที่ 8 การอนุรักษ์และการส่งเสริมวัฒนธรรมไทย “วัฒนธรรม” เป็นศักดิ์ศรี เป็น เกียรติของคนทั้งประเทศ ประชาติจะถูกดุหมิ่นเหยียดหยาม หรือจะได้รับการยกย่องสรรเสริญ ก็เนื่องมาจากวัฒนธรรม ถ้าเราไม่ร่วมกันส่งเสริมให้วัฒนธรรมของไทยได้แพร่หลายได้เพียงใด

เราสามารถอยู่ร่วมกันเป็นชาติได้นานแสนนาน ถ้าทุกคนในชาติสมัครใจอยู่ในระเบียบวินัยที่ดีงามด้วยตัวเอง โดยไม่ต้องใช้กฎหมายเสมอไปแล้ว ก็แสดงถึงความเป็นผู้มีน้ำใจสูง มีคุณธรรมประจำชาติ ทางพุทธศาสนาถือว่าเป็นผู้มี “วิชาจรณสัมปันโน” คือเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยวิชาและจรณะ เป็นผู้มีความรู้ สามารถพิจารณาว่าสิ่งใดดีและไม่ดี สิ่งใดควรประพฤติกและไม่ควรประพฤติ เป็นต้น

คนต่างชาติรู้จักคนไทยดี สืบเนื่องมาจากคนไทยมีวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ของตน มีภาษาพูดที่อ่อนน้อม คนไทยรู้จักประมาณตน เคารพผู้อาวุโสและแสดงออกในทางกิริยามารยาท มีคุณธรรมประจำใจ อันสืบเนื่องมาจากคำสั่งสอนของพุทธศาสนานั่นเอง กล่าวได้ว่า หลักธรรมประจำใจของคนไทยก็มาจากหลักธรรมคำสั่งสอนในทางพุทธศาสนานั้นเอง

ดังนั้น การส่งเสริมและการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย จึงเป็นสิ่งสำคัญและเป็นการจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ต้องอาศัยความร่วมมือทั้งของรัฐและเอกชน จึงจะรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทยอันดีงามให้ยั่งยืนคู่กับชาติไทยตลอดไป

บทที่ 9 การสร้างสรรค์และการเผยแพร่วัฒนธรรมไทย การที่วัฒนธรรมไทยยังคงเป็นที่ยอมรับของคนไทยและชาวต่างชาตินั้นเป็นเพราะ ว่าวัฒนธรรมไทยได้ผ่านการหล่อหลอมและการสร้างสรรค์จากคนรุ่นแล้วรุ่นเล่า และได้กลายเป็นวัฒนธรรมประจำชาติในที่สุด นั้นย่อมเป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่าวัฒนธรรมไทยสามารถปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปได้ ซึ่งในบางครั้งจะดูเหมือนล้าหลังและไม่ทันสมัยเป็นของคนโบราณ แต่ก็ยังคงเป็นวัฒนธรรมที่คนรุ่นใหม่ไม่อาจจะปฏิเสธได้ว่า วัฒนธรรมของคนรุ่นเก่า เป็นเครื่องแสดงถึงความเจริญทั้งทางด้านจิตใจและความทันสมัยอยู่ตลอดเวลาเป็นวัฒนธรรมร่วมสมัย เพราะในระหว่างคนรุ่นเก่ากับคนรุ่นใหม่ผู้สืบทอดวัฒนธรรมนั้น ได้เกิดการสร้างสรรค์ระหว่างวัฒนธรรมดั้งเดิมกับวัฒนธรรมสมัยใหม่เข้าด้วยกัน ดัง เช่น ศิลปะการแสดงพื้นบ้านของไทยในภาคอีสาน เช่น โปงลาง ได้สร้างสรรค์การเล่นของเครื่องดนตรีด้วยการนำเครื่องดนตรีสมัยใหม่เข้ามาใช้ประกอบการแสดงเพิ่มมากขึ้นจากเดิม เป็นต้น

บทที่ 10 วัฒนธรรมไทยกับการพัฒนา มนุษย์มีวัฒนธรรมจึงทำให้มนุษย์มีความเจริญกว่าสัตว์ แต่ถ้าไม่มีวัฒนธรรมมนุษย์ก็อาจจะเลวร้ายกว่าสัตว์ เป็นผู้ทำลายทุกสิ่งทุกอย่างในโลกใบนี้ที่น่ากลัวที่สุด เพราะมนุษย์มีความฉลาดกว่าสัตว์ก็เพราะมนุษย์ได้สร้างวัฒนธรรมขึ้นเพื่อเอาไปใช้ในการแก้ปัญหาสนองความต้องการและความจำเป็นอย่างเหมาะสมกับการที่จะต้องดำรงชีวิตอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของปัจจัย 4 เป็นสิ่งที่จำเป็นต่อมนุษย์ เช่น เมื่อมีความหิว ก็ต้องหาอาหารมากิน เมื่อหนาวหรือร้อนก็ต้องหาเครื่องนุ่งห่ม เพื่อความ

ปลอดภัยต่อชีวิตก็ต้องแสวงหาที่อยู่อาศัยหลับนอน พักผ่อนและเมื่อเจ็บป่วยก็ต้องแสวงหาสิ่งที่จะมารักษาเยียวยาให้หายจากความเจ็บป่วย เพราะปัจจัยหลัก 4 อย่าง มีความจำเป็นต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ มนุษย์จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนพัฒนาสิ่งต่างๆ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ และเพื่อความสุขสบายในหลายๆ ด้าน มนุษย์จึงต้องใช้วัฒนธรรมที่สร้างขึ้นมา ร่วมกับการพัฒนาควบคู่กันไป

วัฒนธรรมกับการพัฒนา

ความล้มเหลวในการพัฒนาส่วนใหญ่นั้น มีสาเหตุเนื่องมาจาก “การที่โครงการพัฒนาส่วนมากไม่ให้ความสำคัญต่อปัจจัยทางด้านทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเกี่ยวโยงอย่างสลับ ซับซ้อนในเรื่องสัมพันธ์ภาพระหว่างความเชื่อ ค่านิยม และแรงจูงใจอันหลากหลายที่ประกอบกันเข้าเป็นหัวใจของวัฒนธรรม”

การที่ผู้คนไม่สามารถอยู่ด้วยกันได้เพียงลำพังต้องทำงานร่วมกัน ประสานกัน แข่งขันกัน หรือมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในหลายๆ ด้าน สิ่งที่เชื่อมโยงคนแต่ละคนเข้าด้วยกันและก่อให้เกิดพลังของกลุ่มชนขึ้นมาก็คือวัฒนธรรม ในทำนองเดียวกัน มนุษย์ก็ยังตั้งกฎเกณฑ์ขึ้นมากำหนดความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติที่แวดล้อม ซึ่งสะท้อนความคิดความเชื่อของพวกเขาออกมาเป็นวัฒนธรรม

บทที่ 11 ผลกระทบของวัฒนธรรมต่างชาติต่อวัฒนธรรมไทย วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคม ไม่ได้เกิดขึ้นจากเลื่อนลอย หรือเกิดจากสัญชาตญาณตามธรรมชาติ แต่วัฒนธรรมของมนุษย์นั้น เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ที่มนุษย์จะสะสมสืบทอดต่อกันมาทุกช่วงของมนุษย์ การเรียนรู้และประสบการณ์ต่างๆ เกิดจากมันสมองอันทรงคุณภาพของธรรมชาติให้มนุษย์มีเหนือสัตว์เดรัจฉานอื่นๆ ทุกชนิดจึงสามารถคิดถ่ายทอด และเรียนรู้ได้ กระบวนการดังกล่าวนี้เกิดจากการที่บุคคลที่มีการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ด้วยเหตุนี้วัฒนธรรมจึงเกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ของมนุษย์ อันเป็นผลรวมทางด้านความคิดของมนุษย์ในแต่ละสังคม และการที่มนุษย์รู้จักถ่ายทอด ด้วยภาษาพูด ภาษาเขียนและสัญลักษณ์อื่นๆ ย่อมมีส่วนในการถ่ายทอดวัฒนธรรมให้ดำเนินต่อไป วัฒนธรรมนั้นเป็นเหมือนสิ่งมีชีวิตทั้งหลายในโลกคือจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ด้วยเหตุผลที่มนุษย์คิดค้นพบสิ่งใหม่ๆ หรือได้ปรับปรุงแก้ไขของเดิมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง เพราะวัฒนธรรมถูกสร้างขึ้นมารับใช้มนุษย์ เหมือนเขี้ยวเล็บของสัตว์ที่ธรรมชาติให้มา เพื่อเป็นเครื่องมือในการแสวงหาอาหารป้องกันตัวและต่อสู้ เพื่อดำรงเผ่าพันธุ์ของตัวเองให้คงอยู่ต่อไป

ได้แต่สำหรับวัฒนธรรมของมนุษย์นั้นแตกต่างไปจากเขี้ยวเล็บของสัตว์ เพราะวัฒนธรรมนั้นเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมาเอง มิใช่สิ่งที่ธรรมชาติสร้างให้เหมือนเขี้ยวเล็บของสัตว์เดรัจฉานอื่นๆ นักมานุษยวิทยาจึงอธิบายว่า ในแบบวัฒนธรรมดำรงตามแบบเดิมนั้นภายในตัวของมันเองก็จะมีการเปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ โดยไม่รู้ตัวการเปลี่ยนแปลงบางอย่างจะปรากฏให้เห็นได้ชัด และเป็นไปอย่างรวดเร็วจนสังเกตการณ์เปลี่ยนแปลงนั้นได้ แต่บางอย่างอาจจะกินเวลายาวนาน

เช่นคำว่า โลกาภิวัตน์ แปลว่า แพร่หลายไปทั่วโลก เป็นศัพท์บัญญัติตรงกับคำว่า Globalization โลกของเราเล็กลงไปแล้ว โลกทั้งโลกถูกทำให้เป็นเหมือนหมู่บ้านเดียวกัน (global village) เพราะมีซูเปอร์ไฮเวย์ของข้อมูลข่าวสารแพร่หลายไปทั่วทุกมุมโลกในเวลาสั้นๆ เกิดเหตุการณ์อะไรขึ้นที่นี้ สำนักข่าวซีเอ็นเอ็นก็กระจายข่าวไปทั่วโลก เครือข่ายคอมพิวเตอร์อินเทอร์เน็ตทำให้ระบบการสื่อสารของประชาชนทั่วโลกถึงกันหมด นี่ก็คือ โลกไร้พรมแดน วัฒนธรรมต่างๆ ไหลบ่าถึงกันหมด เมื่อวัฒนธรรมไหลบ่าถึงกัน ปัญหาที่คือเราจะรับของใหม่แค่ไหน เหลือของเดิมอะไรไว้บ้าง สังเกตดู คนไทยเรารับอะไรง่าย มีของใหม่อะไรมาเรารับหมด ตรุษจีนเราก็ฉลอง คริสต์มาสเราก็ฉลอง บางทีคนไทยในซิดนีย์ประเทศไต้หวันบ้านจนสว่างยิ่งกว่าพวกคาทอลิก แถมเอาต้นคริสต์มาสมาไว้ในวัดเสียด้วย รู้สึกว่าคนไทยจะปรับตัวง่าย อันที่จริงคนไทยเป็นอย่างนี้มาตั้งแต่สมัยอพยพมาจากภาคใต้ของจีนก่อนตั้งรกรากอยู่ในแหลมทอง

บทวิจารณ์

วัฒนธรรม จึงเป็นแบบฉบับของการแสดงออกทั้งด้านความรู้สึกนึกคิด และการกระทำของมนุษย์เป็นระเบียบแบบแผน หรือพฤติกรรมที่มนุษย์ปฏิบัติต่อกันจนเป็นประเพณี หรือเป็นหน้าที่ที่ทุกคนในสังคมต้องยึดถือและปฏิบัติตามกันทั้งทางวัฒนธรรมด้านจิตใจและวัฒนธรรมทางด้านวัตถุ ฉะนั้นการศึกษาสังคมมนุษย์จึงจำเป็นต้องศึกษาวัฒนธรรมเพราะจะช่วยให้เราเข้าใจพฤติกรรมที่มนุษย์ในสังคมหนึ่งๆ แสดงออกมา วัฒนธรรม หมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้นและปรากฏอยู่ในสังคมมนุษย์รวมถึงภาษา เครื่องมือ เครื่องใช้ต่างๆ ขนบธรรมเนียมประเพณีระเบียบแบบแผนดำเนินชีวิตที่สังคมยอมรับ วัฒนธรรมเป็นมรดกสังคมที่รับช่วงสืบทอดมาโดยลำดับ ถ้าไม่มีวัฒนธรรมคนเราเกิดมาได้เหมือนกัน แต่อาจเป็นแบบสัตว์อื่น ๆ เสียมากกว่า แทนที่จะเป็นมนุษย์อย่างที่เห็นอยู่ปัจจุบัน วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคม ไม่ใช่มรดกวัตถุ เราไม่ได้นำวัฒนธรรมติดตัวมาแต่เกิด แต่เราเกิดขึ้นท่ามกลางวัฒนธรรม

และต้องเรียนรู้วัฒนธรรม วัฒนธรรมเป็นกองทุนใหญ่ เป็นสมบัติล้ำค่าที่บรรพบุรุษได้รักษาไว้ เพราะว่าเป็นวิถีที่ดำรงของชีวิต พัฒนาการวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างหรือปรับขึ้นมาเพื่อสนองความต้องการของสังคม และสังคมเองจะได้คุ้มครองของมนุษย์ให้อยู่รอดปลอดภัย จากอันตรายรอบด้านวัฒนธรรมจะดำรงอยู่ได้ก็ต่อเมื่อมนุษย์ และสังคมเท่านั้นบุคคลเพียงคนเดียวจะมีวัฒนธรรมและไม่สามารถจะดำรงชีวิตอยู่ได้ตามลำพัง ที่ใดจะมีวัฒนธรรมได้จะต้องมีมนุษย์และสังคม ถ้าปราศจากมนุษย์และสังคมวัฒนธรรมก็จะถึงจุดอวสาน ซึ่งเรียกกันว่า วัฒนธรรมที่ตายแล้ว จากการศึกษาประวัติศาสตร์ของสังคมมนุษย์ในอดีต จะพบว่ามีสังคมหลายสังคมที่มีความเจริญรุ่งเรือง เป็นแหล่งอารยธรรมของโลก มีความเจริญสูงสุดในทุก ๆ ด้านได้สลายตัวและจะล่มลงไปแล้ว เพราะมีการ พัฒนาการ เช่น อาณาจักรพุนัน อาณาจักรศรีวิชัย อาณาจักรน่านเจ้า ได้ล่มสลายเพราะไม่รู้จักรักษาวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี หรือจารีตประเพณีของคนภายในชาติตนเอง อาณาจักรต่างๆ ในอดีตที่พบจุดจบหรือตายไปก็ล้วนแล้วแต่มีสาเหตุมาจากที่ไม่รู้จักเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงหรือปล่อยให้มีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเสื่อมด้วยกันทั้งสิ้น จากเรื่องวัฒนธรรมไทยสมัยต่าง ๆ คงจะช่วยให้เกิดมโนภาพแห่งความเป็นมาของวัฒนธรรมไทยได้บ้างว่าวัฒนธรรมไทย นั้นมีที่มาจากคนไทยเราได้สร้างสรรค์ขึ้นเองเป็นมรดกตกทอดสืบกันมาและจากการรับเอาวัฒนธรรมต่างชาติ ต่างสังคม มาใช้ปรับหรือนำเอามาใช้ทั้งหมดรวมทั้งได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมโดยลำดับกลายเป็น วัฒนธรรมของสังคม ซึ่งผู้คนในสังคมถือว่าเป็นวัฒนธรรม

โลกาภิวัตน์ (Globalization) นั้น เป็นอันตรายต่อการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และหลักฐานทางประวัติศาสตร์โบราณคดีในสังคมไทยเป็นอย่างยิ่งเพราะแก่นแท้ของโลกาภิวัตน์ คือ ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรีที่เป็นวัตถุนิยม จากการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของประเทศไทยทั้ง ๔ ภาคตามได้กล่าวมาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมเท่านั้น จากการศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่นไทยยังมีอยู่หลากหลายประจำอยู่แต่ละท้องถิ่นล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่คนไทยควรที่จะอนุรักษ์ทำนุบำรุงดูแลให้เป็นมรดกคู่บ้านคู่เมืองตลอดไป

เนื่องจากทุนทางวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ซึ่งอาจมีผลมาจากเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การมีปฏิสัมพันธ์ของสังคมโลก การเคลื่อนไหลหรือการกระจายทางวัฒนธรรม จึงก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม การปลูกฝังให้เยาวชนได้ตระหนักถึง

วัฒนธรรมที่ดั่งงามของชุมชนและของท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งจำเป็นและเร่งด่วนที่จะต้องอาศัยสถาบันทางสังคม และทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุม ฝึกระวังทางวัฒนธรรม ปลุกฝัง และส่งเสริมให้มีให้เกิดขึ้น เพื่อให้เยาวชนได้ตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมที่ดั่งงาม เพื่อสืบสานและพัฒนาต่อเนื่องสืบไป

จุดเด่น ด้านรูปแบบของหนังสือเป็น แบบใช้เรียนเพื่อศึกษาสะดวกกับการอ่าน สารบัญของหนังสือ มีความชัดเจนในแต่ละบท รูปแบบของตัวหนังสือ อ่านง่าย มีภาพประกอบอย่างสวยงาม ทำให้ผ่อนคลายในการอ่านแบบสบายๆ ไม่เครียด ผู้เขียนได้นำเอาชื่อเรื่องทางวัฒนธรรมไทยมาแนะนำเสนอเป็นบทแรกความเบื้องต้นเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย เอกลักษณะของชาติซึ่งพบได้ในศิลปะไทยทุกสาขาทั้งจิตรกรรมประติมากรรมและสถาปัตยกรรม รวมทั้งวรรณศิลป์ในกวีนิพนธ์ทั้งหลายและความเป็นเจ้าบทเจ้ากลอนของคนไทยซึ่งเหลือต้นวรรณกรรมพื้นบ้านตลอดจนดนตรีประเภทต่างๆ ศิลปกรรมทั้งหลายและดนตรีเหล่านี้ส่วนมากเป็นของเกิดในพระพุทธศาสนา และวัฒนธรรมไทย ซึ่งเป็นหัวใจ ของหนังสือเล่มนี้ การวางรูปแบบนำ เสนอจากง่ายไปหายาก จะเห็นได้จาก นำเอาเรื่องของวัฒนธรรมและความสุขจากการมีวัฒนธรรมไทยแต่ละท้องถิ่นมาเขียนในบทแรกๆ แล้ว แทรกหลักธรรม วัฒนธรรมไทยในบทหลัง หนังสือเล่มนี้ ได้อธิบาย ประเด็นสำคัญของแต่ละเรื่องให้เห็นเป็นรูปธรรม เข้าใจง่าย ผู้อ่านสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ จึงกล่าวว่า หนังสือเล่มนี้มีรูปแบบ ที่มีความชัดเจนมากในเรื่องของ วัฒนธรรมไทยดีมาก

จุดด้อย จุดที่เห็นควรนำเสนอ ควรศึกษาในประเด็น การเปรียบเทียบคนและวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมตะวันตกในกลุ่มอื่นที่มีวัฒนธรรมที่ต่างกันอย่างออกไป หรือ แตกต่างกัน การนำหลักการและวิธีการไปปรับใช้ ได้ผลแตกต่างกันอย่างไร การเปรียบเทียบระหว่างวัฒนธรรมตะวันออก และวัฒนธรรมตะวันตก มีความ ต่างกันควรวิเคราะห์ จากสถานะแวดล้อมและประสบการณ์การทำทางด้านศิลปะ การวิเคราะห์ผลของผู้ถือวัฒนธรรมและการทำงานที่ให้ผล ตอบแทนในบั้นปลายชีวิตเป็นอย่างไรในการสืบต่อทางด้านวัฒนธรรมของคนในยุคปัจจุบันมากนักองเพียงใด ของผู้ด้อยโอกาสทางสังคมและผู้พิการจะมีผล แตกต่างกันอย่างไรมากยิ่งขึ้นที่เริ่มอ่านหนังสือ วัฒนธรรมไทยได้เห็นภาพที่ประกอบเรื่อง มีความ เข้าใจประเด็นต่างๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

หนังสือเล่มนี้ เป็นหนังสือที่กล่าวถึงเรื่อง ของวัฒนธรรมไทยอย่างมีความสุขตามหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนา ซึ่งจะต้องมีคัมภีร์หรือพระสูตรในพระไตรปิฎกเป็นชุมทรัพย์ทางภูมิปัญญาของมนุษยชาติ คือ มีความ รักหรือความพอใจในงานนั้น มีความขยันหมั่น เพียร การเอาใจใส่ดูแลและหมั่นไตร่ตรองพิจารณา ทบทวนอยู่เสมอ นอกจากนี้ยังสอนให้มองเห็นคุณค่าของการทำงาน งานนั้นก็จะกลายเป็นเรื่อง สนุกและมีคุณภาพ เพื่อประโยชน์แก่สาธารณชน เป็นการเผยแผ่คำสอนธรรม สร้างความเข้าใจที่ ถูกต้อง และให้หลักแนวทางในการใช้ชีวิตในสังคม ปัจจุบัน ซึ่งมีการตีพิมพ์หนังสือถึง 2 ครั้ง อันจะ เป็นการรับรองการันตีเป็นอย่างดีของเนื้อหา ประกอบกับผู้เขียนที่มีความรู้ครบถ้วน ทั้งปรีชา ภูมิปัญญา และปฏิเวธในทางพระพุทธศาสนา ที่เป็นรูปแบบของวัฒนธรรมไทยโดยแท้ ผู้เขียน ใช้ประสบการณ์ที่เป็นอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญหลาย ด้าน เป็นนักวิชาการ นักบรรยายธรรมะ นักเขียน นักพูด และนักปฏิบัติธรรม ที่ทำให้เรื่องที่ยากแก่ การเข้าใจให้เป็นเรื่องง่าย เข้าใจอย่างชัดเจนหายข้อสงสัยในทุกประเด็นทางภูมิปัญญาในพระพุทธศาสนาของมนุษยชาติได้และทุนทางวัฒนธรรมไทยต่อไป

สรุป

วัฒนธรรม หมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้นและปรากฏอยู่ในสังคมมนุษย์ รวมถึงภาษา เครื่องมือ เครื่องใช้ต่างๆ ขนบธรรมเนียมประเพณีระเบียบแบบแผนดำเนินชีวิตที่สังคมยอมรับ วัฒนธรรมเป็นมรดกสังคมที่รับช่วงสืบกันมาโดยลำดับ ถ้าไม่มีวัฒนธรรมคนเราเกิดมาได้เหมือนกัน แต่อาจเป็นแบบสัตว์อื่นๆ เสียมากกว่า แทนที่จะเป็นมนุษย์อย่างที่เห็นอยู่ปัจจุบัน วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคม ไม่ใช่มรดกวัตถุ เราไม่ได้นำวัฒนธรรมติดตัวมาแต่เกิด แต่เราเกิดขึ้นท่ามกลางวัฒนธรรมและต้องเรียนรู้วัฒนธรรม วัฒนธรรมเป็นกองทุนใหญ่ เป็นสมบัติล้ำค่าที่บรรพบุรุษได้รักษาไว้เพราะว่าเป็นวิถีที่ดำรงของชีวิต พัฒนาการวัฒนธรรมเป็นสิ่ง ที่มนุษย์สร้างหรือปรับขึ้นมาเพื่อ สนองความต้องการของสังคม และสังคมเองจะได้คุ้มครองของมนุษย์ให้อยู่รอดปลอดภัย จากอันตรายรอบด้านวัฒนธรรมจะดำรงอยู่ได้ก็ต่อเมื่อมนุษย์และสังคมเท่านั้นบุคคลเพียงคนเดียวจะมีวัฒนธรรมและไม่สามารถจะดำรงชีวิตอยู่ได้ตามลำพัง ที่ใดจะมีวัฒนธรรมได้จะต้องมีมนุษย์และสังคม ถ้าปราศจากมนุษย์และสังคมวัฒนธรรมก็จะถึงจุดอวสาน ซึ่งเรียกกันว่า วัฒนธรรมที่ตายแล้ว จากการศึกษาประวัติศาสตร์ของสังคมมนุษย์ใน

อดีต จะพบว่ามีสังคมหลายสังคมที่มีความเจริญรุ่งเรือง เป็นแหล่งอารยธรรมของโลก มีความเจริญสูงสุดในทุกๆ ด้านได้สลายตัวและจะล่มลงไปแล้ว เพราะมีการ พัฒนาการ เช่น อาณาจักร พุณิน อาณาจักรศรีวิชัย อาณาจักรน่านเจ้า ได้ล่มสลายเพราะไม่รู้จักรักษาวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีหรือจารีตประเพณีของคนภายในชาติตนเอง อาณาจักรต่างๆ ในอดีตที่พบบูดจบหรือตายไปก็ล้วนแล้วแต่มีสาเหตุมาจากที่ไม่รู้จักเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงหรือปล่อยให้มีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเสื่อมด้วยกันทั้งสิ้น จากเรื่องวัฒนธรรมไทยสมัยต่างๆ คงจะช่วยให้เกิดมโนภาพแห่งความเป็นมาของวัฒนธรรมไทยได้บ้างว่าวัฒนธรรมไทย

เอกสารอ้างอิง

คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2551).วัฒนธรรมไทย, (พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี

วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี เป็นวารสารในกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัย และบทความทวิทัศน์หนังสือ แก่นักวิชาการ นักวิจัย คณาจารย์ นักศึกษาทุกระดับ และผู้สนใจทั่วไป ในมิติทางด้านศาสนาและปรัชญา วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การศึกษา สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 3 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา ทางวารสารกำหนดออกวารสารปีละ 2 ฉบับ (ราย 6 เดือน) ดังนี้ ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม – มิถุนายน และ ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม – ธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี

1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับศาสนาและปรัชญา วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การศึกษา สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนวคิดใหม่

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 - 12 หน้ากระดาษ A4 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ THSarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

- 2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก
- 3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน
- 4) มีบทคัดย่อภาษาไทย จำนวนคำอยู่ที่ 300-350 คำ
- 5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด
- 7) การใช้ตัวเลข ค่าย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) **บทคัดย่อ (Abstract)** เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ
- 2) **บทนำ (Introduction)** ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 3) **วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)** ระบุแบบแผนการวิจัย การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

4) ผลการวิจัย (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ

5) อภิปรายผล (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

6) องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (Originality and Body of Knowledge) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

7) สรุป (Conclusion) / ข้อเสนอแนะ (Recommendation) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference)

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ตัวอย่างเช่น การปฏิวัติทางอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 (Industry 4.0) ภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมจะต้องเตรียมพร้อมในหลาย ๆ ด้านและสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ การเตรียมพร้อมด้านทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับอุตสาหกรรมใหม่และเศรษฐกิจยุคใหม่ เป็นการพัฒนาค้นคว้าอุตสาหกรรมอนาคต เชื่อมโยงทรัพยากรบุคคล ความรอบรู้ นวัตกรรมทางความคิด และเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นหนึ่งเดียวกับการขับเคลื่อนอุตสาหกรรม (ธนิต โสรัตน์, 2559) โดยเอกสารอ้างอิงที่ใช้ในการอ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

- 1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ /เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า แล้วตามด้วยชื่อหน่วยงานผู้จัดทำ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) พร้อมปีที่พิมพ์ ตัวอย่าง เช่น “ภิกษุทั้งหลาย รูปเวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ เป็นอนัตตา ภิกษุทั้งหลาย ถ้ารูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้จักเป็นอัตตาแล้วไซ้รูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้ไม่พึงเป็นไปเพื่ออาหาร” (วิ.ม. 4/20/27) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)
- 2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลผู้แต่ง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (เกสวดี เชี่ยวชาญ, 2557)
- 3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (นิรมัย คัมภีร์รักษา และอัจฉิมา ศิริพิบูลย์ผล, 2560)
- 4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งรายแรก แล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ทศพร คำผลศิริ และคณะ, 2560)
- 5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคน ให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงกับปีปัจจุบันมากที่สุด (ค้นพบล่าสุด) หรือหากเป็นแนวคิดทฤษฎี

ก็ควรอ้างอิงเจ้าของแนวคิดทฤษฎี หรือบุคคลผู้เป็นที่ยอมรับของวงการวิชาการส่วนใหญ่เป็นสำคัญ

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Phathong, K., 2007)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลาง ตามด้วยนามสกุลของผู้แต่งรายที่สอง และตามด้วยอักษรย่อของชื่อภาษาอังกฤษ แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Werker, J. F. & Desjardins, R. N, 2004)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Bloom, B. S., et al.)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา.// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

เกษภา ผาทอง. (2548). ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์ : แนวคิด ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/ (เลขหน้าที่อ้าง).// สถานที่พิมพ์: / สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ชลิตา บัณฑุวงศ์. (2556) ข้าวและชาวนาไทยในกระแสการเปลี่ยนแปลง ใน พจนก กาญจนจันทร์ (บรรณาธิการ), คน ข้าว นา ควาย ในวัฒนธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (หน้า 39-68). กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/ (ฉบับที่), / เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์- เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

เกษงา ผาทอง และคณะ. (2562). พระพุทธรูปศาสนากับการเมือง. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทรรศน์, 3(2), 16-31.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อสารานุกรม, / (เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง).
สถานที่พิมพ์: / สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิทอาจพันธ์. (2537). หม้อคอกควาย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมืองฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้น.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์, / เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง. //(ปีที่พิมพ์). // ชื่อวิทยานิพนธ์. // ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา. / ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

พรไทย ศิริสาธิตกิจ. (2558). การพัฒนารูปแบบการปรับตัวของชาวนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นายมนัส ภาควม. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์. //(วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์). // ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์. //(ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

ไชยศิริ ลีศิริกุล. (5 พ.ย. 2562). วิธีการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานข้าว. (พระมหาปรัชญ์ อรรถพร, สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง. //(ปีที่เผยแพร่). // ชื่อเรื่อง. // เรียกใช้เมื่อ/ จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ฤทัยชนก จริงจิตร. (2555). กลยุทธ์ข้าวไทยบนฐาน AEC เพื่อก้าวสู่การเป็น Trading Nation เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2563 จาก <http://www.tpso.moc.go.th/sites/default/files/862-img.pdf>

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ 593/2562 . เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ/>

(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อเรื่อง(ถ้ามี).//ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงสาธารณสุข. (2558). คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย Developmental Surveillance and Promotion Manual (DSPM) Promotion Manual (DSPM). เชียงใหม่: สยามพิมพ์นานา.

ประภัศร ปรีเอี่ยม และธรรมนุญ รวีผ่อง. (2554). ผลการส่งเสริมพัฒนาการ กล้ามเนื้อมัดเล็ก สำหรับเด็กพัฒนาการช้าโดยพ่อแม่ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษใน จังหวัดมหาสารคาม. ใน รายงานการวิจัย. สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.

พระสุตรักษ์ วิสุทโธ และเดชชาติ ตีรทรัพย์. (2561). บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชนในตำบลทรายขาว อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 2(2), 8-13

พระสถาพร ปุณณนโธ (เจ้าจวนจร) และคณะ. (2562). การวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสา ของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอมะนัง จังหวัดสงขลา. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 3(2), 16-31.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักงานสาธารณสุขอำเภอทอง. (2560). รายงานการกักน้ำหนัมน้อยกว่า 2,500 กรัม ได้รับการคัดกรองพัฒนาการ DSPM ปีงบประมาณ 2560 (อินเทอร์เน็ต). เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 2562 จาก <http://atg.hdc.moph.go.th>

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง. (2563). ศิลปะการแห่งโนราห์. เรียกใช้เมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2563 จาก https://www.m-culture.go.th/phetthalung/ewt_news.php?nid=508&filename=index.

Elizabet, B. (1990). Ecotourism: The Potentials and Pitfalls. Vol.1 and 2. World Wildlife Fund. Washington, D.C.

Dunst, C. J. & Triette, C. M. (1996). Empowerment, effective helpgiving practices and family-Centered care. Pediatr Nurs, 22(2), 334-337.

5. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ของวารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี ได้ที่

<https://so07.tci-thaijo.org/index.php/JMCR/issue/view/25> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง Email : manichettharam@gmail.com

6. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับวารสารสิ่งฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300-350 คำ)

(16 pt).....วัตถุประสงค์ของการวิจัย ระบุประเภทของวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลผลการวิจัย ที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่มีความน่าสนใจมากที่สุด).....

.....
.....
.....
.....
.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

.....
.....
.....
.....

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

(16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ).....

.....

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ).....

.....

.....

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา.....

.....

.....

4.สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....

.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

1. (16 pt).....

2. (16 pt).....

3. (16 pt).....

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุรูปแบบของการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล.....

.....

.....

.....

.....

.....

(16.pt) ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

[illegible]

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

อภิปรายผล (18 pt)

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่ สอดคล้องกับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด

[illegible]

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

...(16 pt).....ระบุนองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย.สังเคราะห์
ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจ
ง่าย.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุป/ข้อเสนอแนะ (18 pt)

...(16 pt).....สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับได้ใจความ.....พร้อมข้อเสนอแนะที่
ได้จากการวิจัย.....และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือ
กรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

...(16 pt) ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการ
วิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและ
ความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt).....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300-350 คำ)

(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

...(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

.....(16 pt).....

[illegible]

.....(16 pt).....

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page. There are no margins or other markings on the paper.

สรุป (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt)

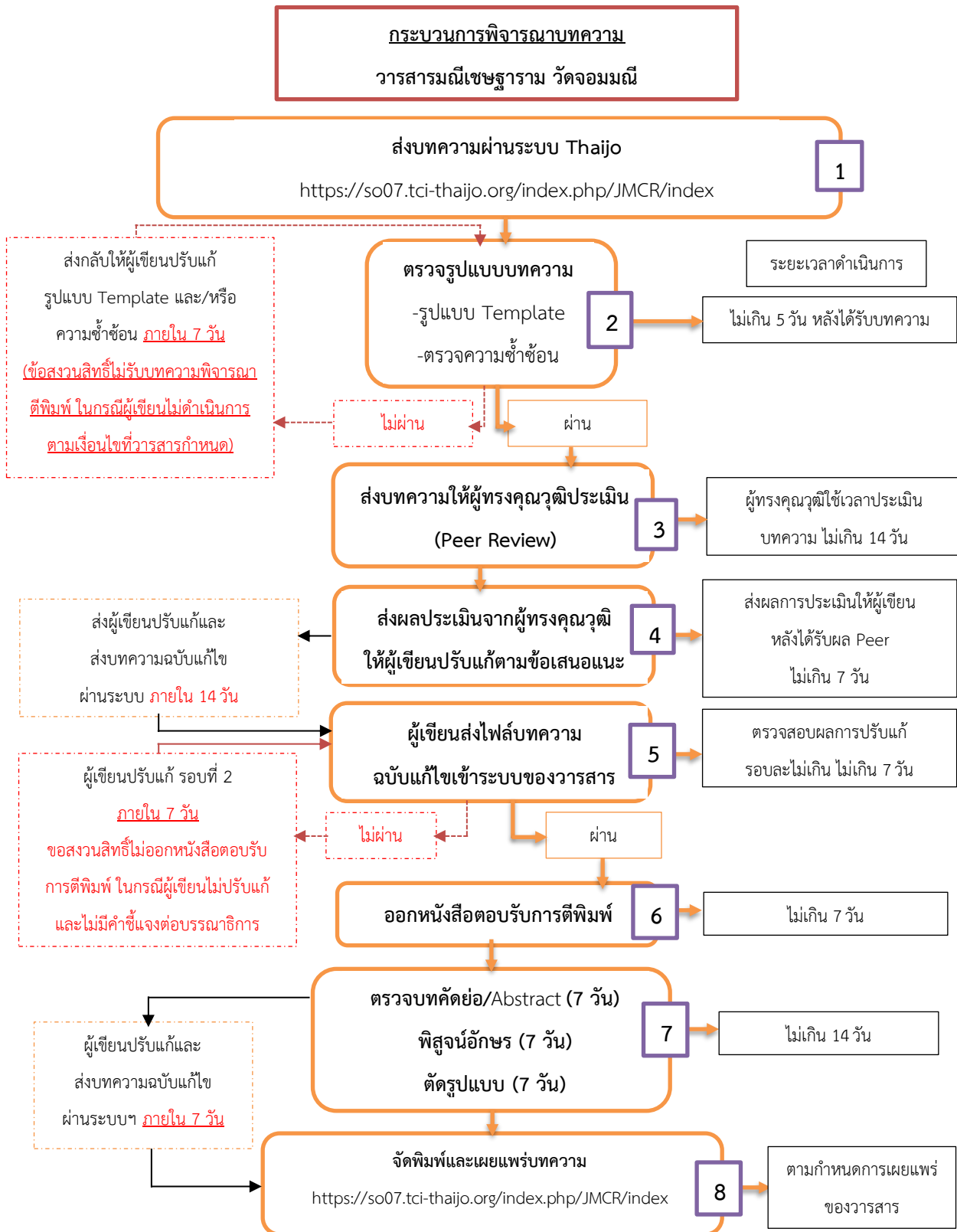
.....

.....

.....

.....

.....

หมายเหตุ: ระยะเวลาของกระบวนการพิจารณาบทความตั้งแต่ผู้พิมพ์ส่งบทความเข้าระบบ ขั้นตอนที่ 1-6 ใช้ระยะเวลา
ประมาณ 1 เดือน ในการออกหนังสือตอบรับการตีพิมพ์ (ผู้พิมพ์บทความต้องปรับแก้บทความตามกำหนด)